

ירושלים, ט' בחשוון, תשע"ו

22 באוקטובר 2015

חוזר מס' ח-06-2485

לכבוד

התאגידים הבנקאיים וחברות כרטיסי האשראי

הנדון: דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים

(הוראות ניהול בנקאי תקין מס' 203 ו-204)

מבוא

1. ביולי 2012 פרסמה ועדת באזל לפיקוח בנקאי (BCBS) מסמך בנושא דרישות הון בגין חשיפות של בנקים לצדדים נגדיים מרכזיים (Capital Requirements for Banks Exposures to Central Counterparties). לצורך יישום הנחיות ועדת באזל בנושא, עלה הצורך לעדכן את הוראות ניהול בנקאי תקין 203 ו-204.
2. בהזדמנות זו הוסדרה בהוראות 203 ו-204 מגבלת סכום ההלוואה, בגובה 5 מיליוני ₪, המאפשרת משקל סיכון מופחת לפי סעיף 72 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 ("חובות בביטחון נכס למגורים"). עד לתיקון הנוכחי, הנחיה זו הוסדרה בסעיף 7 לחוזר המפקח מספר 2426 מיום 15 ביולי 2014.
3. בנוסף בוצעו בהוראה 203, לרבות בנספח ג', מספר תיקוני תרגום והגהה בנושאים שונים.
4. לאחר התייעצות עם הוועדה המייעצת בעניינים הנוגעים לעסקי בנקאות ובאישור הנגידה, מצאתי לנכון לעדכן את הוראה מס' 203 "הגישה הסטנדרטית - סיכון אשראי" ואת הוראה מס' 204 "גישת הדירוגים הפנימיים לסיכון אשראי (IRB)".

עיקרי התיקונים להוראות

נספח ג' להוראה 203 - טיפול בסיכון אשראי של צד נגדי

5. נספח ג' להוראה 203 עודכן והוא כולל כעת מסגרת מפורטת ביחס לדרישות הון בגין חשיפות של תאגידים בנקאיים לצדדים נגדיים מרכזיים. ההנחיות מבדילות בין צד נגדי מרכזי שאינו כשיר לבין צד נגדי מרכזי כשיר. לאחרון נקבעו דרישות הון מופחתות.

6. **סעיף 2 - מונחים כלליים**
לסעיף זה התווספו מונחים רלוונטיים שונים, לרבות צד נגדי מרכזי, צד נגדי מרכזי כשיר, חבר מסלקה, לקוח, ביטחון ראשוני, ביטחון משתנה, חשיפת מסחר והעברה לקרן סיכונים.

7. **סעיף 6 - תחולה**
סעיף זה, במתכונתו החדשה, קובע, בין היתר, כי ההנחיות החדשות יחולו על חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים הנגרמות מנגזרי OTC, עסקאות נגזרים סחירים בבורסה ועסקאות מימון ני"ע.

8. **סעיפים 110 עד 125 - חשיפות לצד נגדי מרכזי כשיר**
סעיפים אלה מסדירים את אופן חישוב נכסי הסיכון ודרישת ההון בגין חשיפות לצד נגדי מרכזי כשיר. בין היתר מסדיר פרק זה את סוגי החשיפות הבאים:

- חשיפות של תאגיד בנקאי חבר מסלקה לצד נגדי מרכזי. ככלל, לחשיפות אלה יש לייחס משקל סיכון של 2% (לעומת ערך חשיפה אפס ערב התיקון).
- חשיפות של תאגיד בנקאי ללקוח הפעיל בבורסה. על פי התיקון יש לחשב את דרישת ההון לחשיפות אלה כאילו מדובר בעסקה דו-צדדית, לרבות הקצאת הון בגין סיכון CVA. שיטת החישוב שהייתה נהוגה עד כה על-פי סעיף 66 לנספח ג' - חישוב לפי כללי הבורסה - תבוטל.
- חשיפות של תאגיד בנקאי לקוח הפועל באמצעות חבר מסלקה.
- העברות של תאגיד בנקאי חבר מסלקה לקרן הסיכונים.
- ביטחונות שהפקיד תאגיד בנקאי אצל חבר מסלקה או אצל צד נגדי מרכזי.

9. **סעיפים 126 עד 127 - חשיפות לצד נגדי מרכזי שאינו כשיר**
סעיפים אלה מסדירים את אופן חישוב נכסי הסיכון ודרישת ההון בגין חשיפות לצד נגדי מרכזי שאינו כשיר. סעיפים אלה קובעים כי חשיפות לצד נגדי מרכזי שאינו כשיר ישוקללו בהתאם למשקל הסיכון הרלוונטי לצד הנגדי, בעוד העברות לקרן סיכונים ישוקללו ב- 1,250%.

10. כחלק מהסדרת הנושא, בוצעו עדכונים גם בסעיפים 3 ו-4 לנספח ב' להוראה 203, ובסעיפים 256 ו-262 (i) להוראה 204.

תחילה והוראת מעבר

11. האמור בחוזר זה יחול מיום 1 ביולי 2016.
12. עד ליום 30 ביוני 2017 ניתן להתייחס לבורסה בתל אביב כצד נגדי מרכזי כשיר.

עדכון הקובץ

13. מצ"ב דפי העדכון לקובץ הוראות ניהול בנקאי תקין. להלן הוראות העדכון:

<u>להכניס עמוד</u>	<u>להוציא עמוד</u>
(10/15) [4] 203-1-85	(5/13) [3] 203-1-78
(10/15) [3] 204-1-110	(5/13) [2] 204-1-110

בכבוד רב,

חציה בר

ד"ר חדוה בר

המפקחת על הבנקים

הגישה הסטנדרטית - סיכון אשראי

תוכן העניינים

<u>עמוד</u>	<u>נושא</u>
203-2	מבוא
203-3	חובות בודדים
203-14	דירוג אשראי חיצוני
203-20	הגישה הסטנדרטית - הפחתת סיכון אשראי
	נספחים:
203-42	א' יישום תהליך המיפוי
203-47	ב' טיפול בדרישות הון לעסקאות שכשלו ועסקאות שאינן DvP (מסירה כנגד תשלום)
203-50	ג' טיפול בסיכון אשראי של צד נגדי ובקיצוץ בין מוצרים שונים
203-79	ד' דוגמאות לחישוב ההשפעה של הפחתת סיכון אשראי לפי נוסחת המפקח
203-84	ה' סקירת השיטות לטיפול בהון במקרים של עסקאות המובטחות על ידי ביטחון פיננסי לפי הגישה הסטנדרטית

מבוא

50. הפיקוח על הבנקים מתיר לתאגידים בנקאיים את הבחירה בין שתי שיטות מקיפות לחישוב ההון הנדרש להם בגין סיכון אשראי. חלופה אחת, הגישה הסטנדרטית, תהיה למדוד סיכון אשראי באופן סטנדרטי, הנתמך על ידי דירוגי אשראי (credit assessments) חיצוניים¹⁴.
51. השיטה החלופית, הגישה המבוססת על דירוגים פנימיים (Internal Rating-Based Approach) הכפופה לאישור מפורש של המפקח, תתיר לתאגידים בנקאיים להשתמש במערכות הדירוג הפנימיות שלהם לסיכון אשראי. גישה זו מוסדרת בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 204.
52. בהוראה מפורטים תיקונים להמלצות ועדת באזל מ-1988 לשקלול סיכונים חשיפות בתיק הבנקאי. חשיפות, שלגביהן אין התייחסות מפורשת בהוראה, יטופלו כפי שטופלו עד כה; חשיפות הנוגעות לאיגוח נדונות בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 205. בנוסף, שווה ערך אשראי של עסקאות מימון ני"ע - (SFT¹⁵ - Securities Financing Transactions) ונגזרי OTC (נגזרים מעבר לדלפק), החושפים תאגיד בנקאי לסיכון אשראי של צד נגדי¹⁶, יחושבו לפי הכללים שנקבעו בנספח ג'¹⁷. בקביעת משקלי הסיכון בגישה הסטנדרטית, תאגידים בנקאיים יכולים לעשות שימוש בדירוגי אשראי של חברות דירוג אשראי חיצוניות, שכשירותן לצורך מטרות הון הוכרה על ידי המפקח בהתאמה לקריטריונים המוגדרים בסעיפים 90 ו-91. שקלול הסיכון בחשיפות יהיה נטו, לאחר ניכוי ההפרשות הספציפיות¹⁸.

¹⁴ סימוני הדירוגים עקביים לשיטה שבה עושה שימוש חברה אחת, Standard & Poor's. השימוש בדירוגי אשראי של Standard & Poor's הוא לצורך דוגמה בלבד. ניתן לעשות שימוש באותה מידה בדירוגים חיצוניים של חברות דירוג אחרות.

¹⁵ SFT הן עסקאות כגון: הסכמי רכש חוזר, הסכמי מכר חוזר, עסקאות שאילה והשאלת ניירות ערך, ועסקאות הלוואות מרווח (margin), שבהן ערך העסקאות תלוי בהערכות השוק והעסקאות כפופות לעתים להסכמי מרווח (margin).

¹⁶ סיכון האשראי של הצד הנגדי מוגדר כסיכון שהצד הנגדי לעסקה ייקלע לכשל (default) לפני הסילוק הסופי של תזרימי המזומנים של העסקה. הפסד כלכלי ייגרם אם לעסקה או לתיק של עסקאות עם הצד הנגדי יש ערך כלכלי חיובי בעת כשל. שלא כבחינת חברה לסיכון אשראי באמצעות הלוואה, שבה החשיפה לסיכון אשראי היא חד צדדית ורק התאגיד הבנקאי המלווה חשוף לסיכון בשל הפסד, סיכון האשראי של הצד הנגדי יוצר סיכון הפסד דו-צדדי: ערך השוק של העסקה יכול להיות חיובי או שלילי לכל צד נגדי לעסקה. ערך השוק אינו וודאי ועלול להשתנות לאורך זמן עם תזוזת גורמי השוק הבסיסיים.

¹⁷ נספח ג' מתבסס על הטיפול בסיכון אשראי של הצד הנגדי שנקבע בחלק 1 של מסמך שפרסמה ועדת באזל - "יישום באזל II לפעילויות מסחר והטיפול בהשפעות כשל כפול" (יולי 2005) (The Application of Basel II to Trading Activities and the Treatment of Double Default Effects).

¹⁸ בטל.

א. חובות בודדים (Individual claims)

1. חובות של ריבונויות (sovereigns)

53. שקלול הסיכון של חובות של ריבונויות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית יהיה כמפורט להלן:

דירוג אשראי	AAA עד AA-	A+ עד A-	BBB+ עד BBB-	BB+ עד B-	מתחת B-	ללא דירוג
משקל הסיכון	0%	20%	50%	100%	150%	100%

54. ניתן להחיל משקל סיכון 0% לחשיפות של תאגידים בנקאיים לממשלת ישראל ולבנק ישראל, הנקובות בש"ח ושומונו¹⁹ בש"ח²⁰.

לעניין זה, ייחשבו סוגי החשיפות הבאות כחשיפות הנקובות במטבע ישראלי, וניתן להחיל משקל סיכון 0% על חשיפות אלו:

- חשיפות הצמודות למט"ח;
- חשיפות הנקובות במט"ח, שלמדינה קיימת אפשרות לסלק אותן בש"ח אם היא מתקשה בגיוס מט"ח, ובלבד ששער ההמרה לש"ח יהיה שער שוטף (שמאפשר לתאגיד הבנקאי להמיר את הסכום השקלי שקיבל למט"ח בסכום שהמדינה צריכה הייתה לפרוע).
- כאשר רשות פיקוח במדינה אחרת קבעה משקל סיכון נמוך יותר מהמפורט בטבלה לעיל, לחשיפות של הריבונויות באותה המדינה, ניתן להחיל אותו משקל סיכון לשקלול החשיפות במטבע המקומי, לריבונויות זו (או לבנק המרכזי או לרשות המוניטרית הארצית) שמומנו במטבע זה, ובלבד שהמדינה חברה ב-OECD ומדורגת בדירוג A- או דירוג עדיף מזה.

55. לצורך קביעת משקלי הסיכון של חובות של ריבונויות אשר אינן מדורגות על ידי חברת דירוג אשראי חיצונית כשירה, ניתן לעשות שימוש בדירוג סיכון המדינה שנקבע על ידי סוכנויות אשראי ליצוא (ECA - Export Credit Agencies). כדי להיות ECA כשירה חייבת סוכנות האשראי לפרסם את סולם הדירוגים שלה ולהתחייב לשיטה המוסכמת על ידי ה-OECD. במקרה האמור התאגיד הבנקאי ישתמש בדירוג סיכונים מקובל על סוכנויות אשראי ליצוא המשתתפות ב"הסדר תמיכה רשמית לאשראי יצוא" (Arrangement on Officially Supported Export Credit²¹). השיטה המוסכמת של ה-OECD קבעה שמונה קטגוריות של דירוג סיכון הקשורות לפרמיית ביטוח ייצוא מזערית. דירוגי סיכון אלה של סוכנויות האשראי ליצוא (ECA), יהיו תואמים לקטגוריות של סיכון אשראי המפורט להלן.

דירוגי סיכון של ECA	0-1	2	3	4-6	7
משקל הסיכון	0%	20%	50%	100%	150%

56. חובות של הבנק הבינלאומי לסילוקין (BIS), קרן המטבע הבינלאומית, הבנק האירופי המרכזי והקהילה האירופאית יכולים לקבל משקל סיכון 0%

19 כלומר: שכנגד חובות אלה של הריבונויות יש לתאגידים הבנקאיים התחייבויות מתאימות הנקובות במטבע המקומי.
20 משקלי סיכון נמוכים אלו ניתן ליישם בהרחבה גם לשקלול הסיכון של בטחונות וערבויות. ראה סעיפים 3.ד. ו-5.ד. להלן.
21 הדירוג המוסכם המיוחס לגבי כל מדינה זמין באתר של ה-OECD (<http://www.oecd.org>).

2. חובות של ישויות סקטור ציבורי - PSE (Public Sector Entities) שאינן ממשלה מרכזית

57. "ישויות סקטור ציבורי" יכללו את הגופים הבאים :

- (א) ממשלות אזוריות ורשויות מקומיות ;
- (ב) ישויות בבעלות ממשלתית מלאה, שאינן מתחרות בסקטור הפרטי ;
- (ג) ישויות סקטור ציבורי על פי קביעת רשות הפיקוח המקומית במדינות OECD, המדורגות בדירוג A- או בדירוג עדיף מזה ;
- (ד) הישויות הבאות :
 - המוסד לביטוח לאומי ;
 - מנהל מקרקעי ישראל ;
 - הרשות לניירות ערך ;
 - רשות שדות התעופה ;
 - "אשרא" - החברה הישראלית לביטוח יצוא בע"מ ;
 - Overseas Private Investment Corporation (OPIC) ;
 - Federal National Mortgage Association (FNMA) ;
 - Federal Home Loan Mortgage Corporation (FHLMC).

חובות של ישויות סקטור ציבורי (PSEs) מקומיות יקבלו משקל סיכון, בהתאם לחובות של בנקים, כאמור בסעיפים 60 עד 64²², מבלי להחיל את הטיפול המועדף בחובות לזמן קצר. עם זאת, חובות של ישויות סקטור ציבורי מקומיות, אשר חוב כלשהו שלהן לתאגיד הבנקאי מסווג על ידי התאגיד הבנקאי כ"סיכון אשראי מסחרי בעייתי" כהגדרתו בהוראות הדיווח לציבור בדבר "מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי", יקבלו משקל סיכון בהתאם לחובות של תאגידים, כאמור בסעיפים 66 עד 67, או להלוואות בפיגור, כאמור בסעיף 75, לפי העניין.

משקל הסיכון שיוחל על חשיפות ל"אשרא" - החברה הישראלית לביטוח יצוא בע"מ" יהיה זהה למשקל הסיכון המוחל על חשיפות לממשלת ישראל.

58. ניתן לייחס משקל סיכון לחובות של ישויות סקטור ציבורי (PSEs) במדינות אחרות בהתאם להנחיות הרשות המפקחת באותה מדינה, ובלבד שהמדינה חברה ב-OECD ומדורגת בדירוג A- או בדירוג עדיף מזה²³.

משקל הסיכון שיוחל על ישות סקטור ציבורי במדינה זרה, לא יהיה נמוך ממשקל הסיכון הנגזר מדירוג האשראי החיצוני של אותה המדינה.

3. חובות של בנקים רב-צדדיים לפיתוח - MDBs (multilateral development banks)

59. ככלל, משקלי הסיכון שיישמו לחובות של בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDBs) יהיו מבוססים על דירוג אשראי חיצוני, בהתאם למיפוי הבא :

דרוג אשראי	AAA עד AA-	A+ עד BBB-	BB+ עד B-	פחות מ-B-	ללא דירוג
משקל סיכון	20%	50%	100%	150%	50%

משקל סיכון 0% יוחל על חובות של בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDBs) בעלי דרוג גבוה, המקיימים את הקריטריונים המפורטים להלן²⁴. הקריטריונים לכשירות לשקלול סיכון של 0% הם :

- דירוגי איכות גבוהים מאד כמנפיקים לטווח ארוך, כלומר רוב הדירוגים החיצוניים של הבנקים הרב צדדיים לפיתוח (MDBs) חייבים להיות AAA ;
- חלק משמעותי של מחזיקי המניות הן ריבוניות שלהן דירוג כמנפיק אשראי ארוך טווח של AA- או גבוה יותר, או רוב המקורות שגייסו בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDBs) הם בצורה של הון מניות נפרע, עם רמה נמוכה של מינוף או ללא כל מינוף ;
- תמיכה חזקה של מחזיקי מניות המקבלת ביטוי : בסכום ההון שנפרע על ידם ; בסכום הנוסף של ההון שלבנקים אלו יש זכות לגייס (right to call) כדי לפרוע את ההתחייבויות שלהם במידת הצורך ; ובהשקעות מתמשכות בהון ושעבודים חדשים מבעלי מניות שהם ריבונות ;
- רמה הולמת של הון ונזילות (נדרשת גישה הבוחנת כל מקרה לגופו כדי להעריך אם ההון והנזילות של כל בנק רב צדדי לפיתוח (MDB) הם ברמה הולמת) ; וכן
- חקיקה מחמירה של דרישות להעמדת הלוואות ומדיניות פיננסית שמרנית, אשר יכללו בין יתר התנאים : תהליך אישור מובנה, הערכה פנימית של נאותות האשראי ומגבלות על סיכון ריכוזיות (לפי מדינה, מגזר, חשיפה בודדת וסוגי אשראי), אישור חשיפות גדולות על ידי הדירקטוריון או אחת מועדותיו, לוחות סילוקין קבועים, ניטור אפקטיבי של שימוש בתקבולים (proceeds), תהליך בחינת מצב, והערכה קפדניים (rigorous) של סיכון ושל ההפרשות לרזרבות להפסדי אשראי.

²⁴ כיום בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDBs) הכשירים לשקלול של 0% הם : קבוצת הבנק העולמי (World Bank Group) הכוללת את הבנק הבינלאומי לשיקום ופיתוח (International Bank for Reconstruction and Development (IBRD)) והחברה הבינלאומית למימון (International Finance Corporation (IFC)), הבנק לפיתוח אסיה (Asian Development Bank (ADB)), הבנק לפיתוח אפריקה (African Development Bank (AfDB)), הבנק האירופי לשיקום ופיתוח (European Bank for Reconstruction and Development (EBRD)), הבנק הבינ-אמריקאי לפיתוח (Inter-American Development Bank (IADB)), בנק ההשקעות האירופי (European Investment Bank (EIB)), קרן ההשקעות האירופית (European Investment Fund (EIF)), בנק ההשקעות הנורדי (Nordic Investment Bank (NIB)), הבנק לפיתוח הקאריביים (Caribbean Development Bank (CDB)), הבנק לפיתוח של מועצת אירופה (Council of Europe Development Bank (CEDB)) והסוכנות הרב צדדית להבטחת השקעות (Multilateral Investment Guarantee Agency (MIGA)).

4. חובות של בנקים (banks)

60. "בנק" - תאגיד בנקאי כהגדרתו בחוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א - 1981, תאגיד עזר שהוא חברת כרטיסי אשראי וכן מוסד בנקאי שהתאגד מחוץ לישראל ומוגדר כבנק על ידי רשות הפיקוח במדינה בה הוא מאוגד.
משקל הסיכון של חשיפה בגין אגרת חוב שהנפיק תאגיד עזר ("חברת הנפקה") יהיה כמפורט בסעיף 99 להלן.

61. משקל הסיכון לחובות של בנקים המאוגדים במדינה מסוימת יהיה נחות בדרגה אחת ממשקל הסיכון הנגזר מדירוג אותה מדינה. עם זאת, משקל הסיכון לחובות של בנקים במדינות בעלות דירוג BB+ עד B-, או במדינות שאינן מדורגות, יהיה 100%.

62. בטל²⁵.

63. האמור לעיל מסוכם בטבלה שלהלן²⁶:

דירוג האשראי של המדינה	AAA עד AA-	A+ עד A-	BBB+ עד B-	מתחת B-	ללא דירוג של המדינה
משקל הסיכון	20%	50%	100%	150%	100%

64. ניתן להחיל משקל סיכון של 20%, לחובות של בנקים ישראליים שמועד פירעונם המקורי הוא שלושה חודשים או פחות, הנקובים וממומנים בשקלים חדשים.

5. חובות של חברות ניירות ערך (securities firms)

65. חובות של חברות ניירות ערך יטופלו כמו חובות של בנקים בתנאי שחברות אלו נתונות להסדרי פיקוח והסדרה ברי השוואה לאלה הקבועים בהוראות ניהול בנקאי תקין בנושא מדידה והלימות הון (כולל, במיוחד, דרישות הון מבוססות סיכון)²⁷. אחרת, חובות אלה יטופלו לפי הכללים של חובות של תאגידים, כאמור בסעיפים 66 עד 68.
ניתן לטפל בחברות ניירות ערך שהתאגדו במדינות זרות בהתאם להנחיות הרשות המפקחת באותה מדינה, ובלבד שהמדינה חברה ב-OECD ומדורגת בדירוג A- או בדירוג עדיף מזה

²⁵ בטל.

²⁶ בטל.

²⁷ כלומר, דרישות ההון יהיו ברות השוואה לאלה המיושמות לתאגידים בנקאיים בהוראה זו. לפי המובן של המונח "בר השוואה", נדרש כי חברות ניירות הערך (אבל לא בהכרח חברות האם שלהן) יהיו נתונות להסדרה ופיקוח מאוחד, בהתייחס לחברות בת שמתחתיהם.

6. חובות של תאגידים (Corporates)

66. הטבלה להלן מציגה את שקלול הסיכון של חובות של תאגידים מדורגים, לרבות חובות של חברות ביטוח. משקל הסיכון הסטנדרטי לחובות של תאגידים שלא דורגו יהיה 100%. לחובות של תאגידים שלא דורגו לא יינתן משקל סיכון עדיף על זה שנקבע לריבונות בהם התאגדו.

דירוג אשראי	AAA עד AA-	A+ עד A-	BBB+ עד BB-	פחות מ-BB-	ללא דירוג
משקל הסיכון	20%	50%	100%	150%	100%

67. במסגרת הערכת נאותות הלימות ההון (הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 211), המפקח יבחן אם איכות האשראי של חובות של תאגידים לתאגידים בנקאיים מסוימים מצדיקה משקל סיכון גבוה מ-100%.

68. בטל.

7. חובות שנכללו בתיקים קמעונאיים פיקוחיים (regulatory retail portfolios)

69. חובות כשירים לפי הקריטריונים המפורטים בסעיף 70 יכולים להיחשב כחובות קמעונאיים לצרכי הון פיקוחי ולהיכלל בתיק קמעונאי פיקוחי. חשיפות הכלולות בתיק כזה יכולות להיות משוקללות בסיכון של 75%, למעט הלוואות בפיגור, כמפורט בסעיף 75.

70. כדי שחובות ייכללו בתיק הקמעונאי הפיקוחי, על החובות לעמוד בהגדרת חשיפה קמעונאית לפי סעיפים 231 ו-232 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 204, וכן לעמוד בארבעת הקריטריונים הבאים:

- קריטריון המטרה (orientation criterion) - החשיפה היא כלפי אדם יחיד או אנשים יחידים או עסק קטן.
- קריטריון המוצר (product criterion) - החשיפה היא באחת מהצורות הבאות: אשראי מתחדש (revolving credits) וקווי אשראי (לרבות כרטיסי אשראי ומשיכות יתר), הלוואות אישיות וחכירות לתקופה קבועה (לדוגמה הלוואות בתשלומים, הלוואות רכב וחכירות, הלוואות לחינוך ולסטודנטים ומימון אישי), מכשירי אשראי והתחייבויות של עסקים קטנים. חשיפה הנובעת מניירות ערך (כמו אגרות חוב או מניות), בין אם רשומים למסחר ובין אם לא, ופעילות לקוחות במכשירים פיננסיים נגזרים (למעט נגזרים משובצים אשר על פי כללי החשבונאות הופרדו מהחוזה המארח) נגרעו ספציפית מקטגוריה זו. הלוואות משכנתה נגרעות מקטגוריה זו, אם הן כשירות לטיפול כחובות מובטחים על ידי נכס מגורים (ראה סעיף 72).

- קריטריון העידון (granularity criterion) - החשיפה המצרפית לצד נגדי אחד²⁸ לא תעלה על 0.2% מסך התיק הקמעונאי הפיקוחי.
- ערך נמוך של חשיפה יחידה. החשיפה הקמעונאית המצרפית המרבית לצד נגדי אחד לא תעלה על הסף המוחלט של 5 מיליוני ש"ח.
- חשיפה קמעונאית אשר אינה עומדת בתנאים לעיל, תטופל לעניין הקצאת הון כחשיפה לתאגיד. חשיפה קמעונאית אשר נכללה בתיק קמעונאי פיקוחי, וחדלה לעמוד בתנאים לעיל, לא תוכל לחזור ולהיכלל בתיק הקמעונאי הפיקוחי אלא אם היו שינויים מהותיים אשר יצדיקו זאת.

71. בטל.

8. חובות בביטחון נכס למגורים (residential property)

72. הלוואות המובטחות במלואן על ידי משכנתאות על נכס למגורים (כהגדרתן בסעיף 231 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 204), שבו מתגורר או עתיד להתגורר הלווה, או שמושכר, תשוקללנה בהתאם לטבלה הבאה:

משקל סיכון	יחס LTV
35%	עד 45%
50%	מעל 45% ועד 60%

משקלי סיכון מופחתים אלה מוגבלים רק להלוואות למטרות מגורים המקיימות:

- (א) ההלוואה נועדה לרכישת או לחכירת הדירה שלא למטרת עסק (לרבות בנייתה, הרחבתה, או שיפוץ, או למימון פירעון מוקדם של הלוואה כאמור במלואה או בחלקה, ובלבד שלא חלפו יותר מ- 30 יום ממועד הפירעון המוקדם וסכום ההלוואה אינו עולה על סכום ההלוואה שנפרע בתוספת הוצאות. לעניין זה, "הוצאות" - כל חיוב הקשור ישירות עם ההלוואה, כגון: עמלת פירעון מוקדם, ביול, דמי פתיחת תיק וכו').
- (ב) היחס בין סכום ההלוואה (שבאחריות התאגיד הבנקאי), לבין שווי הנכס המשועבד (לפי חלקו של התאגיד הבנקאי בשעבוד) (LTV) אינו עולה על 45% או 60%, לפי העניין, ביום מתן ההלוואה. היחס לא יושפע מקיום ביטוח משכנתאות.
- אם עסקת הרכישה של הנכס אינה מחברת בניה, שווי הנכס יקבע על ידי שמאי, כאמור בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 451 - "נהלים למתן הלוואות לדיר".
- (ג) סכום ההלוואה אינו עולה על 5 מיליוני ש"ח.
- הלוואות מובטחות במשכנתה, שאינן כשירות לשקלול של 35% או 50%, ישוקללו על פי משקל הסיכון המוחל על התיק הקמעונאי הפיקוחי, בכפוף לעמידתן בתנאי הכשירות לתיק זה.

²⁸ חשיפה מצרפית פירושה סכום גולמי (כלומר מבלי שנלקחה בחשבון הפחתת סיכון אשראי כלשהו) של כל הצורות של חשיפת אשראי (מאזני וחוף מאזני לאחר המרתו לשווה ערך אשראי) שכל אחת כשלעצמה מקיימת את שלושת הקריטריונים האחרים. בנוסף "צד נגדי אחד" - "לווה" כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313 - מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לוויים, ומי ששולט בלווה כאמור ומי שנשלט על ידי אלה. (לדוגמה, במקרה של עסק קטן שהוא שלוחה של עסק קטן אחר, המגבלה תתייחס לחשיפה המצרפית של התאגיד הבנקאי לשני העסקים).

72. לעניין סעיף 72, ה- LTV של הלוואות בביטחון נכס למגורים אשר ניתנו לפני 1.1.2003, ייחשב כנמוך מ- 75%. ה- LTV של הלוואות בביטחון נכס למגורים, אשר ניתנו מיום 1.1.2003 ועד למועד כניסת הוראות אלו לתוקף, יחושב לפי ערך ההלוואה ושווי הנכס ביום מתן ההלוואה, גם במידה והנכס לא הוערך על ידי שמאי.

73. בטל.

9. חובות בביטחון נדל"ן מסחרי (commercial real estate)

74. לאור הניסיון שנצבר בעשרות השנים האחרונות במספר רב של מדינות, לפיו הלוואות לרכישת נדל"ן מסחרי גרמו שוב ושוב ליצירת נכסים בעייתיים במערכת הבנקאית, משקל הסיכון למשכנתאות על נדל"ן מסחרי יהיה 100%²⁹. לעניין זה: "חובות בביטחון נדל"ן מסחרי" - הלוואות לעסקאות "נדל"ן מניב הכנסה" כמפורט בסעיף 226 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 204, וכל עוד החוב הינו בביטחון נדל"ן מסחרי.

10. הלוואות בפיגור (past due loans)

75. החלק שאינו מובטח בכל הלוואה (שאינה חוב בביטחון נכס למגורים, הכשיר לשקלול של 35% או 50%) שנמצאת בפיגור העולה על 90 יום, ו/או שמסווגת כחוב פגום שאינו צובר הכנסות ריבית, בניכוי הפרשות ספציפיות (לרבות מחיקות חלקיות), ישוקלל לסיכון כמפורט להלן³⁰. לעניין זה, פיגור - כהגדרתו בהוראות הדיווח לציבור.

- משקל סיכון של 150% כאשר הפרשות ספציפיות (כולל "מחיקות חשבונאיות") נמוכות מ- 20% מיתרת סכום ההלוואה (לפני הפרשות ספציפיות, כאמור לעיל);
- משקל סיכון של 100% כאשר הפרשות ספציפיות (כולל "מחיקות חשבונאיות") אינן נמוכות מ- 20% מיתרת סכום ההלוואה (לפני הפרשות ספציפיות, כאמור לעיל).

76. במטרה להגדיר את החלק המובטח של הלוואה בפיגור, ביטחונות כשירים וערבויות יימדדו באותו אופן בו הם נמדדים למטרת הפחתת סיכון אשראי (ראה פרק ד' להלן)³¹.

77. בטל.

78. במקרה של חוב בביטחון נכס למגורים, הכשיר לשקלול של 35% או 50%, כאשר הלוואות כאלה נמצאות בפיגור של למעלה מ- 90 יום, ו/או שמסווגות כחוב פגום שאינו צובר הכנסות ריבית, משקל הסיכון להלוואה בניכוי הפרשות ספציפיות יהיה 100%.

11. קטגוריות סיכון גבוהות יותר (*higher-risk categories*)

79. החובות הבאים ישוקללו בסיכון של 150% או גבוה יותר :
- חובות של ריבונות, ישויות סקטור ציבורי (PSEs), בנקים וחברות ניירות ערך, שדירוגן נמוך מ- B.
 - חובות של תאגידים שדירוגם נמוך מ- BB.
 - הלוואות בפיגור כמפורט בסעיף 75.
 - רובדי איגוח שדירוגם בין BB+ לבין BB- ישוקללו בסיכון של 350% כפי שנקבע בסעיף 567 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 205.
80. משקל סיכון של 150% יוחל על נכסים כגון : השקעות הון סיכון (venture capital) והשקעות הוניות פרטיות (private equity).
- לעניין זה :
- "השקעת הון סיכון" - השקעה בתאגיד ייעודי העוסק באחת (או יותר) מהפעילויות הבאות :
- א. השקעות בחברות, או יוזמות, בשלבי פיתוח ;
 - ב. פועל בדרך של רכישת מניות (buyout) או רכישה לצורך ניהול (buy-in) ;
 - ג. משמש כאמצעי למימון החברה או היזמות בה הוא משקיע, המלווה בזכות לקבלת מידע, או לניהול או לייצוג בדירקטוריון ;
 - ד. פועל במטרה לבצע, או לקדם, עסקה הנכללת בסעיפים קטנים א' עד ג'.
- "השקעה הונית פרטית" - השקעה בחברות שתקופת החיים המרבית שלהן היא 15 שנים, שמניותיהן אינן נסחרות בבורסה מוכרת ושהוקמו למטרה של עיסוק בהשקעות במניות, נכסים, וזכויות בעלות בחברות פיננסיות ולא פיננסיות למטרת מכירתם בעתיד.
- ההשקעה יכולה לכלול, בין היתר, השקעות בהון סיכון, השקעות בחברות מבוססות ורכישות ממונפות.

12. נכסים אחרים (*other assets*)

81. הטיפול בחשיפות איגוח מוצג בנפרד בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 205. משקל הסיכון הסטנדרטי לכל הנכסים האחרים יהיה 100%³². השקעות במניות או במכשירי הון פיקוחיים של תאגידים פיננסיים שלא נוכו מההון, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי אינה עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי, יקבלו משקל סיכון 100%.
- 81א. משקל סיכון 0% יוחל על מזומנים בקופה, מטילי זהב המאוחסנים בכספת ועודף מקדמות ששולמו למס הכנסה. משקל סיכון של 20% יוחל על פריטי מזומן בהליכי גביה.

81. משקל סיכון של 250% יוחל על פריטים כאמור בסעיף 13 "ניכויי סף" להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 (מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי), שלא נוכו מההון.

81. משקל סיכון של 1250% יוחל על פריטים כאמור בסעיף 14 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 (מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי).

13. פריטים חוץ מאזניים (off-balance sheet items)

82. לפי הגישה הסטנדרטית, פריטים חוץ מאזניים יומרו לשווה ערך חשיפות אשראי באמצעות שימוש במקדמי המרה לאשראי (CCF - Credit conversion factors). המרה לאשראי של פריטים חוץ מאזניים תבוצע לאחר הפחתת סיכון האשראי (CRM), לפי פרק ד'.

שקלול סיכון של צד נגדי לעסקה, עבור עסקאות נגזרי OTC, לא יהיה מוגבל בתקרה ספציפית כלשהי.

83. מחויבויות שמועד הפירעון המקורי שלהן הוא עד שנה, ומחויבויות שמועד הפירעון המקורי שלהן הוא למעלה משנה, יקבלו מקדם המרה לאשראי (CCF) של 20% ו- 50% בהתאמה. עם זאת, כל מחויבות שניתנת לביטול על ידי התאגיד הבנקאי ללא תנאי ובכל מועד ללא הודעה מוקדמת, או שבאופן אפקטיבי היא נתונה (provide for) לביטול אוטומטי בשל הידרדרות באיכות האשראי של הלווה, תקבל מקדם המרה לאשראי (CCF) של 0%³³. בשלב זה, התנאים המשפטיים והעסקיים בישראל אינם מצדיקים החלת מקדם המרה לאשראי (CCF) בגובה 0%. עם זאת:

(א) לאור המסגרת המשפטית השונה המייחדת את הפעילות בכרטיסי אשראי, ניתן להחיל מקדם המרה לאשראי (CCF) בגובה 10% למסגרות לא מנוצלות בכרטיסי אשראי של לוויים קמעונאיים, כל עוד מתקיים מעקב אפקטיבי על יכולת הפירעון של מחזיק הכרטיס, ונערכת התאמה של גובה המסגרת, כאשר נדרש.

(ב) מחויבות למתן אשראי שניתנה ללקוח במסגרת "אישור עקרוני ושמירת שיעור הריבית" להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 451 "נהלים למתן הלוואות לדירור", תקבל מקדם המרה של 0%.

83(i) תחליפי אשראי ישירים, לדוגמה, ערבויות כלליות לחוב (general guarantees of indebtedness) (לרבות מכתבי אשראי - standby letters of credit - המשמשים כערבויות פיננסיות להלוואות ולניירות ערך) וקיבולים (לרבות הסבות בעלות מאפייני קיבולים - endorsements with the character of acceptances) יקבלו מקדם המרה לאשראי (CCF) של 100%.

83(ii). הסכמי מכירה ורכישה חוזרת ומכירות נכסים עם זכות חזרה³⁴, כאשר סיכון האשראי נשאר אצל התאגיד הבנקאי, יקבלו מקדם המרה לאשראי (CCF) של 100%.

83(iii). התחייבויות שלגביהן התקבלה דרישה לתשלום (התחייבויות על חשבון לקוחות שעל פיהן מתחייב התאגיד הבנקאי לשלם על פי דרישה מהמוטב תוך תקופה מסוימת, החל מהיום שבו נתקבלה הדרישה לתשלום) יקבלו מקדם המרה לאשראי (CCF) של 100%.

84. מקדם המרה לאשראי (CCF) של 100% יוחל על השאלה של ניירות ערך של בנקים או להעמדה של ניירות ערך כבטחון על ידי בנקים, כולל למשל, כאשר אלו נובעים מעסקאות מסוג רכש חוזר (כלומר, עסקאות של רכישה חוזרת/מכירה חוזרת ועסקאות השאלת ניירות ערך/שאילת ניירות ערך). ראה פרק ד.3 להלן לחישוב הנכסים המשוקללים לסיכון כאשר החשיפה שהומרה לאשראי מובטחת בביטחון כשיר.

84(i). עסקאות אקדמה לרכישות נכסים (forward asset purchases), עסקות אקדמה לגיוס פיקדונות (forward forward deposits) וכן מניות וניירות ערך³⁵ שנפרעו בחלקן (partly-paid), המייצגות מחויבויות עם משיכה ודאית (certain drawdown) יקבלו מקדם המרה לאשראי (CCF) של 100%.

84(ii). עסקאות מסוימות הקשורות לפריטים תלויים (לדוגמה: ערבויות מכרז (bid bonds), ערבויות ביצוע (performance bonds), warranties and standby letters of credit, הקשורים לעסקאות מסוימות) יקבלו מקדם המרה לאשראי (CCF) של 50%.

84(iii). מכשירי הנפקת אג"ח (NIFs - note issuance facilities) ומכשירי חיתום מתחדשים (revolving underwriting facilities - RUFs) יקבלו מקדם המרה לאשראי (CCF) של 50%.

84(iv). התחייבויות כלפי צד נגדי מרכזי (כהגדרתו בנספח ג') יקבלו מקדם המרה לאשראי (CCF) של 100%.

84(v). ערבויות להבטחת השקעות של רוכשי דירות (ערבות לקונה דירה לפי סעיף 12(1) לחוק המכר (דירות) (הבטחת השקעות של רוכשי דירות), התשל"ה - 1974), יקבלו מקדם המרה לאשראי של 10% אם הדירה נמסרה למשתכן, ו- 50% אם הדירה טרם נמסרה למשתכן.

85. עבור מכתבי אשראי מסחרי קצרי טווח הנפרעים מעצמם בגין תנועה של סחורות (לדוגמה אשראי תעודות המובטח על ידי המשלוח העומד בבסיסו), יוקצה מקדם המרה לאשראי (CCF) של 20%, הן לבנקים המנפיקים והן לבנקים המאשרים.

³⁴ פריטים אלו ישוקללו בהתאם לסוג הנכס ולא בהתאם לסוג הצד הנגדי עמו נכנסו לעסקה.
³⁵ פריטים אלו ישוקללו בהתאם לסוג הנכס ולא לפי סוג הצד הנגדי עמו נכנסו לעסקה.

86. כאשר ישנה התחייבות לספק מחויבות של פריט חוץ מאזני, תאגידים בנקאיים יחילו את הנמוך מבין שני מקדמי המרה לאשראי (CCF) הניתנים ליישום.
- 86א. פריט חוץ מאזני אשר אינו נכלל בסעיפים 82 עד 85 לעיל, יקבל מקדם המרה לאשראי (CCF) של 100%.
87. סכום שווה ערך אשראי של נגזרי OTC ו-SFTs החושפים תאגיד בנקאי לסיכון אשראי של צד נגדי יחושב לפי הכללים שהוצגו בנספח ג'.
88. תאגידים בנקאיים חייבים לעקוב מקרוב אחר עסקאות שכשלו מסוגים של: ניירות ערך, סחורות ושערי חליפין, החל מהיום הראשון בו כשלו. דרישת הון בגין עסקאות שכשלו תחושב בהתאם לנספח ב'.
89. ביחס לעסקאות ניירות ערך, סחורות ועסקאות מט"ח שלא סולקו (unsettled), תאגידים בנקאיים חשופים לסיכון אשראי של צד נגדי מתאריך המסחר (trade date), בלי קשר לרישום בספרים או לחשבוונאות של העסקה. לפיכך, תאגידים בנקאיים מעודדים לפתח, ליישם ולשפר מערכות למעקב וניטור (monitoring) חשיפת סיכון אשראי הנובעת מעסקאות שלא סולקו ככל שיידרש לשם יצירת מידע ניהולי שיאפשר נקיטת צעדים בזמן מתאים. יתרה מכך, כאשר עסקאות כאלו אינן מבוצעות באמצעות מנגנון של מסירה-נגד-תשלום (delivery-versus-) (payment - DvP) או תשלום-נגד-תשלום (payment-versus-payment - PvP), תאגידים בנקאיים חייבים לחשב את דרישת ההון כפי שהוצגה בנספח ב'.

ב. דירוג אשראי חיצוני

1. תהליך ההכרה

90. המפקח אחראי לקבוע על בסיס מתמשך אם חברת דירוג אשראי חיצונית (External Credit - ECAI - Assessment Institution) עומדת בקריטריונים הרשומים בסעיף הבא. המפקח יתייחס למסמך "עקרונות התנהגות לחברות דירוג אשראי" של IOSCO (IOSCO Code of Conduct) Fundamentals for Credit Rating Agencies) בקביעת כשירות ECAI. ניתן להכיר בדירוגים של ECAI על בסיס מוגבל, למשל לפי סוגי החובות או לפי אזורי שיפוט. התהליך הפיקוחי להכרה ב-ECAI יהיה פומבי כדי למנוע מכשולי כניסה לא נחוצים.

סוכנויות הדירוג הבאות מוכרות כ- ECAI כשירות :

- Standard & Poor's Ratings Services - להלן S&P ;
- Moody's Investors Service - להלן Moody's ;
- Fitch Ratings - להלן Fitch.

2. קריטריוני כשירות

91. ECAI חייבת לעמוד בכל אחד מששת הקריטריונים הבאים :
- **אובייקטיביות** : המתודולוגיה לקביעת דירוגי אשראי חייבת להיות קפדנית, שיטתית, ונתונה לסוג מסוים של אימות המבוסס על ניסיון היסטורי.
 - בנוסף, דירוגים חייבים להיות נתונים לסקירה מתמשכת ומגיבים לשינויים בתנאים פיננסיים. לפני שהמפקח יכיר ב-ECAI, מתודולוגיית הדירוג של כל מגזר שוק, הכוללת בחינה בדיעבד (backtesting) קפדנית, חייבת להתקיים שנה אחת לפחות, ועדיף שתהיה קיימת שלוש שנים.
 - **אי תלות** : ECAI תהיה בלתי תלויה ולא תהיה נתונה ללחץ פוליטי או כלכלי שעלול להשפיע על הדירוג. תהליך הדירוג יהיה חופשי ככל שניתן ממגבלות כלשהן, שיכולות לעלות במצבים שבהם הרכב הדירקטוריון, או מבנה בעלי המניות, עלול להיראות כיוצר ניגודי עניינים.
 - **נגישות בינלאומית/שקיפות** : הדירוגים הבודדים, אלמנטים מרכזיים בבסיס הדירוגים והאם המנפיק לוקח חלק בתהליך הדירוג, צריכים להיות זמינים על בסיס לא סלקטיבי, אלא אם כן מדובר בהערכות פרטיות. בנוסף, ההליכים הכלליים, המתודולוגיות וההשערות שבשימוש ה-ECAI לצורך ביצוע הערכותיה יהיו זמינים לציבור.
 - **גילוי** : ECAI תיתן גילוי למידע הבא : קוד ההתנהגות שלה ; האופי הכללי של הסכמי שכר הטרחה שלה עם ישויות מדורגות ; מתודולוגיית הדירוג שלה, כולל הגדרת הכשל, אופק הזמן, והמשמעות של כל דירוג ; שיעורי הכשל בפועל שנצפו בכל קטגוריית דירוג ; ונדידת הדירוגים, למשל הסבירות שדירוגי AA ייפכו במשך הזמן ל-A.

- **משאבים :** ל- ECAI צריך שיהיו משאבים מספיקים כדי שתבצע דירוגי אשראי באיכות גבוהה. משאבים אלה צריכים לאפשר קיום קשר משמעותי ושוטף עם דרגים בכירים ותפעוליים שבישויות המדורגות, על מנת להוסיף ערך לדירוג האשראי. דירוגים כאלה צריכים להיות מבוססים על מתודולוגיות המשלבות גישות כמותיות ואיכותיות.
- **אמינות :** במידה מסוימת, אמינות נובעת מהקריטריונים לעיל. בנוסף, ההסתמכות על דירוגי אשראי חיצוניים של ECAI על ידי גופים עצמאיים (משקיעים, מבטחים, שותפים למסחר) הינם ראיה לאמינות של הדירוגים של ECAI. אמינות ECAI נתמכת גם מהימצאותם של הליכים פנימיים למניעת שימוש לרעה במידע סודי. על מנת להיות כשירה להכרה, ECAI לא חייבת לדרג חברות מיותר ממדינה אחת.

ג. שיקולי יישום

1. תהליך המיפוי

92. המפקח אחראי לייחס דירוגים כשירים של ECAI למשקלי סיכון זמינים לפי הגישה הסטנדרטית של ההוראה, כלומר יחליט אילו קטגוריות דירוג מתאימות לאילו משקלי סיכון. תהליך המיפוי יהיה אובייקטיבי וצריך שתוצאתו תביא לייחוס משקלי סיכון שיהיו עקביים עם רמת סיכון אשראי המשתקפת בטבלאות שלעיל. עליו לכסות את מלוא הקשת של משקלי הסיכון. להלן טבלאות המיפוי לדירוגי ה- ECAI הכשירות :

דירוגי טווח ארוך :

משקל סיכון			דירוג של חברת הדירוג			
ריבונות	בנקים*	תאגידים	S&P	Moody's	Fitch	
0%	20%	20%	AAA עד AA-	Aaa עד Aa3	AAA עד AA-	1
20%	50%	50%	A+ עד A-	A1 עד A3	A+ עד A-	2
50%	100%	100%	BBB+ עד BBB-	Baa1 עד Baa3	BBB+ עד BBB-	3
100%	100%	100%	BB+ עד BB-	Ba1 עד Ba3	BB+ עד BB-	4
100%	100%	150%	B+ עד B-	B1 עד B3	B+ עד B-	5
150%	150%	150%	CCC+ או נמוך יותר	Caa1 או נמוך יותר	CCC+ או נמוך יותר	6

* משקל הסיכון של בנקים נקבע לפי הגישה המבוססת דירוג המדינה (ראה סעיף 61).

דירוגי טווח קצר :

משקל סיכון	דירוג של S&P	דירוג של Moody's	דירוג של Fitch	
20%	A-1+, A-1	P-1	F1+, F1	1
50%	A-2	P-2	F2	2
100%	A-3	P-3	F3	3
150%	כל הדירוגים לטווח קצר, הנמוכים יותר	NP	נמוך מדירוג F3	4

93. גורמים שהמפקח ייבחן בעת ביצוע תהליך המיפוי יכללו, בין היתר, את הגודל וההיקף של מאגר המנפיקים שמכסה כל ECAI, הטווח והמשמעות של הדירוגים שהיא קובעת, והגדרת הכשל בה עושה שימוש ה- ECAI. כדי לקדם מיפוי עקבי יותר של הדירוגים למשקלי הסיכון הזמינים, על ECAI לעמוד בדרישות נספח א' הכולל הנחיות לביצוע תהליך המיפוי.
94. תאגידים בנקאיים חייבים לעשות שימוש ב- ECAI שנבחרה, ובדירוגים שלה, לכל סוג חוב, הן לצורך שקלול הסיכון והן לצורך ניהול הסיכון. תאגידים בנקאיים לא יורשו לבחור באופן סלקטיבי "cherry picking" דירוגים המועדפים על ידם מתוך הדירוגים שמספקות ECAIs שונות ולשנות באופן שרירותי את השימוש ב- ECAIs.
95. תאגידים בנקאיים חייבים לתת גילוי לזהות ה- ECAIs אשר בדירוגיהן הם עושים שימוש לצורך שקלול הסיכון של נכסיהם לפי סוגי החובות, את משקלי הסיכון הקשורים לדירוג מסוים, כפי שקבע המפקח בתהליך המיפוי, וכן את סך נכסי הסיכון המשוקללים לכל משקל סיכון המבוסס על הדירוגים של כל ECAI כשירה.

2. דיבוי דירוגים

96. אם לחוב יש רק דירוג אחד שניתן על ידי ECAI שנבחרה על ידי תאגיד בנקאי, דירוג זה ישמש לצורך קביעת משקל הסיכון של החוב.
97. אם יש שני דירוגים שניתנו על ידי שתי ECAIs שנבחרו על ידי תאגיד בנקאי, שמופו למשקלי סיכון שונים, יש לבחור את משקל הסיכון הגבוה יותר.
98. אם יש שלושה דירוגים או יותר, יתייחסו לשני הדירוגים הטובים ביותר (במונחי משקל הסיכון), וייושם משקל הסיכון המתאים לדירוג הנחות מבין שניהם.

3. דירוג מנפיק לעומת דירוג הנפקה

99. כאשר תאגיד בנקאי משקיע בהנפקה מסוימת, שיש לה דירוג הנפקה ספציפי, משקל הסיכון של החוב יתבסס על דירוג זה. למרות האמור, כאשר תאגיד בנקאי משקיע בנייר ערך חוב שהנפיקו בנק (לרבות חברת בת שהיא תאגיד עזר, שכל פעילותה היא בהנפקת ניירות ערך), ישות סקטור ציבורי מקומית שמשקל הסיכון שלה נגזר מדירוג המדינה, או חברת ניירות ערך שעומדת בתנאים המאפשרים טיפול כמו של בנקים (ראה סעיף 65), משקל הסיכון של החוב יקבע בהתאם למשקל הסיכון של המנפיק, ולא יתבסס על דירוג הנפקה ספציפי, אם קיים.

כאשר החוב לתאגיד בנקאי אינו השקעה בהנפקה מדורגת מסוימת, יש ליישם את העקרונות הכלליים הבאים, למעט כאשר החייב הוא בנק:

- בנסיבות שבהן ללווה יש דירוג ספציפי לחוב מונפק - אך החוב לתאגיד הבנקאי אינו השקעה בחוב ספציפי זה - דירוג אשראי בעל איכות גבוהה (כזה הממופה למשקל סיכון נמוך יותר מהמוחל על חוב שאינו מדורג) לחוב המדורג יכול לשמש תאגיד בנקאי לחוב שלא דורג רק אם החוב הלא מדורג הוא ברמת בכירות שווה (פארי פאסו) או בכירה יותר מהחוב המדורג בכל המובנים. אם לא, לא ניתן להשתמש בדירוג האשראי של החוב המדורג, והחוב הבלתי מדורג יקבל את משקל הסיכון שניתן לחובות שלא דורגו.

- בנסיבות בהן ללווה יש דירוג למנפיק, דירוג זה מתייחס בדרך כלל לחובות בכירים לא מובטחים של מנפיק זה. כתוצאה מכך, רק חובות בכירים של מנפיק זה ירוויחו מהדירוג הגבוה של המנפיק. חובות לא מדורגים אחרים של מנפיק בעל דירוג גבוה יטופלו כחובות בלתי מדורגים. אם למנפיק או להנפקה בודדת יש דירוג באיכות נמוכה (ממופה למשקל סיכון שווה או גבוה ממשקל הסיכון של חובות בלתי מדורגים), לחוב בלתי מדורג של אותו צד נגדי ברמת בכירות שווה (פארי פאסו) או נדחית לדירוג המנפיק המתייחס לחובות בכירים לא מובטחים או לדירוג החשיפה יוקצה אותו משקל סיכון המתאים לדירוג הנמוך.

100. אם התאגיד הבנקאי מתכוון להסתמך על דירוג של מנפיק או על דירוג של הנפקה מסוימת, הדירוג חייב לקחת בחשבון ולשקף את מלוא סכום החשיפה לסיכון אשראי שיש לתאגיד הבנקאי בהתייחס לכל התשלומים שחייבים לו³⁶.

101. כדי להימנע מספירה כפולה כלשהי של גורמים מפחיתי אשראי, לא תינתן הכרה פיקוחית בשיטה כלשהי להפחתת סיכון אשראי, אם השיפור באשראי כבר משקף בדירוג ההנפקה המסוימת (ראה סעיף 114).

³⁶ לדוגמה, אם לתאגיד בנקאי חייבים קרן וריבית, חובה שהדירוג ייקח בחשבון וישקף את מלוא סיכון האשראי הגלום בתשלום של הקרן והריבית גם יחד.

4. דירוגי מטבע מקומי ומטבע חוץ

102. כאשר חשיפות שלא דורגו משוקללות לסיכון בהתבסס על דירוג של חשיפה שוות ערך לאותו לווח, ההוראה הכללית היא שדירוגי מטבע חוץ ישמשו לחשיפות במטבע חוץ. דירוגי מטבע מקומי, במידה שהם נפרדים, ישמשו רק לשקלול סיכון חובות הנקובים במטבע המקומי³⁷.

5. דירוגי טווח קצר/טווח ארוך

103. לצורך תהליכי שקלול סיכון, דירוגים לטווח קצר נחשבים כדירוגי הנפקה מסוימת. ניתן לעשות בהם שימוש רק לגזירת משקלי סיכון של חובות הנובעים מהמכשיר שמדורג. לא ניתן להכליל מהם לחובות קצרי טווח אחרים. בשום מקרה לא ניתן לעשות שימוש בדירוג לטווח קצר כדי לתמוך במשקל סיכון של חוב לזמן ארוך שלא דורג. ניתן לעשות שימוש בדירוגים קצרי טווח רק לחובות בעלי טווח קצר של תאגידים מסחריים. הטבלה שלהלן מספקת הנחיות לחשיפות למכשירים קצרי טווח מסוימים, כמו הנפקות מיוחדות של ניירות מסחריים:

דירוג האשראי	A-1/P-1 ³⁸	A-2/P-2	A-3/P-3	אחרים ³⁹
משקל הסיכון	20%	50%	100%	150%

104. אם מכשיר קצר טווח מדורג מקבל משקל סיכון של 50%, חובות קצרי טווח שלא דורגו לא יקבלו משקל סיכון פחות מ-100%. אם למנפיק יש מכשיר קצר טווח עם דירוג המחייב משקל סיכון של 150%, כל החובות שלא דורגו, קצרי טווח וארוכי טווח, יקבלו גם הם משקל סיכון של 150%, אלא אם התאגיד הבנקאי עושה שימוש בשיטות מוכרות להפחתת סיכון עבור חובות מסוג זה.

105. בטל.

106. כאשר עומדים לעשות שימוש בדירוג לטווח קצר, המוסד המבצע את הדירוג נדרש לעמוד בכל תנאי הכשירות להכרה כ- ECAI, כמפורט בסעיף 91, גם לדירוגי טווח קצר.

³⁷ עם זאת, כאשר החשיפה עולה באמצעות השתתפות של תאגיד בנקאי בהלוואה שניתנה (extended), או שניתנה לה ערבות כנגד סיכון המרה והעברת סיכון, על ידי בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDBs), ניתן להחשיב את סיכון ההמרה וההעברה כסיכון שמופחת בצורה אפקטיבית. כדי להיות כשיר, MDB חייב להיות בעל מעמד של מלווה מועדף בשוק, והכלול בהערה 24. במקרים כאלה, למטרות שקלול הסיכון, דירוג המטבע המקומי של הלווה עשוי לשמש במקום הדירוג של המטבע הזר. במקרה של ערבות כנגד סיכון המרה והעברה, דירוג המטבע המקומי יכול לשמש רק עבור החלק שלו ניתנה הערבות. חלק ההלוואה שלא נהנה מערבות כזו ישוקלל לסיכון על בסיס דירוג המטבע הזר.

³⁸ הסימונים מתאימים למתודולוגיה שבה עושים שימוש Standard & Poor's ו-Moody's Investors Service. הדירוג A-1 של Standard & Poor's כולל גם את הדירוג A-1+ ו-A-1.

³⁹ קטגוריה זו כוללת את כל דירוגי החובות שאינם בכירים (non-prime) ודירוגי C- ו-B.

6. דמת יישום הדירוג

107. דירוגים חיצוניים לישות אחת בקבוצה תאגידית לא ישמשו למשקל סיכון של ישויות אחרות באותה הקבוצה.

7. דירוגים שלא הוזמנו

108. כהנחיה כללית, תאגידים בנקאיים צריכים לעשות שימוש בדירוגים שהוזמנו (solicited) מ-ECAI כשירה. המפקח על הבנקים מכיר בדירוגים שאינם מוזמנים למדינות, ישויות סקטור ציבורי, בנקים וחברות ציבוריות בלבד. כאשר משתמשים בדירוגים כאמור, על חברת הדירוג לעמוד בשני התנאים הבאים :

א. לחברת הדירוג יהיו מדיניות והליכים סדורים, שיבטיחו כי דירוגים לא מוזמנים לא יהיו פחות אמינים מדירוגים מוזמנים, ושאינן הבדל בשיפוט בין דירוגים מוזמנים לבין אלו שאינם מוזמנים.

ב. הדירוגים שאינם מוזמנים יזוהו בברור. כאשר לחברה ציבורית יש דירוג מוזמן ודירוג שאיננו מוזמן, על התאגיד הבנקאי לעשות שימוש בדירוג המוזמן בלבד. עם זאת, קיים פוטנציאל ש-ECAIs יעשו שימוש בדירוגים שלא הוזמנו כדי להפעיל לחץ על ישויות לקבל דירוגים מוזמנים. במקרה שזוהתה התנהגות כזאת, הפיקוח על הבנקים ישקול אם להמשיך להכיר באותה ECAI ככשירה למטרות הלימות הון.

ד. הגישה הסטנדרטית - הפחתת סיכון אשראי (CRM - Credit Risk Mitigation)

1. סוגיות מגשרות

(i) מבוא

109. תאגידים בנקאיים משתמשים במספר שיטות כדי להפחית את סיכוני האשראי אליהם הם חשופים. לדוגמה, יכול שחשיפות תובטחנה במלואן או בחלקן על ידי מזומנים או ניירות ערך, הלוואה יכול שתובטח על ידי צד שלישי, או על ידי נגזר אשראי שרכש התאגיד הבנקאי כדי להפחית צורות שונות של סיכון אשראי. כמו כן, תאגידים בנקאיים עשויים להסכים לקזז הלוואות שנתנו כנגד פיקדונות של אותו צד נגדי.

110. כאשר שיטות אלו ממלאות אחר הדרישות בנוגע לוודאות משפטית כמתואר בסעיפים 117 ו-118 להלן, הגישה המשופרת ל-CRM מאפשרת לנקוט בטווח רחב יותר של מפחיתי סיכון אשראי שיוכרו לצורך הון פיקוחי, לעומת מה שהותר על פי הוראות הלימות ההון שהיו בתוקף טרם כניסתה לתוקף של הוראה זו.

(ii) הערות כלליות

111. ההנחיות המפורטות בהוראה זו ישימות לפי הגישה הסטנדרטית לחשיפות בתיק הבנקאי. לצרכי הטיפול ב-CRM לפי גישת IRB, ראה הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 204.

112. הגישה המקיפה לטיפול בביטחונות (ראה סעיפים 130 עד 138 ו-145 עד 181) תיושם גם לחישוב דרישות סיכוני הצד הנגדי בגין עסקאות נגזרי OTC (מעבר לדלפק) ובגין עסקאות מסוג רכש חוזר (repo-style transactions) שנרשמו בתיק למסחר.

113. לעסקה שבה נעשה שימוש בשיטות CRM לא תקבע דרישת הון גבוהה יותר מעסקה זוהה לה, שבה לא נעשה שימוש בשיטות אלו.

114. השפעות ה-CRM לא יילקחו בחשבון פעמיים. לפיכך, ל-CRM לא תוענק הכרה פיקוחית נוספת, לצורך הון פיקוחי, בהתייחס לחובות בהם נעשה שימוש בדירוג הנפקה ספציפי שפורסם, שכבר משקף את ה-CRM. כאמור בסעיף 100, ייאסר השימוש בדירוגי קרן בלבד בהנחיות להכרה ב-CRM.

115. אמנם השימוש בשיטות CRM מפחית את סיכון האשראי או מעביר אותו לצד שלישי, אך הוא עשוי, בו בזמן, להגדיל סיכונים אחרים (סיכונים שיוריים). סיכונים שיוריים כוללים סיכונים משפטיים, סיכונים תפעוליים, סיכוני נזילות וסיכוני שוק. לפיכך, הכרחי שתאגידים בנקאיים יקבעו מדיניות ויישמו נהלים והליכים יציבים כדי לשלוט בסיכונים אלה. כאשר סיכונים אלה אינם נשלטים כיאות, המפקח עשוי להטיל דרישות הון נוספות או לנקוט צעדים פיקוחיים אחרים כמפורט בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 211 (הערכת נאותות הלימות ההון).

115(i). על התאגידים הבנקאיים להקצות משאבים מספיקים לפעולתם המסודרת של הסכמי מרווח בקשר עם נגזרי OTC ועסקאות מימון ניירות ערך (SFT) עם צדדים נגדיים, כפי שאלה נמדדים על פי רמת הדיוק והעיתוי של הדרישות היוצאות מהתאגיד הבנקאי להתאמת מרווח (outgoing calls) וזמן התגובה לדרישות נכנסות אל התאגיד הבנקאי להתאמת מרווח (incoming calls). תאגידים בנקאיים יקבעו מדיניות לניהול ביטחונות, לצורך שליטה, מעקב ודיווח אחר :

- הסיכון אליו הם חשופים כתוצאה מהסכמי המרווח (כגון תנודתיות ונזילות ניירות הערך המוחלפים כביטחון);
- סיכון הריכוזיות בסוגים מסוימים של ביטחונות;
- השימוש החוזר בביטחונות (במזומן ושאינם במזומן), לרבות חוסרי נזילות פוטנציאליים הנובעים משימוש חוזר בביטחונות שהתקבלו מצדדים נגדיים; וכן
- ויתור על זכויות בביטחונות שהועמדו לטובת צדדים נגדיים.

116. תאגידים בנקאיים חייבים לעמוד בדרישות הגילוי המפורטות בהוראות הדיווח לציבור כדי לקבל הקלה בדרישות הון כלשהן ביחס לשיטות של CRM.

(iii) ודאות משפטית

117. כדי שתאגידים בנקאיים יקבלו הקלה בדרישות הון בגין שימוש כלשהו בשיטות של CRM, חייבות להתקיים לפחות דרישות הסף הבאות בנוגע למסמכים המשפטיים.

118. כל המסמכים ששימשו להבטחת עסקאות, ומסמכים המסדירים קיזוז פריטים מאזניים, ערבויות ונגזרי אשראי, חובה שיהיו מחייבים כלפי כל הצדדים, וברי אכיפה משפטית בכל תחומי השיפוט הרלוונטיים. כדי להבטיח זאת, חובה על תאגידים בנקאיים לבצע סקירה משפטית מספקת כדי לאמת זאת ולבסס מסקנה זו על תשתית משפטית איתנה, ולבצע סקירות נוספות מספיקות ככל שנדרש כדי להבטיח את המשכיות יכולת האכיפה.

118א. כדי להבטיח את נאותות הסקירה המשפטית על התאגיד הבנקאי לקיים את הדרישות הבאות :

- לתאגיד הבנקאי צריך שיהיו מדיניות, נהלים ותהליכים שיבטיחו את נאותות הסקירה. אלה יבטיחו, בין היתר, ביצוע סקירות חוזרות לפי הצורך.
- הסוקר צריך להיות בעל מומחיות משפטית וניסיון מקצועי בתחום המסוים בו הוא נותן את חוות הדעת, ובלתי תלוי ביחידה שביצעה את העסקה.
- התאגיד הבנקאי ישמור את כל המסמכים הנדרשים ברשומותיו.

2. סקירה של שיטות להפחתת סיכוני אשראי⁴⁰

(i) עסקאות מובטחות (collateralised)

119. עסקה מובטחת היא עסקה שבה :

- לתאגידים הבנקאיים יש חשיפת אשראי או חשיפת אשראי פוטנציאלית ; וכן
- חשיפת האשראי או חשיפת האשראי הפוטנציאלית מגודרת (hedged) במלואה או בחלקה על ידי ביטחון שהועמד על ידי צד נגדי⁴¹ או על ידי צד שלישי בשם הצד הנגדי.

120. כאשר תאגידים בנקאיים מקבלים ביטחון פיננסי כשיר (כגון מזומנים או ניירות ערך, כמוגדר ביתר פירוט בסעיפים 145 ו- 146 להלן), הם רשאים, בעת חישוב דרישות ההון, להפחית את חשיפת האשראי שלהם כלפי הצד הנגדי, ובכך להביא בחשבון את השפעת הפחתת הסיכון של הביטחון.

הנחיות כלליות ותנאי סף

121. תאגידים בנקאיים יכולים לבחור גישה פשוטה (simple approach), אשר בה, בדומה להוראות הלימות ההון שהיו בתוקף טרם כניסתה לתוקף של הוראה זו, משקל הסיכון של הביטחון מחליף את משקל הסיכון של הצד הנגדי עבור החלק המובטח של החשיפה (בדרך כלל כפוף לרצפה של 20%), או גישה מקיפה (comprehensive approach), המתירה קיזוז מלא יותר של הביטחון כנגד החשיפה, על ידי הפחתה אפקטיבית של סכום החשיפה בערך המיוחס לביטחון. תאגידים בנקאיים רשאים לנקוט, בתיק הבנקאי, בכל אחת מהגישות, אך לא בשתייהן יחד, ובתיק למסחר בגישה המקיפה בלבד. בטחון חלקי מוכר בשתי השיטות. אי התאמה בין תקופת הפירעון של החשיפה הבסיסית (underlying obligation) ובין תקופת הפירעון של הביטחון תהיה מותרת רק לפי הגישה המקיפה.

122. עם זאת, לפני שתינתן לתאגיד בנקאי הקלה בדרישות הון ביחס לצורת ביטחון כלשהי, הוא חייב לעמוד בתנאים המפורטים בסעיפים 123 עד 126 להלן, תחת שתי הגישות.

123. בנוסף לדרישות הכלליות לוודאות משפטיות המפורטות בסעיפים 117 ו- 118, המנגנון המשפטי שלפיו שועבד או הופקד הביטחון חייב להבטיח כי לתאגיד הבנקאי תהיה הזכות לממש את הביטחון או ליטול לידיה את החזקה המשפטית עליו, בהקדם האפשרי, במקרה של כשל (default), חדלות פירעון (insolvency) או פשיטת רגל (bankruptcy) (או אירועי אשראי המוגדרים בדרך אחרת כמפורט במסמכי העסקה) של הצד הנגדי (וכאשר רלוונטי, של המשמורת (custody) המחזיקה בביטחון). יתרה מזאת, תאגידים בנקאיים חייבים לנקוט בכל הצעדים הנחוצים כדי

⁴⁰ ראה בנספח ה' סקירה של שיטות לטיפול בדרישות ההון בעסקאות המובטחות על ידי ביטחון פיננסי, לפי הגישה הסטנדרטית.

⁴¹ בחלק זה, המונח "צד נגדי" (counterparty) משמש לציון גורם שהתאגיד הבנקאי נחשף אליו בחשיפת אשראי מאזנית או חוץ-מאזנית או בחשיפת אשראי פוטנציאלית. חשיפה זו עשויה, לדוגמה, להיות בצורה של הלוואת מזומנים או ניירות ערך (כאשר הצד שכנגד נקרא מסורתית "לווה"), של ניירות ערך שהופקדו בביטחון, של מחויבות או חשיפה על פי חוזה נגזרי OTC.

למלא אחר הוראות החוק החלות על זכויותיהם בנוגע לביטחונות, על מנת לקבל לידיהם ולהחזיק בזכויות ברות אכיפה בביטחון, כגון על ידי רישום הביטחון אצל רשם, או על מנת לממש זכות במסגרת הסדר להתחשבות נטו או קיזוז (to net or set off) ביחס להעברת הבעלות על הביטחון.

123. א. ביטחון יוכר כביטחון כשיר רק אם הזכות המשפטית של התאגיד הבנקאי בביטחון (משכון, למשל) תהיה תקפה כלפי כל צד שלישי.

124. (א) כדי שביטחון יספק הגנה, קיימת חובה שלא יהיה מתאם חיובי גבוה (material positive correlation) בין איכות האשראי של הצד הנגדי ובין ערך הביטחון, וכן
(ב) ניירות ערך שהונפקו על ידי הצד הנגדי, או על ידי ישות קשורה מהקבוצה, אינם כשירים. בסעיף זה - "קבוצה" - לפי הגדרת "קבוצת לוויים" בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313.

125. לתאגידים בנקאיים חייבים להיות נהלים ותהליכים ברורים ויציבים למימוש ביטחונות בלוח זמנים מתאים, כדי להבטיח שיתמלא כל תנאי משפטי הדרוש להכרזה על כשל של הצד הנגדי ולמימוש הביטחון, ושניתן יהיה לממש את הביטחון במהירות.

126. כאשר הביטחון מוחזק על ידי משמורת, תאגידים בנקאיים חייבים לנקוט בצעדים סבירים כדי להבטיח שהמשמורת מפרידה את הביטחון מהנכסים שלה. תאגיד בנקאי ייחשב ככזה שנקט בצעדים סבירים אם מקוימות הדרישות הבאות:
(א) התנאי מופיע בחוזה, וכן
(ב) התאגיד הבנקאי מקבל דיווח מהמשמורת על בסיס תקופתי.

127. דרישת הון תחול על תאגיד בנקאי בגין כל צד של העסקה המובטחת: לדוגמה, גם הסכמי רכש חוזר (repo) וגם הסכמי מכר חוזר (reverse repo) יהיו כפופים לדרישות הון. בדומה, שני הצדדים לעסקת השאלה ושאלה של ניירות ערך יהיו כפופים לדרישות הוניות מפורשות, וכך גם הפקדה של ניירות ערך בהקשר של חשיפת נגזר (derivative exposure) או הלוואה אחרת.

128. כאשר תאגיד בנקאי, הפועל כסוכן, מארגן עסקה מסוג רכש חוזר (רכישה חוזרת/מכירה חוזרת ועסקאות השאלה/שאלה של ניירות ערך) בין לקוח לבין צד שלישי, ומספק ערבות ללקוח שהצד השלישי ימלא את התחייבויותיו, אזי הסיכון לתאגיד הבנקאי זהה לסיכון אליו היה נחשף אילו היה משמש צד ישיר לאותה עסקה. בנסיבות כאלו, תאגיד בנקאי יידרש לחשב את דרישות ההון כאילו הוא עצמו היה צד ישיר לעסקה.

הגישה הפשוטה

129. בגישה הפשוטה, משקל הסיכון של מכשיר הביטחון המבטיח את החשיפה במלוואה או בחלקה יחליף את משקל הסיכון של הצד הנגדי. הנחיות אלו מפורטות בסעיפים 182 עד

הגישה המקיפה

130. לפי הגישה המקיפה, כאשר תאגידים בנקאיים לוקחים ביטחון, עליהם לחשב את החשיפה המותאמת שלהם לצד הנגדי למטרות הון פיקוחי כדי להביא בחשבון את ההשפעות של אותו ביטחון. על ידי שימוש במקדמי ביטחון (haircuts), תאגידים בנקאיים נדרשים להתאים הן את סכום החשיפה לצד נגדי והן את הערך של כל ביטחון שנתקבל כתמיכה באותו צד נגדי, כדי להביא בחשבון תנודות עתידיות אפשריות בערכו של אחד מהם⁴², העשויות להיגרם על ידי תנועות שוק. כתוצאה מכך, יתקבלו סכומים מותאמים לתנודתיות הן של החשיפה והן של הביטחון. למעט במקרה ששני צדי העסקה הם מזומן, סכום החשיפה המותאם לתנודתיות יהיה גבוה מהחשיפה, ואילו עבור הביטחון הסכום המותאם יהיה נמוך יותר.
131. בנוסף, כאשר החשיפה והביטחון מוחזקים במטבעות שונים, חובה לבצע התאמה נוספת כלפי מטה של סכום הביטחון המותאם לתנודתיות, כדי להביא בחשבון אפשרות של תנודות עתידיות אפשריות בשערי החליפין.
132. כאשר סכום החשיפה המותאם לתנודתיות גבוה מסכום הביטחון המותאם לתנודתיות (כולל כל התאמה נוספת בגין סיכון שער החליפין), תאגידים בנקאיים יחשבו את נכסיהם המשוקללים לסיכון כהפרש בין השניים, מוכפל במשקל הסיכון של הצד הנגדי. ההנחיות לעריכת חישובים אלה מפורטות בסעיפים 147 עד 150.
133. ההתאמה של סכום החשיפה וסכום הביטחון לתנודתיות אפשרית בערכם, תבוצע באמצעות מקדמי ביטחון פיקוחיים סטנדרטיים כמפורט בסעיף 151 להלן.
134. בטל.
135. גודלו של מקדם ביטחון מסוים תלוי בסוג המכשיר, בסוג העסקה, בתדירות השערוך למחיר השוק (mark-to-market) ובתדירות התאמת המרווח (remargining). לדוגמה, עסקאות מסוג רכש חוזר הכפופות לשערוך יומי למחיר השוק ולהתאמת מרווח יומית, יקבלו מקדם ביטחון המבוסס על תקופת החזקה של 5 ימי עסקים, ועסקאות הלוואה מובטחות עם שערוך יומי למחיר השוק וללא סעיף התאמת מרווח, יקבלו מקדם ביטחון המבוסס על תקופת החזקה של 20 ימי עסקים. מקדמי ביטחון אלו יועלו כלפי מעלה באמצעות נוסחת השורש הריבועי של הזמן, בהתאם לתדירות התאמת מרווח והשערוך למחיר השוק.
- בפרק זה, "תקופת החזקה" היא תקופת הזמן הממוצעת הנדרשת, להערכת ועדת באזל, כדי לסגור את הפוזיציה/לממש את הביטחון.

136. בנוגע לסוגים מסוימים של עסקאות מסוג רכש חוזר (בעיקר רכש חוזר של אגרות חוב ממשלתיות כמוגדר בסעיפים 170 ו-171), רשאים התאגידים הבנקאיים שלא להשתמש במקדמי ביטחון בבואם לחשב את סכום החשיפה לאחר הפחתת סיכון.

137. ניתן להכיר בהשפעה של הסכמי התחשבות נטו (master netting agreements) המכסים עסקאות מסוג רכש חוזר לצורך חישוב דרישות ההון, בכפוף לתנאים המפורטים בסעיף 173.

138. בטל.

(ii) קיזוז מאזני

139. כאשר לתאגידים בנקאיים יש הסדרי קיזוז (netting arrangements) ברי אכיפה משפטית של הלוואות ופיקדונות, הם רשאים לחשב את דרישות ההון על בסיס חשיפות אשראי נטו, בכפוף לתנאים שבסעיף 188.

(iii) ערבויות ונגזרי אשראי

140. כאשר ערבויות או נגזרי אשראי הנם ישירים, מפורשים וברורים, בלתי חוזרים ובלתי מותנים, ניתן להביאם בחשבון בעת חישוב דרישות ההון, כל עוד התאגידים הבנקאיים עומדים בתנאי סף תפעוליים מסוימים בקשר לתהליכי ניהול סיכונים הכרוכים בהגנות אשראי אלה.

141. קיימת הכרה במגוון של ערבים וספקי הגנה. בדומה להוראות הלימות ההון שהיו בתוקף טרם כניסתה לתוקף של הוראה זו, יש ליישם גישה של החלפה (substitution). לפיכך, רק ערבויות שהונפקו, או הגנות שניתנו, על ידי ישויות בעלות משקל סיכון נמוך מזה של הצד הנגדי יביאו לידי הפחתת הדרישות ההוניות, מאחר שהחלק היחסי המוגן של החשיפה של צד נגדי מקבל את משקל הסיכון של הערב או של ספק ההגנה, ואילו החלק שאינו מכוסה שומר על משקל הסיכון של הצד הנגדי.

142. פירוט הדרישות התפעוליות מוצג להלן בסעיפים 189 עד 193.

(iv) אי התאמת תקופות לפירעון

143. אי התאמה בתקופות לפירעון נוצרת כאשר יתרת תקופת הפירעון של הביטחון קצרה מזו של חשיפת האשראי הבסיסית. כאשר קיימת אי התאמה בתקופות לפירעון, ותקופת הפירעון המקורית של הביטחון קצרה משנה אחת, אין מכירים בביטחון לצורכי הקצאות הון. במקרים אחרים של אי התאמה בתקופות לפירעון, ניתנת הכרה חלקית לביטחון למטרות הון פיקוחי כמפורט להלן בסעיפים 202 עד 205. בגישה הפשוטה לביטחונות, אי התאמה בתקופות לפירעון איננה מותרת.

(ו) שונות

144. דרכי הטיפול בריבוי שיטות להפחתת סיכון אשראי בגין חשיפה בודדת, ובנגזרי אשראי מסוג First and Nth to default, מפורטות בסעיפים 206 עד 210 להלן.

3. ביטחונות

(i) ביטחון פיננסי כשיר

145. מכשירי הביטחון הבאים כשירים להכרה לפי הגישה הפשוטה :
- (א) מזומנים בפקדון בתאגיד הבנקאי (כמו גם תעודות פיקדון או מכשירים דומים שהונפקו על ידי התאגיד הבנקאי המלווה) הנחשף לצד הנגדי^{43, 44}.
- (ב) זהב.
- (ג) ניירות ערך חוב שדורגו על ידי ECAI כשירה, שהנם :
- לפחות בעלי דירוג BB-, אם הונפקו על ידי ריבונות או על ידי PSEs המטופלות כריבונות על ידי המפקח על הבנקים ; או
 - לפחות בעלי דירוג BBB-, אם הונפקו על ידי ישויות אחרות (לרבות בנקים וחברות השקעות) ; או
 - לפחות בעלי דירוג A-3/P-3 למכשירי חוב קצרי טווח.
- (ד) ניירות ערך חוב שלא דורגו על ידי ECAI כשירה, כאשר :
- הונפקו על ידי בנק אשר מניותיו נסחרות במדד ראשי ; וכן
 - רשומים בבורסה מוכרת ; וכן
 - סווגו כחוב בכיר (senior) ; וכן
 - כל ההנפקות המדורגות בעלות בכירות זהה של הבנק המנפיק, חייבות לקבל לכל הפחות דירוג BBB- או A-3/P-3 על ידי ECAI כשירה ; וכן
 - אין בידי התאגיד הבנקאי, המחזיק בניירות ערך חוב כביטחון, מידע המרמז כי ההנפקה מצדיקה דירוג נמוך מ-BBB- או A-3/P-3 (לפי המקרה).
- (ה) מניות (לרבות אגרות חוב להמרה) הכלולות במדד ראשי.
- (ו) התקשרויות להשקעות משותפות בניירות ערך ניתנים להעברה (UCITS - Undertakings for Collective Investments in Transferable Securities), וקרנות נאמנות, כאשר :
- מחירן של היחידות מתפרסם מדי יום ; וכן

⁴³ שטרות צמודי אשראי (CLN - Credit Linked Notes) שמומנו באמצעות מזומנים, אשר הונפקו על ידי התאגיד הבנקאי כנגד חשיפות בתיק הבנקאי שעומדים בקריטריונים של נגזרי אשראי, יטופלו כעסקאות מובטחות מזומנים.

⁴⁴ במקרים בהם פיקדון במזומן, תעודות פיקדון או מכשירים דומים שהונפקו על ידי התאגיד הבנקאי המלווה מוחזקים כביטחון בתאגיד בנקאי צד שלישי בהסדר שאינו משמורת (non-custodial), אם הם שועבדו/ הומחו בגלוי לתאגיד הבנקאי המלווה ואם השעבדו/ ההמחאה הם בלתי מותנים ובלתי חוזרים, סכום החשיפה המכוסה על ידי הביטחון (אחרי כל מקדם ביטחון הדרוש בגין סיכון מטבע) יקבל את משקל הסיכון של התאגיד הבנקאי צד שלישי.

- ה- UCITS/קרן נאמנות מוגבלות להשקעה במכשירים המפורטים בסעיף זה⁴⁵.

145(i). עסקאות איגוח מחדש (כהגדרתן בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 205), ללא קשר לדירוגי אשראי כלשהם, אינן ביטחון פיננסי כשיר.

146. מכשירי הביטחון הבאים כשירים להכרה לפי הגישה המקיפה :

- (א) כל המכשירים בסעיף 145 ;
- (ב) מניות (לרבות אגרות חוב להמרה) שאינן נכללות במדד ראשי אך רשומות בבורסה מוכרת ;
- (ג) UCITS/קרנות נאמנות הכוללות מניות כאמור בסעיף קטן (ב), ועומדות בכל התנאים שבסעיף 145(ו) לעיל.

146א. לצורך קביעת ביטחונות כשירים כאמור בסעיפים 145 ו- 146 לעיל :

"בורסה מוכרת" היא בורסה בה נסחר מדד ראשי.

"מדד ראשי" הוא כל אחד מאלה :

שמות המדדים	מדינה
Austrian Traded Index	אוסטריה
All Ordinaries	אוסטרליה
MIB 30	איטליה
Dow Jones Stoxx 50 Index, FTSE Eurofirst 300, MSCI Euro Index	אירופה
S&P 500, Dow Jones Industrial Average, NASDAQ Composite, Russell 2000	ארה"ב
BEL 20	בלגיה
FTSE 100, FTSE Mid 250	בריטניה
DAX	גרמניה
AEX	הולנד
Hang Seng	הונג קונג
Nikkei 225, Nikkei 300, Topix	יפן
תל אביב 100	ישראל
Straits Times Index	סינגפור
IBEX 35	ספרד
CAC 40, SBF 250	צרפת
Kospi	קוריאה
S&P/TSX Composite	קנדה
OMX	שוודיה
SMI	שווייץ

⁴⁵ אולם, השימוש או השימוש הפוטנציאלי שעושה ה- UCITS / קרן נאמנות במכשירים נגזרים אך ורק כדי לגדר השקעות המפורטות בסעיף זה ובסעיף 146, לא ישלול את כשירותן של היחידות באותה UCITS / קרן נאמנות מלהיות כשירות כביטחון פיננסי.

(ii) הגישה המקיפה

חישוב דרישת הון

147. לעסקה מובטחת, סכום החשיפה לאחר הפחתת סיכון מחושב כדלהלן:

$$E^* = \max\{0, [E \cdot (1 + He) - C \cdot (1 - Hc - Hfx)]\}$$

כאשר:

E^* = ערך החשיפה לאחר הפחתת סיכון

E = הערך השוטף של החשיפה

He = מקדם ביטחון המתאים לחשיפה

C = הערך השוטף של הביטחון שהתקבל

Hc = מקדם ביטחון המתאים לביטחון

Hfx = מקדם ביטחון המתאים, בשל אי התאמה בין מטבע הביטחון למטבע החשיפה

148. סכום החשיפה לאחר הפחתת סיכון יוכפל במשקל הסיכון של הצד הנגדי כדי לקבל את סכום הנכס המשוקלל לסיכון עבור העסקה המובטחת.

149. הטיפול בעסקאות שבהן קיימת אי התאמה בין מועד הפירעון של החשיפה לצד הנגדי לבין מועד הפירעון של הביטחון, מפורט בסעיפים 202 עד 205.

150. במקרים בהם הביטחון הוא סל נכסים, מקדם הביטחון על הסל יהיה $H = \sum a_i H_i$, כאשר a_i הוא משקל הנכס (כשהוא נמדד ביחידות מטבע) בסל, ו- H_i הוא מקדם הביטחון הרלוונטי לנכס.

מקדמי ביטחון פיקוחיים סטנדרטיים

151. להלן מפורטים מקדמי הביטחון הפיקוחיים הסטנדרטיים, בהנחה של שערך יומי למחיר השוק והתאמת מרווח (remargining) יומית. מקדמי הביטחון מבוטאים באחוזים:

טבלה מספר 1

דירוג של נייר ערך חוב			יתרת תקופה לפירעון			ריבונות ^{47,48}			מנפיקים אחרים ⁴⁸			חשיפות איגוח		
תקופת החזקה של 20 ימים	תקופת החזקה של 10 ימים	תקופת החזקה של 5 ימים	תקופת החזקה של 20 ימים	תקופת החזקה של 10 ימים	תקופת החזקה של 5 ימים	תקופת החזקה של 20 ימים	תקופת החזקה של 10 ימים	תקופת החזקה של 5 ימים	תקופת החזקה של 20 ימים	תקופת החזקה של 10 ימים	תקופת החזקה של 5 ימים	תקופת החזקה של 20 ימים	תקופת החזקה של 10 ימים	תקופת החזקה של 5 ימים
0.707	0.5	0.354	1.414	1	0.707	2.828	2	1.414	0.707	2.828	2	1.414	2	1.414
2.828	2	1.414	5.657	4	2.828	11.314	8	5.657	2.828	11.314	8	5.657	8	5.657
5.657	4	2.828	11.314	8	5.657	16.971	12	8.485	5.657	16.971	12	8.485	16	11.314
1.414	1	0.707	2.828	2	1.414	4.243	6	2.121	1.414	4.243	6	2.121	4	2.828
4.243	3	2.121	8.485	6	4.243	16.971	12	8.485	4.243	16.971	12	8.485	12	8.485
21.213	15	10.607	לא כשיר	לא כשיר	לא כשיר	לא כשיר	לא כשיר	לא כשיר	לא כשיר	לא כשיר	לא כשיר	לא כשיר	לא כשיר	לא כשיר

46 כולל PSEs המטופלות כריבונות (sovereigns) על ידי המפקח על הבנקים.

47 בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDBs) שקיבלו משקל סיכון 0% יטופלו כריבונות.

48 כולל PSEs שאינן מטופלות כריבונות על ידי המפקח על הבנקים.

טבלה מספר 2

תקופת החזקה של 5 ימים	תקופת החזקה של 10 ימים	תקופת החזקה של 20 ימים	
10.607	15	21.213	מניות המדד הראשי (לרבות אג"ח בנות המרה) וזהב
17.678	25	35.355	מניות אחרות (לרבות אג"ח בנות המרה) הרשומות בבורסה מוכרת
מקדם הביטחון הגבוה ביותר שניתן ליישם לני"ע שבו רשאית הקרן להשקיע			UCITS/קרנות נאמנות
0	0	0	מזומן ⁴⁹

טבלה מספר 3

תקופת החזקה של 5 ימים	תקופת החזקה של 10 ימים	תקופת החזקה של 20 ימים	
5.657	8	11.314	מקדמי ביטחון בשל אי התאמת מטבע

151.א. למרות האמור לעיל, הקצאת מקדמי ביטחון לניירות ערך כשירים, המצויים בחשבון ניירות ערך

הממושכן לטובת התאגיד הבנקאי, תתבצע בהתאם לחלופות הבאות:

(א) אם אין באפשרות הלקוח להחליף את ניירות הערך, יוקצה לכל אחד מניירות הערך

הכשירים מקדם הביטחון הרלוונטי כאמור בסעיף 151 לעיל.

(ב) אם יש באפשרות הלקוח להחליף את ניירות הערך, אולם הלקוח מוגבל להשקעה בניירות

ערך כשירים בלבד, יוקצה לכל ניירות הערך מקדם ביטחון אחיד הגבוה ביותר שניתן

ליישם לנייר ערך בו רשאי הלקוח להשקיע.

(ג) אם יש באפשרות הלקוח להחליף את ניירות הערך, והלקוח אינו מוגבל להשקעה בניירות

ערך כשירים בלבד, יוקצה לכל ניירות הערך הכשירים מקדם ביטחון אחיד בגובה 50%.

חלופות אלה יחולו על חשבון ניירות ערך או חלק ממנו, בכפוף להסכם בין התאגיד הבנקאי

ללקוח. הגבלת הלקוח, כאמור בחלופות (א) ו- (ב) לעיל, תהיה אפקטיבית ותוסדר משפטית

ומיכונית.

152. בטל.

153. בעסקאות שבהן התאגיד הבנקאי מלווה מכשירים בלתי-כשירים (כגון אגרות חוב של חברות,

שאינן בעלות דירוג השקעה), מקדם הביטחון שיש להחיל על החשיפה יהיה זהה לזה שחל על

מניות הנסחרות בבורסה מוכרת שאינן חלק מהמדד הראשי.

154-165. בטל.

התאמה לתקופות החזקה שונות ולשערוך לשווי שוק או להתאמת מרווח (remargining), שאינה יומית

166. לעסקאות מסוימות, בהתחשב במאפייני ובתדירות השערוך (revaluation) ובהתאמת מרווח,

מתאימות תקופות החזקה שונות. ההנחיות ביחס למקדמי הביטחון לביטחונות מבחינות בין

עסקאות מסוג רכש חוזר (רכש חוזר/מכר חוזר והשאלה/שאיילה של ניירות ערך), "עסקאות

אחרות מונעות על ידי שוק ההון" (עסקאות בנגזרי OTC והלוואות מרווח (margin lending)), והלוואות מובטחות (secured lending). בעסקאות המונעות על ידי שוק ההון ובעסקאות מסוג רכש חוזר, מסמכי העסקה כוללים סעיפי התאמת מרווח; בעסקאות הלוואה מובטחות, תנאים כאלה בדרך כלל אינם.

עסקה בה אין לתאגיד הבנקאי זכות להתאמת מרווח על בסיס תדיר (the right to receive margin frequently), תטופל כהלוואה מובטחת.

167. תקופת החזקה לעסקאות השונות מסוכמת בטבלה הבאה:

סוג עסקה	תקופת החזקה	תנאי
עסקה מסוג רכש חוזר	חמישה ימי עסקים	התאמת מרווח יומית
עסקאות שוק הון אחרות	עשרה ימי עסקים	התאמת מרווח יומית
הלוואה מובטחת	עשרים ימי עסקים	שערוך יומי

168. כאשר תדירות התאמת המרווח או השערוך אינה תדירות יומית, מקדמי הביטחון יוגדלו בהתאם למספר ימי העסקים בפועל בין התאמת המרווח או השערוך, באמצעות נוסחת השורש הריבועי של הזמן, כדלקמן:

$$H = H_M \sqrt{\frac{N_R + (T_M - 1)}{T_M}}$$

שבה:

$$\begin{aligned} H &= \text{מקדם הביטחון המוגדל} \\ H_M &= \text{מקדם הביטחון לפי תקופת החזקה (מתוך הטבלה שבסעיף 151)} \\ T_M &= \text{תקופת החזקה לסוג העסקה (מתוך הטבלה שבסעיף 167)} \\ N_R &= \text{מספר ימי עסקים בפועל בין התאמות מרווח לעסקאות שוק הון, או שערוכים לעסקאות מובטחות.} \end{aligned}$$

169. דוגמה לשימוש בנוסחה בסעיף 168 לעיל - תאגיד בנקאי ערך עם לקוח עסקה עתידית המובטחת במניית מדד ראשי. תקופת החזקה היא 10 ימים. מקדם הביטחון הפיקוחי הוא 15% (ראה סעיף 151 לעיל). תדירות התאמת המרווח בעסקה היא שבועית (כלומר, 5 ימי עבודה). מקדם הביטחון המוגדל יהיה:

$$H = H_M \sqrt{\frac{N_R + (T_M - 1)}{T_M}} = 15 \sqrt{\frac{5 + (10 - 1)}{10}} = 17.748$$

תנאים לקביעת H אפס ($zero H$)

170. לעסקאות מסוג רכש חוזר הממלאות את התנאים הבאים, והצד הנגדי הנו משתתף מרכזי בשוק (ראה סעיף 171 להלן), ניתן להחיל מקדמי ביטחון אפס.

- (א) הן החשיפה והן הביטחון הנם מזומנים או נייע של ריבונות, או נייע של PSE הכשירים למשקל סיכון 0% לפי הגישה הסטנדרטית⁵⁰.
- (ב) הן החשיפה והן הביטחון נקובים באותו המטבע;
- (ג) העסקה היא בת תקופת פירעון של יום אחד (overnight) או שהחשיפה והביטחון גם יחד משוערכים יומית למחיר שוק וכפופים להתאמת מרווח יומית;
- (ד) לאחר כשלון הצד הנגדי בביצוע התאמת מרווח, הזמן שנדרש בין השערך האחרון למחיר השוק לפני הכישלון בהתאמת מרווח ובין מימוש⁵¹ (liquidation) הביטחון, מוערך בלא יותר מארבעה ימי עסקים;
- (ה) העסקה מסולקת באמצעות מערכת סליקה מוכחת לסוג זה של עסקה;
- (ו) המסמכים המכסים את ההסכם הם מסמכים סטנדרטיים בשוק לעסקאות מסוג רכש חוזר בנייע מסוג זה;
- (ז) העסקה כוללת מסמך הקובע כי אם הצד הנגדי נכשל מלמלא את חובתו להעביר מזומנים או ניירות ערך או להשלים ביטחון (deliver margin), או נכשל מלכבד את התחייבויותיו בדרך אחרת, כי אז העסקה תבוא לסיומה המידי; וכן
- (ח) במקרה של אירוע כשל כלשהו, בין אם הצד הנגדי הנו חדל פירעון (insolvent) או פושט רגל, תהא לתאגיד הבנקאי זכות הניתנת לאכיפה משפטית, משוחררת ממגבלות (unfettered), לתפוס מיידית את הביטחון ולממשו לטובתו.

171. רק הישויות הבאות ייחשבו "משתתפים מרכזיים בשוק":

- (א) ריבונות, בנקים מרכזיים וישויות סקטור ציבורי (PSE);
- (ב) בנקים וחברות ניירות ערך;
- (ג) חברות פיננסיות אחרות (לרבות חברות ביטוח) הכשירות למשקל סיכון של 20% לפי הוראה זו;
- (ד) ארגוני סליקה מוכרים.

172. כאשר מפקח ממדינה החברה ב-OECD אשר מדורגת A- או בדירוג עדיף מזה, מחיל הקלה ספציפית לעסקאות מסוג רכש חוזר בניירות ערך שהונפקו על ידי הממשלה של אותה מדינה, רשאים התאגידים הבנקאיים המאוגדים בישראל לאמץ את אותה הגישה לאותן העסקאות.

טיפול בעסקאות מסוג רכש חוזר המכוסות על ידי הסכמי התחשבנות נטו (Master Netting Agreements)

173. ההשפעות של הסכמי התחשבנות נטו דו-צדדיים המכסים עסקאות מסוג רכש חוזר יוכרו על בסיס בחינה לגבי כל צד נגדי (counterparty-by-counterparty) אם ההסכמים ניתנים לאכיפה משפטית בכל אחד מתחומי השיפוט הרלוונטיים בעת התרחשות של אירוע כשל, בין אם הצד הנגדי חדל פירעון (insolvent) או פושט רגל. יוכרו אך ורק הסכמים מקובלים בשוק לסוג זה של

⁵⁰ נייע שהונפקו על ידי ממשלת ישראל או בנק ישראל, הכשירים למשקל סיכון 0% לפי סעיף 54, ממלאים אחר תנאי זה.
⁵¹ הדבר אינו מחייב את התאגיד הבנקאי לממש תמיד את הביטחון אלא להיות בעל היכולת לעשות זאת בתוך מסגרת הזמן.

עסקאות - למשל הסכם ה- GMRA 2000 (The TBMA/ISMA Global Master Repurchase Agreement).

בנוסף, הסכמי התחשבות נטו חייבים :

- (א) להקנות לצד שלא כשל את הזכות לסיים ולחסל (close-out) במהירות את כל העסקאות הכפופות להסכם בעת אירוע כשל, לרבות במקרה של חדלות פירעון (insolvency) או פשיטת רגל של הצד הנגדי.
- (ב) לקבוע התחשבות נטו של רווחים והפסדים בגין עסקאות (לרבות הערך של כל ביטחון) שנשתיימו וחוסלו (closed out) לפי ההסכם, כך שצד אחד חייב לצד האחר סכום נטו יחיד;
- (ג) לאפשר מימוש או קיזוז של הביטחון בהקדם האפשרי במקרה של כשל; וכן
- (ד) להיות, יחד עם הזכויות העולות מתוך התנאים הנדרשים ב- (א) עד (ג) לעיל, אכיפים משפטית בכל תחום שיפוט רלוונטי במקרה של אירוע כשל, בין אם הצד הנגדי חדל פירעון (insolvent) או פושט רגל.

174. התחשבות נטו בין פוזיציות בתיק הבנקאי ובתיק למסחר תוכר אך ורק כאשר העסקאות שלגביהן נערכה התחשבות נטו מקיימות את התנאים הבאים :

- (א) כל העסקאות משוערכות יומית למחר שוק⁵²; וכן
- (ב) מכשירי הביטחון שבהם נעשה שימוש בעסקאות מוכרים כביטחון פיננסי כשיר בתיק הבנקאי.

175. הנוסחה בסעיף 147 תאומץ לחישוב דרישות ההון בגין עסקאות עם הסכמי התחשבות נטו.

176. תאגידים בנקאיים יישמו את ההנחיות הבאות כדי להביא בחשבון את השפעת הסכמי ההתחשבות נטו :

$$E^* = \max\{0, [(\sum(E) - \sum(C)) + \sum(E_s \cdot H_s) + \sum(E_{fx} \cdot H_{fx})]\}^{53}$$

שבה :

$$E^* = \text{ערך החשיפה לאחר הפחתת סיכון}$$

$$E = \text{ערך שוטף של החשיפה}$$

$$C = \text{ערך הביטחון שהתקבל}$$

$$E_s = \text{ערך מוחלט של הפוזיציה נטו בנייר ערך נתון}$$

$$H_s = \text{מקדם ביטחון מתאים ל- } E_s$$

$$E_{fx} = \text{ערך מוחלט של הפוזיציה נטו במטבע שונה ממטבע הסילוק}$$

⁵² תקופת ההחזקה לצורך מקדמי הביטחון תהיה תלויה, בדומה לעסקאות אחרות מסוג רכש חוזר, בתדירות של התאמת המרווח.

⁵³ נקודת המוצא לנוסחה זו היא הנוסחה בסעיף 147, שניתן להציגה גם באופן הבא :

$$E^* = \max\{0, [(E - C) + (E \cdot H_e) + (C \cdot H_c) + (C \cdot H_{fx})]\}$$

$$H_{fx} = \text{מקדם ביטחון מתאים לאי התאמת מטבע}$$

177. הכוונה כאן היא לקבל סכום חשיפה נטו, לאחר התחשבות נטו של החשיפות והביטחונות, ולקבל "סכום תוספת" (add-on amount) המשקף שינויי מחיר אפשריים של ניירות הערך המעורבים בעסקאות וכן סיכון שער חליפין, אם קיים. הפוזיציה נטו, ארוכת טווח או קצרת טווח, בכל נייר ערך הכלול בהסכם ההתחשבות נטו תוכפל במקדם ביטחון מתאים. כל יתר הכללים בנוגע לחישוב מקדמי הביטחון, המפורטים בסעיפים 147 עד 172, חלים באותה המידה על תאגידים בנקאיים המשתמשים בהסכמי התחשבות נטו דו-צדדיים לעסקאות מסוג רכש חוזר.

178-181(i). בטל.

(iii) הגישה הפשוטה

תנאי סף

182. על מנת שביטחון יוכר בגישה הפשוטה, הביטחון חייב להיות משועבד לפחות למשך כל חי החשיפה והוא חייב להיות משוערך למחיר שוק (marked to market) ומוערך מחדש (revalued) לפחות בתדירות של שישה חודשים. אותם חלקים של חובות המובטחים על ידי שווי שוק של ביטחון מוכר יקבלו את משקל הסיכון שחל על מכשיר הביטחון. משקל הסיכון של החלק המובטח יהיה כפוף לרצפה של 20%, למעט בנסיבות המפורטות בסעיפים 183 עד 185. ליתרת החוב ישויך משקל סיכון ההולם את הצד הנגדי. דרישת הון תחול על תאגידים בנקאיים משני צדי העסקה המובטחת: לדוגמה, הן רכש חוזר הן מכר חוזר יהיו כפופים לדרישות הון.

סייגים לרצפת משקל הסיכון

183. עסקאות העומדות בקריטריונים של סעיף 170 ובוצעו עם משתתף מרכזי בשוק, כמוגדר בסעיף 171, תקבלנה משקל סיכון 0%. אם הצד הנגדי לעסקה איננו משתתף מרכזי בשוק, העסקה תקבל משקל סיכון של 10%.

184. עסקאות נגזרים מעבר לדלפק (OTC) הכפופות לשערוך יומי למחירי השוק, המובטחות על ידי מזומנים ואין בהן אי-התאמה מטבעית, תקבלנה משקל סיכון 0%. עסקאות כאלו המובטחות על ידי ני"ע של ריבונות או של PSE הכשירים לקבל משקל סיכון 0% לפי הוראה זו, יכולות לקבל משקל סיכון של 10%.

185. הרצפה של 20% למשקל הסיכון על עסקאות מובטחות לא תחול, וניתן יהיה להחיל משקל סיכון 0%, כאשר החשיפה והביטחון נקובים באותו המטבע ועונים על אחד מהתנאים הבאים:

- הביטחון הוא פיקדון מזומנים כמוגדר בסעיף 145(א); או
- הביטחון הוא בצורה של ני"ע של ריבונות או PSE הכשירים לקבלת משקל סיכון 0%, ומשווי השוק שלהם נוכח 20%.

(iv) עסקאות נגזרים מובטחות מעבר לדלפק (OTC)

186. לפי "שיטת החשיפה הנוכחית" (Current Exposure Method), החישוב של דרישת הון בגין סיכון

אשראי של הצד הנגדי עבור חוזה בודד יתבצע כדלקמן :

$$= [(RC + add - on) - C_A] \cdot r \cdot 8\%$$

כאשר :

$$RC = \text{עלות השחלוף,}$$

$$add-on = \text{הסכום בגין חשיפה פוטנציאלית עתידית, מחושב בהתאם לסעיפים 92(i) ו-}$$

92(ii) של נספח ג',

$$C_A = \text{סכום ביטחון מותאם לתנודתיות לפי הגישה המקיפה, כמפורט בסעיפים 147}$$

עד 172, או אפס, אם לעסקה לא הוחל ביטחון כשיר, וכן

$$R = \text{משקל הסיכון של הצד הנגדי.}$$

187. כאשר קיימים הסכמי התחשבנות נטו דו-צדדיים תקפים, RC יהיה עלות השחלוף נטו, והתוספת

(add-on) תהיה A_{Net} כפי שחושבה לפי סעיפים 96(i) עד 96(vi) של נספח ג'. מקדם הביטחון בגין

סיכון מטבע (Hfx) ייושם כאשר קיימת אי התאמה בין מטבע הביטחון ובין מטבע הסילוק.

אפילו במקרה שבו מעורבים בחשיפה יותר משני מטבעות, מטבע הביטחון ומטבע הסילוק, יש

להחיל מקדם ביטחון יחיד, בהנחה שתקופת ההחזקה היא 10 ימי עסקים, אשר יוגדל לפי הצורך

בהתאם לתדירות השערוך למחיר השוק.

187(ii). כחלופה ל"שיטת החשיפה הנוכחית" לחישוב דרישת הון בגין סיכון אשראי של הצד הנגדי,

תאגידים בנקאיים יכולים להשתמש בשיטה הסטנדרטית כמפורט בנספח ג'.

4. קיזוז פריטים מאזניים

188. כאשר תאגיד בנקאי,

(א) מוצא יסוד משפטי איתן לקבוע שהסכמם התחשבנות נטו, או קיזוז, ניתנים לאכיפה בכל

אחד מתחומי השיפוט הרלוונטיים, בין אם הצד הנגדי חדל פירעון או פושט רגל;

(ב) יכול בכל עת לקבוע את הנכסים וההתחייבויות של אותו צד נגדי הכפופים להסכמם

הקיזוז;

(ג) עוקב ושולט בסיכון לגידול בחשיפות כתוצאה מאי התאמה של תקופות פירעון של נכסים

והתחייבויות (roll-off risks); וכן

(ד) עוקב ושולט בחשיפות הרלוונטיות על בסיס נטו,

רשאי התאגיד הבנקאי להשתמש בחשיפה נטו של הלוואות ופיקדונות כבסיס לחישוב הלימות

ההון שלו בהתאם לנוסחה בסעיף 147. הלוואות יטופלו כחשיפות, ופיקדונות יטופלו כביטחונות.

מקדמי הביטחון יהיו אפס, למעט מקרה בו קיימת אי התאמה במטבע. תקופת החזקה של 10

ימי עסקים תחול כאשר מתבצע שערך יומי למחיר השוק, ותחולנה כל הדרישות הכלולות בסעיפים 151, 168 ו- 202 עד 205.

5. ערבויות ונגזרי אשראי

(i) דרישות תפעוליות

דרישות תפעוליות משותפות לערבויות ולנגזרי אשראי

189. ערבות או נגזר אשראי חייבים לייצג תביעה ישירה כלפי ספק ההגנה, וחייבים להיות משויכים במפורש לחשיפות מסוימות או למאגר חשיפות מסוים, כך שמידת הכיסוי מוגדרת בבירור ואינה נתונה לחילוקי דעות. הם חייבים להיות לא ניתנים לביטול, למעט במקרה של אי תשלום חוב מצד רוכש ההגנה, בשל סיבה הקשורה לחוזה הגנת אשראי; חובה שהחוזה לא יכלול סעיף המתיר לספק ההגנה לבטל באופן חד-צדדי את כיסוי האשראי, או להגדיל את עלות הכיסוי האפקטיבית כתוצאה מירידת איכות האשראי בחשיפה המוגנת⁵⁴. חובה שהערבות או נגזר האשראי יהיו גם בלתי מותנים; לא יכלול סעיף בחוזה ההגנה מחוץ לשליטתו הישירה של התאגיד הבנקאי, שיש בו כדי למנוע את המחויבות של ספק ההגנה לשלם במועד (in a timely manner) במקרה שהצד הנגדי המקורי נכשל מלשלם את החוב/חובותיו במועד.

דרישות תפעוליות נוספות לערבויות

190. בנוסף לדרישות הוודאות המשפטיות המפורטות בסעיפים 117 ו- 118 לעיל, כדי שערבות תוכר, התנאים הבאים חייבים להתקיים:

- (א) בעת כשל/אי-תשלום של הצד שכנגד, כפי שמוגדר בתנאי הערבות, רשאי תאגיד בנקאי לפנות במועד (in a timely manner) אל הערב לקבל את כספי החוב, בהתאם למסמכי העסקה. הערב יכול לשלם לתאגיד הבנקאי את כל החוב בסכום אחד כולל, או ליטול על עצמו את התחייבויות התשלום העתידיות של הצד הנגדי המכוסות על ידי ערבות. לתאגיד בנקאי חייבת להיות זכות לקבל את כל התשלומים מהערב בלא שיידרש לנקוט תחילה בהליכים משפטיים נגד הצד הנגדי לגביית החוב.
- (ב) הערבות הנה התחייבות מתועדת ומפורשת, שהערב נוטל על עצמו.
- (ג) למעט האמור במשפט להלן, הערבות מכסה את כל סוגי התשלומים שהחייב המקורי (underlying obligor) מצופה לשלם על פי מסמכי העסקה, כגון סכום נקוב (notional amount), תשלומי מרווח (margin payments) וכדומה. כאשר ערבות מכסה את תשלום הקרן בלבד, ריביות ותשלומים בלתי מכוסים אחרים יטופלו כסכום בלתי מובטח בהתאם לסעיף 198.

⁵⁴ יש לשים לב כי התנאי של בלתי ניתן לביטול אינו מחייב שהגנת האשראי והחשיפה תהיינה מתואמות מבחינת התקופה לפירעון, אלא שהתקופות לפירעון שהוסכמו מראש לא יקוצרו בדיעבד על ידי ספק ההגנה. סעיף 203 מפרט כיצד לטפל באופציית יציאה (call option) בקביעת יתרת התקופה לפירעון להגנת אשראי.

דרישות תפעוליות נוספות לנגזרי אשראי

191. על מנת שחווה נגזר אשראי יוכר, חובה שיתמלאו התנאים הבאים :

(א) אירועי האשראי המפורטים על ידי הצדדים לחווה חייבים לכסות לכל הפחות :

- כשלון לשלם (failure to pay) את סכומי החוב המגיעים לפי תנאי ההתחייבות הבסיסית (underlying obligation) התקפים בזמן אי תשלום כזה (עם תקופת גרייס הקרובה לתקופת הגרייס בהתחייבות הבסיסית);
- פשיטת רגל (bankruptcy), חדלות פירעון (insolvency) או אי יכולת של החייב לשלם את חובותיו, או כישלונו או הודאתו בכתב בדבר אי יכולת כללית לשלם את חובותיו במועד, ואירועים דומים לכך; וכן
- ארגון מחדש (restructuring) של ההתחייבות הבסיסית הכרוך במחיקה או דחייה של קרן, ריבית או עמלות, המביא לידי אירוע של הפסד אשראי (דהיינו, מחיקת חוב, הפרשה ספציפית או חיוב דומה לחשבון רווח והפסד). במקרים שבהם ארגון מחדש לא הוגדר כאירוע אשראי, יש לפעול על פי סעיף 192.

(ב) אם נגזר האשראי מכסה התחייבויות שאינן כוללות את ההתחייבות הבסיסית, סעיף (ז) להלן יקבע אם תותר אי ההתאמה בנכסים.

(ג) נגזר האשראי לא יסתיים לפני פקיעת תקופת גרייס כלשהי הנדרשת להתרחשות כשל ההתחייבות הבסיסית כתוצאה מכישלון לשלם, בכפוף להוראות סעיף 203.

(ד) נגזרי אשראי המאפשרים סילוק במזומן, מוכרים לצורכי הון בתנאי שקיים תהליך הערכה יציב ומהימן לאמידת ההפסד. חובה שיוגדר בבירור ובאופן ספציפי פרק הזמן לקבלת הערכות שווי של ההתחייבות הבסיסית לאחר אירוע אשראי (post-credit event valuations). אם התחייבות ההתייחסות (reference obligation) המצוינת בנגזר האשראי למטרות סילוק במזומן שונה מהתחייבות הבסיסית, סעיף (ז) להלן יקבע אם תותר אי ההתאמה בנכסים.

(ה) אם הזכות/היכולת של רוכש ההגנה להעביר את ההתחייבות הבסיסית אל ספק ההגנה נדרשת לשם סילוק, תנאי ההתחייבות הבסיסית חייבים לקבוע כי כל הסכמה הנדרשת להעברה כזאת לא תישלל באופן לא סביר.

(ו) זהותם של השותפים, האחראים לקבוע אם אירוע אשראי התרחש, חייבת להיות מוגדרת בבירור. קביעה זו לא תהיה באחריותו הבלעדית של מוכר ההגנה. לרוכש ההגנה חייבת להיות הזכות/היכולת להודיע לספק ההגנה על התרחשותו של אירוע אשראי.

(ז) אי התאמה בין ההתחייבות הבסיסית ובין ההתחייבות אליה מתייחס נגזר האשראי (התחייבות ההתייחסות - the reference obligation) (דהיינו, ההתחייבות שבה נעשה שימוש למטרות קביעת ערך הסילוק במזומן או ההתחייבות שניתן להעבירה) מותרת אם (1) התחייבות ההתייחסות היא במעמד שווה (פארי פאסו) או במעמד נחות מההתחייבות הבסיסית, וכן (2) להתחייבות הבסיסית ולהתחייבות ההתייחסות יש אותו חייב (דהיינו, אותה ישות משפטית) והחווה כולל סעיפים ברי אכיפה על פי חוק המתייחסים לכשל צולב (cross-default) או להאצה צולבת (cross-acceleration).

(ח) אי התאמה בין ההתחייבות הבסיסית ובין התחייבות שבה עושים שימוש כדי לקבוע האם אירוע אשראי אכן התרחש, מותרת אם (1) ההתחייבות האחרונה היא במעמד שווה (פארי פאסו) או במעמד נחות מההתחייבות הבסיסית, וכן (2) לשתי ההתחייבויות יש אותו חייב (דהיינו, אותה ישות משפטית) והחווה כולל סעיפים ברי אכיפה על פי חוק המתייחסים לכשל צולב (cross-default) או להאצה צולבת (cross-acceleration).

192. כאשר ארגון מחדש של ההתחייבות הבסיסית אינו מכוסה על ידי נגזר האשראי, אולם יתר הדרישות בסעיף 191 מתמלאות, תותר הכרה חלקית בנגזר האשראי. אם סכומו של נגזר האשראי נמוך או שווה לסכומה של ההתחייבות הבסיסית, ניתן להכיר עד 60% מסכום הגידור כמכוסה. אם סכום נגזר האשראי גבוה מסכומה של ההתחייבות הבסיסית, תקרת סכום הגידור הכשיר תוגבל ל- 60% מסכום ההתחייבות הבסיסית.⁵⁵

193. רק עסקאות CDS (Credit Default Swap) ו-TRS (Total Return Swap או Total Rate of Return Swap) המספקות הגנת אשראי שווה לערבויות תהיינה כשירות להכרה, בכפוף לסייג הבא - כאשר תאגיד בנקאי רוכש הגנת אשראי באמצעות עסקת TRS ורושם את התשלומים נטו שנתקבלו מההחלפה כהכנסה נטו, אך אינו רושם קיזוז של הרעה בערך הנכס המוגן (באמצעות הפחתת השווי ההוגן או בדרך של הגדלת הפרשות), הגנת האשראי לא תוכר. הטיפול בנגזרי אשראי מסוג first-to-default ו- Nth-to-default מפורט בפרק בסעיפים 207 עד 210.

194. סוגים אחרים של נגזרי אשראי לא יהיו כשירים להכרה.⁵⁶

194א. לצרכי הקלת הון יוכרו אך ורק עסקאות בנגזרי אשראי המבוססות על הסכמים מקובלים בשוק, כגון ה-ISDA Master Agreement.

(ii) טווח ערבים (ערבים נגדיים)/ספקי הגנה כשירים

195. תוכר הגנת האשראי המוענקת על ידי הישויות הבאות:

- (א) ישויות ריבוניות⁵⁷, ישויות סקטור ציבורי (PSEs), בנקים⁵⁸ וחברות ניירות ערך בעלות משקל סיכון נמוך מזה של הצד הנגדי;
- (ב) ישויות אחרות בעלות דירוג חיצוני, מלבד כאשר הגנת האשראי ניתנת לחשיפת איגוח, ולרבות הגנת האשראי המסופקת על ידי חברות אם, חברות בנות וחברות מסונפות, כל עוד יש להן משקל סיכון נמוך מזה של החייב.

⁵⁵ בטל.

⁵⁶ שטרות צמודי אשראי (CLN - Credit Linked Notes) שמומנו במזומנים, אשר הונפקו על ידי התאגיד הבנקאי כנגד חשיפות בתיק הבנקאי, הממלאים את הקריטריונים של נגזרי אשראי, יטופלו כעסקאות המובטחות על ידי מזומנים.

⁵⁷ כולל את הבנק להסדרים בינלאומיים, קרן המטבע הבינלאומית, הבנק המרכזי האירופי והקהילייה האירופית, כמו גם MDBs המזכרים בהערת שוליים 24.

⁵⁸ כולל MDBs אחרים.

(ג) כאשר הגנת האשראי ניתנת לחשיפת איגוח, ישויות אחרות המדורגות כעת בדירוג חיצוני BBB- או טוב יותר ושהיו מדורגות בדירוג חיצוני A- או טוב יותר במועד בו ניתנה הגנת האשראי. בסעיף זה נכללת גם הגנת אשראי המסופקת על ידי חברות אם, חברות בנות וחברות מסונפות, כל עוד יש להן משקל סיכון נמוך מזה של החייב.

(iii) משקלי סיכון

196. לחלק המוגן יקבע משקל הסיכון של ספק ההגנה. לחלק הבלתי מוגן של החשיפה יקבע משקל הסיכון של הצד הנגדי.

197. ספי מהותיות לתשלומים, שמתחתם לא מתבצע תשלום במקרה של הפסד, הם שווי ערך לפוזיציות נטילת ההפסד הראשון, ויש לנכותם במלוא סכומם מההון של התאגיד הבנקאי הרוכש את הגנת האשראי.

כיסוי יחסי (Proportional cover)

198. כאשר סכום הערבות, או סכום הגנת האשראי, נמוך מסכום החשיפה, והחלקים המובטחים והבלתי מובטחים הנם בעלי בכירות שווה, דהיינו התאגיד הבנקאי והערב חולקים הפסדים על בסיס יחסי (פרו רטה), תינתן הקלת הון על בסיס יחסי: דהיינו, החלק המוגן של החשיפה יקבל את הטיפול של ערבויות/נגזרי אשראי כשירים, ואילו יתרתה תטופל כבלתי מובטחת.

כיסוי מרובד (Tranched cover)

199. כאשר תאגיד בנקאי מעביר חלק מהסיכון של חשיפה ברובד (tranch) אחד או יותר אל מוכר או מוכרי הגנה ושומר על רמה מסוימת של סיכון של ההלוואה, והסיכון שהועבר והסיכון המוחזק הנם בעלי בכירות שונה, רשאי התאגיד הבנקאי להשיג הגנת אשראי לרבדים הבכירים (כגון חלק הפסד משני) או לרבדים המשניים (כגון חלק הפסד ראשון). במקרה זה, יחולו הכללים המפורטים בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 205 (סיכון אשראי - איגוח).

(iv) אי התאמת מטבע

200. כאשר הגנת אשראי נקובה במטבע שונה מהמטבע שבו נקובה החשיפה, דהיינו קיימת אי התאמה במטבע, סכום החשיפה הנחשב מוגן יופחת על ידי יישום מקדם ביטחון H_{FX} , כלומר

$$G_A = G \cdot (1 - H_{FX})$$

כאשר:

G = הסכום הנומינלי של הגנת האשראי

H_{FX} = מקדם ביטחון הולם עבור אי התאמה בין מטבע הגנת האשראי למטבע ההתחייבות הבסיסית.

מקדם הביטחון ההולם מבוסס על תקופת החזקה של 10 ימי עסקים (בהנחה שמתבצע שערך יומי למחיר שוק). מקדם הביטחון הפיקוחי הוא 8%. חובה להגדיל את מקדם הביטחון תוך

עשיית שימוש בנוסחת השורש הריבועי של הזמן, בהתאם לתדירות ההערכה מחדש של הגנת האשראי כמתואר בסעיף 168.

(v) *ערבויות של ריבונות*

201. (א) כאמור בסעיף 54, ניתן להחיל משקל סיכון 0%, על חשיפות של תאגיד בנקאי למדינת ישראל (או לבנק ישראל), כאשר התאגיד הבנקאי מאוגד בישראל והחשיפה נקובה וממומנת בש"ח.

(ב) טיפול זה מותר גם לחלקים של חשיפות, המובטחים בערבות של מדינת ישראל (או של בנק ישראל), במקרים שבהם הערבות נקובה וממומנת בש"ח. למען הסר ספק, ערבות מדינה, ככל ערבות אחרת, צריכה לעמוד בכל התנאים התפעוליים והמשפטיים שבסעיפים 189 ו-190, כדי להיחשב כשירה לצרכי הקלת הון.

201א. כאשר מפקח ממדינה החברה ב-OECD מחיל משקל סיכון מופחת על חלקים של חשיפות, המובטחים בערבות שנקובה וממומנת במטבע מקומי, שמנפיקה הריבונות באותה מדינה (או הבנק המרכזי שלה), רשאים התאגידים הבנקאיים המאוגדים בישראל לאמץ את אותה ההקלה, ובלבד שדירוג אותה מדינה הוא A- או גבוה ממנו.

(vi) *ביטוח הלוואה לדיור*

201ב. ביטוח הלוואה לדיור יוכר כהגנת אשראי כשירה, בהתקיים כל התנאים המשפטיים והתפעוליים החלים לגבי ערבות. הגנת אשראי כזו תיחשב כעומדת בקריטריון הזמן (timely manner) כאמור בסעיפים 189 ו-190 (א) אם מקבל ההגנה זכאי לקבל את מלוא סכום הביטוח לא יאוחר מ-24 חודשים מיום התרחש אירוע האשראי.

6. אי-התאמת תקופות פירעון (Maturity mismatches)

202. למטרות חישוב נכסים משוקללי סיכון, אי התאמה בתקופות לפירעון מתרחשת כאשר יתרת תקופת הפירעון של הגידור קצרה מזו של החשיפה הבסיסית.

(i) *הגדרת תקופת פירעון*

203. התקופה לפירעון של החשיפה הבסיסית והתקופה לפירעון של הגידור יוגדרו שתיהן בצורה שמרנית. תקופת הפירעון האפקטיבית של החשיפה הבסיסית תימדד כיתרת התקופה הארוכה ביותר האפשרית לפי לוח הזמנים בו הצד הנגדי נדרש לכבד את התחייבותו, בהתחשב בכל תקופת גרייס רלוונטית כלשהי. באשר לגידור, יש להביא בחשבון אופציות גלומות שיכולות לקצר את תקופת הגידור, כך שתקופת הפירעון האפקטיבית תהיה התקופה הקצרה ביותר האפשרית. במקרים שבהם אופציית היציאה (call) נתונה לשיקול דעתו של מוכר ההגנה, התקופה לפירעון תסתיים תמיד בתאריך היציאה הראשון. אם אופציית היציאה נתונה לשיקול

דעתו של התאגיד הבנקאי הרוכש את ההגנה, אולם תנאי הגידור המקורי מכילים תמריץ חיובי לתאגיד הבנקאי לסיים את העסקה לפני תקופת הפירעון החוזית, יתרת הזמן שנותרה עד לתאריך היציאה הראשון תיחשב לתקופת הפירעון האפקטיבית. לדוגמה, כאשר החוזה כולל ייקור עלויות בין תנאי הרכישה, או כאשר העלות האפקטיבית של הכיסוי גדלה עם הזמן, אף אם איכות האשראי נותרת באותה רמה או גדלה, התקופה לפירעון האפקטיבית תהיה התקופה הנוותרת עד לתאריך היציאה הראשון.

(ii) משקלי סיכון לאי התאמה של תקופות פירעון

204. כמתואר בסעיף 143, גידורים עם אי התאמות של תקופת פירעון יוכרו רק כאשר תקופות הפירעון המקוריות שלהם הן שנה או יותר. כתוצאה מכך, תקופת הפירעון של הגידורים של חשיפות עם תקופות פירעון מקוריות הקצרות משנה אחת, חייבות להתאים (לתקופת ההתחייבות הבסיסית) כדי שיוכרו. בכל מקרה, גידורים עם אי התאמה בתקופות הפירעון לא יוכרו כאשר יתרת התקופה לפירעון שלהם היא שלושה חודשים או פחות.

205. כאשר קיימת אי התאמת תקופות פירעון עם מפחית סיכון אשראי מוכר (ביטחון, קיזוז פריט מאזני, ערבויות ונגזרי אשראי), יש להחיל את ההתאמה הבאה.

$$Pa = P \cdot \frac{(t - 0.25)}{(T - 0.25)}$$

כאשר:

Pa = ערך הגנת האשראי, מותאם לאי התאמת תקופת הפירעון.

P = הגנת האשראי (כגון סכום ביטחון, סכום הערבות), מותאמת לכל סוג של מקדם ביטחון.

t = T או יתרת תקופת הפירעון של הסדר הגנת האשראי - הנמוך מביניהם. מבוטא בשנים.

T = 5 או יתרת תקופת הפירעון של החשיפה - הנמוך מביניהם. מבוטא בשנים.

7. פריטים אחרים הקשורים לטיפול בשיטות CRM

(i) טיפול בריבוי שיטות CRM

206. במקרה בו לתאגיד בנקאי יש מספר טכניקות של CRM, המכסות חשיפה בודדת (לדוגמה, לתאגיד בנקאי יש ביטחון וערבות המכסים שניהם חלקים של חשיפה), התאגיד הבנקאי ידרש לחלק את החשיפה לחלקי משנה המכוסים על ידי כל סוג של שיטת CRM (לדוגמה, חלק מכוסה על ידי ביטחון, חלק מכוסה על ידי ערבות), והנכסים המשוקללים לסיכון של כל חלק יחושבו בנפרד. כאשר הגנת האשראי המסופקת על ידי ספק הגנה יחיד היא בעלת תקופות פירעון שונות, חובה לחלק גם אותה להגנות נפרדות.

(ii) נגזר אשראי מסוג *first-to-default*

207. יש מקרים שבהם תאגיד בנקאי משיג הגנת אשראי לסל של חשיפות, כאשר המקרה הראשון של כשל מבין החשיפות מפעיל את הגנת האשראי ואירוע האשראי מביא לסיום החוזה. במקרה זה, התאגיד הבנקאי רשאי להכיר בהקלת הון פיקוחית בגין אותו נכס בסל בעל הסכום המשוקלל לסיכון הנמוך ביותר, אולם רק אם הסכום הנקוב נמוך או שווה לסכום הנקוב של נגזר האשראי.

208. בהתייחס לתאגיד בנקאי המספק הגנת אשראי באמצעות מכשיר כגון זה, אם נעשתה למוצר הערכת אשראי חיצונית על ידי ECAI כשירה, יש להחיל עליו את משקל הסיכון שבסעיף 567 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 205, החל על רובדי איגוח (securitization tranches). אם המוצר לא דורג על ידי ECAI כשירה, יש לסכם את משקלי הסיכון של הנכסים הכלולים בסל עד לשיעור מרבי של 1,250% ולהכפילם בסכום הנומינלי של ההגנה המסופקת על ידי נגזר האשראי כדי לקבל את סכום הנכסים המשוקלל לסיכון.

(iii) נגזר אשראי מסוג *Nth-to-default*

209. במקרה שבו הכשל ה- N^{th} מבין הנכסים בסל מפעיל את מימוש הגנת האשראי, תאגיד בנקאי שהשיג הגנת אשראי באמצעות מוצר כזה יוכל להכיר בהקלת הון כלשהי רק אם הושגה גם הגנה לכשלים 1 עד $n-1$ או כאשר $n-1$ נכסים בסל כבר כשלו.

210. לתאגידים בנקאיים המספקים הגנת אשראי באמצעות מוצר כזה, יהיה הטיפול בדרישות ההון זהה למתואר בסעיף 208 עם הבדל אחד. ההבדל הוא, שבסיכום משקלי הסיכון, ניתן להוציא מן החישוב את הנכס בעל הסכום המשוקלל לסיכון (RWA) הנמוך ביותר.

נספח א'

יישום תהליך המיפוי

1. היות והמפקח על הבנקים יהיה אחראי לשייך את הערכות סיכון האשראי של "חברת דירוג אשראי חיצונית (להלן - ECAI)" כשירה למשקלי סיכון זמינים לפי הגישה הסטנדרטית, הוא יידרש לשקול מגוון של גורמים איכותיים וכמותיים על מנת להבדיל בין רמות הסיכון המבוטאות על ידי כל הערכה. גורמים איכותיים כאלו יכולים לכלול, בין השאר, את מאגר המנפיקים שמכסה כל ECAI, את טווח הדירוגים שקובעת ה-ECAI, את משמעותו של כל דירוג, ואת הגדרת הכשל של כל ECAI.
2. פרמטרים כמותיים עשויים לסייע בביצוע מיפוי עקבי יותר של הערכות הסיכון למשקלי הסיכון הזמינים לפי הגישה הסטנדרטית. נספח זה מסכם את ההצעות של ועדת באזל כדי לסייע למפקח בביצוע המיפוי. הפרמטרים המוצגים להלן נועדו לספק הדרכה, ולא לקבוע דרישות כשירות חדשות או משלימות בנוסף לדרישות קיימות מ-ECAI.

אמידת שיעורי הכשל המצטברים (CDRs): שני מדדים מוצעים

3. על מנת להבטיח שמשקל סיכון מסוים מתאים לדירוג מסוים של סיכון אשראי, חברות דירוג האשראי החיצוניות יציגו בפני הפיקוח על הבנקים את שיעור הכשל המצטבר (CDR - cumulative default rate) בכל ההנפקות שהוקצה להן אותו דירוג סיכון אשראי. חברות דירוג האשראי החיצוניות יציגו בפני הפיקוח על הבנקים שני מדדים נפרדים של שיעורי כשל מצטברים הקשורים לכל דירוג הכלול בגישה הסטנדרטית. בשני המקרים המדדים יחושבו כשיעור הכשל המצטבר שנמדד על פני תקופה של שלוש שנים.
- כדי שהמפקח על הבנקים ילמד על ניסיון הכשל לאורך זמן, על חברות דירוג האשראי החיצוניות להציג בפני הפיקוח על הבנקים את שיעור הכשל המצטבר התלת-שנתי הממוצע לעשר שנים, כאשר עומק נתונים כזה זמין²³¹. חברות דירוג אשראי חיצוניות חדשות, או כאלה שאספו נתוני כשל במשך פחות מעשר שנים, עשויות להתבקש על ידי המפקח על הבנקים להעריך מה יהיה לפי דעתם שיעור הכשל המצטבר התלת-שנתי הממוצע לעשר שנים לכל דירוג סיכון, ולשאת באחריות להערכה זו, למטרת שקלול הסיכון של החובות המדורגים על ידם.
- המדד השני שעל חברות דירוג האשראי החיצוניות להציג בפני הפיקוח על הבנקים הוא שיעורי הכשל המצטברים התלת-שנתי האחרונים, הקשורים לכל דירוג סיכון אשראי של אותה ECAI.

²³¹ בשנת 2002, לדוגמה, מפקח יחשב את הממוצע של שיעור הכשל המצטבר התלת-שנתי למנפיקים ששוויו לכל דרגת דירוג (קבוצת האוכלוסייה, "the cohort") לכל שנה בעשר השנים שבין 1990 ל-1999.

4. שני המדדים יושוו לשעורי כשל היסטוריים מצרפיים של הערכת סיכון אשראי אשר נאספו על ידי ועדת באזל ומוערכים כמייצגים רמת סיכון אשראי מקבילה.

5. היות ובאופן כללי, נתונים על שיעור הכשל המצטבר התלת-שנתי אמורים להיות זמינים גם מ-ECAIs אחרות, המפקח על הבנקים ישווה את ניסיון הכשל המשתקף מהערכות של ECAI ספציפית לאלו שהתקבלו מ-ECAIs אחרות, בפרט ECAIs גדולות המדרגות אוכלוסייה דומה.

מיפוי דירוגי סיכון למשקלי סיכון באמצעות שיעור הכשל המצטבר

6. כדי לקבוע משקלי סיכון מתאימים לדירוגי סיכון של ECAI ניתן להשוות כל אחד ממדדי שיעור הכשל המצטבר שהוזכרו לעיל לערכי ההתייחסות ולבסיסי השוואה של שיעור הכשל המצטבר, כמתואר להלן:

- לכל דירוג של ECAI תיערך השוואה בין שיעור הכשל המצטבר התלת-שנתי הממוצע לעשר שנים לשיעור הכשל המצטבר התלת-שנתי ארוך הטווח המשמש כ"ערך ההתייחסות", המייצג תמונה כללית של ניסיון בינלאומי ארוך טווח של כשל בהערכות סיכון.
- באופן דומה, לכל דירוג של ECAI, שני שיעורי הכשל המצטברים התלת-שנתיים האחרונים, יושוו לשיעורי הכשל המצטברים המשמשים "בסיסי השוואה". השוואה זו נועדה לקבוע אם הערכות סיכון האשראי העדכניות ביותר שנרשמו על ידי ECAI, נשארות בטווח של שיעור הכשל המצטבר שבו משתמש הפיקוח כבסיס השוואה.

7. טבלה 1 להלן מציגה את מסגרת העבודה הכללית להשוואות כאלו.

טבלה 1

²³² השוואות בין מדדי שיעור הכשל המצטבר

ניסיון בינלאומי (נגזר מניסיון משותף של ECAIs גדולות)	מושווה ל-	חברת דירוג האשראי החיצונית לה נערך הליך המיפוי
נתוני כשל שנקבעו על ידי ועדת באזל לצורך הנחיה כללית		נתוני כשל של יישויות שדירגה ה-ECAI
שיעור הכשל המצטבר ארוך טווח המשמש כ"ערך ההתייחסות"		שיעור הכשל המצטבר התלת-שנתי הממוצע לעשר שנים
שיעורי הכשל המצטברים המשמשים כ"בסיסי השוואה"		שני שיעורי הכשל המצטברים התלת-שנתיים האחרונים

²³² יש לציין שכל אחד ממוסדות הדירוג הגדולים יהיה כפוף גם הוא להשוואות אלה, שבמסגרתן תיערך השוואה בין ניסיונו הפרטי לניסיון הבינלאומי המצרפי.

1. השוואה בין שיעור הכשל המצטבר התלת-שנתי ארוך הטווח של ECAI לבין שיעור הכשל המצטבר ארוך טווח המשמש כ"ערך ההתייחסות"

8. שיעור הכשל המצטבר ארוך הטווח ("ערך ההתייחסות" כמפורט בטבלה 2 להלן), המתייחס לכל אחת מקטגוריות דירוג האשראי שנעשה בהן שימוש בגישה הסטנדרטית, מבטא את שיעור היסטוריית הכשל הבינלאומית. אין לצפות שהממוצע של עשר שנים, המשתקף מהערכותיה של ECAI ספציפית יהיה תואם במדויק לשיעור הכשל המצטבר ארוך הטווח המשמש להתייחסות. שיעורי הכשל המצטברים התלת-שנתיים לטווח ארוך המשמשים כערך ההתייחסות, המומלצים על ידי ועדת באזל לכל אחת מקטגוריות הדירוג, המוצגים בטבלה 2 להלן, מבוססים על תצפיות של היסטוריית הכשל שתועדו על ידי הוועדה, כפי שדווח על ידי סוכנויות לדירוג סיכוני אשראי בעולם.

טבלה 2

שיעורי הכשל המצטברים התלת-שנתיים ארוכי-טווח, המוצעים כערכי התייחסות

B (B)	BB (Ba)	BBB (Baa)	A (A)	AAA-AA (Aaa-Aa)	דירוג S&P (Moody's)
20.00%	7.50%	1.00%	0.25%	0.10%	שיעור כשל מצטבר תלת-שנתי ממוצע על פני 20 שנה

2. השוואת שיעורי הכשל המצטברים התלת-שנתיים האחרונים של ה- ECAI לשיעורי הכשל המצטברים המשמשים כ"בסיס השוואה"

9. היות ששיעורי הכשל המצטבר של ECAI אינם אמורים להתאים במדויק לשיעורי הכשל המצטבר המשמשים כערך ההתייחסות, חשוב לספק תמונה ברורה יותר באשר לגבולות העליונים של שיעורי הכשל המצטבר שניתן לקבל לכל דירוג, ומכאן לכל משקל סיכון הנכלל בגישה הסטנדרטית.

10. חריגה מהגבול העליון של שיעור הכשל המצטבר לא תחייב את המפקח להגדיל את משקל הסיכון המיוחס לדירוג מסוים בכל המקרים, ובלבד שהמפקח השתכנע ששיעור הכשל המצטבר הגבוה נובע מסיבה זמנית כלשהי, ולא מחולשה בתהליך הערכת הסיכונים.

11. על מנת שהמפקח יוכל לקבוע אם שיעור כשל מצטבר מסוים מתאים לטווח המקובל בדירוג סיכון מסוים, כדי שאותו דירוג יהיה כשיר למשקל סיכון מסוים, יש לקבוע שני בסיסי השוואה לכל דירוג: בסיס השוואה ברמת "ניטור" ובסיס השוואה ברמת "סף לפעולה" ("trigger").

(א) בסיס השוואה ברמת "ניטור" ("monitoring" level benchmark)

12. חריגה מעבר לרמת שיעור הכשל המצטבר המשמשת בסיס השוואה ברמת ניטור, מרמזת כי נתוני הכשל הנוכחיים של ה-ECAI בדירוג סיכון מסוים משקפים שיעור כשל גבוה יחסית לניסיון הבינלאומי. אף שבדרך כלל הערכות ה-ECAI לאותו דירוג עדיין תיחשבנה הולמות למשקלי הסיכון המקבילים, קרוב לוודאי שהמפקח יפנה ל-ECAI הרלוונטית על מנת להבין מדוע נתונים נראים גרועים משמעותית לעומת הניסיון הבינלאומי. אם קבע המפקח שהנתונים הגרועים נובעים מחולשות בתהליך הערכת סיכוני האשראי, יש לצפות כי ייחס משקל סיכון גבוה יותר לדירוג הרלוונטי של אותה ECAI.

(ב) רמת "סף לפעולה" ("trigger" level)

13. חריגה מעבר לבסיס ההשוואה ברמת סף לפעולה מרמזת כי היסטוריית הכשל של ה-ECAI גבוהה באופן ניכר מהניסיון ההיסטורי הבינלאומי ביחס לאותו דירוג ספציפי. לפיכך, ההנחה היא שאיכות הנהלים המשמשים את אותה ECAI בהערכותיה נמוכה מדי, או שהנהלים אינם מיושמים כראוי. אם שיעור הכשל המצטבר התלת-השנתי שהתקבל בפועל גבוה מרמת הסף לפעולה במשך שנתיים רצופות, יש לצפות כי המפקח ייחס לדירוג משקל סיכון גבוה יותר. ואולם, אם קבע המפקח כי אין לייחס את שיעור הכשל המצטבר הגבוה לאיכות נהלי הערכה נמוכה, יוכל על פי שיקול דעתו להשאיר את משקל הסיכון המקורי²³³.

14. בכל המקרים שבהם יחליט המפקח להשאיר את משקל הסיכון המיוחס לדירוג ללא שינוי, יוכל להסתמך על הוראה 211 (הערכת נאותות הלימות ההון) ולעודד את התאגידים הבנקאיים להחזיק יותר הון.

15. במקרים שבהם יבחר המפקח על הבנקים לייחס משקל סיכון גבוה יותר לדירוג מסוים, תינתן ל-ECAI ההזדמנות להוכיח למפקח ששיעור הכשל המצטבר התלת-שנתי שלה ירד, ורמתו נמוכה מרמת הניטור במשך שנתיים רצופות. במידה ויעלה בידיה להוכיח זאת לשביעות רצונו של המפקח, משקל הסיכון המקורי יוחס שוב לאותו דירוג.

²³³ לדוגמה, אם קבע המפקח שניסיון הכשל הגבוה יותר הוא תופעה זמנית, למשל מכיוון שהוא משקף זעזוע זמני או חיצוני, כמו אסון טבע, כי אז ימשיכו ויחולו משקלי הסיכון המוצעים בגישה הסטנדרטית. בדומה, חריגה מרמת הסף לפעולה של מספר חברות דירוג אשראי חיצוניות (ECAIs) בו-זמנית עשויה להצביע על שינוי זמני בשוק או על זעזוע חיצוני, ולא על הידרדרות איכות נהלי ההערכה. בכל אחד מתרחישים אלה, יש לצפות כי המפקח ימשיך ויעקוב אחר ההערכות של חברות דירוג האשראי החיצוניות (ECAIs) על מנת לוודא שדירוגיהן, המשקפים רמות גבוהות יחסית של כשל, אינם תוצאה של הידרדרות איכות הנהלים להערכת סיכוני אשראי.

(ג) כיול שיעורי הכשל המצטברים המשמשים בסיסי השוואה

16. לאחר שבחנה מגוון שיטות, החליטה ועדת באזל להשתמש בסימולצית מונטה קרלו (Monte Carlo simulation) לכיול רמת הניטור ורמת הסף לפעולה של כל אחת מקטגוריות דירוג האשראי. בפרט, רמות הניטור המוצעות נגזרו מרווח בר-סמך של 99%, ובסיסי השוואת רמת הסף לפעולה נגזרו מרווח-בר סמך של 99.9%. הסימולציות התבססו על נתוני כשל זמינים לציבור מסוכנויות בינלאומיות גדולות להערכת סיכוני אשראי. רמות שיעורי הכשל שחושבו לכל אחת מקטגוריות הדירוג מוצגות בטבלה 3 להלן, מעוגלות לספרה הראשונה אחרי הנקודה העשרונית :

טבלה 3

שיעורי הכשל המצטברים התלת-שנתיים המוצעים כבסיסי השוואה

B (B)	BB (Ba)	BBB (Baa)	A (A)	AAA-AA (Aaa-Aa)	דירוג S&P (Moody's)
28.6%	11.0%	2.4%	1.0%	0.8%	רמת ניטור
35.0%	12.4%	3.0%	1.3%	1.2%	רמת סף לפעולה

נספח ב'

טיפול בדרישות הון לעסקאות שכשלו ועסקאות שאינן DvP (מסירה כנגד תשלום)**I. עקרונות כלליים**

1. על התאגידים הבנקאיים להמשיך ולפתח, ליישם ולשפר מערכות למעקב ולניטור חשיפות לסיכון אשראי שמקורן בעסקאות שלא סולקו וכשלו, הדרושים ליצירת בסיס מידע ניהולי שיאפשר נקיטת פעולה במועד, בהתאם לאמור בסעיפים 88 ו-89 להוראה.

2. עסקאות שסולקו באמצעות מערכת מסירה-כנגד-תשלום - (DvP - Delivery-versus-Payment)²³⁴, שבה מתקיימים חליפין בו-זמניים של ניירות ערך תמורת מזומנים, חושפות תאגידים בנקאיים לסיכון של הפסד על ההפרש בין ערך העסקה לפי מחיר הסילוק המוסכם לבין ערך העסקה לפי מחיר שוק נוכחי (דהיינו, חשיפה חיובית נוכחית). עסקאות שבהן שולם מזומן מבלי שנתקבל מוצר מתאים (ניירות ערך, מטבע זר, זהב או סחורות) או, לחילופין, עסקאות שבהן נמסרו מוצרים מבלי שנתקבל תמורתם תשלום מזומן מתאים (שאינן DvP, או מסירה חופשית - free-delivery)) חושפות תאגידים בנקאיים לסיכון של הפסד מלוא סכום המזומן ששולם או מלוא המוצרים שסופקו. הכללים הנוכחיים קובעים דרישות הון ספציפיות המטפלות בשני סוגי חשיפות אלה.

3. הטיפול בהון המתואר להלן ישים לכל עסקאות ניירות ערך, מכשירי מט"ח וסחורות, שגלום בהן סיכון של עיכוב סילוק או עיכוב מסירה. בכך נכללות עסקאות המתבצעות באמצעות מסלקות מוכרות וצדדים נגדיים מרכזיים, והנתונות לשערוך יומי למחירי השוק ולהתאמת מרווח יומית ואשר במסחר בהן יש חוסר התאמה (and that involve a mismatched trade)²³⁴. הסכמי רכש חוזר ומכר חוזר, כמו גם השאלה ושאלה של ניירות ערך שסילוקן כשל, לא נכללים בטיפול הזה בהון.²³⁵

4. במקרים של כישלון מערכתי רחב של סילוק (settlement) של מערכת סליקה (clearing), או של צד נגדי מרכזי, רשאי המפקח במדינה להפעיל שיקול דעת ולוותר על דרישות ההון עד להחזרת המצב לקדמותו.

5. כשל של צד נגדי לסלק עסקה לא ייחשב כשלעצמו כשל למטרות סיכון אשראי על פי הוראה זו.

²³⁴ למטרות הוראה זו, עסקאות DvP כוללות עסקאות תשלום-כנגד-תשלום - PVP.

²³⁴ ניתן לייחס ערך חשיפה אפס לעסקאות תשלום (לדוגמה, עסקאות של העברת קרנות) ועסקאות ספוט אחרות שטרם נפרעו מול צד נגדי מרכזי (CCP) (למשל, מסלקה), כאשר חשיפות סיכון האשראי של הצד הנגדי המרכזי עם כל המשתתפים בהסדרים עימו מגובות במלואן בביטחונות על בסיס יומי.

²³⁵ כל הסכמי רכש חוזר ורכש חוזר הפוך, כמו גם השאלה ושאלה של ניירות ערך, כולל אלו שסילוקם כשל, מטופלים בהתאם לאמור בנספח ג' או בפרק ד, העוסק בהפחתת סיכון אשראי.

6. בהחלט משקל סיכון לחשיפות במסירה חופשית שכשלו, תאגידים בנקאיים העושים שימוש בגישת IRB לסיכון אשראי רשאים לשייך ערכי PDs לצדדים נגדיים שכלפיהם אין לתאגיד בנקאי חשיפה אחרת בתיק הבנקאי על בסיס הדירוג החיצוני של אותו צד נגדי. תאגידים בנקאיים המיישמים גישת IRB מתקדמת רשאים להשתמש ב LGD בשיעור של 45% במקום לאמוד ערכי LGD, כל עוד הם מחילים שיעור אחיד זה על כל החשיפות לעסקאות שכשלו. לחילופין, תאגידים בנקאיים העושים שימוש בגישת IRB יכולים לבחור להחיל את משקלי הסיכון הקבועים בגישה הסטנדרטית או משקל סיכון של 100%.

II. דרישות ההון

7. בעסקאות DvP, אם התשלומים לא התבצעו חמישה ימי עסקים לאחר תאריך הסילוק, התאגידים הבנקאיים נדרשים לחשב דרישת הון על ידי הכפלת החשיפה החיובית הנוכחית של העסקה במקדם המתאים, על פי טבלה 1 להלן.

טבלה 1

מספר ימי עבודה לאחר תאריך הסילוק המוסכם	מכפיל סיכון מתאים
מ- 5 עד 15	8%
מ- 16 עד 30	50%
מ- 31 עד 45	75%
46 ומעלה	100%

יש להתיר לתאגידים בנקאיים תקופת מעבר סבירה כדי לשדרג את מערכות המידע שלהן על מנת שתוכלנה לעקוב אחר מספר הימים שחלפו מתאריך הסילוק המוסכם ולחשב את דרישת ההון המתאימה.

8. בעסקאות שאינן DvP (דהיינו, מסירה חופשית), לאחר שבוצעה הרגל החוזית הראשונה של התשלום/המסירה, התאגיד הבנקאי שביצע את התשלום יטפל בחשיפתו כהלואה אם הרגל השנייה לא התקבלה עד סוף יום העסקים²³⁶. המשמעות היא שתאגיד בנקאי המיישם את גישת IRB יחיל את נוסחת IRB המתאימה הקבועה במסגרת עבודה זו לחשיפתו כלפי הצד הנגדי, באותו האופן שהוא עושה זאת לכל יתר חשיפותיו בתיק הבנקאי. באופן דומה, גם תאגידים בנקאיים המיישמים את הגישה הסטנדרטית ישתמשו במשקלי הסיכון הסטנדרטיות הקבועים בהוראה זו. אולם, כאשר החשיפות אינן מהותיות, יהיו התאגידים הבנקאיים רשאים לבחור להחיל משקל סיכון אחיד של 100% לחשיפות אלו, על מנת למנוע את הנטל של הערכת אשראי מלאה. אם כעבור חמישה ימי עסקים מתאריך התשלום/מסירה של הרגל השניה, הרגל השנייה

236 אם תאריכי שתי רגלי התשלום זהים לפי אזורי הזמן שבו מתבצע כל תשלום, ייחשבו התשלומים כאילו התבצעו באותו היום. לדוגמה, אם בנק בטוקיו מעביר תשלום במטבע ין ביום X (לפי שעון טוקיו) ומקבל דולרים של ארה"ב דרך CHIPS ביום X (לפי שעון ניו-יורק), ייחשב הדבר כאילו התבצע פירעון העסקה באותו יום ערך.

עדיין לא התבצעה בפועל, התאגיד הבנקאי שביצע את התשלום של הרגל הראשונה ישקלל בשיעור של 1,250% את מלוא הסכום של הערך שהועבר, בתוספת עלות שחלוף, אם קיימת. טיפול זה ימשיך עד אשר הרגל השנייה של התשלום/מסירה תתבצע בפועל.

נספח ג'

טיפול בסיכון אשראי של צד נגדי ובקיזוז בין מוצרים שונים

1. נספח זה מפרט את השיטות המותרות לאמידת החשיפה בעת כשל (EAD - Exposure at Default) או לאמידת סכום החשיפה במכשירים שגלום בהם סיכון אשראי של צד נגדי CCR - (counterparty credit risk) לפי הוראה זו²³⁷. תאגיד בנקאי רשאי לעשות שימוש בשיטה סטנדרטית או בשיטת החשיפה הנוכחית.

I. הגדרות ומינוח כללי

2. פרק זה מגדיר מונחים שישמשו לאורך הנספח.

א. מונחים כלליים

- **סיכון אשראי של צד נגדי (CCR)** הוא סיכון שהצד הנגדי לעסקה ייכנס לכשל לפני הסילוק הסופי של זרמי המזומנים בעסקה. הפסד כלכלי ייגרם אם בעת כניסתו של הצד הנגדי למצב של כשל, יהיו עמו עסקאות או תיק עסקאות, בעלי ערך כלכלי חיובי. בניגוד לחשיפה של פירמה לסיכון אשראי באמצעות הלוואה, שבה החשיפה לסיכון אשראי היא חד-צדדית והתאגיד הבנקאי המלווה נושא לבדו בסיכון להפסד, סיכון אשראי של צד נגדי (CCR) יוצר סיכון דו-צדדי להפסד: ערך השוק של העסקה יכול להיות חיובי או שלילי לכל אחד מהצדדים לעסקה. ערך השוק אינו ודאי ועשוי להשתנות לאורך זמן בהתאם לתנועות בגורמי השוק העומדים בבסיסו.

- **צד נגדי מרכזי (CCP)** הינו מסלקה הניצבת בין צדדים נגדיים לחוזים הנסחרים בשוק פיננסי אחד או יותר, כך שהיא משמשת כקונה מכל מוכר וכמוכרת לכל קונה, ובכך מבטיחה את הביצועים העתידיים של חוזים פתוחים. צד נגדי מרכזי הופך לצד נגדי לעסקאות עם משתתפים בשוק באמצעות הסדרים כגון novation, open offer system, או הסדר משפטי מחייב אחר. למטרת המסגרת ההונית, צד נגדי מרכזי הינו מוסד פיננסי.

- **צד נגדי מרכזי כשיר (QCCP)** הינו ישות בעלת היתר לפעול כצד נגדי מרכזי (כולל היתר שניתן בדרך של מתן פטור), והוא מורשה לפעול ככזה על ידי הרגולטור/המפקח המתאים, בהתחשב במוצרים אותם הוא מציע. זאת בכפוף לתנאי שהצד הנגדי המרכזי ממוקם ומפוקח באופן זהיר בתחום שיפוט בו קיים רגולטור/מפקח רלבנטי המצהיר, באופן פומבי, כי הוא מיישם על הצד הנגדי המרכזי, על בסיס שוטף, חוקים וכללים מקומיים העקביים עם מסמך ה- CPSS

²³⁷ בנספח זה, המונחים "חשיפה בעת כשל" ו"סכום החשיפה" משמשים יחדיו כדי לזהות מדדי חשיפה בגישת IRB וגם בגישה הסטנדרטית לסיכונים אשראי.

IOSCO העוסק בעקרונות מבנים בשוק הפיננסי (CPSS-IOSCO Principles for Financial Market Infrastructures).

כאשר הצד הנגדי המרכזי מצוי בתחום שיפוט שבו אין רגולטור המפקח עליו בהתאם לעקרונות שלעיל, המפקח על הבנקים יקבע האם הצד הנגדי המרכזי עומד בהגדרה זו. המפקח על הבנקים שומר לעצמו את הזכות לדרוש מהתאגידים הבנקאיים להחזיק הון נוסף כנגד החשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים כשירים, באמצעות הנדבך השני (הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 211), לדוגמה, כאשר הערכה חיצונית מצאה ליקויים מהותיים בצד הנגדי המרכזי או ברגולציה שלו, ומרגע גילוי הליקוי הצד הנגדי המרכזי או הרגולטור (לפי העניין) לא טיפלו באופן פומבי בסוגיות שזוהו.

- **חבר מסלקה (Clearing Members)** הינו חבר, או משתתף ישיר, בצד נגדי מרכזי, בעל היתר לבצע עסקאות עם הצד הנגדי המרכזי, ללא קשר אם העסקאות הינן לצורך גידור הפוזיציות שלו, לצורכי השקעה או לצרכים ספקולטיביים, או אם הוא מבצע עסקאות כמתווך פיננסי בין צד נגדי מרכזי לבין משתתפים אחרים בשוק.²³⁷

- **לקוח (Client)** הינו צד לעסקה עם צד נגדי מרכזי באמצעות חבר מסלקה הפועל כמתווך פיננסי, או באמצעות חבר מסלקה המבטיח את ביצועי הלקוח לצד הנגדי המרכזי.

- **ביטחון ראשוני (Initial Margin)** הינו ביטחון ממומן (funded collateral) המועמד על ידי חבר מסלקה או על ידי לקוח לטובת צד נגדי מרכזי על מנת להקטין חשיפות עתידיות פוטנציאליות של הצד הנגדי המרכזי לחבר המסלקה, הנגרמות כתוצאה משינוי אפשרי עתידי בערך העסקאות שלהם. למטרות נספח זה, ביטחון ראשוני לא כולל סכומים המועברים לצד נגדי מרכזי בגין הסדרי שיתוף בהפסדים הדדיים (כלומר, מקרה בו הצד הנגדי המרכזי משתמש בביטחון ראשוני על מנת לשתף הפסדים בין חברי מסלקה, יטופל כחשיפה לקרן סיכונים (Default Fund)).

- **ביטחון משתנה (Variation Margin)** הינו ביטחון ממומן (funded collateral) המועמד על ידי חבר מסלקה או על ידי לקוח, על בסיס יומי או תוך יומי, לטובת צד נגדי מרכזי, בהתבסס על תנודות מחירים בעסקאות שלהם.

- **חשיפות מסחר (Trade Exposures)** (בחלק IX לנספח זה) כוללות חשיפות נוכחיות וחשיפות עתידיות פוטנציאליות של חבר מסלקה או של לקוח לצד נגדי מרכזי, הנגרמות מנגזרי OTC, עסקאות נגזרים סחירים בבורסה או עסקאות מימון ני"ע (SFTs), כמו גם ביטחון ראשוני. למטרות הגדרה זו, החשיפה הנוכחית של חבר מסלקה כוללת את סכום הביטחון המשתנה אותו יש לשלם לחבר המסלקה, ושטרם שולם.

²³⁷ לצרכי נספח זה, כאשר צד נגדי מרכזי קשור לצד נגדי מרכזי שני, אותו צד נגדי מרכזי שני יטופל כחבר מסלקה של הצד הנגדי המרכזי הראשון. השאלה אם סכום הביטחון של הצד הנגדי המרכזי השני לצד הנגדי המרכזי הראשון מטופל כביטחון ראשוני או כהעברה לקרן סיכונים תלויה בהסדר המשפטי בין הצדדים הנגדיים המרכזיים.

- **העברות לקרן סיכונים** (Guaranty Fund Contribution, Clearing deposits, Default Funds), או כל שם אחר, הינם סכומים, ממומנים או לא ממומנים, של חבר מסלקה, המופנים להסדרי שיתוף בהפסדים הדדיים (mutualised loss sharing arrangements), או משמשים לחיתום שלהם. מעמדם של הסדרי השיתוף בהפסדים הדדיים כקרנות סיכונים ייקבע על בסיס התוכן של הסדרים אלו ולא על בסיס התיאור שניתן להם על ידי הצד הנגדי המרכזי.
- **עסקה מקוזת** (Offsetting transaction) מתייחסת לרגל בעסקה שבין חבר המסלקה והצד הנגדי המרכזי, כאשר חבר המסלקה פועל בשם הלקוח (לדוגמה, כאשר חבר מסלקה מסלק או מחליף עסקת לקוח).
- **תקופת סיכון המרווח** (Margin Period of Risk) היא תקופת הזמן המשוערת מההפקדה האחרונה של ביטחונות (last exchange of collateral) המכסים מערך קיזוז של עסקאות עם צד נגדי כושל, ועד שנסגרו הפוזיציות מול אותו צד נגדי (until that counterparty is closed out) וסיכון השוק שנוצר גודר מחדש (re-hedged).

ב. סוגי עסקאות

- **עסקאות סילוק ארוך** (Long Settlement Transactions) הן עסקאות שבהן צד נגדי מתחייב למסור נייר ערך, סחורה או סכום במטבע זר כנגד מזומנים, מכשירים פיננסיים אחרים או סחורות, או בכיוון ההפוך, במועד הסילוק או במועד המסירה אשר לפי החוזה חל במועד רחוק יותר מהקצר מבין שני המועדים הבאים: התקופה המקובלת בשוק לסילוק מכשיר זה, או חמישה ימי עסקים לאחר מועד הכניסה של התאגיד הבנקאי לעסקה.
- **עסקאות מימון ניירות ערך** (SFTs - Securities Financing Transactions) הן עסקאות כדוגמת הסכמי רכש חוזר, הסכמי מכר חוזר, השאלה ושאלה של ניירות ערך, ועסקאות הלוואת מרווח (margin lending), שבהן ערך העסקה תלוי בהערכות השוק, והעסקה כפופה פעמים רבות להסכמי מרווח (margin agreements).
- **עסקאות הלוואת מרווח** (Margin Lending Transactions) הן עסקאות שבהן תאגיד בנקאי מעמיד אשראי בקשר לרכישה, מכירה, החזקה או מסחר בניירות ערך. עסקאות הלוואת מרווח אינן כוללות הלוואות אחרות בביטחון ניירות ערך. ככלל, בעסקאות הלוואת מרווח, סכום ההלוואה מובטח על ידי ניירות ערך שערכן גבוה מסכום ההלוואה.
- **נגזרים מעבר לדלפק (OTC)**: חוזי מט"ח - עסקאות החלף בין מטבעות, עסקאות החלף ריבית בין מטבעות (cross currency interest rate swap), עסקאות אקדמה במט"ח (forward foreign exchange), חוזים עתידיים במט"ח, אופציות במט"ח, חוזים על זהב; חוזי ריבית - עסקת החלף ריבית, עסקת החלף בסיסי ריבית (basis swap), עסקת אקדמה על ריבית, חוזי ריבית עתידיים, אופציה על ריבית; חוזים על מניות - חוזים עתידיים, עסקאות אקדמה, עסקאות החלף, אופציות; חוזים על מתכות יקרות - חוזים עתידיים, עסקאות אקדמה, עסקאות החלף, אופציות; חוזים על סחורות אחרות - חוזים עתידיים, עסקאות אקדמה, עסקאות החלף, אופציות; נגזרי אשראי; חוזים אחרים עם מאפיינים דומים.

ג. מערכי קיזוז, מערכי גידור ומונחים קשורים

- **מערך קיזוז (Netting Set)** הוא קבוצת עסקאות עם צד נגדי יחיד, הכפופות להסכם קיזוז דו-צדדי בר אכיפה משפטית, כאשר הקיזוז מוכר למטרות הון פיקוחי לפי הוראות סעיפים 96(i) עד 96(v) של נספח זה, וטכניקות להפחתת סיכון אשראי על פי הוראה זו. כל עסקה שאינה כפופה להסכם קיזוז דו-צדדי בר אכיפה משפטית, המוכר למטרות הון פיקוחי, תפורש כמערך קיזוז למטרת כללים אלה.
- **פוזיצית סיכון (Risk Position)** היא ערך סיכון מספרי המשוך לעסקה תוך שימוש באלגוריתם פיקוחי לפי שיטה סטנדרטית של סיכון אשראי של צד נגדי (CCR) (כמפורט בנספח זה).
- **מערך גידור (Hedging Set)** הוא קבוצה של פוזיציות סיכון מהעסקאות במערך קיזוז יחיד, שרק ההפרש ביניהן רלוונטי לקביעת סכום החשיפה או ה-EAD לפי שיטה סטנדרטית של סיכון אשראי של צד נגדי (CCR).
- **ערך שוק שוטף - (CMV - Current Market Value)** מתייחס לערך השוק נטו של תיק העסקאות במערך הקיזוז עם הצד נגדי. בחישוב ערך שוק שוטף משתמשים בערכי שוק חיוביים ושליליים גם יחד.

ד. בטל.**ה. מדידת חשיפות והתאמות**

- **חשיפה נוכחית** היא הערך הגדול מבין: אפס, או ערך השוק של עסקה או תיק עסקאות במערך קיזוז עם צד נגדי, אשר יהפוך להפסד כאשר אותו צד נגדי ייכנס לכשל, בהנחה שלא תהיה גבייה בשל ערכן של עסקאות אלה בעת פשיטת רגל. חשיפה נוכחית נקראת לעתים גם עלות שחלוף (Replacement Cost).

II. תחולת היישום

3. השיטות לחישוב סכום החשיפה לפי הגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי או לחישוב EAD לפי גישת IRB לסיכון אשראי המתוארות בנספח זה חלות על (SFTS) ועל נגזרים (נגזרי OTC, נגזרים הנסחרים בבורסות, ונגזרים משובצים שהופרדו מהחווה המארח בהתאם לכללי החשבונאות המפורטים בהוראות הדיווח לציבור "מכשירים נגזרים ופעילויות גידור").
4. מכשירים אלה מציגים בדרך כלל את המאפיינים המופשטים הבאים:
 - העסקאות יוצרות חשיפה נוכחית או ערך שוק.
 - העסקאות מתקשרות לערך שוק אקראי עתידי המבוסס על משתני שוק.
 - העסקאות יוצרות חילופי תשלומים או חילופי מכשירים פיננסיים (לרבות סחורות) כנגד תשלום.

- העסקאות מתבצעות עם צד נגדי מזוהה²³⁸.

5. מאפיינים שכיחים נוספים של העסקאות הנכללות בטיפול נספח זה הם :

- ביטחונות עשויים לשמש להפחתת חשיפה לסיכון, והיא טבועה במאפייני עסקאות מסוימות.
- מימון קצר טווח עשוי להיות היעד המרכזי, במובן זה שרוב העסקאות כוללות החלפת נכס אחד במשנהו (מזומנים או ניירות ערך) למשך פרק זמן קצר יחסית, על פי רוב לצורך מימון עסקי. שני צדדי העסקה אינם תוצאה של החלטות נפרדות אלא יוצרים מכלול בלתי ניתן להפרדה לשם השגת מטרה מוגדרת.
- קיזוז עשוי לשמש להפחתת הסיכון.
- אמידת שווי הפוזיציות מתבצעת בתדירות גבוהה (בדרך כלל על בסיס יומי), בהתאם למשתני השוק.
- ייתכן שנעשה שימוש בהתאמת מרווח (remargining).

(i)6 חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים הנגרמות מנגזרי OTC, עסקאות נגזרים סחירים בבורסה ועסקאות מימון ני"ע, יהיו כפופות לטיפול של סיכון אשראי צד נגדי כאמור בסעיפים 106 עד 127 לנספח זה. חשיפות הנגרמות מסילוק עסקאות במזומן (מניות, הכנסה קבועה (fixed income), עסקאות ספוט בסחורות או במט"ח) אינן כפופות לטיפול כאמור. סילוק עסקאות במזומן נשאר כפוף לטיפול המתואר בנספח ב' להוראת ניהול בנקאי תקין 203.

(iii)6 תאגיד בנקאי, המשמש כחבר מסלקה או כלקוח, המבצע עסקת נגזרים הנסחרת בבורסה בה הרגל שבין חבר המסלקה ללקוח מבוצעת בכפוף להסכם דו-צדדי, יקצה הון כנגד עסקה זו כמו בעסקת נגזרי OTC.

(iii)6 על התאגיד הבנקאי לקיים פעילותו מול הבורסה ומול לקוחות הפעילים בבורסה במסגרת הסכמי קיזוז.

7. על פי שתי השיטות המתוארות בנספח זה, כאשר תאגיד בנקאי רוכש הגנת נגזרי אשראי כנגד חשיפה בתיק הבנקאי או כנגד חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי, עליו לקבוע את דרישת ההון בגין החשיפה המגודרת בכפוף לקריטריונים ולכללים להכרה בנגזרי אשראי, דהיינו כללי החלפה (substitution) או כשל כפול (double default), בהתאם למקרה. כאשר כללים אלה חלים, סכום החשיפה או ה- EAD עבור סיכון אשראי של צד נגדי (CCR) ממכשירים אלה שווה לאפס.

7א. האמור בסעיף 7 לעיל לא חל על נגזרי אשראי שנרכשו כהגנה לחשיפה בגינה יש לחשב דרישת הון בגין סיכון CVA. במקרה זה, הקצאת ההון בגין סיכון CVA חייבת לשקף גם את סיכון ה- CVA

של הגנת האשראי, כלומר, יש לחשב את דרישת ההון בגין סיכון CVA גם לחשיפה כלפי מוכר ההגנה.

8. סכום החשיפה או ה-EAD לסיכון אשראי של צד נגדי שווה לאפס עבור עסקאות החלף כשל אשראי CDS (credit default swaps) שנמכרו ונרשמו בתיק הבנקאי כאשר הן מטופלות במסגרת הוראה זו כערבות שנתן התאגיד הבנקאי ותחול עליהן דרישת הון בגין הסכום הרעיוני כולו.

9. על פי שתי השיטות המתוארות בנספח זה, סכום החשיפה או ה-EAD עבור צד נגדי נתון שווה לסכום האריתמטי של סכומי החשיפה או ערכי ה-EAD שחושבו לכל אחד ממערכי הקיזוז עם אותו צד נגדי.

"יתרת EAD" בגין נגזר OTC נתון של צד נגדי מוגדרת כגובה מבין אפס ובין סכום ה-EADs לרוחב כל מערכי הקיזוז עם הצד הנגדי בניכוי הפסד CVA בגין צד נגדי זה שכבר הוכר על ידי התאגיד הבנקאי. הפסד CVA זה מחושב מבלי לקחת בחשבון כל קיזוז של התאמות הערכה בחובה שנוכו מההון לפי סעיף 15' להוראה 202.²³⁸ נכסי סיכון משוקללים לנגזר OTC נתון של צד נגדי יכול שיחושבו כמשקל הסיכון המיוחס לפי הגישה הסטנדרטית או גישת IRB מוכפל ביתרת ה-EAD של הצד הנגדי.

III. כללי קיזוז בין מוצרים

10-19. בטל.²³⁹

IV. אישור לאימוץ שיטת מודל פנימי להערכת גובה החשיפה

20-24. בטל.

V. שיטת המודל הפנימי: מדידת החשיפה ודרישות סף

25-67. בטל.^{240 241 242 243 244}

²³⁸ הפסד ה-CVA שנגרם, המנוכה מחשיפות על מנת לקבוע את יתרת ה-EAD, הוא הפסד CVA ברוטו, כלומר ללא ניכוי של התאמות הערך בחובה (DVA) שנוכו בנפרד מההון. כאשר DVA לא נוכו בנפרד מהון התאגיד הבנקאי, הפסד ה-CVA שבו ישתמשו לקביעת יתרת ה-EAD יהיה בניכוי של DVA אלו.

²³⁹ בטל

²⁴⁰ בטל

²⁴¹ בטל

²⁴² בטל

²⁴³ בטל

²⁴⁴ בטל

68. תאגיד בנקאי המשתמש בביטחונות כדי להפחית את סיכון האשראי שלו כלפי צד נגדי חייב לקיים נהלים פנימיים על מנת לוודא כי בטרם תוכר השפעת הביטחונות בחישוביו, יעמדו הביטחונות בתקנים המתאימים לוודאות משפטית כפי שפורטו בפרק ד', העוסק בהפחתת סיכון אשראי.

VI. השיטה הסטנדרטית

69. ניתן ליישם את השיטה הסטנדרטית אך ורק לנגזרים מעבר לדלפק (OTC); חוזי עסקאות מימון ניירות ערך (SFTs) יהיו כפופים לטיפול המפורט בפרק ד'. סכום החשיפה (לפי הגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי) או סכום ה-EAD יחושבו בנפרד לכל מערך קיזוז. סכום זה נקבע באופן הבא:

$$\text{exposure amount or EAD} = \beta \cdot \max \left(CMV - CMC; \sum_j \left| \sum_i RPT_{ij} - \sum_i RPC_{ij} \right| \times CCF_j \right)$$

כאשר:

CMV = ערך השוק השוטף של תיק העסקאות בתוך מערך קיזוז עם צד נגדי, לפני ניכוי ביטחונות, דהיינו:

$$CMV = \sum_i CMV_i, \text{ כאשר } CMV_i \text{ הוא ערך השוק השוטף של עסקה } i.$$

CMC = ערך השוק השוטף של הביטחון שהוקצה למערך קיזוז, דהיינו $CMC = \sum_i CMC_i$, כאשר

CMC_i הוא ערך השוק השוטף של הביטחון i.

i = אינדקס המציין עסקה.

I = אינדקס המציין ביטחון.

j = אינדקס המציין מערכי גידור פיקוחיים. מערכי גידור אלו תואמים לגורמי סיכון שבהם ניתן לקזז פוזיציות סיכון בסימנים מנוגדים כדי לקבל פוזיציות סיכון נטו, שעליה מבוססת מדידת החשיפה.

RPT_{ij} = פוזיציות סיכון מעסקה i ביחס למערך גידור j.²⁴⁵

RPC_{ij} = פוזיציות סיכון מביטחון i ביחס למערך גידור j.

CCF_j = מקדם פיקוחי להמרה לאשראי ביחס למערך גידור j.²⁴⁶

β = פרמטר תקנון פיקוחי (scaling).

²⁴⁵ לדוגמה, חוזה אקדמה (forward) במט"ח עם רגל אחת הנקובה במטבע המקומי של הפירמה ימופה לשלוש פוזיציות סיכון: 1. פוזיציות סיכון במט"ח, 2. פוזיציות סיכון ריבית במט"ח, 3. פוזיציות סיכון ריבית במטבע המקומי.

²⁴⁶ הכיול מתבצע בהנחה שמדובר בחוזי אקדמה (forward) או עסקאות החלף שהן בכסף ובהינתן אופק חיזוי של שנה אחת.

לביטחון שנתקבל מצד נגדי סימן חיובי ; לביטחון שנמסר לצד נגדי סימן שלילי.

ביטחון המוכר בגישה הסטנדרטית מוגבל לביטחון שעומד בתנאי הכשירות, לפי סעיף 146 וסעיף 703 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 208, לעניין הפחתת סיכון אשראי.

70. כאשר עסקה בנגזר מעבר לדלפק OTC, בעל פרופיל סיכון ליניארי (כגון חוזה אקדמה (forward), חוזה עתידי או חוזה החלף) מבטיחה את ההחלפה של מכשיר פיננסי (כגון אג"ח, מניה או סחורה) כנגד תשלום, החלק של התשלום נקרא רגל התשלום (payment leg). עסקאות המבטיחות החלפה של תשלום כנגד תשלום (כגון עסקת החלף ריבית או חוזה אקדמה (forward) על שערי חליפין) מורכבות משתי רגלי תשלום. רגלי התשלום מורכבות מן התשלומים ברוטו המוסכמים בחוזה, לרבות הסכום הרעיוני של העסקה. בחישובים המפורטים בהמשך, תאגיד בנקאי רשאי להתעלם מסיכון שיעור הריבית הגלום ברגלי תשלום בעלי יתרת פירעון קצרה משנה. תאגיד בנקאי רשאי לטפל בעסקאות המורכבות משתי רגלי תשלום הנקובות באותו המטבע (כגון עסקאות החלף ריבית) כעסקה אחת מצורפת. הטיפול ברגלי התשלום יחול על העסקה המצורפת.

71. עסקאות בעלות פרופיל סיכון ליניארי שבהן המכשירים הפיננסיים המשמשים כבסיס הם מניות (לרבות מדדי מניות), זהב, מתכות יקרות או סחורות אחרות, ימופו לפוזיציות סיכון במערך הגידור המתאים של המניה (או מדד המניות) או של הסחורה (לרבות זהב ומתכות יקרות אחרות). רגל התשלום בעסקאות אלו תמופה לפוזיציות סיכון ריבית במערך גידור המתאים לשיעור הריבית. אם רגל התשלום נקובה במטבע חוץ, העסקה תמופה גם לפוזיציות סיכון שער חליפין במטבע הרלוונטי.

72. עסקאות בעלות פרופיל סיכון ליניארי שבהן המכשיר המשמש כבסיס לעסקה הוא מכשיר חוב (כגון אג"ח או הלוואה) ימופו לפוזיציות סיכון ריבית כאשר פוזיציות סיכון אחת היא בגין מכשיר החוב ופוזיציות סיכון נוספת עבור רגל התשלום. עסקאות בעלות פרופיל סיכון ליניארי המבטיחות תשלום כנגד תשלום (לרבות חוזה אקדמה (forward) על שערי חליפין) ימופו לפוזיציות סיכון ריבית לכל אחת מרגלי התשלום. אם מכשיר החוב המשמש כבסיס לעסקה נקוב במטבע זר, מכשיר החוב ימופה לפוזיציות סיכון שער חליפין במטבע הרלוונטי. אם רגל התשלום נקובה במטבע זר, רגל התשלום תמופה גם היא לפוזיציות סיכון שער חליפין במטבע זה²⁴⁷. סכום החשיפה או ה-EAD המוקצה לחוזה החלפה בין בסיסי ריבית (basis swap) הוא אפס.

73. לכל המכשירים מלבד מכשירי חוב, גודל פוזיציות הסיכון מעסקה בעלת פרופיל סיכון ליניארי הוא הערך הרעיוני האפקטיבי (מחיר השוק כפול הכמות) של המכשירים הפיננסיים המשמשים כבסיס לעסקה (לרבות סחורות) לאחר שהומרו למטבע המקומי של הפירמה.

²⁴⁷ לדוגמה, חוזה אקדמה (forward) במט"ח עם רגל אחת הנקובה במטבע המקומי של הפירמה ימופה לשלוש פוזיציות סיכון: 1. פוזיציות סיכון במט"ח, 2. פוזיציות סיכון בגין ריבית במט"ח, 3. פוזיציות סיכון ריבית במטבע המקומי.

74. באשר למכשירי חוב ורגלי תשלום בכל העסקאות, גודל פוזיציות הסיכון הוא הערך הרעיוני האפקטיבי של תשלומי הברוטו שטרם נפרעו (לרבות הסכום הרעיוני), לאחר שהומרו למטבע המקומי של הפירמה, מוכפל במח"מ המותאם של מכשיר החוב או רגל התשלום, בהתאמה.
75. גודל פוזיציות הסיכון מעסקת החלף כשל אשראי (CDS) הוא הערך הרעיוני של מכשיר החוב המשמש כבסיס לעסקה מוכפל ביתרת התקופה לפירעון של עסקת ה-CDS.
76. גודל פוזיציות סיכון לנגזר מעבר לדלפק OTC בעל פרופיל סיכון שאינו ליניארי (לרבות אופציות ו-swaptions) שווה לערך הדלתא של הערך הרעיוני האפקטיבי של המכשיר הפיננסי המשמש כבסיס לעסקה, למעט במקרה שבו מכשיר חוב משמש כבסיס לעסקה.
77. במקרה של נגזר מעבר לדלפק OTC בעל פרופיל סיכון שאינו ליניארי (לרבות אופציות ו-swaptions), כשהמכשיר המשמש כבסיס לעסקה הוא מכשיר חוב או רגל תשלום, גודל פוזיציות הסיכון יהיה שווה לערך הדלתא של הערך הרעיוני האפקטיבי של המכשיר הפיננסי או רגל התשלום, מוכפל במח"מ המותאם של מכשיר החוב או רגל התשלום.
78. תאגיד בנקאי רשאי לעשות שימוש בנוסחאות המפורטות להלן כדי לקבוע את גודל פוזיציות הסיכון ואת הסימן שלהן:
- א. לכל המכשירים למעט מכשירי חוב:

$$P_{ref} \frac{\partial v}{\partial p} = \text{הערך הרעיוני האפקטיבי, או ערך הדלתא של הערך הרעיוני האפקטיבי}$$

כאשר

p_{ref} מחיר המכשיר המשמש כבסיס לעסקה, מבוטא במטבע המשמש להתייחסות

v ערך המכשיר הפיננסי (במקרה של אופציה: מחיר האופציה; במקרה של עסקה בעלת פרופיל סיכון ליניארי: ערך מכשיר הבסיס עצמו)

p מחיר המכשיר המשמש כבסיס לעסקה, מבוטא באותו המטבע כ- v

- ב. למכשירי חוב ורגלי תשלום בכל העסקאות:
- הערך הרעיוני האפקטיבי מוכפל במח"מ המותאם, או
- ערך הדלתא בערך רעיוני מוכפל במח"מ המותאם

$$\frac{\partial v}{\partial r}$$

כאשר

v ערך המכשיר הפיננסי (במקרה של אופציה: מחיר האופציה; במקרה של עסקה בעלת פרופיל סיכון לניארי: ערך המכשיר המשמש בסיס לעסקה או ערך רגל התשלום, בהתאמה)

r שיעור הריבית

אם v נקוב במטבע שאינו מטבע ההתייחסות, יש להמיר את הנגזר למטבע ההתייחסות על ידי הכפלה בשער החליפין הרלוונטי.

79. פוזיציות הסיכון יקובצו למערכי גידור. לכל מערך גידור, יש לחשב את הערך המוחלט של הסכום האריתמטי של פוזיציות הסיכון שנתקבלו. סכום אריתמטי זה נקרא "פוזיצית סיכון נטו" והוא מיוצג באופן הבא

$$| \sum_i RPT_{ij} - \sum_l RPC_{lj} |$$

בנוסחאות המופיעות בסעיף 69 בנספח זה.

80. פוזיציות ריבית הנובעות ממכשירי חוב בעלי סיכון ספציפי נמוך ימופו לאחד מתוך שישה מערכי גידור עבור כל אחד מן המטבעות המיוצגים. מכשיר חוב מסווג כבעל סיכון ספציפי נמוך כאשר חלה עליו דרישת הון בשיעור 1.6 אחוז ומטה על פי ההוראות בסעיפים 710 עד 711(ii) להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 208. פוזיציות שיעור ריבית הנובעות מרגלי תשלום יוקצו לאותם מערכי גידור שאליהם מוקצות פוזיציות סיכון ריבית ממכשירי חוב בעלי סיכון ספציפי נמוך. פוזיציות ריבית הנובעות מפיקדונות כספיים שנתקבלו מן הצד הנגדי כביטחון יוקצו גם הן לאותם מערכי גידור שאליהן מוקצות פוזיציות סיכון ריבית ממכשירי חוב בעלי סיכון ספציפי נמוך. ששת מערכי הגידור לכל מטבע מוגדרים על ידי צירוף של שני קריטריונים:

(i) אופיו של שיעור הריבית להתייחסות - שיעור ריבית של ריבונות (ממשלה) או שיעור ריבית אחר כלשהו.

(ii) יתרת התקופה לפירעון או תדירות התאמת הריבית - פחות משנה, בין שנה לחמש שנים, או למעלה מחמש שנים.

טבלה 1

מערכי גידור לפוזיציות סיכון ריבית לכל מטבע

יתרת התקופה לפירעון או תדירות התאמת הריבית	שיעורי ריבית של ריבונות משמשים להתייחסות	שיעורי ריבית של ריבונות משמשים להתייחסות
שנה אחת או פחות	X	X
למעלה משנה אחד ועד חמש שנים	X	X
למעלה מחמש שנים	X	X

81. למכשירי חוב המשמשים בסיס לעסקה (כגון אג"ח בריבית ניידת) או רגלי תשלום (כגון רגלי תשלום בריבית ניידת של עסקאות החלף ריבית), אשר בהם שיעור הריבית צמוד לשיעור ריבית

ההתייחסות המייצג את שיעור הריבית הכללית בשוק (כגון תשואת אג"ח ממשלתיות, ריבית שוק הכספים, swap rate), תדירות התאמת הריבית היא משך הזמן עד להתאמה הבאה של שיעור הריבית המשמש להתייחסות. אחרת, יתרת התקופה לפירעון היא יתרת חייו של מכשיר החוב המשמש כבסיס לעסקה, או לחלופין, במקרה של רגל תשלום, יתרת חיי העסקה.

82. התאגיד הבנקאי יקבע מערך גידור אחד לכל מנפיק של מכשיר חוב להתייחסות המשמש כבסיס לעסקת החלף כשל אשראי (CDS).

83. התאגיד הבנקאי יקבע מערך גידור אחד לכל מנפיק של מכשיר חוב בעל סיכון ספציפי גבוה, דהיינו מכשיר חוב שדרישת ההון החלה עליו גבוהה מ- 1.60 אחוז לפי שיטת המדידה הסטנדרטית לסיכון שיעור ריבית בסעיף 710 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 208. הוא הדין באשר לפיקדונות כספיים שנמסרו לצד הנגדי כביטחון, וזאת כל עוד אין לצד הנגדי התחייבויות לתשלום חוב בסיכון ספציפי נמוך שטרם נפרעו. כאשר רגל תשלום נוהגת כמכשיר חוב הנושא סיכון ספציפי גבוה (לדוגמה, במקרה של total return swap עם רגל אחת הנוהגת כאג"ח), ייקבע גם אז מערך גידור אחד לכל מנפיק של מכשיר חוב המשמש להתייחסות. תאגידים בנקאיים יוכלו להקצות לאותו מערך גידור פוזיציות סיכון הנובעות ממכשירי חוב של מנפיק מסוים או ממכשירי חוב המשמשים להתייחסות של אותו המנפיק, שרגלי תשלום נוהגות לפיהם או המשמשים כבסיס לעסקת CDS.

84. מכשירים פיננסיים שאינם מכשירי חוב המשמשים בסיס לעסקה (כגון: מניות, מתכות יקרות, סחורות או מכשירים אחרים) מוקצים לאותם מערכי גידור אך ורק אם מדובר במכשירים זהים או דומים. הדמיון בין מכשירים נקבע באופן הבא:

- לעניין מניות, מכשירים דומים הם אלו שהונפקו על ידי אותו המנפיק. מדד מניות מטופל כמנפיק נפרד.
- לעניין מתכות יקרות, מכשירים דומים הם מכשירים עם אותה המתכת. מדד מתכות יקרות מטופל כמתכת יקרה נפרדת.
- לעניין סחורות, מכשירים דומים הם מכשירים עם אותה הסחורה. מדד סחורות מטופל כסחורה נפרדת.
- לעניין אנרגיית חשמל, זכויות וחובות אספקה המתייחסות לאותם פרקי הזמן בשעות עומס או מחוץ לשעות העומס ביממה של 24 שעות ייחשבו למכשירים דומים.

85. מקדם המרה לאשראי המוחל על פוזיציות סיכון נטו ממערך גידור, תלוי בקטגוריה הפיקוחית של מערך הגידור כהגדרתה בסעיפים 86 עד 88 לנספח זה.

86. מקדמי המרה לאשראי למכשירים פיננסיים שאינם מכשירי חוב ולשערי חליפין המשמשים בסיס לעסקאות מוצגים בטבלה 2.

טבלה 2

שערי חליפין	זהב	מניות	מתכות יקרות (למעט זהב)	אנרגיה חשמלית	סחורות אחרות (למעט מתכות יקרות)
2.5%	5.0%	7.0%	8.5%	4%	10.0%

87. מקדמי ההמרה לאשראי עבור פוזיציות סיכון ממכשירי חוב הנם כדלקמן :
- 0.6 אחוז לפוזיציות סיכון ממכשיר חוב או ממכשיר חוב להתייחסות בעלי סיכון ספציפי גבוה.
 - 0.3 אחוז לפוזיציות סיכון ממכשיר חוב להתייחסות, המשמש בסיס לחוזה CDS ובעל סיכון ספציפי נמוך.
 - 0.2 אחוז ביתר המקרים.
88. מכשירי בסיס של נגזרים מעבר לדלפק OTC שאינם שייכים לאף אחת מן הקטגוריות לעיל יוקצו למערכי גידור נפרדים לכל קטגוריה של מכשיר הבסיס. יש להחיל מקדם המרה לאשראי בשיעור של 10 אחוזים על פוזיציות הסיכון נטו.
89. יתכנו עסקאות בעלות פרופיל סיכון שאינו ליניארי אשר בגינן אין התאגיד הבנקאי יכול לקבוע את הדלתא באמצעות מודל שאושר על ידי המפקח למטרת קביעת דרישות הון מזעריות בגין סיכון שוק (מודלים של מכשירים שאושרו למטרות הגישה הסטנדרטית לסיכון שוק, או מודלים של מכשירים שאושרו כחלק מהאישור שקיבל התאגיד ליישם את גישת המודלים הפנימיים לסיכון שוק). במקרה של רגלי תשלום ועסקאות במכשירי חוב המשמשים כבסיס, עשויות להיות עסקאות שלגביהן אין התאגיד הבנקאי יכול לקבוע את המח"מ המותאם באמצעות המודל. עבור עסקאות אלו, המפקח יקבע את גודל פוזיציות הסיכון ואת מקדמי ההמרה לאשראי באופן שמרני. לחלופין, המפקח עשוי לדרוש מהתאגיד להשתמש בשיטת החשיפה הנוכחית. קיזוז לא יוכר : במילים אחרות, סכום החשיפה או ה-EAD ייקבעו כאילו קיים מערך קיזוז אשר מכיל את העסקה הבודדת לבדה.
90. פרמטר התקנון הפיקוחי β (בטא) נקבע כ- 1.4.
- VII. **שיטת החשיפה הנוכחית**
91. שיטת החשיפה הנוכחית תוחל על נגזרים מעבר לדלפק (OTC) בלבד ; עסקאות מימון ניירות ערך (SFTs) כפופות לטיפול שנקבע על פי פרק ד'.
92. בטל.

92(i). לפי שיטת החשיפה הנוכחית, על התאגיד הבנקאי לחשב את עלות השחלוף הנוכחית על ידי שערור חוזים למחיר שוק, כך שהחשיפה הנוכחית תיכלל ללא צורך באמידתה, ולאחר מכן יוסיף מקדם ה"תוספת" ("add-on") כדי לשקף את החשיפה הפוטנציאלית העתידית למשך יתרת חיי החוזה. הוסכם כי על מנת לחשב את סכום שווה-ערך אשראי של מכשירים אלה לפי שיטת החשיפה הנוכחית, על התאגיד הבנקאי לסכום את:

- סך עלות השחלוף (המתקבל באמצעות "שערור למחיר שוק") של כל החוזים שלהם ערך חיובי; ועוד
- סכום של חשיפה פוטנציאלית עתידית לאשראי, המחושבת על בסיס סכום הקרן הרעיונית של תיק הצד הנגדי כולו, המפוצלת בהתאם ליתרת התקופה לפירעון לפי הטבלה הבאה:

שיעורי ריבית	מט"ח וזהב	מניות	מתכות יקרות למעט זהב	סחורות אחרות
0.0%	1.0%	6.0%	7.0%	10.0%
0.5%	5.0%	8.0%	7.0%	12.0%
1.5%	7.5%	10.0%	8.0%	15.0%

הערות:

1. בחוזים עם מספר החלפות של הקרן, המקדמים יוכפלו במספר התשלומים שנותרו בחוזה.
2. בחוזים הבנויים כך שחשיפה שטרם נפרעה תיפרע בהתאם לתאריכי התשלום הקבועים בחוזה והתנאים יאופסו באופן כזה ששווי השוק של החוזה יהיה אפס באותם תאריכים שנקבעו, יתרת התקופה לפירעון תהיה שווה לתקופה שנותרה עד לתאריך האיפוס הבא. במקרה של חוזי ריבית בעלי יתרת תקופה לפירעון ממושכת משנה אחת, העומדים בקריטריונים לעיל, מקדם התוספת לא יפחת מ 0.5%.
3. חוזי אקדמה (forward), עסקאות החלף, אופציות נרכשות וחוזי נגזרים דומים שאינם מכוסים באף אחת מעמודות המטריצה יטופלו כ"סחורות אחרות".
4. אין לחשב חשיפת אשראי עתידית פוטנציאלית עבור עסקאות החלף ריבית ניידת/ריבית ניידת במטבע יחיד; החשיפה לאשראי בחוזים אלה תיאמד אך ורק על בסיס ערכם המשווער למחיר השוק. אין לחשב חשיפת אשראי עתידית פוטנציאלית עבור אופציות שנכתבו על ידי התאגיד הבנקאי.
5. מקדם התוספת שיש להחיל על עסקאות מסוג שקל/מדד יהיה מקדם התוספת המוחל על עסקאות ריבית.
6. מקדם התוספת שיש להחיל על עסקאות המורכבות משני סוגי עסקאות (למשל - ריבית ומט"ח) יהיה מקדם התוספת הגבוה מבין שני מקדמי התוספת האפשריים.

92(ii). המפקח על הבנקים יוודא כי סכומי התוספות יתבססו על הסכומים הרעיוניים האפקטיביים ולא על הסכומים הרעיוניים. במקרה שהסכום הרעיוני המוצהר ממונף או מוגדל בעקבות מבנה העסקה, ישתמשו התאגידים הבנקאיים בסכום הרעיוני האפקטיבי בבואם לאמוד את החשיפה העתידית הפוטנציאלית.

93. תאגיד בנקאי רשאי לקבל הקלה בדרישות ההון בגין ביטחונות כמוגדר בסעיף 146 ובסעיף 703 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 208. השיטה להכרה בביטחונות תהיה זו שמיישם התאגיד הבנקאי עבור סיכון אשראי.

94. סכום החשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי או ה-EAD עבור עסקאות בנגזרי אשראי מול ישות יחידה (single name) בתיק למסחר, יחושבו באמצעות מקדמי התוספת לחשיפה פוטנציאלית עתידית הקבועים בסעיף 707 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 208.

95. על מנת לקבוע את דרישות ההון בגין חשיפות מגודרות בתיק הבנקאי, יש להחיל את הטיפול לנגזרי אשראי שנקבע בהוראה זו על מכשירי נגזרי אשראי כשירים.

96. כאשר נגזר אשראי שייך לרובד ה- II הנתון לסיכון כשל (כגון עסקת הראשון לכשל), יחול הטיפול הקבוע בסעיף 708 של הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 208.

קיזוז דו-צדדי

96(i). ועדת באזל שקלה בקפידה את הסוגיה של **קיזוז דו-צדדי** (bilateral netting), דהיינו, שקלול החוב נטו ולא החוב ברוטו כנגד אותו צד נגדי, הנגזר מן הטווח המלא של עסקאות אקדמה (forward), עסקאות עתידיות, אופציות וחוזים דומים במכשירים נגזרים²⁴⁸. הוועדה מוטרדת מכך שאם למפרק של צד נגדי שכשל (failed) עומדת (או עשויה לעמוד) הזכות להתיר את הקשר בין חוזים שהבנק מקיזז ביניהם, ואותו מפרק ידרוש לכבד את החוזים לטובת הצד הנגדי שכשל ולא יכבד את החוזים שאינם לטובתו, לא תהיה הקטנה של הסיכון הגלום באותו צד נגדי.

96(ii). לאור האמור לעיל, הוסכם כי למטרות הלימות ההון :

(א) תאגידים בנקאיים יהיו רשאים לקיזז בין עסקאות הכפופות להחלפת התחייבויות (novation), שלפיה כל התחייבות בין תאגיד בנקאי לצד נגדי שלו לספק מטבע נתון ביום ערך נתון תאוחד אוטומטית עם כל יתר ההתחייבויות באותו המטבע ולאותו יום ערך, כך שמשפטית, תתבצע החלפה של סכום יחיד בתמורה להתחייבויות ברוטו קודמות.

²⁴⁸ קיזוז בין תשלומים, שנועד להקטין את עלויות התפעול של סליקות יומיות, לא יוכר במסגרת ההון מאחר שההתחייבויות ברוטו של הצד הנגדי אינן מושפעות מכך בשום דרך.

(ב) תאגידים בנקאיים רשאים גם לקזז עסקאות על פי כל צורה של הסדר לקיזוז דו-צדדי תקף משפטית, שאינן מכוסות בסעיף קטן (א) לעיל, לרבות צורות אחרות של החלפת התחייבויות (novation).

(ג) בשני המקרים, (א) ו- (ב), יידרש התאגיד הבנקאי להניח את דעתו של המפקח כי יש בידיו²⁴⁹:

(i) חוזה או הסכם קיזוז עם הצד הנגדי היוצר התחייבות משפטית יחידה המכסה את כל העסקאות הכלולות, באופן שתהא לתאגיד בנקאי הזכות לקבל או החובה לשלם אך ורק את הסכום נטו של הערכים המשוערכים לשוק החיוביים והשליליים של עסקאות בודדות שנכללו, במקרה שאותו צד נגדי לא יכבד את התחייבויותיו עקב אחת מהסיבות הבאות: כשל, פשיטת רגל, פירוק או נסיבות דומות;

(ii) חוות דעת משפטיות כתובות ומנומקות, שלפיהן, במקרה שהעניין יועמד למבחן משפטי, בתי המשפט והרשויות המנהליות הרלוונטיות ימצאו כי חשיפת התאגיד הבנקאי היא סכום נטו על פי:

- החוק בתחום השיפוט שבו רשום הצד הנגדי, וכן, במקרה שמעורבת שלוחה זרה של צד נגדי, גם חוק תחום השיפוט שבו ממוקמת השלוחה;
- החוק החל לגבי העסקאות הפרטניות; וכן
- החוק החל לגבי כל חוזה או הסכם הדרושים כדי לבצע את הקיזוז בפועל.

נותן חוות הדעת צריך להיות גורם חיצוני בלתי תלוי שהינו בעל מומחיות משפטית וניסיון מקצועי בתחום המסוים בו הוא נותן את חוות הדעת. חוות הדעת המשפטית תהיה על פי פורמט המוכר על ידי הקהילה המשפטית במדינת האם של הפירמה או בצורת תזכיר משפטי המטפל בכל הסוגיות הרלוונטיות באופן מנומק.

המפקח, חייב להשתכנע כי הקיזוז בר-אכיפה על פי חוקיהם של כל תחומי השיפוט הרלוונטיים²⁵⁰;

(iii) לתאגיד הבנקאי יהיו נהלים פנימיים שנועדו לוודא כי מאפייניהם המשפטיים של הסדרי הקיזוז ייבחנו לאור האפשרות של שינויים בחוק הרלוונטי. הנהלים יבטיחו, בין היתר, ביצוע סקירות משפטיות חוזרות, כאמור בסעיף 118א.

(iv) לתאגיד הבנקאי יהיו נהלים פנימיים שתכליתם לוודא כי טרם הכללת העסקה במערך הקיזוז, אותה עסקה נכללת בחוות דעת משפטיות העונות על הקריטריונים הקבועים לעיל.

(v) התאגיד הבנקאי ישמור את כל המסמכים הנדרשים ברשומותיו.

²⁴⁹ במקרים שבהם הסכם כמותאור בסעיף (ii) 96 הוכר לפני יולי 1994, יקבע המפקח אם נדרשים צעדים נוספים כלשהם על מנת להניח את דעתו כי ההסכם עומד בדרישות הקבועות להלן.

²⁵⁰ וכך, אם אחד מהמפקחים הללו לא השתכנע לגבי אכיפות החוזה על פי חוקי אותה מדינה, החוזה או הסכם הקיזוז לא ימלאו תנאי זה ואף לא אחד מן הצדדים שכנגד יוכל ליהנות מהטבה פיקוחית.

96(iii). חוזים המכילים סעיפי מילוט (walkaway) לא יהיו כשירים לקיזוז למטרות חישוב דרישות ההון לפי הוראה זו. סעיף מילוט הוא תנאי המתיר לצד נגדי שלא כשל לזקוף תשלומים מוגבלים בלבד, או לא לזקוף תשלומים כלל, לזכות הצד הכושל, אפילו אם הצד הכושל הוא למעשה מלווה נטו.

96(iv). חשיפת אשראי בגין עסקאות, למשל אקדמה (forward) בקיזוז דו-צדדי תחושב כסכום עלות השחלוף נטו (עלות השחלוף של מכלול העסקאות) המשוערך למחיר השוק, אם חיובי, ועוד תוספת המבוססת על קרן הבסיס הרעיונית. התוספת לעסקאות המקוזזות (A_{Net}) תהיה שווה לממוצע המשוקלל של התוספת ברוטו (A_{Gross}^{251}) והתוספת ברוטו המותאמת ליחס שבין עלות השחלוף הנוכחית נטו, אם חיובית, לעלות השחלוף הנוכחית ברוטו (NGR). ניתן לבטא זאת באמצעות הנוסחה הבאה:

$$A_{Net} = 0.4 \times A_{Gross} + 0.6 \times NGR \times A_{Gross}$$

כאשר:

NGR = רמת עלות השחלוף נטו חלקי רמת עלות השחלוף ברוטו לעסקאות הכפופות להסכמי קיזוז הניתנים אכיפים משפטית²⁵².

96(v). מקדם התקנון (scale) שיש להחיל על התוספות ברוטו בנוסחה זו יהיה זהה לזה של העסקאות שלא הוכללו בקיזוז, כמפורט בסעיפים 91 עד 96 לנספח זה. המפקח ימשיך לבחון את מקדם התקנון של התוספות כדי להבטיח את הלימותן. למטרות חישוב החשיפה הפוטנציאלית העתידית לסיכון אשראי בגין צד נגדי בקיזוז במקרה של חוזי אקדמה (forward) על שערי חליפין וחוזים דומים שבהם הקרן הרעיונית שוות-ערך לתזרימי מזומנים, קרן רעיונית תוגדר כתקבולים נטו שמועד פירעונם חל בכל אחד מימי הערך בכל אחד מן המטבעות. הסיבה לכך היא, שקיזוז בין חוזים באותו המטבע שמועד פירעונם חל באותו יום ערך יקטין את החשיפה הפוטנציאלית העתידית כמו גם את החשיפה הנוכחית.

שקלול סיכון

96(vi). לאחר שהתאגיד הבנקאי יחשב את הסכומים שווי-ערך לאשראי, עליו לשקלל סכומים אלה בהתאם לקטגוריה שאליה משתייך הצד הנגדי באותה הדרך שבה נעשה הדבר במסמך הראשי של מסגרת עבודה זו, לרבות שקלול ביחס לחשיפות המגובות על ידי ערבויות וביטחונות כשירים. ועדת באזל תעקוב מקרוב אחר איכות האשראי של המשתתפים בשווקים אלה ותשמור לעצמה את הזכות להמליץ על הגדלת משקלי הסיכון במקרה של הרעה באיכות האשראי הממוצעת או גידול בהפסדים.

²⁵¹ A_{Gross} שווה לסיכום אריתמטי של סכומי התוספת הפרטניים (המחושבים על ידי הכפלת סכום הערך הנקוב במקדמי התוספת המתאימים המפורטים בסעיף 92(i) לנספח זה) של כל העסקאות הנכללות בהסכמי קיזוז אכיפים משפטית עם צד נגדי אחד.

²⁵² חישוב ה-NGR יבוצע על בסיס כל צד נגדי לגופו.

דוגמאות

96. דוגמה לחישוב סיכון אשראי של צד נגדי על פי גישת החשיפה הנוכחית :

לבנק 4 חוזים עם צד נגדי הנתונים תחת הסכם התחשבות נטו חוקי ובר אכיפה.

1. עסקה עתידית לקניית 1 מ' אירו תמורת 1.53 מ' דולר שמועד פרעונה בעוד 3 חודשים.
2. עסקה עתידית למכירת 1 מ' אירו תמורת 1.5 מ' דולר שמועד פרעונה בעוד חודש.
3. עסקה עתידית למכירת 0.4 מ' אירו תמורת 0.6 מ' דולר שמועד פרעונה בעוד 3 חודשים.
4. עסקה עתידית לקניית 1 מ' אירו תמורת 1.6 מ' דולר שמועד פרעונה בעוד שנתיים.

שע"ח אירו/דולר = 1.6, שע"ח דולר/שקל = 4, ערכי שוק של העסקאות נתונים בטבלה.

עסקה	ערך נקוב (המטבע שנקנה במונחי אירו)	תקופה לפרעון (בשנים)	מקדם התוספת	עלות השחלוף הנוכחית (MTM)	Add_on	Max (MTM,0)	CCR לעסקה
1	1,000,000	0.25	1.0%	89,000	10,000	89,000	99,000
2	937,500	0.083	1.0%	- 106,000	9,375	0	9,375
3	375,000	0.25	1.0%	- 47,600	3,750	0	3,750
4	1,000,000	2	5.0%	152,000	50,000	152,000	202,000
סה"כ				87,400	73,125	241,000	314,125

כל הנתונים נקובים באירו.

(1) חישוב סכום סיכון אשראי בגין צד נגדי ללא התחשבות בהסכמי התחשבות נטו מחושב

כסיכום אריתמטי של כל ערכי CCR של העסקאות הבודדות.

ערך CCR של עסקה בודדת $MAX(MTM, 0) + Add_on$.

סכום סיכון אשראי בגין צד נגדי ללא התחשבות בהסכמי התחשבות נטו : 314,125 אירו.

בשקלים : 2,010,400.

חישוב סיכון אשראי בגין צד נגדי תוך התחשבות בהסכמי התחשבות נטו מחושב כסכום

עלות השחלוף הנוכחית (MTM) נטו של כל העסקאות בתוספת A_{Net} .

עלות השחלוף הנוכחית (MTM) נטו = 87,400

חישוב A_{Net} ע"פ הנוסחה :

$$A_{Gross} = 73,125$$

$$NGR = (87,400 \div 241,000) = 0.36$$

$$A_{Net} = 0.4 \times 73,125 + 0.6 \times 0.36 \times 73,125 = 45,045$$

סך כל סיכון האשראי בגין צד נגדי (CCR) : 132,445 = 87,400 + 45,045 אירו

בשקלים : 847,648.

(2) בדוגמה לעיל, עסקאות 1 ו- 3 עונות לתנאים שבסעיף 96(v) לנספח זה ולכן ניתן לקזז

ביניהן. במקרה זה, בכדי לחשב את סיכון אשראי צד נגדי של מערך הקיזוז, יש ליצור טבלה

ובה העסקאות לאחר הקיזוז.

בטבלה להלן קוזזו עסקאות 1+3 :

עסקה	ערך (המטבע שנקנה במונחי אירו)	נקוב	תקופה לפרעון (בשנים)	מקדם התוספת	עלות השחלוף הנוכחית (MTM)	Add_on	Max (MTM,0)	CCR לעסקה
1+3	600,000	0.25	1.0%	41,400	6,000	41,400	47,400	
2	937,500	0.083	1.0%	- 106,000	9,375	0	9,375	
4	1,000,000	2	5.0%	152,000	50,000	152,000	202,000	
סה"כ					87,400	65,375	193,400	258,775

במקרה זה $NGR = 0.45$.

חישוב מחודש של סך כל סיכון האשראי בגין צד נגדי (CCR) יניב את התוצאה : 130,391 אירו.
בשקלים : 834,504

96. דוגמה לחישוב סיכון אשראי של צד נגדי על פי הגישה הסטנדרטית :
המקור :

"The Application of Basel II to Trading Activities and the Treatment of Double Default Effects", Basel Committee on Banking Supervision, July 2005

לבנק המדווח במטבע דולר אמריקאי 5 עסקאות עם צד נגדי אחד הנתונות תחת הסכם התחשבות נטו המפורטות בטבלה שלהלן.
שלבי החישוב :

(1) בעסקה הראשונה (IRS) - הערך הנקוב - 80 מ' דולר, לצד המקבל מח"מ מותאם של 8 שנים, ולכן : פוזיצית סיכון בסכום של 640 (80*8) נרשמה במערך הגידור ריבית \$ מעל 5 שנים. לצד המשלם יש אותה עסקה עם אותו ערך נקוב אך עם מח"מ מותאם של -0.25. פוזיצית סיכון בסכום של 20 (-0.25*80) נרשמה במערך הגידור ריבית \$ לתקופה של פחות משנה אחת.

(2) באופן דומה נרשמות יתר העסקאות.

(3) הפוזיציות בכל מערך גידור מסוכמות באופן שבכל מערך גידור מתאפשר קיזוז מלא בין פוזיציות ביתר לפוזיציות בחסר.

(4) חישוב פוזיצית סיכון נטו לכל מערך גידור : הערך המוחלט של סכומי הפוזיציות במערך הגידור.

(5) הכפלת פוזיצית סיכון נטו של מערך גידור במקדם ההמרה של מערך הגידור.

(6) חישוב ערך נוכחי של כל תיק העסקאות.

(7) בחירת המקסימום שבין : (5) ל- (6)

(8) הכפלה של (7) ב- 1.4.

US Dollar (USD) - based firm, single counterparty, single netting set

							Risk-positions RPTij by hedging sets							
							Interest rate risk hedging sets					FX risk hedging sets		Equity risk
i	Transaction type			Effective notional	Modified duration	CMV	USD non-gov M<=1	USD non-gov M>5	EUR non-gov M<=1	EUR non-gov M>5	JPY non-gov M>5	USD/EUR	JPY/USD	DAX
				\$ million	years	\$ million	effective notional x modified duration	effective notional x modified duration	effective notional x modified duration	effective notional x modified duration	effective notional x modified duration	effective notional (+ =long, - =short)	effective notional (+ =long, - =short)	effective notional (+ =long, - =short)
1	USD	IR swap	receiver leg	80	8	-6		640						
1	USD	IR swap	payer leg	80	-0.25		-20							
2	USD	IR swap	receiver leg	300	0.125		37.5							
2	USD	IR swap	payer leg	300	-6	2		-1800						
3	EUR	FX swap	receiver leg	100	15	0				1500		100		
3	USD	FX swap	payer leg	100	-0.125		-12.5							
4	EUR	Cross-ccy swap	receiver leg	60	7	1				420		60		
4	JPY	Cross-ccy swap	payer leg	60	-7						-420		-60	
5	DAX	Total return swap in EUR	receiver leg	150	0.125	4			18.75			150		
5	DAX	Total return swap in EUR	payer leg	150	n/a									-150
Sum of risk positions RPTij by hedging set j							5	-1160	18.75	1920	-420	310	-60	-150
Absolute amount sum of RPTij of risk positions by hedging set j							5	1160	18.75	1920	420	310	60	150
Credit conversion factors CCFj by hedging set j							0.20%	0.20%	0.20%	0.20%	0.20%	2.50%	2.50%	7%
CCFj x sum of RPTij : CCF-weighted absolute amounts of risk positions by hedging set							0.0100	2.3200	0.0375	3.8400	0.8400	7.7500	1.5000	10.5000

Sum of (CCFj x sum of RPTij)	26.7975
CMV: sum of current market values CMVi of the transactions	1
Max(CMV,Sum of (CCFj x sum of RPTij))	26.7975
Beta:	1.4000
EAD	37.5165

VIII. הקצאת הון בגין סיכון CVA

97. בנוסף לדרישות הון בגין סיכון לכשל הנובעות מסיכון אשראי של צד נגדי, שנקבעו בהתבסס על הגישה הסטנדרטית או על גישת ה- IRB לסיכון אשראי, על התאגיד הבנקאי להוסיף הקצאת הון לכיסוי הסיכון להפסדי שערך לשווי שוק (mark-to-market losses) בגין סיכון צפוי של צד נגדי (הפסדים אלו ידועים כ- Credit Value Adjustments), לנגזרים מעבר לדלפק (OTC). הקצאת ההון בגין CVA תחושב כמפורט להלן, בכפוף לגישה שבה אושר לתאגיד הבנקאי להשתמש לחישוב הקצאות ההון בגין סיכון אשראי של צד נגדי וסיכון שיעור ריבית ספציפי. התאגיד הבנקאי לא נדרש לכלול בהקצאת הון זו (i) עסקאות עם צד נגדי מרכזי (CCP); ו- (ii) עסקאות מימון ניירות ערך (SFTs), אלא אם כן המפקח קובע שהחשיפות להפסדי CVA של התאגיד הבנקאי הנובעות מעסקאות SFTs הן מהותיות.

א. תאגידים בנקאיים שקיבלו אישור ליישם IMM ואישור ליישם מודל VaR^{252} לסיכון שיעור ריבית ספציפי לאיגרות חוב: הקצאת הון מתקדמת לסיכון CVA

98. בטל.

99. בטל ב^{252} ג.

100. בטל ב^{252} .

101. בטל.

102. בטל.

103. בטל.

ב. תאגידים בנקאיים אחרים: הקצאת הון סטנדרטית בגין סיכון CVA

104. על התאגיד הבנקאי לחשב הקצאת הון בגין התיק בהתאם לנוסחה הבאה:

$$K = 2.33 \cdot \sqrt{h} \cdot \sqrt{\left(\sum_i 0.5 \cdot w_i \cdot (M_i \cdot EAD_i^{total} - M_i^{hedge} B_i) - \sum_{ind} w_{ind} \cdot M_{ind} \cdot B_{ind} \right)^2 + \sum_i 0.75 \cdot w_i^2 \cdot (M_i \cdot EAD_i^{total} - M_i^{hedge} B_i)^2}$$

בטל א^{252} .

בטל ב^{252} .

בטל ג^{252} .

בטל ד^{252} .

כאשר :

- h הוא אופק הסיכון לשנה (ביחידות של שנה), $h = 1$.
 - w_i הוא המשקל המיוחס לצד נגדי " i ". צד נגדי " i " חייב להיות ממופה לאחד משבעת המשקלים w_i בהתבסס על הדירוג החיצוני שלו, כמפורט בלוח להלן. כאשר לצד נגדי אין דירוג חיצוני, המשקל w_i יעמוד על 1.5% לצד נגדי שהוא תאגיד, ועל 2% לצד נגדי אחר. כאשר הצד נגדי הוא בנק ישראלי המשקל w_i יעמוד על 1%, אלא אם דירוג הבנק מאפשר ייחוס משקל נמוך יותר. לעניין זה "בנק" - כהגדרתו בסעיף 60 להוראה זו.
 - EAD_i^{total} הוא החשיפה בעת כשל של צד נגדי " i " (מסוכמת לרוחב מערכי הקיזוז שלו), כולל השפעת ביטחונות בהתאם לכללים הקיימים של השיטה הסטנדרטית (SM) או שיטת החשיפה הנוכחית (CEM), בהתאם לגישה שבה משתמש התאגיד הבנקאי לחישוב דרישות ההון של צד נגדי בגין צד נגדי זה. החשיפה תהווה על ידי שימוש בגורם :

$$\frac{1 - \exp(-0.05 * M_i)}{0.05 * M_i}$$
 - B_i הוא הערך הרעיוני (notional) של גידורי CDS מסוג single name ומכשירי גידור מקבילים (equivalent) אחרים שנרכשו - מסוכמים, אם יש יותר מפוזיציה אחת - המתייחסים ישירות לצד נגדי " i " ומשמשים לגידור סיכון CVA. ערך רעיוני זה יהווה על ידי שימוש בגורם :

$$\frac{1 - \exp(-0.05 * M_i^{hedge})}{0.05 * M_i^{hedge}}$$
- רק גידורים המשמשים למטרת הפחתת סיכון CVA, ומנוהלים באופן זה, יהיו כשירים להיכלל בחישוב על-פי סעיף זה. לדוגמה, אם עסקת CDS המתייחסת למנפיק מסוים כלולה במלאי של תאגיד בנקאי, ואותו מנפיק הוא במקרה גם צד נגדי ל- OTC אך ה- CDS אינו מנוהל כגידור של CVA, אזי אותה עסקת CDS לא תהיה כשירה לקיזוז עם ה- CVA כחלק מהחישוב.
- בחישוב הקצאת ההון ל- CVA אין לשקף סוגים נוספים של גידורי סיכון צד נגדי שאינם מוזכרים בתבליט זה. כך, CDSs מרובדים (tranching CDSs) או CDSs מסוג nth-to-default אינם כשירים להיחשב כגידורי CVA.
- גידורים שאינם כשירים להיכלל בנוסחת ה- CVA יטופלו ככל מכשיר אחר במלאי התאגיד הבנקאי למטרות הון פיקוחי. גידורים כשירים הכלולים בהקצאת ההון ל- CVA לא ייכללו בחישוב הקצאת ההון לסיכון שוק של התאגיד הבנקאי.

B_{ind} הוא הערך הרעיוני המלא של מדד CDS אחד או יותר שנרכש כהגנה, ומשמש לגידור סיכון CVA. ערך רעיוני זה יהווה על ידי שימוש בגורם:

$$1 - \exp(-0.05 * M_{ind}) / 0.05 * M_{ind}$$

- W_{ind} הוא המשקל החל על מדדי גידור. בשלב ראשון, על התאגיד הבנקאי לזהות את הדירוגים החיצוניים של מרכיבי האינדקס ולייחס לכל מרכיב את המשקל (w_i) המתאים לו כמפורט בלוח להלן. בשלב שני יש לקבוע את משקל המדד W_{ind} באמצעות חישוב ממוצע משוקלל של המשקלים שנתקבלו בשלב הראשון.
- M_i הוא תקופת הפירעון האפקטיבית של העסקאות עם צד נגדי "i". רכיב זה הינו תקופת הפירעון הממוצעת, משוקללת בהתאם לערך הרעיוני של העסקאות, כאמור בתבליט השלישי בסעיף 320 להוראת ניהול בנקאי תקין 204. אולם למטרה זו, ה- M_i לא יוגבל לתקרה של 5 שנים. אם לתאגיד בנקאי יש יותר ממערך קיזוז אחד מול אותו צד נגדי, עליו לקבוע תקופת פירעון אפקטיבית עבור כל מערך קיזוז בנפרד.
- M_i^{hedge} הוא תקופת הפירעון של מכשיר הגידור עם ערך רעיוני B_i (הכמויות $B_i^{hedge} * B_i$ יסוכם אם קיימות מספר פוזיציות).
- M_{ind} הוא תקופת הפירעון של מדד הגידור "ind". במקרה של יותר מפוזיציה אחת של מדד גידור, M_{ind} הוא תקופת הפירעון הממוצעת, משוקללת בהתאם לערך הרעיוני של הפוזיציות.

על תאגיד בנקאי המעוניין להשתמש באפשרות של גידור, אם באמצעות CDS ספציפי ואם באמצעות מדד CDS, לפנות בכתב ומראש למפקח על הבנקים, ולהראות כיצד הוא עומד בכל דרישות הסף לשם הכרה בגידור.

עבור כל צד נגדי המהווה מרכיב של מדד CDS המשמש לגידור סיכון אשראי של צד נגדי, הערך הרעיוני המיוחס לצד נגדי זה (לפי משקלו במדד), ניתן, באישור המפקח, להפחתה מהערך הרעיוני של מדד CDS ולהתייחס אליו כגידור ישות יחידה (B_i) של הצד הנגדי היחיד עם תקופת פירעון המבוססת על תקופת הפירעון של המדד.

המשקלים בלוח זה מבוססים על הדירוג החיצוני של הצד הנגדי:²⁵²

משקל	דירוג
0.7%	AAA
0.7%	AA
0.8%	A
1.0%	BBB
2.0%	BB
3.0%	B
10.0%	CCC

105. חישוב ההקצאות ההוניות בגין סיכון CCR ו-CVA.

סעיף זה עוסק בצירוף של הקצאת ההון בגין סיכון לכשל ושל הקצאת ההון בגין סיכון CVA עבור הפסדים פוטנציאליים משערך לשווי שוק. יש לשים לב לכך שיתרת EAD (outstanding EAD) הנזכרת בהקצאות ההון בגין סיכון כשל להלן היא הסכום נטו, כלומר בניכוי הפסדי CVA שנגרמו בהתאם לפסקה השנייה שבסעיף 9 לנספח זה, המשפיעים על כל פריטי "i" להלן. בסעיף זה, "הקצאת הון לפי שיטת החשיפה הנוכחית (CEM)" או "הקצאת הון לפי השיטה הסטנדרטית (SM)" מתייחסות להקצאות ההון בגין סיכון הכשל בשל סיכון אשראי צד נגדי (CCR), המבוססות על נכסי הסיכון המשוקללים (RWAs) המתקבלים כאשר מכפילים את יתרת ה-EAD של כל צד נגדי על פי גישות CEM או SM, בהתאמה, במשקל סיכון האשראי החל עליה (לפי הגישה הסטנדרטית או IRB), ומסכמים את הערכים של כל הצדדים הנגדיים.

סך הקצאת ההון בגין סיכון אשראי כלפי צד נגדי (CCR) עבור תאגידים בנקאיים אלה נקבע כסכום שני הרכיבים הבאים:

i. סך הקצאת ההון בגין כל הצדדים הנגדיים, בהתבסס על שיטת החשיפה הנוכחית (CEM) או על השיטה הסטנדרטית (SM) (בהתאם לגישה שמיישם התאגיד הבנקאי לסיכון אשראי כלפי צד נגדי), כאשר ה-EADs נקבעים בהתאם לסעיפים 91 או 69, בהתאמה.

ii. הקצאת ההון הסטנדרטית בגין סיכון CVA כפי שנקבעה בסעיף 104.

²⁵² הסימונים נעשו לפי המתודולוגיה של Standard & Poor's. השימוש בדירוגי אשראי אלו הוא דוגמה בלבד; ניתן לעשות שימוש זהה גם בהערכות של תאגידים אחרים להערכות אשראי חיצוני שאושרו. לפיכך, הדירוגים במסמך זה אינם משקפים העדפה או קביעה של הוועדה בנוגע להערכות חיצוניות.

IX. צדדים נגדיים מרכזיים

106. תאגיד בנקאי אחראי להבטיח כי הוא מחזיק הון הולם כנגד חשיפותיו לצד נגדי מרכזי, אף אם האחרון מסווג כצד נגדי מרכזי כשיר. במסגרת הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 211 בנושא הערכת נאותות והלימות ההון, תאגיד בנקאי צריך לשקול אם עליו להחזיק הון עודף מעבר לדרישות ההון המינימאליות אם, לדוגמה, (א) פעולות המסחר שלו מול הצד הנגדי המרכזי יוצרות חשיפות מסוכנות יותר, או (ב) כאשר, נוכח פעולות המסחר של התאגיד הבנקאי, לא ברור שהצד הנגדי המרכזי עומד בהגדרת "צד נגדי מרכזי כשיר" שבסעיף 2א.

107. תאגיד בנקאי הפועל כחבר מסלקה, חייב להעריך, באמצעות ניתוח תרחישים ומבחני קיצון נאותים, אם רמת ההון המוחזקת כנגד חשיפות לצד נגדי מרכזי מבטאת באופן הולם את הסיכון הטמון באותן עסקאות. הערכה זו תכלול חשיפה עתידית פוטנציאלית או תלויה הנגרמת כתוצאה ממשיכות עתידיות בגין התחייבויות לקרן סיכונים, ו/או התחייבויות בדרג שני להחליף או להשתלט על עסקאות מקזוזות של לקוחות של חבר מסלקה אחר במקרה בו חבר המסלקה האחר כושל או הופך לחדל פירעון.

108. תאגיד בנקאי חייב לנטר אחר כל חשיפותיו לצדדים נגדיים מרכזיים, לרבות חשיפות הנגרמות כתוצאה ממסחר באמצעות צד נגדי מרכזי וחשיפות הנובעות ממחויבויותיו כחבר בצד הנגדי המרכזי, כגון סכומי העברות לקרן סיכונים, ולדווח עליהן להנהלה הבכירה ולוועדת הדירקטוריון המתאימה באופן שוטף.

109. כאשר תאגיד בנקאי סוחר עם צד נגדי מרכזי כשיר, כהגדרתו בסעיף 2א לנספח זה, יחולו סעיפים 110 עד 125 לנספח זה. במקרה של צד נגדי מרכזי שאינו כשיר, יחולו סעיפים 126 ו-127 לנספח זה. בתוך שלושה חודשים מהרגע בו צד נגדי מרכזי מפסיק להיות צד נגדי מרכזי כשיר, אלא אם המפקח על הבנקים יקבע אחרת, ניתן להמשיך ולהקצות הון בגין עסקאות עמו כאילו מדובר בצד נגדי מרכזי כשיר. לאחר שלושה חודשים יש להקצות הון כנגד חשיפת הבנק לאותו צד נגדי מרכזי לפי סעיפים 126 ו-127 לנספח זה.

חשיפה לצד נגדי מרכזי כשיר**א. חשיפות מסחר****(i) חשיפת חברי מסלקה לצדדים נגדיים מרכזיים כשירים**

110. כאשר תאגיד בנקאי פועל כחבר מסלקה של צד נגדי מרכזי כשיר, למטרותיו שלו, עליו לייחס משקל סיכון של 2% לחשיפת המסחר שלו לצד הנגדי המרכזי, בגין נגזרי OTC, עסקאות נגזרים הנסחרים בבורסה ועסקאות מימון ני"ע (SFTs). גם כאשר חבר המסלקה מציע שרותי סליקה ללקוחות, עליו לייחס משקל סיכון של 2% לחשיפה למסחר של חבר המסלקה כלפי הצד הנגדי המרכזי הכשיר הנוצרת כאשר חבר המסלקה מחויב לפצות את הלקוח על כל הפסד שספג עקב השינויים בערך עסקאותיו באירוע שבו הצד הנגדי המרכזי כושל.

111. סכום החשיפה בגין חשיפת מסחר זו יחושב בהתאם לנספח זה באמצעות שימוש בגישה הסטנדרטית או בגישת החשיפה הנוכחית, בעקביות עם הגישה אותה התאגיד הבנקאי מיישם לצורך טיפול בחשיפה זו בהתנהלות הרגילה של עסקיו, או בהתאם לחלק 3 בפרק ד' בהוראת ניהול בנקאי תקין 203 (סעיפים 145 עד 187(i)), יחד עם שיטות להפחתת סיכון שנקבעו בבאזל II עבור עסקאות מגובות בביטחונות.¹²⁵²

ניתן לקחת בחשבון ביטחונות (margining), כאשר גישת חישוב החשיפה בה פועל התאגיד הבנקאי מאפשרת זאת.

112. כאשר סילוק עסקאות ניתן לאכיפה משפטית על בסיס קיזוז באירוע של כשל וללא קשר אם הצד הנגדי הינו במצב של חדלות פירעון או פשיטת רגל, סך עלות השחלוף של כל החוזים הרלבנטיים לקביעת החשיפה למסחר יחושב כעלות שחלוף נטו אם מערכי הקיזוז בעת הסילוק (close-out netting sets), שניתן ליישם, עומדים בקריטריונים שנקבעו בסעיפים שלהלן:¹²⁵²

- סעיף 173 וכן, היכן שיש, סעיף 174 להוראת ניהול בנקאי תקין 203, במקרה של עסקאות מסוג רכש חוזר.
- סעיף 96(i) עד 96(iii) לנספח זה במקרה של עסקאות בנגזרים.
- בטל.

אם הכללים אליהם מפנים הסעיפים לעיל כוללים את המונח "הסכם התחשבנות נטו" (master netting agreement), יש להתייחס למונח זה ככולל כל הסכם התחשבנות המספק זכויות קיזוז הניתנות לאכיפה משפטית.¹²⁵² אם התאגיד הבנקאי לא יכול להוכיח שהסכמי ההתחשבנות מקיימים את הכללים שבסעיפים אלו, יש להתייחס לכל עסקה בודדת כהתחשבנות עצמאית לצורך חישוב חשיפות למסחר.

(ii) חשיפות של חברי מסלוקה ללקוחות

113. תאגיד בנקאי הפועל כחבר מסלוקה תמיד יקצה הון כנגד חשיפותיו ללקוחות (כולל חשיפה לסיכון CVA פוטנציאלי), כאילו מדובר במסחר דו צדדי, ללא קשר אם חבר המסלוקה מבטיח את המסחר או פועל כמתווך בין הלקוח לבין הצד הנגדי המרכזי הכשיר. אולם, על מנת להכיר בתקופת הסיום (close-out period) הקצרה ביותר לעסקאות מסולקות, חברי מסלוקה אשר פועלים לפי הגישה הסטנדרטית או גישת החשיפה הנוכחית המתוארות בנספח זה, יקצו הון בגין חשיפה ללקוחותיהם, באמצעות הכפלת ה-EAD במכפיל (scalar) בהתאם לאמור בטבלה הבאה:

¹²⁵² בפרט, ראו סעיפים 151 ו-151א לגבי מקדמי ביטחון פיקוחיים סטנדרטיים.

¹²⁵² למטרות חלק זה (IX), הטיפול בקיזוז חל גם על נגזרים הנסחרים בבורסה (exchange traded derivatives).

¹²⁵² זאת, כיוון שבהסדרי קיזוז המיושמים על ידי צדדים נגדיים מרכזיים לא התפתחה סטנדרטיזציה שניתן להשוות אותה לרמת הסטנדרטיזציה ביחס להסדרי קיזוז בהסכמי OTC במסחר דו צדדי.

מכפיל	תקופת סיכון מרווח (Margin Period of Risk)
0.71	5 ימי עסקים או פחות
0.77	6 ימי עסקים
0.84	7 ימי עסקים
0.89	8 ימי עסקים
0.95	9 ימי עסקים
1	10 ימי עסקים

למרות האמור לעיל, בשלב זה לא ניתן להשתמש בתקופת סיכון מרווח קצרה מ- 10 ימי עסקים.

(iii) חשיפות של לקוחות

114. כאשר תאגיד בנקאי שהינו לקוח של חבר מסלקה :

(1) מבצע עסקה באמצעות חבר מסלקה הפועל כמתווך פיננסי (כלומר, חבר המסלקה משלים עסקה מקוזזת (offsetting transaction) עם צד נגדי מרכזי כשיר) ; או

(2) נכנס לעסקה עם צד נגדי מרכזי כשיר, באמצעות חבר מסלקה המבטיח את ביצועיו, חשיפת התאגיד הבנקאי הלקוח לחבר המסלקה או לצד הנגדי המרכזי הכשיר, בהתאמה, יטופלו בהתאם לאמור בסעיפים 110 עד 112 לנספח זה, אם מתקיימים שני התנאים הבאים :

א. העסקאות המקוזזות מזוהות על ידי הצד הנגדי המרכזי הכשיר כעסקאות לקוח, והצד הנגדי המרכזי הכשיר ו/או חבר המסלקה, לפי העניין, מחזיקים ביטחונות המגבים את העסקאות, במסגרת הסדרים המונעים הפסדים כלשהם ללקוח עקב: (1) כשל או חדלות פירעון של חבר המסלקה; (2) כשל או חדלות פירעון של לקוחות אחרים של חבר המסלקה; ו- (3) כשל או חדלות פירעון משולבים של חבר מסלקה וכל אחד מלקוחותיו האחרים.²⁵²

התאגיד הבנקאי הלקוח חייב להיות בעמדה בה הוא יכול לספק למפקח, במידה והתבקש, חוות דעת משפטית בלתי-תלויה, כתובה ומנומקת, לפיה, במקרה שהעניין יועמד למבחן משפטי, בתי המשפט והרשויות המנהליות הרלבנטיות ימצאו שהלקוח לא יספוג הפסדים בגין חדלות הפירעון של חבר מסלקה מתווך או של כל לקוח אחר של מתווך כזה, בכפיפות לחוק הרלבנטי :

- החוק בתחום השיפוט (או בתחומי השיפוט) של הלקוח, חבר המסלקה והצד הנגדי המרכזי ;
- אם השלוחה הזרה של הלקוח, חבר המסלקה או הצד הנגדי המרכזי מעורבת, אז גם בכפיפות לחוק בתחום השיפוט (או בתחומי השיפוט) שבו השלוחה ממוקמת ;
- החוק החל על העסקאות והבטחות הפרטניות ; ו-
- החוק החל על כל חוזה או הסכם הדרושים כדי לעמוד בתנאי זה (תנאי א').

²⁵² כלומר, כאשר חבר המסלקה נעשה חדל פירעון, אין מניעה חוקית (מלבד הצורך בקבלת צו בית משפט אשר הלקוח זכאי לו) להעברת הביטחון השייך ללקוחות של חבר המסלקה חדל הפירעון לצד הנגדי המרכזי, לאחד או יותר מחברי המסלקה שנשארו, או ללקוח או לנאמן של הלקוח.

ב. ניתן לקבוע, על בסיס חקיקה ותקנות, כללי רגולציה, או הסדרים חוזיים או מנהלתיים, כי קיימת סבירות גבוהה (highly likely) כי העסקאות המקוזות עם חבר המסלקה הכושל או חדל הפירעון ימשיכו להתבצע באופן עקיף באמצעות הצד הנגדי המרכזי הכשיר, או על ידו, אם חבר המסלקה יגיע לכשל או יעשה חדל פירעון. בנסיבות אלו, הפוזיציות והביטחונות של הלקוח מול הצד הנגדי המרכזי יועברו בשווי שוק אלא אם כן הלקוח מבקש לסגור את הפוזיציה בשווי שוק.

115. כאשר לקוח אינו מוגן מפני הפסדים במקרה בו חבר המסלקה ולקוח אחר של חבר המסלקה מגיעים יחד למצב של כשל או חדלות פירעון, אך כל התנאים האחרים בסעיף הקודם מתקיימים, יש ליישם משקל סיכון של 4% לחשיפת לקוח לחבר מסלקה.

116. כאשר התאגיד הבנקאי הינו לקוח של חבר מסלקה והדרישות בסעיפים 114 או 115 לעיל אינן מתקיימות, התאגיד הבנקאי יקצה הון בגין חשיפותיו (כולל חשיפה פוטנציאלית לסיכון CVA) לחבר מסלקה, כמו במסחר דו צדדי.

(iv) טיפול בביטחונות שהועמדו

117. תאגיד בנקאי (בין אם חבר מסלקה ובין אם לקוח של חבר מסלקה), חייב לייחס, לכל הנכסים או הביטחונות שהעמיד, את משקל הסיכון החל עליהם במסגרת הלימות ההון, כאילו נכסים אלה לא הועמדו בביטחונות. כאשר נכסים או ביטחונות של חבר מסלקה או לקוח הועמדו לטובת צד נגדי מרכזי כשיר או לטובת חבר מסלקה, והם אינם מוחזקים באופן של הרחקת סיכון פשיטת רגל (bankruptcy remote manner), התאגיד הבנקאי שהעמיד אותם חייב להכיר גם בסיכון אשראי שמקורו בנכסים או בביטחונות החשופים לסיכון להפסד בהתבסס על איכות האשראי של הישות²⁵² המחזיקה בהם.

118. ביטחונות המועמדים על ידי תאגיד בנקאי חבר מסלקה (לרבות מזומן, ניירות ערך, נכסים ממושכנים אחרים, ועודף ביטחון ראשוני או משתנה (נקרא גם "ביטחון ביתר" - Overcollateralization)), המוחזקים במשמורת²⁵², ומנותקים מהצד הנגדי המרכזי במקרה של פשיטת רגל (bankruptcy remote), אינם כפופים לדרישות הון בגין סיכון אשראי צד נגדי הנובע מחשיפה לאותה המשמורת.

²⁵² כאשר הנכסים או הביטחונות מוחזקים ע"י צד נגדי מרכזי כשיר, משקל סיכון של 2% ייושם לביטחון הכלול בהגדרה של חשיפות מסחר (trade exposure). משקל הסיכון הרלבנטי לצד הנגדי המרכזי ייושם לנכסים או ביטחונות המועמדים למטרות אחרות.

²⁵² בסעיף זה, המונח "משמורת" עשוי לכלול נאמן, בא כוח, בעל משכון, נושה מובטח או כל אדם אחר המחזיק נכס בצורה שאיננה מקנה לאותו אדם הטבות (beneficial interests) באותו נכס, ושהנכס לא יהיה כפוף לתביעות לאכיפה משפטית על ידי נושים של אותו אדם, או לצו בית משפט בנוגע להשבת אותו נכס (court-ordered stay of the return of such property), אם אותו אדם יעשה חדל פירעון או פושט רגל.

119. ביטחון המועמד על ידי תאגיד בנקאי לקוח, המוחזק במשמורת, ומנותק מהצד הנגדי המרכזי הכשיר, מחבר המסלקה ומלקוחות אחרים במקרה של פשיטת רגל, אינו כפוף לדרישות הון בגין סיכון אשראי צד נגדי. אם הביטחון מוחזק על ידי צד נגדי מרכזי כשיר בשמו של הלקוח, ואינו מוחזק על בסיס הרכקת סיכון פשיטת רגל, יש לייחס לביטחון משקל סיכון של 2% אם התנאים המתוארים בסעיף 114 לנספח זה מתקיימים; או משקל סיכון של 4% אם התנאים בסעיף 115 לנספח זה מתקיימים.

ב. חשיפות לקרן סיכונים

120. כאשר קרן סיכונים משותפת למוצרים או לסוגי עסקים עם סיכון סליקה בלבד (לדוגמה מניות ואגרות-חוב), ולמוצרים או לסוגי עסקים אשר יוצרים סיכון אשראי צד נגדי (כלומר נגזרי OTC, עסקאות נגזרים סחירים בבורסה או עסקאות מימון ני"ע (SFTs)), כל הסכומים שהופקדו בקרן הסיכונים ע"י חברי מסלקה יקבלו את משקל הסיכון הנגזר מהנוסחה ומהמתודולוגיה המתוארות להלן, מבלי לחלקם לקבוצות או לסוגי עסקים או מוצרים. אולם, כאשר הסכומים שהופקדו בקרן הסיכונים ע"י חברי מסלקה מופרדים על בסיס סוגי מוצרים, ונגישים רק לסוגי מוצרים ספציפיים, דרישת ההון כנגד אותן חשיפות לקרן סיכונים תיקבע בהתאם לנוסחה ומתודולוגיה שלהלן ותחושב לכל מוצר ספציפי היוצר סיכון אשראי צד נגדי.

121. בכל פעם שתאגיד בנקאי נדרש להקצות הון בגין חשיפות הנובעות מהפקדות לקרן סיכונים לצד נגדי מרכזי כשיר, תאגידים בנקאיים חברי מסלקה יפעלו על-פי גישה 2 שלהלן:

גישה 1

122. בטל.

123. בטל.

124. בטל.

גישה 2

125. תאגידים בנקאיים חברי מסלקה יישמו משקל סיכון של 1250% כנגד חשיפות קרן סיכונים שלהם לצד הנגדי המרכזי, בכפוף לתקרה כוללת על נכסים משוקללי סיכון בגין כלל החשיפות לצד הנגדי המרכזי (כלומר, כולל חשיפות מסחר) השקולה ל- 20% מסך חשיפות המסחר לצד הנגדי המרכזי. באופן ספציפי יותר, בגישה זו, הנכסים משוקללי הסיכון (RWA) הנובעים ממסחר של תאגיד בנקאי i ומחשיפותיו לקרן סיכונים, לכל צד נגדי מרכזי, שווים לתוצאת הנוסחה הבאה:²⁵²

²⁵² במסגרת גישה זו משקל הסיכון של 2% לחשיפת מסחר שבסעיף 110 איננו מיושם כיוון שהוא נכלל במשוואה בסעיף 125.

$$\text{Min} \{ (2\% * TE_i + 1250\% * DF_i), (20\% * TE_i) \}$$

כאשר :

- TE_i הן חשיפות המסחר של תאגיד בנקאי i מול הצד הנגדי המרכזי הכשיר, כפי שנמדדו על ידי התאגיד הבנקאי בהתאם לסעיפים 110 עד 112 לנספח זה ;
- DF_i הם הסכומים שתאגיד בנקאי i העביר לקרן הסיכונים של הצד הנגדי המרכזי הכשיר.

חשיפות לצד נגדי מרכזי לא כשיר

126. תאגידים בנקאיים יישמו את הגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי, כאמור בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 "הגישה הסטנדרטית - סיכון אשראי", בהתאם לקטגוריה של הצד הנגדי, לחשיפת מסחר שלהם כלפי צד נגדי מרכזי לא כשיר.

127. תאגידים בנקאיים יישמו משקל סיכון של 1250% לסכומים שהעבירו לקרן הסיכונים אצל צד נגדי מרכזי לא כשיר. למטרות סעיף זה, סכומי ההעברות לקרן הסיכונים יכללו הן סכומים שהופקדו והן סכומים שהתאגיד הבנקאי מחויב להפקיד אם הצד הנגדי המרכזי ידרוש זאת. כאשר ישנה התחייבות להפקדות לא-ממומנות (unfunded contributions) לקרן הסיכונים (כלומר, התחייבויות כובלות לא מוגבלות בסכום (unlimited binding commitments)), המפקח על הבנקים יקבע, במסגרת הערכות הקצאת ההון בגין הנדבך השני, את סכום ההתחייבויות שטרם הופקדו, שלגביהן יש ליישם משקל סיכון של 1250%.

נספח ד'

דוגמאות לחישוב ההשפעה של הפחתת סיכון אשראי לפי נוסחת המפקח

להלן מספר דוגמאות לקביעת האופן שבו יוכרו ביטחונות וערבויות תחת נוסחת המפקח (Supervisory Formula).

דוגמה להמחשה הכוללת ביטחון - כיסוי פרופורציונלי

נניח כי תאגיד בנקאי רוכש חשיפת איגוח בסך 500 ש"ח עם רמת חיזוק אשראי מעבר ל- K_{IRB} שאין עבודה דירוג חיצוני או דירוג נגזר. בנוסף, נניח כי דרישת ההון לפי נוסחת הפיקוח (SF) בגין חשיפת האיגוח היא 8 ש"ח (בהכפלתה ב- 12.5 נקבל את הסכום המשוקלל לסיכון: 100 ש"ח). נניח עוד, כי התאגיד הבנקאי קיבל ביטחון של 400 ש"ח במזומן הנקוב באותו המטבע של חשיפת האיגוח. דרישת ההון בגין הפוזיציה נקבעת על ידי הכפלת דרישת ההון לפי SF ביחס שבין סכום החשיפה המותאם לסכום החשיפה המקורי, כמודגם להלן.

צעד 1:

$$E^* = \max\{0, [E \times (1 + He) - C \times (1 - Hc - Hfx)]\}$$

$$E^* = \max\{0, [500 \times (1 + 0) - 400 \times (1 - 0 - 0)]\} = 100 \text{ ש"ח}$$

כאשר (בהתבסס על המידע המסופק לעיל):

$$E^* = \text{ערך החשיפה לאחר הפחתת הסיכון (100 ש"ח)}$$

$$E = \text{הערך השוטף של החשיפה (500 ש"ח)}$$

$$He = \text{מקדם ביטחון (haircut) המתאים לחשיפה (מקדם ביטחון זה איננו רלוונטי מכיוון שהתאגיד הבנקאי אינו מלווה את חשיפת האיגוח בתמורה לביטחון)}$$

$$C = \text{הערך השוטף של הביטחון שהתקבל (400 ש"ח)}$$

$$Hc = \text{מקדם הביטחון המתאים לביטחון (0)}$$

$$Hfx = \text{מקדם ביטחון המתאים, בשל אי התאמה בין הביטחון לחשיפה (0)}$$

צעד 2:

$$\text{דרישת הון לפי } SF = \left(\frac{E^*}{E} \right) \times \text{דרישת הון}$$

כאשר (בהתבסס על המידע לעיל):

$$(500 \text{ ש"ח} / 100 \text{ ש"ח}) \times 8 \text{ ש"ח} = 1.6 \text{ ש"ח} = \text{דרישת הון}$$

דוגמה להמחשה הכוללת ערבות - כיסוי פרופורציונאלי

כל ההנחות בדוגמה לעיל, הכוללת ביטחון, חלות על דוגמה זו, למעט צורתה של הפחתת סיכון האשראי. נניח שתאגיד בנקאי קיבל ערבות כשירה שאינה מובטחת בסכום של 400 ש"ח מתאגיד בנקאי אחר. לפיכך, אין להחיל מקדם ביטחון בגין אי התאמה במטבע. דרישת ההון נקבעת באופן הבא :

- החלק המוגן של חשיפת האיגוח (400 ש"ח) יקבל את משקל הסיכון של ספק ההגנה. משקל הסיכון של ספק ההגנה שווה-ערך לזה של הלוואה בלתי מובטחת לתאגיד הבנקאי הערב, כפי שנקבע לפי גישת IRB. נניח כי משקל סיכון זה הוא 10%. אם כן, דרישת ההון עבור החלק המוגן תהיה :

- $3.2 \text{ ש"ח} = 400 \times 10\% \times 0.08$ דרישת ההון של החלק הבלתי מוגן (100 ש"ח) נגזרת מהכפלת דרישת ההון עבור חשיפת האיגוח, בחלקו היחסי של החלק הבלתי מוגן לסכום החשיפה. חלקו היחסי של החלק הבלתי מוגן הוא : $20\% = 500 \text{ ש"ח} / 100 \text{ ש"ח}$. לפיכך, דרישת ההון תהיה : $1.6 \text{ ש"ח} = 20\% \times 8 \text{ ש"ח}$.

סך דרישת ההון בגין החלק המוגן והחלק הבלתי מוגן =

$4.8 \text{ ש"ח} = (\text{חלק בלתי מוגן}) 1.6 \text{ ש"ח} + (\text{חלק מוגן}) 3.2 \text{ ש"ח}$

דוגמה להמחשה - המקרה של מפחיתי סיכון אשראי המכסים את החלקים הבכירים ביותר

נניח שתאגיד בנקאי מאגח מאגר הלוואות בסך 5,000 ש"ח. ה- K_{IRB} של מאגר הלוואות המאוגחות הוא 5% (דרישת הון בסך 250 ש"ח). קיים רובד הפסד ראשון של 100 ש"ח. התאגיד הבנקאי שומר בידיו רק את הרובד השני הנחות ביותר : רובד שאינו מדורג, בסכום של 225 ש"ח. נוכל לסכם את המצב באופן הבא :

(א)	75 ש"ח	$K_{IRB} = 250 \text{ ש"ח}$	רובד בלתי מדורג הנשמר בידי התאגיד הבנקאי (225 ש"ח) הפסד ראשון
(ב)	150 ש"ח		
	100 ש"ח		

1. דרישת הון ללא ביטחון או ערבות

על פי דוגמה זו, דרישת ההון של הרובד הבלתי מדורג שנותר בידי התאגיד הבנקאי, הנע סביב קו ה- K_{IRB} , הוא הסכום של דרישות ההון של רבדים (א) ו-(ב) בתרשים לעיל :

(א) נניח שמשקל הסיכון לפי SF עבור תת-רובד זה הוא 820%. לפיכך, הסכום המשוקלל לסיכון הוא :

$$615 \text{ ש"ח} = 0.75 \times 820\% . \text{ דרישת ההון היא : } 49.2 \text{ ש"ח} = 615 \times 8\% \text{ ש"ח} .$$

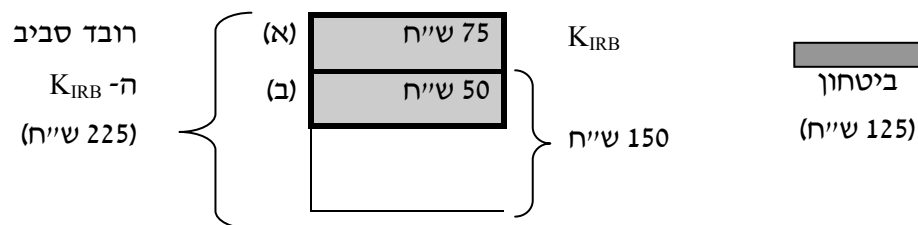
(ב) תת-הרובד מתחת ל- K_{IRB} ינוכה מבסיס ההון. הסכום המשוקלל לסיכון הוא :

$$1,875 \text{ ש"ח} = 150 \times 1,250\% \text{ ש"ח} . \text{ דרישת ההון היא : } 150 \text{ ש"ח} = 1,875 \times 8\% \text{ ש"ח} .$$

סה"כ דרישת הון בגין רובד שאינו מדורג, סביב ה- $K_{IRB} = 199.2$ ש"ח $= 150$ ש"ח $+ 49.2$ ש"ח

2. דרישת הון עם ביטחון

נניח כעת שהתאגיד הבנקאי קיבל 125 ש"ח ביטחון במזומן, הנקוב באותו המטבע של חשיפת האיגוח. מכיוון שהרובד נע סביב רמת ה- K_{IRB} , עלינו להניח כי הביטחון מכסה את תת-הרובד הבכיר ביותר מעל ל- K_{IRB} (דהיינו, תת-הרובד (א) מכוסה על ידי ביטחון בסך 75 ש"ח), ורק אם נותר סכום ביטחון, יש להחיל את הכיסוי לתת-הרובד שמתחת ל- K_{IRB} , כאשר מתחילים בחלק הבכיר ביותר (כגון תת-רובד (ב) המכוסה על ידי ביטחון בסך 50 ש"ח). לפיכך, המצב נראה כך:

דרישת ההון בגין הפוזיציה נקבעת על ידי הכפלת דרישת ההון שחושבה לפי SF , ביחס שבין סכום החשיפה המותאם לסכום החשיפה המקורי, כמודגם להלן. יש להחיל חישוב זה על שני תתי-הרובדים:

(א) בתת-הרובד הראשון, החשיפה המקורית היא 75 ש"ח והביטחון הוא בסך 75 ש"ח, כך שבמקרה זה תת-הרובד מכוסה בשלמותו. במילים אחרות:

שלב 1: סכום חשיפה מותאם

$$E^* = \max\{0, [E \times (1 + He) - C \times (1 - Hc - Hfx)]\} = \max\{0, [75 - 75]\} = €0$$

כאשר:

$$E^* = \text{ערך החשיפה לאחר הפחתת סיכון (0)}$$

$$E = \text{הערך השוטף של החשיפה (75 ש"ח)}$$

$$C = \text{הערך השוטף של הביטחון שהתקבל (75 ש"ח)}$$

$$He = \text{מקדם הביטחון המתאים לחשיפה (לא רלוונטי למקרה זה, ועל כן 0)}$$

$$Hc \text{ ו- } Hfx = \text{מקדמי ביטחון המתאימים לביטחון ועבור אי התאמה בין הביטחון לחשיפה (לשם פשטות הדוגמה, 0)}$$

שלב 2:

$$\text{דרישת הון} = \text{דרישת הון לפי } SF \times \left(\frac{E^*}{E} \right)$$

$$\text{דרישת הון} = 0 \times 49.2 \text{ ש"ח} = 0 \text{ ש"ח}$$

(ב) בתת-הרובד השני, החשיפה המקורית היא 150 ש"ח והביטחון בסך 50 ש"ח, וזהו הסכום שנותר אחרי כיסוי תת-הרובד מעל ל- K_{IRB} . לפיכך, הסכום של 50 ש"ח יוקצה לחלק הבכיר ביותר של תת-הרובד 150 ש"ח.

שלב 1: סכום החשיפה המותאם

$$E^* = \max\{0, [150 \times (1 + 0) - 50 \times (1 - 0 - 0)]\} = 100 \text{ ש"ח}$$

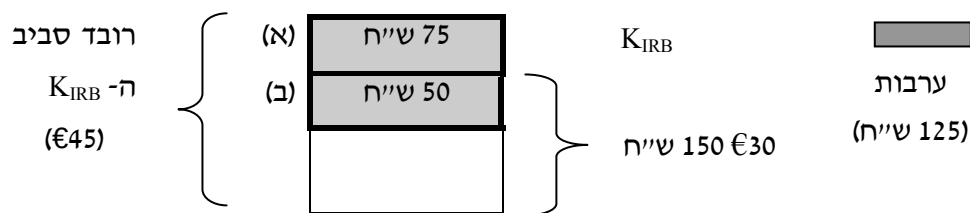
שלב 2:

$$\text{דרישת הון} = \text{דרישת הון לפי } SF \times \left(\frac{E^*}{E}\right)$$

$$\begin{aligned} \text{דרישת הון} &= 100 \text{ ש"ח} = 150 \text{ ש"ח} \times 150 \text{ ש"ח} / 100 \text{ ש"ח} \\ &= K_{IRB} \text{ לבסוף, סה"כ דרישת ההון לרובד שאינו מדורג שנג סביב ה-} \\ &= 100 \text{ ש"ח} = 100 \text{ ש"ח} + 0 \text{ ש"ח} \end{aligned}$$

3. ערבות

נניח שבמקום ביטחון, קיבל התאגיד הבנקאי ערבות כשירה שאינה מובטחת, בסכום של 125 ש"ח, מתאגיד בנקאי אחר. במקרה זה לא יחול אפוא מקדם ביטחון בגין אי התאמה במטבע. ניתן לסכם את המצב באופן הבא:

דרישת ההון עבור שני תתי-הרובדים נקבעת בדרך הבאה:

(א) בתת-הרובד הראשון, החשיפה הראשונית היא 75 ש"ח והערבות בסך 75 ש"ח, כך שבמקרה זה החשיפה מכוסה בשלמותה. הסכום של 75 ש"ח יקבל את משקל הסיכון של ספק ההגנה. משקל הסיכון של ספק ההגנה שווה-ערך לזה שמוקצה להלוואה בלתי מובטחת לתאגיד בנקאי ערב, כפי שחושבה לפי גישת IRB. נניח כי משקל סיכון זה הוא 20%. דרישת ההון בגין החלק המוגן היא:

$$1.2 \text{ ש"ח} = 75 \times 20\% \times 8\%$$

(ב) בתת-הרובד השני, החשיפה הראשונית היא 150 ש"ח ויש להחיל ערבות בסך 50 ש"ח על החלק הבכיר ביותר בתת-הרובד. בהתאם לכך, החלק המוגן הוא 50 ש"ח, ואילו החלק שאינו מוגן הוא 100 ש"ח.

• שוב, החלק המוגן של חשיפת האיגוח יקבל את משקל הסיכון של התאגיד הבנקאי הערב.

$$\text{דרישת ההון לחלק המוגן היא: } 0.8 \text{ ש"ח} = 50 \times 20\% \times 8\%$$

דרישת ההון לחלק שאינו מוגן (עבור פוזיציה ללא דירוג מתחת ל- K_{IRB}) היא:

$$100 \text{ ש"ח} = 100 \times 1,250\% \times 8\%$$

סה"כ דרישת הון לרובד שאינו מדורג הנע סביב ה- K_{IRB} =

1.2 ש"ח (חלק מוגן, מעל K_{IRB}) + 0.8 ש"ח (חלק מוגן, מתחת ל- K_{IRB}) + 100 ש"ח (חלק בלתי מוגן, מתחת ל- K_{IRB}) = 102 ש"ח.

נספח ה'

סקירת השיטות לטיפול בהון במקרים של עסקאות המובטחות על ידי ביטחון פיננסי
לפי הגישה הסטנדרטית

1. הכללים שנקבעו בגישה הסטנדרטית, דהיינו הפחתת סיכון אשראי (CRM) לעסקאות מובטחות, קובעים באופן כללי את הטיפול בהתאם לגישה הסטנדרטית עבור חובות בתיק הבנקאי המובטחים על ידי ביטחון פיננסי בעל איכות מספקת.
2. חשיפות המובטחות בצורה של עסקאות מסוג רכש חוזר (דהיינו, רכש חוזר/מכר חוזר והשאלה/שאלה של ניירות ערך) כפופות לשיקולים מיוחדים. עסקאות מסוג זה, המוחזקות בתיק למסחר, כפופות לדרישת הון בגין סיכון של הצד הנגדי כמתואר להלן. בנוסף, כל התאגידים הבנקאיים חייבים ליישם את השיטה המתוארת בנוגע ל-CRM, כמפורט להלן, על עסקאות מסוג רכש חוזר שנרשמו בתיק הבנקאי או בתיק למסחר ואשר כפופות להסכמי התחשבנות נטו (Master Netting Agreements), אם ברצונם להכיר בהשפעות הקיזוז למטרות הון.

גישה סטנדרטית

3. תאגידים בנקאיים המיישמים את הגישה הסטנדרטית רשאים לעשות שימוש בגישה הפשוטה או בגישה המקיפה לצורך קביעת משקל הסיכון הנאות לעסקה המובטחת בביטחון פיננסי כשיר. בגישה הפשוטה, משקל הסיכון של הביטחון מחליף את משקל הסיכון של הצד הנגדי. משקל הסיכון כפוף לרצפה של 20%, למעט בסוגים אחדים של עסקאות המגלמות סיכון נמוך ביותר.
4. בגישה המקיפה, ביטחון פיננסי כשיר מקטין את סכום חשיפת התאגיד הבנקאי כלפי הצד הנגדי. על מנת להתחשב בשינויים אפשריים במחירי השוק של ניירות ערך ובשערי החליפין למשך תקופת ההחזקה, ערך הביטחון קטן וערך החשיפה גדל באמצעות השימוש במקדמי ביטחון. מכאן מתקבל סכום החשיפה המותאם, E^* . תאגיד בנקאי ישתמש במקדמי הביטחון הפיקוחיים שנקבעו על ידי וועדת באזל. לאחר חישוב E^* , תאגיד בנקאי המיישם את הגישה הסטנדרטית יקצה לסכום זה משקל סיכון המתאים לאותו צד נגדי.

שיקולים מיוחדים בנוגע לעסקאות מסוג רכש חוזר

5. עסקאות מסוג רכש חוזר הרשומות בתיק למסחר תהיינה כפופות לדרישת הון בגין סיכון אשראי של הצד הנגדי, בדומה לנגזרים מעבר לדלפק (OTC) המוחזקים בתיק למסחר. בעת חישוב דרישת הון זו, תאגיד בנקאי המיישם את הגישה הסטנדרטית חייב להשתמש בגישה המקיפה לביטחונות; הגישה הפשוטה לא תעמוד לרשות התאגיד הבנקאי במקרה זה.

6. דרישת ההון בגין עסקאות מסוג רכש חוזר שאינן כפופות להסכמי התחשבנות נטו, זהה לדרישה החלה על עסקאות מובטחות. אולם, כאשר תאגידים בנקאיים מיישמים את הגישה המקיפה עבור עסקה המתבצעת מול משתתף מרכזי בשוק ואשר עומדת במספר קריטריונים נוספים, ניתן להחיל מקדם ביטחון בשיעור אפס. כאשר עסקאות מסוג רכש חוזר כפופות להסכמי התחשבנות נטו, בין אם הן מוחזקות בתיק הבנקאי ובין אם בתיק למסחר, רשאי התאגיד הבנקאי לבחור שלא להכיר בהשפעות הקיזוז בחישוב דרישת ההון. במקרה זה, יש להחיל דרישת הון על כל עסקה כאילו הסכמי ההתחשבנות נטו אינם קיימים.

7. במקרה בו תאגיד בנקאי מבקש להכיר בהשפעות הסכמי התחשבנות נטו על עסקאות מסוג רכש חוזר למטרות הון, חובה עליו להחיל את הטיפול המפורט בחלק העוסק ב-CRM על כל צד נגדי, על בסיס כל מקרה לגופו. טיפול מעין זה יחול על כל העסקאות מסוג רכש חוזר הכפופות להסכמי התחשבנות נטו, בין אם העסקאות מוחזקות בתיק הבנקאי או בתיק למסחר. בהתאם לטיפול זה, תאגיד בנקאי יחשב את E^* כסכום החשיפה הנוכחית נטו על החוזה, ועוד סכום תוספת (add-on) בגין שינויים אפשריים במחירי ניירות הערך ובשערי החליפין. סכום התוספת ייקבע על בסיס מקדמי הביטחון הפיקוחיים.

8. E^* משקף, למעשה, סכום שווה-ערך להלוואה שאינה מובטחת, שימשמש כסכום החשיפה בגישה הסטנדרטית.

* * *

עדכונים

חוזר 06 מס'	גרסה	פרטים	תאריך
2268	1	חוזר מקורי	20/6/10
2284	2	עדכון	27/12/10
2379	3	עדכון	30/5/13
2485	4	עדכון	22/10/15

גישת הדירוגים הפנימיים לסיכון אשראי (IRB)

תוכן העניינים

<u>עמוד</u>	<u>נושא</u>
204-2	מבוא
204-2	מכניזם של גישת ה- IRB
204-15	כללים עבור חשיפות לתאגיד, לריבונות ולבנק
204-31	כללים לחשיפות קמעונאיות
204-34	כללי חשיפות למניות
204-39	כללים לטיפול בתיקי חייבים שנרכשו
204-43	טיפול בהפסדים צפויים והכרה בהפרשות
204-46	דרישות הסף לגישת ה- IRB
	נספחים :
204-88	א' דוגמה לחישוב משקלי סיכון לפי גישת ה- IRB
204-90	ב' קריטריוני שיבוץ פיקוחי להלוואות מיוחדות

א. מבוא

211. הוראה זו מתארת את גישת הדירוגים הפנימיים לסיכון אשראי (Internal ratings-based - IRB). בכפוף לתנאי סף מסוימים ולדרישות גילוי, תאגידים בנקאיים שקיבלו את אישור המפקח לשימוש בגישת ה-IRB, יכולים להסתמך על אומדנים פנימיים שלהם לרכיבי הסיכון בקביעת דרישת הון לחשיפה נתונה. רכיבי הסיכון כוללים אמידה של ההסתברות לכשל (PD), הפסד בעת כשל (LGD), חשיפה בעת כשל (EAD) ומועד פירעון אפקטיבי (M). במספר מקרים, יתכן שתאגידים בנקאיים יידרשו להשתמש בערך פיקוחי במקום באומדן פנימי עבור אחד או יותר מרכיבי הסיכון.

212. גישת ה-IRB מבוססת על מדידות של הפסדים בלתי צפויים (UL) והפסדים צפויים (EL). פונקציות משקל הסיכון מייצרות דרישות הון עבור החלק של ה-UL. הפסדים צפויים מטופלים בנפרד, כאמור בפרק ז' להלן.

213. בהוראה זו תוגדרנה תחילה קבוצות הנכסים. אופן אימוץ גישת ה-IRB על פני כל קבוצות הנכסים נדונים גם הם בשלב מוקדם בהוראה זו. רכיבי הסיכון, שכל אחד מהם יוגדר בשלב מאוחר יותר בהוראה זו, משמשים כתשומות בפונקציות משקל הסיכון, אשר פותחו עבור קבוצות הנכסים השונות. לדוגמה, קיימת פונקציות משקל סיכון עבור חשיפות לתאגיד ופונקציה אחרת עבור חשיפות קמעונאיות מתחדשות כשירות (QRRE). הטיפול בכל אחת מקבוצות הנכסים מתחיל בהצגת פונקציות (יות) משקל הסיכון המתאימה(ות), ולאחריה הצגת רכיבי הסיכון ונושאים רלוונטיים אחרים, כגון הפחתת סיכון אשראי. הכללים להכרה בתוקף המשפטי של CRM, כפי שנקבעו בפרק ד' של הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 (הגישה הסטנדרטית), חלים על גישת ה-IRB הבסיסית והמתקדמת. דרישות הסף, בהן תאגידים בנקאיים חייבים לעמוד על מנת להשתמש בגישת ה-IRB, מוצגות בהוראה, החל מסעיף 387 בפרק ח' להלן.

ב. מכניזם של גישת ה-IRB

214. בפרק ב.1 מוגדרים רכיבי הסיכון (למשל, PD ו-LGD) וקבוצות הנכסים (למשל, חשיפות לתאגיד וחשיפות קמעונאיות) בגישת ה-IRB. פרק ב.2 מתאר את רכיבי הסיכון, בהם ישתמשו התאגידים הבנקאיים, לפי קבוצות הנכסים. פרק ב.3 דן באימוץ גישת ה-IRB על ידי תאגיד בנקאי. במקרים, בהם לא מפורט אופן הטיפול על פי גישת ה-IRB, משקל הסיכון עבור חשיפות אלה יהיה 100%, למעט כאשר משקל סיכון של 0% מיושם לפי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 (הגישה הסטנדרטית), והנכסים משוקללי הסיכון הנובעים מאותן חשיפות נתפסים כמייצגים UL בלבד.

1. חלוקה לקבוצות של חשיפות

215. בהתאם לגישת ה- IRB, תאגידי בנקאיים חייבים למיין את החשיפות בתיק הבנקאי לקבוצות רחבות של נכסים בעלי מאפייני סיכון שונים, בכפוף להגדרות להלן. קבוצות הנכסים הן: (א) תאגיד, (ב) ריבונות, (ג) בנק, (ד) קמעונאות, ו- (ה) מניות. בקבוצת נכסי תאגיד, מוגדרות בנפרד חמש קבוצות משנה של הלוואות מיוחדות. בקבוצת נכסי קמעונאות מוגדרות בנפרד שלוש קבוצות משנה. בקבוצות נכסי תאגיד וקמעונאות ייתכן שיושם גם טיפול מיוחד לחייבים שנרכשו, בתנאי שמתקיימים תנאים מסוימים.

216. מיון החשיפות בדרך זו עקבי, באופן כללי, עם הפרקטיקה הקיימת בענף הבנקאות בעולם. עם זאת, ייתכן שתאגידי בנקאיים מסוימים ישתמשו בהגדרות שונות לניהול ומדידת סיכונים במערכות הפנימיות שלהם. למרות שאין בכוונת הפיקוח על הבנקים לדרוש מתאגידי בנקאיים לשנות את הדרך בה הם מנהלים את העסקים והסיכונים שלהם, תאגידי בנקאיים נדרשים ליישם את הטיפול המתאים לכל חשיפה, על מנת לחשב את דרישת ההון המזערי עבורה. תאגידי בנקאיים יהיו חייבים לשכנע את המפקח, שהמתודולוגיה שלהם לשיוך חשיפות לקבוצות הנכסים השונות, נאותה ועקבית לאורך זמן.

217. לדיון בטיפול גישת ה- IRB לחשיפות איגוח, ראה הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 205.

(i) הגדרה של חשיפות לתאגיד (Definition of corporate exposures)

218. ככלל, חשיפה לתאגיד מוגדרת כחוב של חברה (corporation), שותפות או עסק (proprietorship). תאגידי בנקאיים רשאים לקטלג בנפרד חשיפות לישויות קטנות ובינוניות (SME), כמוגדר בסעיף 273.

219. בתוך הקבוצה של נכסי תאגיד, מוגדרות חמש קבוצות משנה של הלוואות מיוחדות (SL). הלוואות אלו הינן בעלות כל המאפיינים הבאים, בין אם באופן חוקי ובין אם כמהות כלכלית:

- החשיפה היא בדרך כלל כלפי ישות (לעיתים ישות למטרה מיוחדת - SPE), שנוצרה במיוחד כדי לממן ו/או להפעיל נכסים פיסיים;
- לישות הלווה קיימים מעט או אין כלל נכסים מוחשיים אחרים או פעילויות אחרות מעבר לאלו שמומנו, ולכן יכולתה לפרוע את התחייבותה שלא באמצעות הכנסה מנכס(ים) ומפעילויות אלו, הינה מועטה או שאינה קיימת כלל;
- תנאי החוב מעניקים למלווה מידה משמעותית של שליטה על הנכס(ים) ועל ההכנסה שהם מניבים; וכן
- כתוצאה מהגורמים לעיל, המקור העיקרי להחזר החוב הוא ההכנסה שנוצרת על ידי הנכס(ים), ולא היכולת הבלתי תלויה של מיזם מסחרי רחב יותר.

220. חמש קבוצות המשנה של הלוואות מיוחדות הן: מימון פרוייקט, מימון אובייקט, מימון סחורות, נדל"ן מניב ונדל"ן מסחרי בעל תנודתיות גבוהה. כל אחת מקבוצות משנה אלו מוגדרת להלן:

מימון פרוייקט (Project Finance)

221. מימון פרוייקטים (PF) הינה שיטת מימון, שבה הלווה מצפה להיפרע בעיקר מהתקבולים שמייצר הפרוייקט, אשר מהווים גם מקור החזר וגם ביטחון לחשיפה. סוג זה של מימון משמש בעיקר למתקנים גדולים, מורכבים ויקרים, כדוגמת: תחנות כוח, מפעלים כימיקליים, מכרות, תשתית תחבורה, סביבה ותקשורת. מימון פרוייקט יכול להיות מימון של פרוייקט חדש או מימון מחדש של פרוייקט קיים, עם או ללא שיפורים.

222. בעסקאות כאלו, מקור הפירעון למלווה נובע רק, או כמעט בלעדית, מתזרים הכנסות שנוצר מההסכמים המתייחסים לתפוקות הפרוייקט, כגון חשמל הנמכר על ידי תחנת כוח. הלווה מתאגד בדרך כלל כישות למטרה מיוחדת (SPE) שאיננה מורשית לבצע שום פעילות אחרת שאינה פיתוח, בעלות ותפעול המתקן. התוצאה היא שההחזר תלוי בעיקר בתזרים המזומנים של הפרוייקט ובערך הביטחון של נכסי הפרוייקט. לעומת זאת, במידה ופירעון החשיפה תלוי בעיקר במשתמש קצה מבוסס, מבוזר ובעל מוניטין בפירעון חובות (credit worthy), המחויב חוזית לפירעון האשראי, תחשב חשיפה זו לחשיפה מובטחת, כלפי אותו משתמש קצה.

מימון אובייקט (Object Finance)

223. מימון אובייקט (OF) מתייחס לשיטת מימון לרכישת נכסים פיסיים עתירי הון (למשל אוניות, מטוסים, לוויינים, קרונות רכבת וצי רכב), כאשר החזר החוב תלוי בתזרימי המזומנים, הנוצרים מהנכסים הספציפיים שמומנו, שועבדו או יועדו למלווה. מקור עיקרי לתזרימי מזומנים אלו יכול להיות חוזי שכירות או חכירה עם צד שלישי אחד או יותר. להבדיל, אם החשיפה היא כלפי לווה, שמצבו הפיננסי ויכולתו לשרת את החוב מאפשרים לו לפרוע את החוב ללא הסתמכות מופרזת על הנכסים ששועבדו ספציפית, יש להתייחס לחשיפה כחשיפה מובטחת לתאגיד.

מימון סחורות (Commodities finance)

224. מימון סחורות (CF) מתייחס להלוואות שהוקמו לטווח קצר לצורך מימון הון שוטף, מלאים או חייבים בגין סחורות אשר ניתן לסחור בהן בבורסה (למשל נפט גולמי, מתכות או יבולים), כאשר האשראי יוחזר מתוך תקבולי מכירת הסחורה, וללווה אין יכולת לפרוע את האשראי ממקורות עצמאיים אחרים. הכוונה למקרה בו ללווה אין פעילויות אחרות ונכסים מהותיים אחרים במאזן. טיבו המובנה של הסכם המימון נועד לפצות על איכות האשראי הנמוכה של הלווה. דירוג החשיפה משקף את אופייה הנזיל של הסחורה הספציפית, ואת מיומנות המלווה בבניית עסקאות מסוג זה יותר מאשר את איכות האשראי של הלווה.

225. המפקח סבור כי הלוואה מסוג זה יכולה להיבדל מחשיפות לתאגידים אחרים בעלי פעילות מגוונת יותר, שנוצרות כתוצאה ממימון הון שוטף, מלאים או חייבים. תאגידים בנקאיים מסוגלים לדרג את איכות האשראי של לווים מהסוג האחרון בהתבסס על פעילויותיהם הנמשכות והנרחבות יותר. במקרים אלו ערך הסחורה משמש כמפחית סיכון ולא כמקור תשלום עיקרי.

נדל"ן מניב הכנסה (*Income-producing real estate*)

226. נדל"ן מניב הכנסה (IPRA) מתייחס לשיטת מימון נדל"ן (כגון בנייני משרדים להשכרה, חלל קמעונאי, בניינים מרובי יחידות למגורים, שטחים לתעשייה או לאחסון ומלונות), כאשר הסיכויים להחזר או להתאוששות האשראי תלויים בעיקר בתזרימי המזומנים הנוצרים על ידי הנכס. המקור העיקרי לתזרימי מזומנים אלו יהיה בדרך כלל תשלומים מהחכרה, מהשכרה או ממכירה של הנכס. הלווה יכול להיות, אך לא בהכרח, ישות למטרה מיוחדת (SPE), תאגיד המתמקד בפעילות בתחום הקמה או החזקה של נדל"ן או תאגיד עם מקורות הכנסה אחרים שאינם נובעים מנדל"ן. המאפיין הייחודי של נדל"ן מניב הכנסה (IPRA) בהשוואה לחשיפות אחרות של תאגיד המובטחות בנדל"ן, הוא המתאם החיובי הגבוה בין סיכויי ההחזר של האשראי וסיכויי ההתאוששות במקרה של כשל, כאשר שניהם תלויים בעיקר בתזרימי המזומנים, שנוצרים מהנכס.

נדל"ן מסחרי בעל תנודתיות גבוהה (*High-volatility commercial real estate*)

227. הלוואות נדל"ן מסחרי בעל תנודתיות גבוהה (HVCRE), מתייחסות למימון של נדל"ן מסחרי המציג תנודתיות גבוהה יותר של שיעורי הפסד (כלומר, המתאם בין הנכסים גבוה יותר), בהשוואה לסוגים אחרים של הלוואות מיוחדות (SL). ה- HVCRE כולל הלוואות למימון רכישה, פיתוח ובניה (ADC) של נכס, כאשר מקור ההחזר הצפוי בעת יצירת החשיפה, הוא או ממכירה עתידית לא וודאית של הנכס או מתזרימי מזומנים, שמקורם איננו וודאי באופן ממשי (למשל, הנכס לא הוחזר עדיין בתפוסה המקובלת לאותו אזור גיאוגרפי עבור נדל"ן מסחרי מאותו סוג), אלא אם ללווה יש בנכס הון עצמי משמעותי הנמצא בסיכון. הלוואות מסחריות לרכישה, פיתוח ובניה (ADC), הפטרות מטיפול כנדל"ן מסחרי בעל תנודתיות גבוהה (HVCRE) על בסיס הוודאות להחזר האשראי מתוך הון הלווה, אינן כשירות להפחתות נוספות של חשיפות להלוואות מיוחדות (SL) המתוארות בסעיף 277.

המפקח רשאי להרחיב את הגדרת "נדל"ן מסחרי בעל תנודתיות גבוהה", כך שתכלול חשיפות המובטחות בנכסים, שלדעת המפקח שייכים לתיקים בעלי תנודתיות גבוהה של שיעורי כשל, והלוואות למימון בשלבים של אותם נכסים.

228. בטל.

(ii) הגדרה של חשיפות לריבונות (*Definition of sovereign exposures*)

229. קבוצת נכסים זו כוללת את כל החשיפות לצדדים נגדיים, המסווגים לפי הגישה הסטנדרטית (הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203) כריבונות. בכלל זה ריבונות (ובנקים מרכזיים שלהן), ישויות סקטור ציבורי (PSEs) מסוימות אשר מטופלות כריבונות בגישה הסטנדרטית, בנקים רב צדדים לפיתוח (MDBs) אשר לפי הגישה הסטנדרטית עומדים בתנאים לשקלול סיכון 0%, והישויות אליהן מתייחס סעיף 56 בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203.

(iii) הגדרה של חשיפות לבנק (*Definition of bank exposures*)

230. קבוצת נכסים זו כוללת חשיפות לבנקים (כהגדרתם בסעיף 60 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 - הגישה הסטנדרטית) ולחברות ניירות ערך, כאמור בסעיף 65 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203. חשיפות לבנק כוללות גם חובות של ישויות סקטור ציבורי (PSEs) מקומיות, אשר מתייחסים אליהן כאל חובות של בנקים לפי הגישה הסטנדרטית וכן, בנקים רב צדדים לפיתוח (MDBs) אשר לפי הגישה הסטנדרטית אינם עומדים בתנאים לשקלול סיכון 0%.

(iv) הגדרה של חשיפות קמעונאיות (*Definition of retail exposures*)

231. חשיפה מסווגת כחשיפה קמעונאית אם היא עומדת בכל הקריטריונים הבאים :

אופי הלווה או סף חשיפות ליחידים

- חשיפות ליחידים - כגון אשראי מתחדש וקווי אשראי (לדוגמה : כרטיסי אשראי, משיכות יתר והלוואות קמעונאיות המובטחות על ידי מכשירים פיננסיים), כמו גם הלוואות וחכירות ליחידים לתקופה קצובה (לדוגמה : הלוואות בתשלומים, הלוואות וחכירות רכב, הלוואות לחינוך ולסטודנטים, מימון אישי וחשיפות אחרות בעלות מאפיינים דומים) - כשירות לטיפול כחשיפות קמעונאיות, אם גודל החשיפה המצרפית של הלווה אינו עולה על 5 מיליון ש"ח. חשיפות גדולות מ- 5 מיליון ש"ח תוגדרנה כחשיפות לתאגיד. מובהר בזאת כי "חשיפה ליחידים" אינה כוללת אשראי בערבות עסק, או בביטחון עסק.
- הלוואות במשכון דירת מגורים (כולל שעבוד ראשוני ומשני, הלוואות לזמן קצוב וקווי אשראי מתחדשים בביטחון דירת מגורים (revolving home equity lines of credit)), בסכום שאינו עולה על 5 מיליון ש"ח, כשירות לטיפול קמעונאי, כל עוד האשראי מוקצה ליחיד שהינו בעל הנכס/בעל חזקה. ההגדרה כוללת בניינים המכילים מספר קטן של יחידות להשכרה, אחרת יש לטפל במקרים אלו כחשיפות לתאגיד. הלוואות, המובטחות על ידי דירה אחת או מספר קטן של דירות או יחידות למגורים בבעלות משותפת בבניין יחיד או קומפלקס, נכנסות גם הן לקטגוריה של הלוואות במשכון דירת מגורים. אשראי המממן פעילות בעלת אופי עסקי לא נכלל בקבוצה זו. חשיפה תיכלל בקטגורית "הלוואות במשכון דירת מגורים" רק אם מאפייני החיתום שלה דומים למאפייני החיתום הסטנדרטיים של משכנתה לדיור, המועמדת על ידי התאגיד

הבנקאי ליחיד (לרבות יחס ה-LTV). בכל מקרה לא יעלה יחס ה-LTV על 100% במועד העמדת האשראי.

- הלוואות שהועמדו לעסקים קטנים ומנוהלות כחשיפות קמעונאיות, כשירות לטיפול קמעונאי, בתנאי שסך החשיפה של הקבוצה הבנקאית ללווה עסקי קטן (על בסיס מאוחד, במידת האפשר) נמוך מ- 5 מיליון ש"ח. הלוואות עסקיות קטנות, הניתנות ליחיד או מובטחות על ידי יחיד, כפופות לאותו סף חשיפה. חשבון פרטי של בעל שליטה בעסק (בין אם מאוגד, ובין אם לאו) ייבחן יחד עם חשבונות העסק, כמקשה אחת. החשיפה המצרפית תסווג כחשיפה קמעונאית (עסק קטן קמעונאי), רק אם גובהה אינו עולה על 5 מיליון ש"ח. בהתייחס לחשיפות המשלבות רכיב עסקי ורכיב פרטי, חשיפה זו תוגדר כ"חשיפה ליחיד", רק כאשר הרכיב העסקי אינו מהותי ביחס לפעילות הכוללת.

מספר גדול של חשיפות

232. החשיפה חייבת להיות שייכת למאגר חשיפות גדול, המנוהלות על ידי התאגיד הבנקאי על בסיס מאגר (pooled basis).

חשיפות עסקיות קטנות בהיקף נמוך מ- 5 מיליון ש"ח יכולות להיות מטופלות כחשיפות קמעונאיות, אם התאגיד הבנקאי מטפל בחשיפות אלו במערכות הפנימיות שלו לניהול הסיכונים בצורה עקבית ולאורך זמן, באופן דומה לחשיפות קמעונאיות אחרות. על מנת שחשיפה עסקית קטנה תטופל כחשיפה קמעונאית, עליה להיווצר באופן דומה לחשיפות קמעונאיות אחרות. יתר על כן, חשיפה זו איננה יכולה להתנהל בנפרד, כמו חשיפות לתאגיד, אלא כחלק מתיק או ממאגר חשיפות בעלי מאפייני סיכון דומים למטרות הערכת וכימות סיכון. עם זאת, אין בכך כדי למנוע מחשיפות קמעונאיות להיות מטופלות באופן נפרד בחלק משלבי תהליך ניהול הסיכונים. העובדה שחשיפה מדורגת (rated) בנפרד, אין בה כשלעצמה כדי לשלול את כשירותה כחשיפה קמעונאית.

233. בקבוצת הנכסים הקמעונאיים, תאגידים בנקאיים נדרשים לזהות שלש קבוצות משנה נפרדות של חשיפות: (א) חשיפות המובטחות על ידי נכסים למגורים, כמוגדר לעיל (ב) חשיפה קמעונאית כשירה מתחדשת, כמוגדר להלן ו- (ג) כל יתר החשיפות הקמעונאיות.

(iv) הגדרת חשיפה קמעונאית כשירה מתחדשת (Qualifying revolving retail exposures)

234. על מנת לטפל בתיק משנה כחשיפה קמעונאית כשירה מתחדשת (QRRE), חייבים להתמלא כל התנאים הבאים. תנאים אלו חייבים להתקיים ברמה של תיק משנה, באופן עקבי עם החלוקה הכללית לתיקי משנה, שעורך התאגיד הבנקאי על סף הפעילות הקמעונאית שלו. פילוח לתיקי משנה ברמה הלאומית משמש כהנחה כללית לחלוקה.

א. החשיפות הן מתחדשות (revolving), לא מובטחות (unsecured) והתאגיד הבנקאי אינו מחויב לשמור (uncommitted) (הן על פי חוזה והן באופן מהותי). בהקשר זה, חשיפות

- מתחדשות מוגדרות ככאלו שבהן יתרות הלקוחות יכולות להשתנות בהתבסס על ההחלטה שלהם ללוות ולפרוע, עד לגבול שנקבע על ידי התאגיד הבנקאי.
- ב. החשיפות הן ליחידים.
- ג. החשיפה המרבית ליחיד בתיק משנה היא 500,000 ש"ח או פחות.
- ד. מאחר שעבור ערכים נמוכים של PD, מקדמי המתאם בין הנכסים בפונקציה משקל הסיכון של QRRE נמוכים משמעותית מהמקדמים בפונקציה משקל הסיכון לחשיפות קמעונאיות אחרות, תאגידים בנקאיים חייבים להראות שהם משתמשים בפונקציה משקל הסיכון של QRRE רק בתיקים שהציגו תנודתיות נמוכה של שיעורי הפסד, ביחס לרמת שיעורי ההפסד הממוצעת שלהם, במיוחד בערכים הנמוכים של PD.
- ה. חובה לשמור מידע על שיעורי ההפסד בכל תיק משנה, על מנת לאפשר את ניתוח השונויות של שיעורי ההפסד בתיק זה.
- ו. הטיפול בחשיפה קמעונאית כשירה מתחדשת חייב להיות עקבי עם בסיס מאפייני הסיכון של תיק המשנה.

(vi) הגדרה של חשיפות למניות (*Definition of equity exposures*)

235. ככלל, חשיפות למניות מוגדרות על בסיס המהות הכלכלית של המכשיר. הן כוללות זכויות בעלות ישירה ועקיפה⁵⁹, בין אם בצירוף זכות הצבעה ובין אם לאו, בנכסי ובהכנסת תאגיד מסחרי או מוסד פיננסי, שאיננו מאוחד, ושלא הופחת מההון בהתאם לאמור בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202⁶⁰. מכשיר נחשב כחשיפה למניות אם הוא עומד בכל הדרישות הבאות:
- הוא בלתי ניתן להשבה (irredeemable), במובן שהחזר ההשקעה יכול להתקבל רק על ידי מכירת ההשקעה או מכירת הזכויות להשקעה, או על ידי פירוק (liquidation) המנפיק;
 - הוא אינו כופה על המנפיק שום התחייבות; וכן
 - הוא מקנה זכות שיורית (residual claim) על נכסי או הכנסת המנפיק.
236. בנוסף, כל אחד מהמכשירים הבאים חייב להיות מסווג לקבוצה של חשיפה למניות:
- מכשיר בעל מבנה זהה למכשירים המוגדרים כהון רובד 1 בתאגידים בנקאיים.
 - מכשיר המשיית התחייבות על הצד המנפיק, ועומד באחד מהתנאים הבאים:
 - (1) המנפיק עשוי לדחות לצמיתות את סילוק ההתחייבות;
 - (2) המכשיר מחייב (או מתיר, לפי שקול דעתו של המנפיק) סילוק של ההתחייבות באמצעות הנפקת מספר קבוע של מניות על ידי המנפיק;
 - (3) המכשיר מחייב (או מתיר, לפי שקול דעתו של המנפיק) סילוק של ההתחייבות באמצעות הנפקת מספר משתנה של מניות על ידי המנפיק, וכל שינוי בערך

⁵⁹ בעלות עקיפה כוללת החזקת מכשירים נגזרים על מניות (equity interests), החזקה בתאגידים, שותפויות, חברות בע"מ או סוגים אחרים של תאגידים המנפיקים זכויות בעלות, ועוסקים בעיקר בהשקעות במכשירי הון.

⁶⁰ בטל.

ההתחייבות (כשיתר התנאים קבועים) מיוחס, בר השוואה ונע באותו כיוון לשינוי בערך מספר קבוע של מניות המנפיק⁶¹; או,

(4) למחזיק ישנה אפשרות לדרוש שהמכשיר יסולק במניות, אלא אם (i) במקרה של מכשירים סחירים, המפקח השתכנע כי התאגיד הבנקאי הראה שהמכשירים נסחרים כמו חוב של המנפיק יותר מאשר כמו המניות שלו, או (ii) במקרה של מכשירים בלתי סחירים, המפקח השתכנע שהתאגיד הבנקאי הראה שיש להתייחס למכשיר כאל פוזיציה חוב. במקרים (i) ו- (ii) התאגיד הבנקאי יכול להפריד (decompose) בין הסיכונים למטרות פיקוחיות, באישור המפקח.

237. שטרי חוב וניירות ערך אחרים, שותפויות, נגזרים ומכשירים אחרים, שנבנו על מנת לשנות את המהות הכלכלית של הבעלות על המניות, יחשבו להחזקות מניות⁶². בכלל זה התחייבויות, שהתשואה מהן צמודה לתשואת מניות⁶³. באותו אופן, השקעות במניות, שנוצרו על מנת לשנות את המהות הכלכלית להחזקות חוב או חשיפות איגוח, לא יחשבו להחזקות מניות.

238. למפקח על הבנקים נתון שיקול הדעת לאפיין מחדש החזקות חוב (debt-holdings) כמניות למטרות פיקוחיות, ולהבטחת טיפול הולם בהחזקות, תחת הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 211 (תהליך הסקירה הפיקוחי).

(vii) הגדרת חייבים שנרכשו כשירים שנרכשו

239. חייבים כשירים שנרכשו הם חייבים שנרכשו על ידי התאגיד הבנקאי, על פי כללי חשבונאות מקובלים הם נרשמים במאזן כחייבים שלו, ועומדים בדרישות הכשירות המפורטות להלן. חייבים כשירים שנרכשו מחולקים לחייבים קמעונאים ותאגידיים, כמוגדר להלן:

חייבים קמעונאים

240. חייבים קמעונאים שנרכשו יהיו כשירים לטיפול על פי גישת ה- 'מעלה-מטה' (top-down approach), כמתואר בתקנים הקיימים לחשיפות קמעונאיות, בכפוף לעמידת התאגיד הבנקאי הרוכש בכללי גישת ה- IRB לחשיפות קמעונאיות. התאגיד הבנקאי חייב ליישם גם את דרישות הסף התפעוליות, כמתואר בפרקים ו' ו- ח' להלן.

חייבים תאגידיים

⁶¹ עבור התחייבויות מסוימות הדורשות או מתירות התחשבנות (permit settlement) על ידי הנפקת מספר משתנה של מניות המנפיק, השינוי בערך הכספי של ההתחייבות שווה לשינוי בשווי ההון של מספר קבוע של מניות מוכפל בקבוע מסוים. התחייבויות אלו עומדות בתנאים של סעיף קטן (3) אם גם אותו קבוע וגם מספר המניות אינם משתנים. למשל, ניתן לדרוש ממנפיק לפרוע התחייבות על ידי הנפקת מניות שערכן שווה לשווי התוספת לשווי ההון של 1,000 מניות, כפול 3. התחייבות זו זהה להתחייבות שדורשת סילוק באמצעות הנפקת מניות שערכן שווה לתוספת לשווי ההון של 3,000 מניות.

⁶² מניות שנרשמו כהלוואה, אך נובעות מעסקת החלף (swap) של חוב/מניות, שהתבצעה במסגרת ארגון מחדש של החוב, כלולות בהגדרת החזקות מניות. אולם, מכשירים אלו לא יקבלו דרישת הון מופחתת מזו שהיו מקבלים לו היו נשארים בתיק החבות.

⁶³ בטל.

241. ככלל, ביחס לחייבים תאגידיים שנרכשו, יש לצפות מתאגידים בנקאיים להעריך את הסיכון לכשל של החייבים הבודדים, כמצוין בפרק ג.1 להלן (החל מסעיף 271), באופן עקבי עם הטיפול בחשיפות אחרות של התאגיד. עם זאת, ניתן להשתמש בגישת ה- 'מעלה-מטה', בתנאי שהאופן בו התאגיד הבנקאי רוכש חייבים תאגידיים עונה על תנאי הכשירות לחייבים שנרכשו ועל דרישות הסף התפעוליות של גישה זו. השימוש בגישת ה- 'מעלה-מטה' בטיפול בחייבים תאגידיים שנרכשו, מוגבל למצבים בהם עמידה בדרישות הסף של גישת ה- IRB לחשיפות לתאגיד תהווה נטל מוגזם על התאגיד הבנקאי, אולם ללא נטל זה התאגיד הבנקאי יעמוד בדרישות הסף. הגישה מיועדת בעיקר עבור חייבים שנרכשו לצורך הכללתם במבני איגוח מגובי נכסים (asset backed securitisation structures), אבל תאגידים בנקאיים יכולים להשתמש בגישה זו, באישור המפקח, גם עבור חשיפות מאזניות מתאימות בעלות אותם מאפיינים.

242. השימוש בגישת ה- 'מעלה-מטה' עבור חייבים תאגידיים שנרכשו מותר, רק אם התאגיד הבנקאי עומד בדרישות הסף. בפרט, החייבים התאגידיים שנרכשו חייבים לעמוד בתנאים הבאים:

- החייבים נרכשים ממוכר שהוא צד שלישי בלתי תלוי, ולכן התאגיד הבנקאי לא יוצר את החייבים באופן ישיר או עקיף.
- יתרות החייבים נוצרות כתוצאה מעסקה בין מוכר מרצון לקונה מרצון (arm's-length basis) בין המוכר והחייב. (ככאלה, יתרות חובה בין-חברתיות ויתרות חובה הכפופות לחשבונות נגדיים בין תאגידים הרוכשים ומוכרים ביניהם, הן בלתי כשירות⁶⁴).
- לתאגיד הבנקאי הרוכש קיימת זכות על כלל התקבולים ממאגר החייבים או על חלקם היחסי (pro-rata)⁶⁵.
- מאגר החייבים מפוזר מספיק, בהתאם לקריטריונים מתועדים שקבע התאגיד הבנקאי.

243. קיומה של זכות חזרה (recourse) מלאה או חלקית למוכר, לא פוסלת באופן מיידי את האפשרות שהתאגיד הבנקאי יאמץ גישת ה- 'מעלה-מטה', כל עוד תזרימי המזומנים מהחייב התאגידי הנרכש מהווים מקור ההגנה העיקרי כנגד סיכון כשל, בהתאם לאמור בסעיפים 365 עד 368 עבור חייבים שנרכשו, והתאגיד הבנקאי עומד בתנאי הכשירות ובדרישות התפעוליות.

⁶⁴ חשבונות נגדיים עוסקים בלקוח שרוכש ומוכר לאותו תאגיד. הסיכון הוא שחובות יסולקו בחליפין (in-kind) ולא במזומן. חשבונות לתשלום בין חברות יכולות להתקזז אחת כנגד השנייה במקום להיפרע. נוהג זה יכול לגבור על זכויות בני"ע אם יובא להכרעת בימ"ש.

⁶⁵ זכויות על רבדי התקבולים (first loss position, second loss position וכו') יטופלו במסגרת הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 205, בדבר איגוח.

2. הגישה הבסיסית והגישה המתקדמת

244. לכל אחת מקבוצות הנכסים המטופלות בגישת ה-IRB, קיימים שלשה יסודות עיקריים:
- רכיבי סיכון - אומדנים למאפייני הסיכון, המסופקים על ידי התאגידים הבנקאיים. חלקם אומדנים פיקוחיים.
 - פונקציות משקל הסיכון - האמצעי להפיכת רכיבי סיכון לנכסים משוקללי סיכון, ולפיכך לדרישות הון.
 - דרישות סף - התקנים המינימאליים בהם תאגידים בנקאיים חייבים לעמוד, על מנת ליישם את גישת ה-IRB עבור קבוצת נכסים נתונה.

245. עבור מרבית קבוצות הנכסים, מתאפשרות שתי גישות כלליות: בסיסית (FIRB) ומתקדמת (AIRB). תחת הגישה הבסיסית, ככלל, תאגידים בנקאיים מספקים את אומדניהם ל-PD, ומשתמשים באומדנים הפיקוחיים ליתר רכיבי הסיכון. תחת הגישה המתקדמת, תאגידים בנקאיים מספקים אומדים ל-PD, LGD ו-EAD, וכן את החישוב של M, בכפוף לעמידה בדרישות סף. עבור שתי הגישות, הבסיסית והמתקדמת, תאגידים בנקאיים חייבים להשתמש בפונקציות משקל הסיכון, המתוארות בהוראה זו על מנת לחשב את דרישות ההון. הפירוט המלא של השימוש בגישות מתואר להלן.

(i) חשיפות לתאגיד, לריבונות ולבנק

246. תחת הגישה הבסיסית, התאגידים הבנקאיים חייבים לספק אומדנים שלהם ל-PD, עבור כל אחד מקטגוריות דירוגי הלווים שלהם, אולם חובה עליהם להשתמש באומדנים הפיקוחיים עבור רכיבי סיכון אחרים. רכיבי הסיכון האחרים הם EAD, LGD ו-M⁶⁶.
247. תחת הגישה המתקדמת, תאגידים בנקאיים חייבים לחשב את מועד הפירעון האפקטיבי (M)⁶⁷, ולספק אומדנים שלהם ל-PD, LGD ו-EAD.
248. קיימת חריגה לכלל זה עבור חמש קבוצות המשנה של נכסים, המזוהות כהלוואות מיוחדות (SL).

קטגוריות הלוואות מיוחדות: PF, OF, CF, IPRE ו-HVCRE

249. תאגידים בנקאיים, שאינם עומדים בדרישות לאמידת PD עבור חשיפות לתאגיד תחת גישת הדירוגים הפנימיים הבסיסית (FIRB) לנכסי ההלוואות המיוחדות (SL) שלהם, נדרשים למפות את דירוגי הסיכון הפנימי שלהם לחמש קטגוריות פיקוחיות, כשלכל אחת מהן ייוחס משקל

⁶⁶ בטל.

⁶⁷ בטל.

סיכון מסוים. גישה זו תקרא להלן גישת קריטריון השיבוץ הפיקוחי (supervisory slotting criteria approach).

250. תאגידים בנקאיים שעומדים בדרישות להערכת PD, יכולים להשתמש בגישת ה-FIRB לחשיפות לתאגיד לצורך יצירת משקלי סיכון לכל קבוצות החשיפות לנכסי הלוואות מיוחדות (SL), למעט HVCRE.

251. תאגידים בנקאיים העומדים בדרישות להערכת PD, LGD, ו-EAD, יכולים להשתמש בגישת ה-AIRB לחשיפות לתאגיד, לשם יצירת משקלי סיכון לכל קבוצות החשיפות להלוואות מיוחדות (SL) למעט HVCRE.

(ii) חשיפות קמעונאיות

252. עבור חשיפות קמעונאיות, תאגידים בנקאיים חייבים לספק את אומדניהם ל-PD, LGD ו-EAD. אין הבחנה בין הגישה הבסיסית והמתקדמת עבור קבוצה זו של נכסים.

(iii) חשיפות למניות

253. קימות שתי גישות כלליות לחישוב שקלול נכסי הסיכון עבור חשיפות למניות, שאינן מוחזקות בתיק למסחר: גישת השוק וגישת PD/LGD, שתוארנה במלואן בסעיפים 340 עד 361.

254. תאגידים בנקאיים רשאים ליישם את גישת ה-PD/LGD עבור חשיפות למניות, בתנאי שהם אימצו את הגישה המתקדמת לסוגי החשיפות האחרים.

(iv) חייבים כשירים שנרכשו

255. הטיפול בחייבים כשירים שנרכשו עשוי ליצור שתי קבוצות נכסים: עבור חייבים תאגידיים כשירים שנרכשו, אפשרית הן הגישה הבסיסית והן הגישה המתקדמת, בכפוף לעמידה במספר דרישות תפעוליות. עבור חייבים קמעונאיים כשירים שנרכשו, בדומה לקבוצת הנכסים הקמעונאיים, לא קיימת הבחנה בין הגישה הבסיסית והמתקדמת.

3. אימוץ גישת הדירוגים הפנימיים על קבוצות הנכסים השונות

256. כאשר תאגיד בנקאי מאמץ את גישת ה-IRB עבור חלק מהחזקותיו, קיימת ציפייה שהוא ירחיב את יישומה של הגישה על כלל הקבוצה הבנקאית, למעט חשיפות של הקבוצה הבנקאית לצדדים נגדיים מרכזיים (CCPs) המטופלות במסגרת חלק IX לנספח ג' להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203. עם זאת, הפיקוח על הבנקים מכיר בכך שתאגידים בנקאיים רבים לא יוכלו, מסיבות שונות, ליישם את גישת ה-IRB על כל קבוצות הנכסים העיקריות והיחידות העסקיות

בו זמנית. יתר על כן, גם לאחר שתאגיד בנקאי מאמץ את גישת ה-IRB, מגבלת נתונים עשויה להוביל לכך שהתאגיד הבנקאי יוכל לעמוד בתקנים לשימוש באומדניו הפנימיים ל- LGD ו- EAD עבור חלק מקבוצות הנכסים/יחידות עסקיות, אך לא עבור כולן בו זמנית.

257. לפיכך, המפקח רשאי להתיר לתאגיד בנקאיים לאמץ בהדרגה את גישת הדירוגים הפנימיים על כלל הקבוצה הבנקאית. האימוץ המדורג כולל (i) אימוץ גישת ה-IRB על קבוצות נכסים (או במקרה של חשיפות קמעונאיות, על קבוצות משנה מסוימות) המשתייכים לאותה יחידה עסקית. (ii) אימוץ גישת ה-IRB על יחידות עסקיות המשתייכות לאותה קבוצה בנקאית. (iii) מעבר מגישת הדירוגים הפנימיים הבסיסית לגישה המתקדמת עבור רכיבי סיכון מסוימים. עם זאת, כאשר תאגיד בנקאי מאמץ את גישת הדירוגים הפנימיים בקבוצת נכסים ביחידה עסקית מסוימת (ובמקרה של חשיפות קמעונאיות, לקבוצת משנה מסוימת), הוא חייב לאמץ את גישת הדירוגים הפנימיים על כל החשיפות השייכות לאותה קבוצת נכסים (או תת קבוצה) באותה יחידה. לעניין זה מובהר :

- למעט במקרים חריגים, לא תאושר תוכנית של תאגיד בנקאי, בה תקופת האימוץ נמשכת יותר מ- 3 שנים ואינה מכסה במועד היישום לראשונה, לכל הפחות, 60% מדרישת ההון בגין סיכוני אשראי, במונחים של נכסים משוקללי סיכון, כפי שהם מחושבים בגישה הסטנדרטית (הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203).

o המכנה בתחשיב כולל את כל הנכסים משוקללי הסיכון (כפי שהם מחושבים על פי הגישה הסטנדרטית), לרבות נכסים בגינם ניתן פטור זמני או קבוע מיישום גישת ה-IRB.

o גישת קריטריון השיבוץ הפיקוחי לחשיפות SL, הינה חלק בלתי נפרד מגישת ה-IRB. לפיכך, נכסים משוקללי סיכון להלוואות מיוחדות (SL) נכללים גם הם במכנה ובמונה (במכנה בכל מקרה, ובמונה במידה ובכוונת התאגיד הבנקאי לטפל בהם על פי גישת ה-IRB כבר במועד הרלוונטי לחישוב).

אופן החישוב האמור רלוונטי גם לעניין החרגה בשל מהותיות כאמור בסעיף 259.

- במהלך תקופת האימוץ המדורג יחושב ההון על קבוצת הנכסים שלא נכללת בגישת ה-IRB, על פי הגישה הסטנדרטית.

258. תאגיד בנקאי חייב להכין תכנית יישום, המתארת באיזה היקף ומתי, בכוונתו ליישם את גישת הדירוגים הפנימיים על קבוצות הנכסים העיקריות (או קבוצות המשנה, במקרה של חשיפות קמעונאיות) והיחידות העסקיות לאורך זמן. על התכנית להיות מפורטת אך מציאותית, וחייבת לקבל את אישור המפקח. עליה להיות מונעת מהיכולת המעשית ומאפשרות הביצוע של המעבר לגישות מתקדמות, ולא מהרצון לאמץ את הגישות בהוראות בדבר דרישת ההון המזערית כדי למזער את דרישות ההון. במהלך תקופת המעבר, המפקח יוודא שלא תינתן הקלה בדרישת ההון כתוצאה מעסקאות בתוך הקבוצה הבנקאית, שנועדו להפחית את דרישת ההון הכוללת.

של הקבוצה הבנקאית, באמצעות העברת סיכון אשראי בין ישויות שאימצו את הגישה הסטנדרטית (הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203), גישת הדירוגים הפנימיים הבסיסית והמתקדמת. בכלל זאת, אך לא בלבד, מכירת נכסים וערבויות צולבת (cross guarantees).

259. חשיפות מסוימות ביחידות עסקיות לא מהותיות, כמו גם בקבוצות נכסים (או קבוצות משנה, במקרה של חשיפות קמעונאיות) אשר אינן מהותיות במונחים של גודל וסיכון התיק, עשויות להיות פטורות מהדרישות שבשתי הפסקאות האחרונות, בכפוף לאישור פרטני מראש מהמפקח. דרישות ההון לחשיפות אלו תיקבענה בהתאם לגישה הסטנדרטית (הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203), והמפקח יחליט אם על התאגיד הבנקאי להחזיק הון נוסף כנגד פוזיציות אלו, במסגרת הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 211 (תהליך הסקירה הפיקוחי). שיעור של 15% ומעלה מסך נכסי הסיכון של התאגיד הבנקאי, במונחי נכסים משוקללי סיכון על פי הגישה הסטנדרטית, נחשב מהותי. מובהר בזאת כי:

- המונה בחישוב סף 15% מתייחס לכל נכסי הסיכון, אשר הוחרגו מיישום גישת ה-IRB, כפי שהם מחושבים על פי הגישה הסטנדרטית.
- המכנה בחישוב סף 15% כולל את כל הנכסים משוקללי הסיכון על פי הגישה בה הם מחושבים. כלומר, נכסים אשר לא הוחרגו מיישום גישת ה-IRB, כפי שהם מחושבים על פי גישת ה-IRB, ונכסים שהוחרגו מיישום גישת ה-IRB, כפי שהם מחושבים על פי הגישה הסטנדרטית.
- לעניין ההתייחסות להלוואות מיוחדות (SL) - ראה סעיף 257.
- לגבי החרגה של חשיפה למניות, קיים סעיף פרטני של חוסר מהותיות, בנוסף לסעיף זה, המבוסס על היקף ההון הראשוני והמשני (סעיף 358). החשיפה למניות שהוחרגה על פי סעיף 358 מתווספת למונה ולמכנה לצורך בחינת סף 15%.

260. למרות האמור לעיל, כאשר תאגיד בנקאי מאמץ את גישת ה-IRB עבור כל אחת מקבוצות הנכסים: תאגיד; בנק; ריבונות; או קמעונאות, או עבור חלקן, הוא יידרש לאמץ, בו זמנית, את גישת הדירוגים הפנימיים גם עבור חשיפותיו למניות, וזאת בכפוף למהותיות. המפקח רשאי לדרוש מתאגיד בנקאי לאמץ אחת מגישות ה-IRB עבור חשיפות למניות מסוימות, אם חשיפות אלה מהוות חלק מהותי מעסקיו של התאגיד הבנקאי, זאת גם במידה והתאגיד הבנקאי איננו מיישם את גישת ה-IRB בקווי העסקים האחרים שלו. יתר על כן, משאימץ תאגיד בנקאי את גישת ה-IRB עבור חשיפות לתאגיד, הוא יידרש לאמץ את גישת הדירוגים הפנימיים לקבוצות המשנה של ההלוואות המיוחדות (SL) בקבוצת החשיפה לתאגיד.

261. קיימת ציפייה מתאגיד בנקאי המאמץ את גישת הדירוגים הפנימיים (IRB), להמשיך וליישם גישה זו גם בעתיד. חזרה מרצון לגישה הסטנדרטית (הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203) או לגישת הדירוגים הפנימיים הבסיסית (FIRB) תותר רק בנסיבות יוצאות מהכלל כגון צמצום

(Divestiture) חלק נרחב מעסקיו הקשורים לאשראי, והיא חייבת להיות מאושרת על ידי המפקח.

262. בהתחשב במגבלת הנתונים הקשורה לחשיפות להלוואות מיוחדות (SL), תאגיד בנקאי יכול להמשיך ולטפל באחת או יותר מקבוצות המשנה של הלוואות אלו IPRE, CF, OF, PF או HVCRE, באמצעות "גישת קריטריון השיבוץ הפיקוחי", ולעבור ליישום גישת הדירוגים הפנימיים הבסיסית או המתקדמת עבור קבוצות המשנה האחרות השייכות לקבוצת הנכסים התאגידיים.

262(i). ללא קשר לרמת המהותיות, חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים הנובעות מנגזרי OTC, מעסקאות בנגזרים הנסחרים בבורסה ומעסקאות מימון ניירות ערך (SFTs), יקבלו טיפול יעודי בהתאם לאמור בחלק IX לנספח ג' להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203. כאשר מעריכים את רמת המהותיות, לצורכי סעיף 259, אסור שמדידת הכיסוי של גישת ה- IRB תושפע מגודל החשיפות של התאגיד הבנקאי כלפי צדדים נגדיים מרכזיים המטופלות לפי חלק IX לנספח ג' להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 - כלומר, אין לכלול חשיפות אלה במונה או במכנה של יחס כיסוי ה- IRB בו משתמשים.

4. הוראות מעבר

263-269. בטל⁶⁸ ⁶⁹.

ג. כללים עבור חשיפות לתאגיד, לריבונות ולבנק

270. פרק ג' מציג את השיטה לחישוב דרישות הון להפסד בלתי צפוי (UL) עבור חשיפות לתאגיד, לריבונות ולבנק. כנוזכר בפרק ג.1, קיימת פונקצית משקל סיכון אחת לקביעת דרישות ההון עבור כל שלש קבוצות הנכסים, עם חריגה אחת. משקלי סיכון פיקוחיים נקבעו לכל אחת מקבוצות המשנה התאגידיות של הלוואות המיוחדות (SL). פרק ג.2 עוסק ברכיבי הסיכון. השיטה לחישוב ההפסדים הצפויים (EL) ולקביעת ההבדלים בין ערך זה להפרשות לחובות מסופקים, מתוארת בפרק ז' להלן.

⁶⁸ בטל.

⁶⁹ בטל.

1. נכסים משוקללים בסיכון עבור חשיפות לתאגיד, לריבונות ולבנק

(i) נוסחת הנכסים משוקללים בסיכון

271. הנכסים המשוקללים בסיכון תלויים באומדנים ל- PD, LGD, EAD ובמקרים מסוימים, במועד הפירעון האפקטיבי (M), לחשיפה נתונה. סעיפים 318 עד 324 עוסקים באופן חישוב מועד הפירעון האפקטיבי.

272. בפרק זה, PD ו- LGD נמדדים באחוזים ו- EAD במונחי מטבע (לדוגמה, ש"ח), אלא אם צוין אחרת.

לחשיפות שאינן בכשל, הנוסחה לחישוב הנכסים המשוקללים בסיכון היא^{70,71}:

$$(R) = 0.12 * \frac{1 - \exp(-50 * PD)}{1 - \exp(-50)} + 0.24 * \left[1 - \frac{1 - \exp(-50 * PD)}{1 - \exp(-50)} \right]$$

$$(b) = [0.11852 - 0.05478 * \ln(PD)]^2$$

$$(K) = \left\{ LGD * N \left[\sqrt{\frac{1}{1-R}} * G(PD) + \sqrt{\frac{R}{1-R}} * G(0.999) \right] - PD * LGD \right\} * \frac{1 + (M - 2.5) * b}{1 - 1.5 * b}$$

$$(RWA) = K * 12.5 * EAD$$

דרישת ההון (K) עבור חשיפה בכשל מקבלת את הערך הגדול מבין השניים: אפס; או ההפרש בין LGD של החשיפה (כמתואר בסעיף 468) לבין ההערכה המיטבית של התאגיד הבנקאי להפסד הצפוי (כמתואר בסעיף 471). סכום הנכסים משוקללים בסיכון לחשיפה בכשל הוא תוצר של K, 12.5, וה- EAD.

מכפיל בשיעור 1.25 מיושם למקדם המתאם של כל החשיפות לתאגידים פיננסיים העומדים בקריטריונים הבאים:

⁷⁰ ln הוא הלוגריתם הטבעי.

⁷¹ N(x) מציין את פונקציית ההתפלגות הנורמלית-סטנדרטית המצטברת של המשתנה האקראי (היינו, ההסתברות שמשתנה נורמלי-סטנדרטי אקראי, עם תוחלת אפס ושונות של אחד, יהיה שווה או קטן מ-X). G(z) מציין את הפונקציה ההפוכה לפונקציית ההתפלגות המצטברת של משתנה נורמלי-סטנדרטי אקראי (היינו, ערך x כך ש N(x)=z). ההתפלגות הנורמלית-סטנדרטית המצטברת והפונקציה ההפוכה לפונקציית ההתפלגות הנורמלית-סטנדרטית, לדוגמה, זמינים בתוכנת אקסל בפונקציות NORMSDIST ו-NORMSINV.

⁷² אם חישוב זה גורם לדרישת הון שלילית עבור חשיפה כלשהי לריבונות, על התאגיד הבנקאי להשתמש בדרישת הון של אפס לחשיפה זו.

• תאגידים פיננסיים בפיקוח שסך נכסיהם גבוה או שווה ל- 100 מיליארד דולר ארה"ב. לקביעת ערך הנכס יש להשתמש בדוח הכספי המבוקר העדכני ביותר של החברה האם ושל החברות הבנות המאוחדות. למטרות סעיף זה, תאגיד פיננסי בפיקוח (regulated financial institution) מוגדר כחברה אם וחברות הבנות שלה, כאשר כל ישות משפטית מהותית בקבוצה המאוחדת מפקחת על ידי רגולטור האוכף דרישות לשמירת יציבות מערכתית בהתאם לנורמות בינלאומיות. אלה כוללים, בין היתר, גופים הנתונים לפיקוח כגון חברות ביטוח, ברוקרים/דילרים, בנקים, מוסדות חיסכון (Thrifts), וסוחרים בחוזים עתידיים (Futures Commission Merchants);

• תאגידים פיננסיים שאינם בפיקוח, ללא קשר לגודלם. תאגידים פיננסיים שאינם בפיקוח, למטרות סעיף זה, הם ישויות משפטיות שתחום פעילותן העיקרי כולל: ניהול נכסים פיננסיים, הלוואות, פקטורינג, החכרה (leasing), העמדת חיזוקי אשראי, איגוח, השקעות, נאמנות פיננסית, שירותים לצדדים נגדיים מרכזיים, מסחר בנוסטרו (proprietary trading), ופעילויות של מתן שירותים פיננסיים אחרים המוגדרים על ידי המפקחים.

מקדם המתאם (R_FI):

$$(R_{FI}) = 1.25 * \left\{ 0.12 * \frac{1 - \exp(-50 * PD)}{1 - \exp(-50)} + 0.24 * \left[1 - \frac{1 - \exp(-50 * PD)}{1 - \exp(-50)} \right] \right\}$$

דוגמאות למשקלי סיכון מובאות בנספח א'.

(ii) התאמות לגודל התאגיד עבור ישויות קטנות ובינוניות (Small-and Medium-sized Entities - SME)

273. לפי גישת ה- IRB לאשראי לתאגידים, יותר לתאגידים בנקאיים להבחין בין חשיפות ללווים שהם ישויות קטנות ובינוניות (SME) (חשיפות לתאגיד, כשמחזור המכירות השנתי המדווח של הקבוצה המאוחדת אליה שייך התאגיד, נמוך מ- 250 מיליון ש"ח) לבין אלו של תאגידים גדולים. ההתאמה לגודל תאגיד (כלומר, $0.04 * \left(1 - \frac{S - 25}{225} \right)$) תוכנס לנוסחת משקל הסיכון של חשיפות לתאגיד, כלפי הלווים הם ישויות קטנות ובינוניות (SME). S מבטא את מחזור המכירות השנתי במיליוני ש"ח, כאשר ערכי S נמצאים בטווח הנמוך או השווה ל- 250 מיליון ש"ח והגבוה או השווה ל- 25 מיליון ש"ח. כאשר מחזור המכירות השנתי המדווח נמוך מ- 25 מיליון ש"ח, יתייחסו אליו כאל מחזור מכירות בסך 25 מיליון ש"ח, לצורך התאמת גודל התאגיד עבור לוויים שהם ישויות קטנות ובינוניות (SME).

מקדם המתאם R יחושב כדלהלן:

$$(R) = 0.12 * \frac{1 - EXP(-50 * PD)}{1 - EXP(-50)} + 0.24 * \left[1 - \frac{1 - EXP(-50 * PD)}{1 - EXP(-50)} \right] - 0.04 * \left(1 - \frac{S - 25}{225} \right)$$

מובהר בזאת כי :

1. כאשר לא ניתן לקבוע ברמת סבירות גבוהה שמחזור המכירות השנתי של הקבוצה, אליה משתייך הלווה, נמוך מ- 250 מיליון ש"ח, אין לסווג את הלווה כ-SME. לדוגמה, כאשר לא ניתן להשיג דוחות כספים עדכניים של חלק מהתאגידים השייכים לקבוצה, אשר על פי נתוני העבר מחזור המכירות שלהם בקבוצה מהותי, ולא קיימת אינדיקציה עדכנית ומבוססת אחרת על היקף המכירות של תאגידים אלו.
2. מרגע בו חצה לראשונה מחזור המכירות השנתי של הקבוצה את סף 250 מיליון ש"ח, יסווגו הלווים אשר שייכים לקבוצה זו כ-Corporate (שאינן SME). לוויים אלו יסווגו כ-Corporate, גם אם לאחר מכן ירדו מכירות הקבוצה מתחת ל- 250 מיליון ש"ח, אלא אם הירידה בהיקף המכירות הינה מהותית ובעלת אופי קובע.

274. במקרים יוצאים מן הכלל, שבהם מחזור המכירות השנתי אינו מהווה אינדיקטור משמעותי לגודל הקבוצה, וסך הנכסים מהווה אינדיקטור משמעותי יותר, ובכפוף לאישור פרטני של המפקח, ניתן להחליף את הנתון בדבר מחזור המכירות השנתי, בסך הנכסים של הקבוצה המאוחדת, לצורך חישוב התאמת גודל התאגיד עבור ישויות קטנות ובינוניות (SME).

(iii) משקלי סיכון להלוואות מיוחדות

משקלי סיכון עבור CF , OF , PF ו- $IPRE$

275. תאגידים בנקאיים אשר אינם עומדים בדרישות לאמידת ההסתברות לכשל (PD) תחת גישת ה-IRB לתאגידים, יידרשו למפות את הדירוגים הפנימיים שלהם לחמש קטגוריות פיקוחיות, אשר לכל אחת מהן משקל סיכון מסוים. קריטריוני השיבוץ, עליהם יש להתבסס במיפוי, מפורטים בנספח ב'. משקלי הסיכון להפסדים בלתי צפויים לכל קטגוריה פיקוחית הם :

קטגוריות פיקוחיות ומשקלי סיכון בגין הפסדים בלתי צפויים עבור חשיפות להלוואות מיוחדות אחרות

חזק	טוב	משביע רצון	חלש	כשל
70%	90%	115%	250%	0%

276. למרות שקיימת ציפייה מהתאגידים הבנקאיים למפות את דירוגיהם הפנימיים לקטגוריות הפיקוחיות עבור חשיפות להלוואות מיוחדות, לפי קריטריוני השיבוץ שבנספח ב', ככלל, כל קטגוריה פיקוחית מתאימה לטווח של דירוגי אשראי חיצוניים, כמפורט להלן :

חזק	טוב	משביע רצון	חלש	כשל
לפחות BBB-	BB+ או BB	BB- או B+	B עד C-	לא רלוונטי

277. תאגידים בנקאיים רשאים להפחית את משקל הסיכון של הקטגוריות "חזק" ו- "טוב" ל- 50% ו- 70% בהתאמה, בתנאי שיתרת התקופה לפירעון קצרה משנתיים וחצי.

278. תאגידים בנקאיים העומדים בדרישות לאמידת PD, יוכלו להשתמש בגישה הבסיסית הרגילה עבור קבוצת נכסי התאגיד (FIRB), לחישוב משקלי הסיכון של קבוצות המשנה של ההלוואות המיוחדות (SL).

279. תאגידים בנקאיים שעומדים בדרישות לאמידת PD, LGD ו/או EAD יוכלו להשתמש בגישה המתקדמת הרגילה עבור קבוצת נכסי התאגיד (AIRB), לחישוב משקלי הסיכון של קבוצות המשנה של ההלוואות המיוחדות (SL).

משקלי סיכון ל- $HVCRE$ (נדל"ן מסחרי בעל תנודתיות גבוהה)

280. תאגידים בנקאיים חייבים למפות את הדירוגים הפנימיים שלהם לחמש קטגוריות פיקוחיות, כאשר לכל אחת מהן משקל סיכון מסוים. קריטריון השיבוץ, שעל בסיסו יתבצע המיפוי, זהה לקריטריון ל- IPRE, כמפורט בנספח ב'. משקלי הסיכון לכל קטגוריה הם:

קטגוריות פיקוחיות ומשקלי סיכון בגין הפסדים בלתי צפויים לנדל"ן מסחרי בעל תנודתיות גבוהה

חזק	טוב	משביע רצון	חלש	כשל
95%	120%	140%	250%	0%

281. ככלל, כל קטגוריה פיקוחית מתאימה לטווח של דירוגי אשראי חיצוניים, כמובא בסעיף 276.

282. תאגידים בנקאיים רשאים להפחית את משקל הסיכון של הקטגוריות "חזק" ו- "טוב" ל- 70% ו- 95% בהתאמה, בתנאי שיתרת התקופה לפירעון קצרה משנתיים וחצי.

283-284. בטל.

(iv) מסגרת לחישוב נכסי סיכון לחשיפות הכפופות לכשל כפול (double default)

284(i). עבור חשיפות מגודרות שתטופלנה במסגרת כשל כפול, תחושב דרישת ההון כמתואר בסעיף 284(ii) ו- 284(iii).

284(ii). דרישות ההון לחשיפות מגודרות, הכפופות למסגרת הטיפול של הכשל הכפול (K_{DD}), מחושבות על ידי הכפלת K_0 , כמוגדר להלן, במכפיל, התלוי ב- PD של ספק ההגנה (PD_g):

$$K_{DD} = K_0 * (0.15 + 160 * PD_g)$$

K_0 מחושב בדומה לחישוב דרישת ההון עבור חשיפות לתאגיד שאינן מגודרות (כמוגדר בסעיפים 272 ו-273), אך תוך שימוש בפרמטרים אחרים ל- LGD ולהתאמות למועד הפירעון.

$$K_0 = LGD_g * \left\{ N \left[\frac{G(PD_o) + \sqrt{\rho_{os}} * G(0.999)}{\sqrt{1 - \rho_{os}}} \right] - PD_o \right\} * \frac{1 + (M - 2.5) * b}{1 - 1.5 * b}$$

PD_o ו- PD_g אלו ההסתברויות לכשל של החייב ושל הערב, בהתאמה, ושתייהן כפופות לרצפת ה- PD שנקבעה בסעיף 285. מקדם המתאם ρ_{os} מחושב על פי נוסחת המתאם (R) שבסעיף 272 (או, במקרה המתאים, על פי סעיף 273), כאשר PD שווה ל- PD_o ו- LGD_g הינו ה- LGD של חשיפה ישירה דומה כלפי הערב (דהינו, באופן עקבי עם סעיף 301, ה- LGD המשויך לעסקת אשראי (facility) בלתי מגודרת של הערב, או לעסקת אשראי (facility) בלתי מגודרת של החייב, תלוי בשאלה האם במקרה של כשל גם הערב וגם החייב לא יעמדו בהתחייבויותיהם במשך התקופה בה קימת ראייה להתממשות תנאי עסקת הגידור, ובמבנה הערבות, המצביע על כך שגודל ההחזר יהיה תלוי במצב הפיננסי של הערב או של החייב, בהתאמה; באמידת אחד מ- LGD_s אלו, התאגיד הבנקאי רשאי להכיר בבטוחות שהוקצו במיוחד כנגד החשיפה ובהגנת אשראי, בהתאמה, באופן עקבי עם סעיפים 303 או 279 ו-468 עד 473 לפי העניין). אין להביא בחשבון "התאוששות כפולה" באומדן ה- LGD . המקדם של התאמת מועד הפירעון, b , מחושב לפי הנוסחה להתאמת מועד הפירעון (b) שבסעיף 272, כאשר PD הוא הנמוך מבין PD_o ו- PD_g . M הוא מועד הפירעון האפקטיבי של הערב, אשר בשום מקרה לא יכול להיות נמוך מרצפה של שנה אחת, אם מיושמת מסגרת כשל כפול.

284(iii). סכום נכסי הסיכון מחושב באותו אופן כמו בחשיפות לא מגודרות, כלומר:

$$RWA_{DD} = K_{DD} * 12.5 * EAD_g$$

2. רכיבי סיכון

(i) הסתברות לכשל (PD)

285. עבור חשיפות לתאגיד או לבנק, PD הוא הגבוה מבין השניים: PD לשנה אחת המשויך לדירוג הפנימי של הלווה לו מיוחסת החשיפה; או 0.03%. עבור חשיפות לריבונות, ה- PD הוא PD לשנה אחת המשויך לדירוג הפנימי של הלווה לו מיוחסת החשיפה. PD של לוויים, אשר הוקצה להם דירוגים) כשל, באופן עקבי עם הגדרת הכשל המובאת להלן, הינו 100%. בסעיפים 461 עד 463 מפורטות דרישות הסף עבור הנתונים עליהם מבוססים אומדני ה- PD אשר יוקצו לכל אחד מהדירוגים הפנימיים של הלווה, ועבור שיטות האמידה שלהם.

(ii) הפסד בהתרחש כשל (LGD)

286. תאגיד בנקאי חייב לספק אומדן ל- LGD עבור כל חשיפה לתאגיד, לריבונות או לבנק. קיימות שתי גישות ליצירת האומדן: הגישה הבסיסית והגישה המתקדמת.

LGD תחת הגישה הבסיסית

טיפול בחובות לא מובטחים (unsecured claim) וביטחונות לא מוכרים (non-recognized)

287. תחת הגישה הבסיסית, לחובות בכירים (senior claims) של תאגידים, ריבונות ובנקים, שאינם מגובים על ידי ביטחונות מוכרים, יוקצה LGD בשיעור של 45%.

288. לכל החובות הנדחים של תאגידים, ריבונות ובנקים יוקצה LGD של 75%. חוב נדחה הוא כזה שחוב אחר קודם לו באופן ברור ומפורש. סעיף זה מתייחס ל"נדחות", במובן המשפטי.

ביטחונות תחת הגישה הבסיסית

289. בנוסף לביטחונות הכשירים אשר הוכרו בגישה הסטנדרטית (הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203), תחת גישת הדירוגים הפנימיים קיימים סוגי ביטחונות נוספים, הנקראים ביטחונות IRB כשירים, אשר יוכרו גם הם. בכלל זאת חייבים, נדל"ן מסחרי ונדל"ן לדיור (CRE ו- RRE בהתאמה), וביטחונות אחרים, אשר עומדים בדרישות הסף שנקבעו בסעיפים 509 עד 524⁷³. הדרישות עבור ביטחונות פיננסיים כשירים, זהות לדרישות הסף התפעוליות, כפי שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203, החל מסעיף 111.

מתודולוגיה להכרה בביטחונות פיננסיים כשירים תחת הגישה הבסיסית

290. המתודולוגיה להכרה בביטחונות פיננסיים כשירים דומה לזו המוצעת תחת הגישה המקיפה (comprehensive approach) לביטחונות שהוצגה בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 (הגישה הסטנדרטית), בסעיפים 147 עד 181(i). השימוש בגישה הפשוטה (simple approach) לביטחונות, שהוצגה בגישה הסטנדרטית, לא יתאפשר לתאגידים בנקאיים, המיישמים את גישת הדירוגים הפנימיים.

291. ביישום הגישה המקיפה, ניתן לבטא את ההפסד האפקטיבי בהינתן כשל (LGD*) עבור עסקאות המובטחות בביטחונות (collateralized transaction) כדלהלן:

- LGD הוא של חשיפה בכירה בלתי מובטחת (unsecured) לפני ההכרה בביטחונות (45%);
- E הוא הערך השוטף של החשיפה (היינו, מזומן שניתן כהלואה או ניירות ערך שהוקצו (posted) או שניתנו כהלואה);
- E* הוא ערך החשיפה לאחר הפחתת סיכון (risk mitigation), כמתואר בסעיפים 147 עד 150 של הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203:

$$LGD^* = LGD \left(\frac{E^*}{E} \right)$$

תפישה זו משמשת לחישוב LGD^* בלבד. על תאגידים בנקאיים להמשיך ולחשב EAD ללא התחשבות בקיומם של ביטחונות, אלא אם צוין אחרת.

292. תאגידים בנקאיים, הכשירים ליישם את גישת הדירוגים הפנימיים הבסיסית, יכולים לחשב את E^* תוך שימוש בכל אחת מהדרכים של הגישה המקיפה לעסקאות המובטחות בביטחונות תחת הגישה הסטנדרטית (הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203).

293. כאשר עסקאות מסוג רכש חוזר (repo-style transactions) כפופות להסכם להתחשבות נטו (master netting agreement), תאגיד בנקאי יכול לבחור שלא להכיר בהשפעות ההתחשבות נטו (netting effect) בחישוב ההון. על תאגידים בנקאיים, המעוניינים להכיר בהשפעת הסכם להתחשבות נטו על עסקאות כאלו למטרות הון, לעמוד בתנאים שנקבעו בסעיפים 173 ו-174 של הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203. על התאגיד הבנקאי לחשב את E^* בהתאם לסעיפים 176 ו-177 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203, ולהשוותו ל-EAD. השפעת הביטחונות על עסקאות אלו עלולה שלא להשתקף בהתאמות ל-LGD.

אימוץ הקלה מהגישה המקיפה

294. בעקביות עם האמור בסעיף 170 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203, כאשר הצד שכנגד הינו שחקן משמעותי בשוק (core market participant) כמוגדר בסעיף 171, תאגיד בנקאי רשאי להשתמש במקדם ביטחון אפס לעסקאות מסוג רכש חוזר בכפוף לעמידה בכל תנאי הסעיף. לגבי סעיף 171 נקבעה רשימת גופים שיוכרו כ"משתתפים מרכזיים בשוק". כל שינוי בסעיפים 170 ו-171 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203, לגבי הגישה הסטנדרטית, יחול במקביל גם לגבי גישת ה-IRB.

מתודולוגיה להכרה בביטחונות IRB כשירים

295. המתודולוגיה לקביעת LGD אפקטיבי תחת הגישה הבסיסית, במקרים בהם תאגידים בנקאיים קיבלו ביטחונות IRB כשירים להבטחת חשיפה לתאגיד, מפורטת להלן:

- חשיפות, העומדות בדרישות הסף, אך היחס בין ערך הביטחונות השוטף שהתקבל (C) לבין הערך השוטף של החשיפה (E) נמוך מהסף C^* (היינו, מהרמה המזערית הנדרשת לביטחונות עבור חשיפה נתונה), יקבלו את ה-LGD המתאים לחשיפות בלתי מובטחות או לחשיפות שמובטחות על ידי ביטחונות שאינם "ביטחונות פיננסים כשירים" או "ביטחונות IRB כשירים".
- לחשיפות, עבורן היחס C/E עולה על סף שני, גבוה יותר, C^{**} (הרמה הנדרשת של ביטחונות-ביתר (over-collateralisation) עבור הכרה מלאה ב-LGD), ייוחס LGD לפי הטבלה שלהלן.

הטבלה שלהלן מציגה את ה- LGD המתאים ואת הרמה הנדרשת של הביטחונות-ביתר לחלקים המובטחים של חשיפות בכירות :

LGD מזערי עבור החלק המובטח של חשיפות בכירות

הרמה הנדרשת של סך ביטחונות-ביתר להכרה מלאה ב- LGD (C**) (C*)	רמת ביטחונות מזערית נדרשת לחשיפה (C*)	LGD מזערי	
_____	0%	0%	בטוחה פיננסית כשירה
125%	0%	35%	חייבים
140%	30%	35%	CRE/ RRE
140%	30%	40%	ביטחונות אחרים ⁷⁴

- חשיפות בכירות יחולקו לשניים : חלק מובטח במלואו וחלק שאינו מובטח.
- חלק החשיפה אשר יחשב כחלק המובטח במלואו, C/ C**, יקבל את ה- LGD הרלוונטי לסוג הביטחון.
- לחלק הנותר של החשיפה יש להתייחס כלא מובטח, ולייחס לו LGD של 45%.

מתודולוגיה לטיפול במאגרי ביטחונות

296. המתודולוגיה לקביעת ה- LGD האפקטיבי של עסקה תחת הגישה הבסיסית, כאשר תאגידים בנקאיים קיבלו ביטחונות פיננסיים וגם ביטחונות IRB כשירים אחרים, תואמת לטיפול בגישה הסטנדרטית (הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203), ומבוסס על ההנחיות הבאות :

- במקרה בו התאגיד הבנקאי השיג מגוון של ביטחונות להפחתת סיכוני אשראי (CRM), הוא יידרש לחלק את הערך המתואם של החשיפה (לאחר החלת מקדם ביטחון על ביטחונות פיננסיים כשירים), לחלקים שכל אחד מהם יוגדר לפי סוג ביטחון להפחתת סיכוני האשראי (CRM) אחד בלבד. לכן, על התאגיד הבנקאי לחלק את החשיפה לחלק המובטח בביטחונות פיננסיים כשירים, החלק המובטח על ידי חייבים, החלק המובטח בביטחונות CRE/RRE, חלק המובטח בביטחונות אחרים והחלק הבלתי מובטח, במקרה הרלוונטי.
- כאשר יחס סכום ערכי CRE/RRE וביטחונות אחרים לחשיפה המופחתת (לאחר הכרה בהשפעת ביטחונות פיננסיים כשירים וביטחונות חייבים) הוא מתחת לסף המזערי הרלוונטי לביטחון (ז"א רמת הביטחונות המזערית לחשיפה), החשיפה תקבל את ערך ה- LGD הלא מובטח - 45%.
- חישוב שקלול נכסי הסיכון לכל אחד מהחלקים המובטחים במלואם של חשיפה חייב להיעשות בנפרד.

⁷⁴ ביטחונות אחרים אינם כוללים נכסים פיסיים שנרכשו על ידי התאגיד הבנקאי כתוצאה מכשל של הלוואה.

LGD תחת הגישה המתקדמת

297. בכפוף לעמידה בדרישות סף נוספות, המפורטות להלן, ובהתאם לאישור פרטני מהמפקח, רשאים תאגידים בנקאיים להשתמש באומדנים פנימיים עצמיים של LGD עבור חשיפות לתאגיד, לריבונות ולבנק. LGD חייב להימדד כשיעור (באחוזים) ההפסד בהינתן כשל, מתוך ה-EAD. על תאגידים בנקאיים שקיבלו אישור להשתמש בגישת הדירוגים הפנימיים, ואינם מסוגלים לעמוד בדרישות סף נוספות אלו, להחיל את אומדני ה-LGD לפי הגישה הבסיסית, כמתואר לעיל.

298. דרישות הסף ליצירת אומדנים ל-LGD מפורטות בסעיפים 468 עד 473.

טיפול בעסקאות מסוג רכש חוזר (Repo-style transaction)

299. תאגידים בנקאיים, המעוניינים להכיר בהשפעת הסכם להתחשבנות נטו על עסקאות מסוג רכש חוזר למטרות הון, חייבים ליישם את המתודולוגיה שבסעיף 293 לקביעת E* אשר ישמש כ-EAD. לתאגידים בנקאיים, המשתמשים בגישה המתקדמת, יותר לבצע הערכות עצמיות של LGD עבור החלק האקוויוולנטי הבלתי מובטח (E*).

טיפול בערבויות ונגזרי אשראי

300. ישנן שתי דרכים להכרה ב-CRM הנובע מערבויות ומנגזרי אשראי, במסגרת גישת הדירוגים הפנימיים: הגישה הבסיסית, עבור תאגידים בנקאיים המשתמשים בערכי LGD פיקוחיים; והגישה המתקדמת, עבור תאגידים בנקאיים המשתמשים בהערכותיהם הפנימיות ל-LGD.

301. בשתי הגישות, ל-CRM של ערבויות או נגזרי אשראי, אסור לשקף את השפעת הכשל הכפול (double default) (ראו סעיף 482). ככזה, במידה שה-CRM מוכר על ידי התאגיד הבנקאי, משקל הסיכון המתואם לא יהיה נמוך ממשקל סיכון דומה של חשיפה ישירה לנותן ההגנה. בעקביות עם הגישה הסטנדרטית (הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203), התאגידים הבנקאיים יוכלו שלא להכיר בהגנת אשראי, אם הכרה בה תניב דרישת הון גבוהה יותר.

הכרה תחת הגישה הבסיסית

302. עבור תאגידים בנקאיים המיישמים את הגישה הבסיסית ל-LGD, הגישה לערבויות ונגזרי אשראי תהיה דומה לזו של הגישה הסטנדרטית כמפורט בסעיפים 189 עד 201 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203. טווח הערבים הכשירים זהה לאמור תחת הגישה הסטנדרטית, למעט העובדה כי תאגידים המדורגים בדירוג פנימי יכולים להיות מוכרים גם במסגרת הגישה הבסיסית. לקבלת הכרה, יש לעמוד בדרישות המפורטות בסעיפים 189 עד 194 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203.

303. ערבויות כשירות מערבים כשירים יוכרו כדלהלן:

- עבור החלק המכוסה של החשיפה, משקל סיכון נוצר על ידי שקלול הרכיבים הבאים:

- נוסחת שקלול הסיכון המתאימה לסוג הערב, וכן
- ה- PD המתאים לדירוג הערב או, אם התאגיד הבנקאי מחליט שלא להחיל טיפול תחליפי מלא, לדירוג כלשהו שבין דירוג החייב ודירוג הערב.
- באפשרות התאגיד הבנקאי להחליף את ה- LGD של העסקה ב- LGD המתאים לערבות, תוך התחשבות בבכירות ובביטחונות החוב הנערב (taking into account seniority and any collateralisation of a guaranteed commitment).

304. לחלק הבלתי מכוסה של החשיפה ייוחס משקל הסיכון הרלוונטי ללווה.

305. בהתקיים כיסוי חלקי, או אי התאמת מטבע בין ההתחייבות להגנת האשראי, יש לחלק את החשיפה לסכום מכוסה וסכום בלתי מכוסה. הטיפול לפי הגישה הבסיסית דומה לטיפול לפי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 (הגישה הסטנדרטית) כמפורט בסעיפים 198 עד 200, ותלוי בשאלה אם הכיסוי הוא פרופורציונאלי או רובדי (tranching).

הכרה תחת הגישה המתקדמת

306. תאגידים בנקאיים, המשתמשים בגישה המתקדמת להערכת LGDs יכולים לשקף את השפעת הפחתת הסיכון של ערבויות או נגזרי אשראי באמצעות התאמת אומדני PD או LGD. בין אם התאמות מבוצעות באמצעות PD או באמצעות LGD, עליהן להתבצע באופן עקבי לכל סוג ערבות או נגזרי אשראי. במסגרת התאמה זו אין לכלול את השפעת הכשל הכפול. לפיכך, משקל הסיכון המותאם חייב להיות לפחות בגובה חשיפה ישירה דומה לנותן ההגנה.

307. לתאגיד בנקאי, הנסמך על הערכות פנימיות ל- LGD, קיימת אפשרות לאמץ את הטיפול המיועד לתאגידים בנקאיים הפועלים תחת גישת הדירוגים הפנימיים הבסיסית (סעיפים 302 עד 305 לעיל), או לבצע התאמה לאומדן ה- LGD של החשיפה, באופן שישקף את קיומם של ערבויות או נגזרי אשראי. במסגרת אפשרות זאת, אין מגבלות לטווח הערבים הכשירים, למרות שיש לעמוד בדרישות הסף כמפורט בסעיפים 483 ו- 484 בנוגע לסוג הערבות. לצורך הכרה בנגזרי אשראי, יש לעמוד בדרישות המפורטות בסעיפים 488 ו- 489.⁷⁵

דרישות תפעוליות להכרה בכשל כפול

(i) 307. לתאגיד בנקאי המיישם את גישת הדירוגים הפנימיים קיימת האפשרות להשתמש בגישה החלופית לקביעת דרישת ההון המתאימה לחשיפה. עם זאת, עבור חשיפות המגודרות על ידי אחד מהמכשירים הבאים, יכולה להיות מיושמת מסגרת הכשל הכפול, כאמור בפסקאות (i) 284 עד (iii) 284, בכפוף לדרישות תפעוליות נוספות הקבועות בסעיף (ii) 307. התאגיד הבנקאי יכול להחליט, עבור כל חשיפה כשירה בנפרד, אם להחיל את מסגרת הכשל הכפול או את הגישה החלופית.

⁷⁵ כאשר נגזרי האשראי אינם מכסים ארגון מחדש של ההתחייבות הבסיסית, תיושם ההכרה החלקית המפורטת בסעיף 192 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203.

- א. נגזר אשראי לא ממומן (unfunded) מול ישות יחידה (single name) (למשל, CDS - Credit Default Swaps) או ערבויות מסוג single name.
- ב. מוצרי סל "הראשון לכשל" (First-to-Default basket products) - הטיפול בכשל כפול יחול על הנכס בעל "שווי הסיכון" הנמוך ביותר בסל.
- ג. מוצרי סל "ה-n לכשל" (nth-to-default) - ההגנה כשירה רק תחת מסגרת הכשל הכפול אם הושגה הגנת כשל כשרה לנכסים ה-nth (n-1) או כאשר (n-1) מהנכסים בסל המוצרים הגיעו לכשל.
- 307(ii). מסגרת הכשל הכפול תחול רק בהתקיים התנאים הבאים:
- א. משקל הסיכון הקשור לחשיפה, לפני החלת מסגרת זו להקצאת הון, אינו לוקח בחשבון היבט כלשהו של הגנת אשראי.
- ב. הישות, המוכרת הגנת אשראי הינה בנק⁷⁶, חברת השקעה או חברת ביטוח (אך רק אלו שעוסקות במתן הגנת אשראי, כולל חברות ביטוח מסוג Mono-Lines וביטוח מתחדש (re-insurance), וסוכנויות אשראי ליצוא שאינן ריבוניות⁷⁷), אליה מתייחסים כאל חברה פיננסית, אשר:
- מפקחת באופן דומה לפיקוח לפי הוראות ניהול בנקאי תקין בדבר הלימות ההון (בהתקיים פיקוח ושקיפות או משמעת שוק) או בעלת דירוג חיצוני באיכות "השקעה" לכל הפחות אשר הוקצה על ידי חברת דירוג אשראי כשירה, כאמור בסעיף 90 להוראות ניהול בנקאי תקין מספר 203.
 - בעלת דירוג פנימי אשר הוקצה ל-PD זהה או נמוך מזה התואם לדירוג חיצוני באיכות של A-, החל מהזמן בו ניתנה הגנת האשראי לחשיפה ואילך; וכן
 - בעלת דירוג פנימי אשר הוקצה ל-PD זהה או נמוך מזה התואם לדירוג חיצוני באיכות "השקעה".
- ג. ההתחייבות הנדונה הינה:
- חשיפה לתאגיד כמוגדר בסעיפים 218 עד 228 (ללא חשיפות להלוואות מיוחדות (SL)), עבורן מיושמת גישת קריטריון השיבוץ הפיקוחי כמתואר בסעיפים 275 עד 282; או
 - חשיפה כלפי SPE שאינה מוגדרת כחשיפה לריבונות בסעיף 229; או
 - הלוואה שהוקצתה לעסק קטן וסווגה כחשיפה קמעונאית כמוגדר בסעיף 231.
- ד. החייב הנדון אינו:
- חברה פיננסית כמוגדר בסעיף קטן ב'; או
 - חבר באותה קבוצה, בה חבר ספק ההגנה.
- ה. הגנת האשראי עומדת בדרישות הסף התפעוליות למכשירים אלו כמפורט בסעיפים 189 עד 193 להוראות ניהול בנקאי תקין מספר 203.

⁷⁶ לא כולל PSEs ו-MDBs, למרות שלפי סעיף 230 ניתן להתייחס לחובות שלהם כאל חובות של בנקים.

⁷⁷ "שאינן ריבוניות" משמעותו שהגנת האשראי הנדונה איננה נהנית משום ערבות נגדית מפורשת של ריבונות.

- ו. בהתאם לעמידה בתנאי סעיף 190 לערבויות, עבור כל מקרה של הכרה בהשפעות הכשל הכפול לערבויות ונגזרי אשראי, לתאגיד הבנקאי חייבת להיות הזכות והציפייה לקבל תשלום מספק הגנת אשראי מבלי להזדקק לנקיטת הליכים משפטיים לאכיפת התשלום על הצד שכנגד. במידת האפשר, על תאגיד בנקאי לנקוט צעדים על מנת לוודא שנותן ההגנה מוכן יהיה לשלם לאלתר בהתרחש אירוע אשראי.
- ז. הגנת האשראי שנרכשה, משפה על כל הפסדי האשראי בחלק המגודר של החשיפה, אשר נובעים מאירועי אשראי המצוינים בחוזה.
- ח. אם מבנה ההחזר מאפשר סילוק פיזי של ההתחייבות (physical settlement), חייבת להיות ודאות משפטית באשר ליכולת העבירות של ההלוואה, אגרת חוב או ההתחייבות התלויה. אם בכוונת תאגיד בנקאי להעביר התחייבות אחרת, שאינה החשיפה הנדונה, עליו להבטיח שההתחייבות המועברת נזילה דיה על מנת לאפשר לתאגיד הבנקאי לרכוש אותה לצורך העברה בהתאם לחוזה.
- ט. תנאי הסכמי הגנת האשראי חייבים להיות מאושרים משפטית בכתב הן על ידי ספק ההגנה והן על ידי התאגיד הבנקאי.
- י. במקרה של הגנה כנגד סיכונים דילול, למוכר החייבים שנרכשו אסור להיות חבר בקבוצה לה שייך ספק ההגנה.
- יא. אין מתאם גבוה בין איכות האשראי של ספק הגנה ובין איכות האשראי של בעל החוב של החשיפה הנדונה, בשל תלות ביצועיהם בגורמים משותפים, מעבר לגורם הסיכון השיטתי (Systematic Risk Factors). לתאגיד הבנקאי יש תהליך לזיהוי מתאמים גבוהים אלו. דוגמה למקרה בו יתקיים מתאם גבוה הינה כאשר ספק ההגנה ערב לחוב של ספק טובין או שירותים, וחלק ניכר מהכנסתו או רווחיו של ספק הטובין והשירותים מקורה בספק ההגנה.

(iii) חשיפה בכשל (EAD)

308. הסעיפים הבאים חלים על פוזיציות מאזניות וחוץ מאזניות. כל החשיפות נמדדות כסכום ברוטו, ללא ניכוי הפרשות ספציפיות או מחיקות חלקיות. ה- EAD על סכומים שנמשכו לא יפחת מסך (i) הסכום שיופחת מההון הפיקוחי של התאגיד הבנקאי אילו היו החשיפות נמחקות במלואן, ו- (ii) כל ההפרשות הספציפיות והמחיקות החלקיות. כאשר ההפרש בין ה- EAD של המכשיר לבין הסך של (i) ו- (ii) הוא חיובי, סכום זה ייקרא ניכיון (discount). חישוב נכסי הסיכון בלתי תלוי בכל ניכיון שלא יהיה. בנסיבות המוגבלות המתוארות בסעיף 380, ניתן לכלול ניכיונות (discounts) במדידת סך ההפרשות הכשירות, למטרת חישוב ההפרשה להפסד צפוי (EL) כמפורט בפרק ז'.

מדידת חשיפה לפריטים מאזניים

309. קיזוז הלוואות ופיקדונות מאזניים יוכרו בכפוף לאותם תנאים שבגישה הסטנדרטית (סעיף 188 בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203). הטיפול בקיזוז הפריטים המאזניים, בהתקיים אי התאמת מטבע או אי התאמת תקופות פירעון, יהיה דומה לזה שבגישה הסטנדרטית, כמתואר בסעיפים 200 ו- 202 עד 205 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203.

מדידת חשיפה לפרטים חוץ מאזניים (למעט נגזרי שע"ח, ריבית, ני"ע וסחורות)

310. עבור פריטים חוץ מאזניים, חשיפה מחושבת כמכפלת סכום ההתחייבות שטרם נמשכה במקדם המרה לאשראי (CCF - credit conversion factor). ישנן שתי גישות לאמידת מקדם ההמרה לאשראי: הגישה הבסיסית והגישה המתקדמת.

EAD תחת הגישה הבסיסית

311. סוגי המכשירים ומקדם ההמרה לאשראי המיוחס להם יהיו זהים לאלו שבגישה הסטנדרטית, כמצוין בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 סעיפים 82 עד 89, למעט מחויבויות (commitments), מכשירי הנפקת אג"ח (Note Issuance Facilities - NIFs) ומכשירי חיתום מתחדשים (Revolving Underwriting Facilities - RUFs).

312. מקדם המרה לאשראי של 75% יוחל על מחויבויות, NIFs ו-RUFs ללא התחשבות בתאריך הפירעון של עסקת האשראי (facility). מקדם המרה זה לא יחול על עסקאות אשראי (facilities) עליהן התאגיד הבנקאי לא התחייב, שניתנות לביטול ללא תנאי או שמעשית הן נתונות לביטול אוטומטי, למשל ביטול ההתחייבות כתוצאה מהתדרדרות באיכות האשראי של הלווה, בכל עת וללא הודעה מוקדמת. לעסקאות אשראי (facilities) אלו ייוחס מקדם המרה לאשראי של 0%.

313. הסכום לו מיוחס מקדם ההמרה לאשראי יהא הנמוך מבין ערך מסגרת האשראי הבלתי מנוצלת, והערך המשקף אילוצי זמינות אפשריים של עסקת האשראי (facility), כגון קיומה של תקרה לסכום ההלוואה הפוטנציאלי. במידה ועסקת האשראי (facility) כוללת אילוצים כאלו, חייבים להיות לתאגיד בנקאי נהלים לניטור וניהול התומכים בכך.

314. בטל.

315. במידה וההתחייבות מתייחסת לחשיפה חוץ מאזנית אחרת (למשל, ערבות למסגרת אשראי לא מנוצלת), יחילו התאגידים הבנקאיים, הפועלים תחת הגישה הבסיסית, את מקדם ההמרה לאשראי הנמוך יותר מבין המקדמים המיוחסים לחשיפות חוץ מאזניות אלו.

EAD תחת הגישה המתקדמת

316. תאגידים בנקאיים, העומדים בדרישות הסף לשימוש באומדניהם העצמיים ל-EAD (ראו סעיפים 474 עד 478), יורשו להשתמש באומדניהם הפנימיים לקביעת מקדמי המרה לאשראי (CCF) עבור סוגים שונים של מוצרים, בתנאי שהחשיפה אינה כפופה למקדם המרה לאשראי של 100% על פי הגישה הבסיסית (ראו סעיף 311).

מדידת חשיפה של עסקאות, החושפות את התאגידים הבנקאיים לסיכון אשראי של צד נגדי

317. מדידת חשיפה לעסקאות מימון ני"ע (SFTs) ונגזרים שנרכשו מעבר לדלפק (OTC), החושפים את התאגידים הבנקאיים לסיכון אשראי של צד נגדי, תחת גישת הדירוגים הפנימיים (IRB), תחושב על פי הכללים שבנספח ג' להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203.

(iv) מועד פירעון אפקטיבי (M)

318. עבור תאגידים בנקאיים המשתמשים בגישה הבסיסית לטיפול בחשיפות לתאגיד, המועד לפירעון האפקטיבי (M) יהיה שנתיים וחצי, מלבד עסקאות מסוג רכש חוזר, עבורן יהא המועד לפירעון האפקטיבי שישה חודשים.

319. תאגידים בנקאיים המשתמשים באחד האלמנטים של גישת הדירוגים הפנימיים המתקדמת, נדרשים למדוד את המועד לפירעון האפקטיבי לכל עסקת אשראי (facility) כמוגדר להלן.

320. למעט המצוין בסעיף 321, M מוגדר כגובה מבין שנה אחת והזמן האפקטיבי בשנים הנותר לפירעון, כפי שמוגדר להלן. בכל המקרים, M לא יעלה על 5 שנים.

- עבור מכשיר הכפוף ללוח סילוקין הכולל תזרים מזומנים קבוע, M מוגדר כ:

$$M = \frac{\sum_t t * CF_t}{\sum_t CF_t}$$

כאשר CF_t הוא תזרימי המזומנים (קרן, ריבית ועמלות), המשולמים על ידי הלווה על פי החוזה בזמן t (נמדד ביחידות של שנים).

- כאשר התאגיד הבנקאי אינו יכול לחשב את המועד לפירעון האפקטיבי של התשלומים החוזיים באופן המוגדר לעיל, באפשרותו להשתמש באומדן שמרני יותר ל-M, למשל ש-M יהיה שווה לזמן המקסימאלי שנותר לפדיון (בשנים), לסילוק מלא של ההתחייבות החוזית (קרן, ריבית ועמלות) על פי תנאי הסכם ההלוואה. בדרך כלל, תהיה התאמה לזמן הנומינלי לפירעון של המכשיר.

- עבור נגזרים הכפופים להסכם להתחשבות נטו, יש להשתמש בממוצע משוקלל של פירעון העסקאות, כאשר אומדים את ההתאמה למועד הפירעון. יתר על כן, יש להשתמש בסכום הרעיוני של כל עסקה לשקלול מועד הפירעון.

321. רצפת השנה האחת אינה חלה על חשיפות קצרות טווח מסוימות, על עסקאות מונעות שוק הון (capital market-driven) המובטחות לחלוטין או כמעט לחלוטין⁷⁸ (כלומר, עסקאות נגזרים שנרכשו מעבר לדלפק OTC, והלוואות מרווח (margin lending)), ועל עסקאות מסוג רכש חוזר (כלומר: רכש חוזר, מכר חוזר או השאלת/שאיילת ניירות ערך), שמועד פירעונם המקורי הוא

⁷⁸ הכוונה היא לכלול את שני הצדדים לעסקה המקיימת תנאים אלו כאשר לאף אחד מהצדדים אין חוסר-ביטחונות סיסטמטי.

פחות משנה אחת, כאשר מסמכי העסקה כוללים סעיפי התאמת מרווח יומית (daily remargining). חובה שהמסמכים של כל העסקאות הכשירות יכללו דרישה לשערוך יומי, וכן שיכללו סעיפים המאפשרים הנזלה מיידית או חילוט הבטוחה במקרה של כשל או אי עמידה בהתאמת המרווח (remargining). תקופת הפירעון של עסקאות אלו תהיה הארוכה מבין יום אחד ומועד הפירעון האפקטיבי (M), בעקביות עם ההגדרה לעיל).

322. בנוסף לעסקאות בסעיף 321 לעיל, חשיפות קצרות טווח אחרות בעלות תקופת פירעון מקורית של פחות משנה אחת, שאינן חלק מפעילות המימון השוטף שהתאגיד הבנקאי מעניק לחייב, עשויות להיות כשירות לפטור מרצפת השנה האחת. סוגי החשיפות קצרות הטווח הכשירות לטיפול זה:

- עסקאות מסוימות מונעות שוק הון ועסקאות מסוג רכש חוזר, שאינן נכנסות לסעיף 321 ;
- עסקאות סחר לטווח קצר בעלות אופי נוזל (short term self liquidating trade) מסוימות. לגבי מכתבי אשראי (letters of credit) ליבוא ויצוא ועסקאות דומות, ניתן להתחשב בזמן שנותר לפדיון בפועל ;
- חשיפות מסוימות, הנובעות מסילוק רכישת ומכירת ניירות ערך. חשיפות אלו כוללות משיכות יתר שנגרמו כתוצאה מעסקאות ני"ע שכשלו, רק אם משיכות היתר נמשכו רק למספר קצר וקבוע של ימי עסקים ;
- חשיפות מסוימות שנוצרו מהסדר סילוק עתידי במזומן אשר אמור להתבצע על ידי העברה אלקטרונית, כולל משיכות יתר שנגרמו מהעברות מזומן שכשלו, רק במידה ומשיכות היתר ימשכו רק למספר קצר וקבוע של ימי עסקים ;
- חשיפות מסוימות לבנקים הנובעות מסילוקי שער חליפין ; יובהר כי :
- הרשימה מתייחסת רק לחשיפות לזמן קצר, לגביהן אין לתאגיד הבנקאי כוונה או חובה חוקית לגלגל אותה, והוא לא יגלגלה בפועל. כאשר התאגיד הבנקאי נוהג לעיתים קרובות (על בסיס סטטיסטי מצטבר) לגלגל סוג מסוים של עסקאות לפי אפיון העסקה/ענף/לקוח, למרות שאין לו כוונה או חובה חוקית לעשות זאת, אזי ה-M יהיה שווה ל-1 (שנה). בשלב זה לא מוצא המפקח לנכון לקבוע סף למבחן הסטטיסטי. קביעה כזו תישקל, אם ימצא כי שיקול הדעת מנוצל לרעה.
- הלוואות און-קול ופיקדונות בין בנקאיים, מעצם מהותם, מהווים מכשיר למימון שוטף, ולכן לא נכללים בסעיף זה.
- הימשכות הליך הסליקה נחשבת קצרה אם היא מסתיימת תוך 5 ימי עסקים ממועד היוצרות העסקה, לכל היותר.

323. עבור עסקאות שעומדות בתנאי סעיף 321 הכפופות להסכם להתחשבנות נטו, יש להשתמש בממוצע המשוקלל של התקופות לפירעון של העסקאות לצורך אמידת ההתאמה למועד הפירעון. עבור עסקאות שבסעיף 167 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 תחול על הממוצע רצפה בגובה תקופת החזקה (holding period), דהיינו 5, 10 או 20 ימים, בהתאם לסוג

העסקה. כאשר הסכם ההתחשבות נטו מכיל יותר מסוג אחד של עסקאות, תחול על הממוצע רצפה של תקופת ההחזקה הגבוהה ביותר. יתר על כן, יש להשתמש בסכום הרעיוני של כל עסקה לצורך שקלול מועד הפירעון.

324. בהעדר התאמות מפורשות, מועד הפירעון האפקטיבי (M) שיש לייחס לכל החשיפות הוא 2.5 שנים, אלא אם מצוין אחרת בסעיף 318.

טיפול באי התאמת תקופות פירעון

325. הטיפול באי התאמת תקופות פירעון תחת גישת הדירוגים הפנימיים זהה לזה של הגישה הסטנדרטית - סעיפים 202 עד 205 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203.

ד. כללים לחשיפות קמעונאיות

326. פרק ד' מציג בפירוט את השיטה לחישוב דרישת ההון בגין UL לחשיפות קמעונאיות. פרק ד.1 מספק שלוש פונקציות של משקל סיכון: הראשונה, לחשיפות במשכון דירת מגורים (residential mortgage exposures); השנייה, לחשיפות קמעונאיות מתחדשות כשירות; ושלישית, לחשיפות קמעונאיות אחרות. פרק ד.2 מציג את רכיבי הסיכון, שימשו כתשומות בפונקציות משקל הסיכון. השיטה למדידת הפסדים צפויים, ולקביעת הפער בין מדידה זו לבין ההפרשה לחובות מסופקים (provisions) מתוארת בפרק ז'.

1. נכסים משוקללי סיכון לחשיפות קמעונאיות

327. קיימות שלוש פונקציות נפרדות של משקל סיכון לחשיפות קמעונאיות, כמוגדר בסעיפים 328 עד 330. משקלי הסיכון לחשיפות קמעונאיות מבוססים על הערכות נפרדות של PD ו-LGD, כתשומות לפונקציות משקל הסיכון. אף אחת משלוש הפונקציות הללו אינה כוללת התאמה למועד הפירעון. בפרק זה, PD ו-LGD, נמדדים באחוזים ו-EAD נמדד במונחי מטבע (כגון ש"ח).

(i) חשיפות במשכון דירת מגורים (residential mortgage exposures)

328. לחשיפות המוגדרות בסעיף 231, שאינן במצב של כשל והן מובטחות, באופן מלא או חלקי⁷⁹, באמצעות משכון דירת מגורים, יוקצו משקלי הסיכון על בסיס הנוסחה הבאה:

$R = 0.15$ מקדם המתאם

$$K = LGD * N \left[\sqrt{\frac{1}{1-R}} * G(PD) + \sqrt{\frac{R}{1-R}} * G(0.999) \right] - PD * LGD$$

⁷⁹ המשמעות היא שמשקלות הסיכון להלוואות במשכון דירת מגורים חלות גם על החלק הבלתי מובטח של אותן הלוואות במשכון דירת מגורים.

$$RWA = K * 12.5 * EAD$$

נכסים משוקללי סיכון

דרישת ההון (K) עבור חשיפה בכשל מקבלת את הערך הגבוה מבין השניים : אפס ; או ההפרש בין LGD של החשיפה (כמתואר בסעיף 468) לבין ההערכה המיטבית של התאגיד הבנקאי להפסד הצפוי (כמתואר בסעיף 471). סכום הנכסים משוקללי הסיכון לחשיפה בכשל הוא מכפלה של K, 12.5 וה- EAD.

(ii) חשיפות קמעונאיות מתחדשות כשירות (QRRE)

329. לחשיפות קמעונאיות מתחדשות כשירות (QRRE), כמוגדר בסעיף 234, אשר אינן מצויות במצב של כשל, יוקצו משקלי הסיכון על בסיס הנוסחה הבאה :

$$R = 0.04$$

מקדם המתאם

$$K = LGD * N \left[\sqrt{\frac{1}{1-R}} * G(PD) + \sqrt{\frac{R}{1-R}} * G(0.999) \right] - PD * LGD$$

דרישת ההון

$$RWA = K * 12.5 * EAD$$

נכסים משוקללי סיכון

דרישת ההון (K) עבור חשיפה בכשל מקבלת את הערך הגבוה מבין השניים : אפס ; או ההפרש בין LGD של החשיפה (כמתואר בסעיף 468) לבין ההערכה המיטבית של התאגיד הבנקאי להפסד הצפוי (כמתואר בסעיף 471). סכום הנכסים משוקללי הסיכון לחשיפה בכשל הוא מכפלה של K, 12.5 וה- EAD.

(iii) חשיפות קמעונאיות אחרות

330. לכל יתר החשיפות הקמעונאיות שאינן במצב של כשל, יוקצו משקלי הסיכון על בסיס הנוסחה הבאה, שבה מקדם המתאם משתנה בהתאם לשיעור ה- PD :

$$R = 0.03 * \frac{1 - \exp(-35 * PD)}{1 - \exp(-35)} + 0.16 * \left[1 - \frac{1 - \exp(-35 * PD)}{1 - \exp(-35)} \right]$$

מקדם המתאם

$$K = LGD * N \left[\sqrt{\frac{1}{1-R}} * G(PD) + \sqrt{\frac{R}{1-R}} * G(0.999) \right] - PD * LGD$$

דרישת ההון

$$RWA = K * 12.5 * EAD$$

נכסים משוקללי סיכון

דרישת ההון (K) עבור חשיפה בכשל מקבלת את הסכום הגבוה מבין השניים : אפס ; או ההפרש בין LGD של החשיפה (כמתואר בסעיף 468) לבין ההערכה המיטבית של התאגיד הבנקאי להפסד הצפוי (כמתואר בסעיף 471). סכום הנכסים משוקללי הסיכון לחשיפה בכשל הוא מכפלה של K, 12.5 וה- EAD.

דוגמאות למשקלי סיכון מובאות בנספח א'.

2. רכיבי סיכון

(i) הסתברות לכשל (PD - Probability of Default) והפסד בעת כשל (LGD - Loss Given Default)

331. לכל מאגר מזוהה של חשיפות קמעונאיות, קיימת ציפייה מהתאגידים הבנקאיים לספק אומדן ל- PD ו- LGD המיוחסים למאגר, בכפוף לדרישות הסף המופיעות בפרק ח'. בנוסף, ה- PD לחשיפות קמעונאיות מקבל את הערך הגבוה מבין השניים: PD לשנה אחת המיוחס למאגר החשיפות הקמעונאיות; או 0.03%.

(ii) הכרה בערבויות ובנגזרי אשראי

332. תאגידים בנקאיים רשאים לשקף את השפעות הפחתת הסיכון של ערבויות ונגזרי אשראי כתמיכה להתחייבות בודדת או למאגר חשיפות, באמצעות התאמה של אומדן ה- PD או ה- LGD, בכפוף לדרישות הסף, המופיעות בסעיפים 480 עד 489. בין אם ההתאמות מבוצעות באמצעות PD או LGD, הן חייבות להיעשות באופן עקבי עבור סוג נתון של ערבות או נגזר אשראי.

333. בעקביות עם הדרישות שצוינו לעיל בדבר חשיפות לתאגיד, לריבונות ולבנק, תאגידים בנקאיים חייבים להימנע מהכללת ההשפעה של כשל כפול (double default) בהתאמות מעין אלו. משקל הסיכון המותאם חייב להיות גדול או שווה לזה של חשיפה ישירה ברת השוואה לספק ההגנה. בעקביות עם הגישה הסטנדרטית (הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203), תאגידים בנקאיים יוכלו לבחור שלא להכיר בהגנת אשראי, אם הכרה בה תניב דרישת הון גבוהה יותר.

(iii) חשיפה בעת כשל (EAD - Exposure At Default)

334. חשיפות קמעונאיות מאזניות וחוף מאזניות נמדדות לפני ניכוי הפרשות ספציפיות או מחיקות חלקיות. ה- EAD על יתרות מאזניות לא יפחת מהסכום הכולל של שני הגורמים הבאים: (i) הסכום שבו היה מופחת ההון הפיקוחי של התאגיד הבנקאי אילו נמחקו החשיפות במלואן; וכן (ii) כל ההפרשות הספציפיות והמחיקות החלקיות. כאשר ההפרש בין EAD של המכשיר לבין הסכום הכולל של (i) ו- (ii) הוא חיובי, סכום זה ייקרא ניכיון (discount). חישוב נכסי הסיכון בלתי תלוי בניכיונות (discounts) כלשהם. בנסיבות המוגבלות המתוארות בסעיף 380, ניתן לכלול ניכיונות (discounts) במדידת סך ההפרשות הכשירות למטרת חישוב ההפרשה להפסד צפוי (EL) כמפורט בפרק ז'.

335. קיזוז הלוואות ללקוח קמעונאי ופיקדונות מאזניים שלו בתאגיד הבנקאי, יהיה מותר בכפוף לתנאים המופיעים בסעיף 188 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203. לפרטים קמעונאיים חוף

מאזניים, תאגידים בנקאיים חייבים להשתמש באומדניהם ל-CCFs, ובלבד שדרישות הסף בסעיפים 474 עד 477, ו-479 מולאו.

336. במקרה של חשיפות קמעונאיות עם משיכות (drawdown) עתידיות בלתי ודאיות כדוגמת כרטיסי אשראי, על התאגיד הבנקאי להתחשב בהיסטוריה של אותן חשיפות ו/או בצפי למשיכות נוספות הקודמות לכשל, לעניין הכיול הכולל של אומדני ההפסד. בפרט, במקרים בהם אומדני ה-EAD של התאגיד הבנקאי אינם משקפים את מקדמי ההמרה לקווי אשראי בלתי מנוצלים, עליו לשקף באומדני ה-LGD את הסבירות של משיכות נוספות לפני כשל. מנגד, אם התאגיד הבנקאי אינו כולל את האפשרות של משיכות נוספות באומדני ה-LGD שלו, עליו לעשות זאת באומדניו ל-EAD.

337. כאשר התאגיד הבנקאי מיישם את גישת ה-IRB לסיכון אשראי, במקרים בהם אוגחו רק היתרות המאזניות של עסקאות אשראי (facilities) קמעונאיות, על התאגידים הבנקאיים לוודא כי הם ממשיכים להחזיק את ההון הדרוש כנגד חלקם (דהיינו, "זכויות מוכר") ביתרות החוץ מאזניות הקשורות לחשיפות המאוגחות. המשמעות היא שעבור עסקאות אשראי (facilities) מעין אלו, תאגידים בנקאיים חייבים לשקף את השפעת ה-CCF באומדני ה-EAD שלהם ולא באומדני ה-LGD. על מנת לקבוע את ה-EAD של זכויות המוכר בקווי האשראי החוץ מאזניים, יש להקצות את היתרות החוץ מאזניות של חשיפות מאוגחות בין זכויות המוכר לזכויות המשקיעים על בסיס פרו-רטה (יחסי), בהתבסס על חלקם היחסי של המוכר ושל המשקיעים ביתרות המאוגחות המאזניות. חלקם של המשקיעים ביתרות החוץ מאזניות הקשורות לחשיפות המאוגחות, כפוף לטיפול בסעיף 643 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 205.

338. במידה שקיימות התחייבויות צמודות לשער חליפין, או לשערי ריבית, בתיק הקמעונאי של התאגיד הבנקאי, לצרכי יישום גישת IRB, אין התאגידים הבנקאיים רשאים לספק את הערכותיהם הפנימיות לסכומים שווי ערך אשראי. תחת זאת, ימשיכו לחול כללי הגישה הסטנדרטית (הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203).

ה. כללי חשיפות למניות

339. פרק ה' מציג את השיטה לחישוב דרישות ההון כנגד UL בגין חשיפה למניות. פרק ה.1. דן בנושאים הבאים: (א) גישה מבוססת שוק (market-based) (הנחלקת לגישה פשוטה לשקלול סיכון ולשיטות מודלים פנימיים), (ב) גישת PD/LGD. רכיבי הסיכון מפורטים בפרק ה.2. השיטה לחישוב הפסדים צפויים ולקביעת ההפרש בין מדידה זו להפרשות, מתוארת בפרק ז'.

1. נכסים משוקללי סיכון בשל חשיפות למניות

340. נכסים משוקללי סיכון בשל חשיפות למניות בתיק למסחר יהיו כפופים לכללי ההון בגין סיכון שוק.

341. קיימות שתי גישות אפשריות לחישוב נכסים משוקללי סיכון בשל חשיפות למניות שאינן מוחזקות בתיק למסחר: גישה מבוססת שוק וגישת PD/LGD. סעיף זה לא חל על החזקת מניות לא מהותית, כמוגדר בסעיף 358, הכפופים לדרישות ההוניות הנדרשות לפי הגישה הסטנדרטית (הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203).

342. תאגידים בנקאיים חייבים לשמור על עקביות בבחירתם, ובפרט עליהם להימנע מבחירה על פי שיקולים של ארביטרוז' פיקוחי.

(i) גישה מבוססת שוק

343. על פי הגישה מבוססת השוק, תאגידים בנקאיים רשאים לחשב את דרישות ההון המזעריות שלהם כנגד החזקת מניות בתיק הבנקאי באמצעות אחת משתי שיטות נפרדות ומובחנות או בשתייהן גם יחד: גישה פשוטה למשקל סיכון או שיטת מודלים פנימיים. השיטה שבה התאגיד הבנקאי ישתמש תתאים לגודל ולמורכבות של החזקת המניות שלו, ותתאים לגודלו ולמורכבות פעילותו הכוללת. המפקח עשוי לדרוש מתאגיד בנקאי להשתמש בשיטה מסוימת בהתבסס על נסיבותיו הפרטניות של אותו תאגיד בנקאי.

גישה פשוטה לשקלול סיכון

344. לפי הגישה הפשוטה למשקל סיכון, ייוחס משקל סיכון של 300% להחזקת מניות סחירות ומשקל סיכון של 400% לכל החזקה אחרת של מניות. החזקה סחירה מוגדרת כנייר ערך מנייתי הנסחר בבורסה מוכרת למסחר בניירות ערך, כמוגדר בסעיף 146א להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203.

345. מותר לקזז פוזיציות מזומנים בחסר (Short) ומכשירים פיננסיים נגזרים המוחזקים בתיק הבנקאי כנגד פוזיציות ביתר (Long) באותן מניות ספציפיות, כל עוד מכשירים אלה יועדו במפורש כגידורים/הגנות של החזקת מניות ספציפיות וכן, יתרת התקופה לפירעון שלהם היא לפחות שנה אחת. פוזיציות בחסר אחרות יטופלו כאילו הן פוזיציות ביתר, דהיינו משקל הסיכון המתאים יוחל על הערך המוחלט של כל פוזיציה. עבור פוזיציות בהן קיימת אי התאמת תקופות פירעון, יש להשתמש בשיטה הנהוגה בחשיפות לתאגיד.

שיטת מודלים פנימיים

346. תאגידים בנקאיים המיישמים את גישת ה-IRB רשאים, או עשויים להידרש על ידי המפקח, להשתמש במודלים פנימיים למדידת סיכון כדי לחשב את דרישת ההון המבוססת-סיכון. בהתאם לשיטה זו, תאגידים בנקאיים חייבים להחזיק ברשותם הון בערך השווה להפסד

הפוטנציאלי בגין החזקות המניות שלהם, הנגזר ממודלים פנימיים של VaR, בכפוף לרווח בר-סמך של 99% בהתפלגות חד-זנבית של ההפרש בין תשואות רבעוניות ובין שיעור ריבית חסר סיכון מתאים, המחושב למשך תקופת מדגם ארוכת טווח. דרישת ההון תשולב בתוך יחס ההון לסיכון של התאגיד הבנקאי, באמצעות החישוב של נכסים משוקללים בסיכון.

347. משקל הסיכון המשמש לשם המרת החזקות מניות לנכסים משוקללים בסיכון, יחושב על ידי הכפלת דרישת ההון שהתקבלה ב- 12.5 (דהיינו, ההופכי של דרישת ההון המזערית המבוססת-סיכון של 8%). דרישות ההון המחושבות לפי שיטת המודלים הפנימיים, לא תפחתנה מדרישות ההון שהיו מתקבלות על פי השיטה הפשוטה למשקל סיכון, תוך שימוש במשקל סיכון של 200% להחזקות מניות סחירות ובמשקל סיכון של 300% לכל החזקות המניות האחרות. הקצאות הוניות מזעריות אלו יחושבו בנפרד באמצעות השיטה של הגישה הפשוטה למשקל סיכון. יתרה מזאת, משקלי הסיכון המזעריים, כאמור לעיל, יחולו ברמת החשיפה הבודדת ולא ברמת התיק.

348. בנסיבות המצדיקות זאת, תאגיד בנקאי רשאי להשתמש בגישות שונות מבוססות שוק, המתאימות לתיקים שונים וזאת, בהתבסס על שיקולים ראויים ובמקרים בהם התאגיד הבנקאי עצמו משתמש בגישות השונות לצרכיו הפנימיים.

349. תאגידים בנקאיים רשאים להכיר בערבויות, אך לא בביטחונו שהתקבלו בגין פוזיציות מניות שבהן דרישת ההון נקבעת באמצעות שימוש בגישה מבוססת שוק.

(ii) גישת PD/LGD

350. דרישות הסף והמתודולוגיה העומדת מאחורי גישת ה- PD/LGD עבור חשיפות למניות (לרבות מניות של תאגידים הנכללים בסיווג של נכסים קמעוניים) זהות לאלה של גישת הדירוגים הפנימיים הבסיסית (FIRB) במקרה של חשיפות לתאגיד, בכפוף להנחיות הבאות⁸⁰:

- אמידת PD של תאגיד, במצב שבו התאגיד הבנקאי מחזיק בפוזיצית המניות שלו, חייבת למלא אחר אותן הדרישות החלות על אמידת PD של תאגיד, כאשר התאגיד הבנקאי מחזיק בחוב שלו⁸¹. אם התאגיד הבנקאי אינו מחזיק בחוב של התאגיד שבמניותיו הוא השקיע ואין ברשותו מידע מספק על מצב התאגיד לצורך שימוש בפועל בהגדרת הכשל שחלה במקרה זה, אולם הוא עומד ביתר התקנים, יש להחיל מקדם תקנון של 1.5 למשקלי הסיכון הנגזרים מפונקצית משקל הסיכון של התאגיד, בהינתן ה- PD שקבע התאגיד הבנקאי. לעומת זאת, אם החזקות המניות של תאגיד בנקאי מהותיות, והוא רשאי להשתמש בגישת

⁸⁰ לא קיימת גישה מתקדמת עבור חשיפות למניות, תחת ההנחה שה- LGD עומד על 90%.

⁸¹ למעשה, אם קיימת גם חשיפה למניות וגם חשיפת אשראי לפי גישת ה- IRB לאותו צד נגדי, כשל של החשיפה לאשראי יגרום, בו זמנית, למצב של כשל בחשיפת המניות למטרות של הון פיקוחי.

PD/LGD למטרות פיקוחיות אך הוא טרם מילא אחר התקנים הרלוונטיים, תחול הגישה הפשוטה לשקלול סיכון לפי הגישה מבוססת השוק.

- לצורך שקלול סיכון בחשיפות למניות, ההנחה היא שה- LGD הוא 90%.
- למטרות אלו, משקל הסיכון כפוף להתאמת מועד הפירעון של חמש שנים, בין אם התאגיד הבנקאי משתמש בגישה המפורשת לפירעון במקומות אחרים בתיק ה- IRB שלו ובין אם לאו.

351. לפי גישת PD/LGD, יחולו משקלי סיכון מזעריים כמפורט בסעיפים 352 ו- 353. כאשר הסכום של ההפסד הבלתי צפוי וההפסד הצפוי, הקשורים לחשיפה למניות, מביא לידי דרישת הון פחותה מזו שהיתה נדרשת ביישום אחד ממשקלי הסיכון המזעריים, חובה להשתמש במשקלי הסיכון המזעריים. כלומר, יש להחיל את משקלי הסיכון המזעריים במקרה שבו משקלי הסיכון (שחושבו על פי סעיף 350) בתוספת ההפסד הצפוי הקשור לחשיפה למניות מוכפל ב- 12.5, קטנים ממשקלי הסיכון המזעריים הרלוונטיים.

352. על סוגי המניות הבאים יחול משקל סיכון מזערי של 100%, כל עוד התיק מנוהל לפי המפורט להלן:

- כאשר ההשקעה במניות סחירות היא חלק מקשר ארוך טווח עם הלקוח, לא קיימת ציפייה למימוש רווחי הון בטווח הקצר, ובטווח הארוך לא קיימת ציפייה לרווחי הון (מעבר לקו המגמה). צפוי, כי כמעט בכל המקרים, יהיו לתאגיד הבנקאי יחסי מלווה ו/או יחסי בנקאות כללית עם התאגיד שהשקיע בו כך שתהיה לו הערכה זמינה של הסתברות לכשל שלו. לאור אופיין ארוך הטווח, קביעת תקופת החזקה הולמת להשקעות מסוג זה מחייבת עיון קפדני. ככלל, מצופה שהתאגיד הבנקאי יחזיק במניות אלו במשך תקופה ארוכה (חמש שנים לכל הפחות).
- מניות לא סחירות, שבהן תשואות ההשקעה מבוססות על תזרימי מזומנים רגילים ותקופתיים שאינם מרווחי הון, ואין ציפייה לרווחי הון עתידיים (מעבר לקו המגמה) או למימוש רווח קיים כלשהו.

353. לכל יתר הפוזיציות של המניות, לרבות פוזיציות בחסר נטו (כמוגדר בסעיף 345), דרישות ההון המחושבות לפי גישת PD/LGD לא תפחתנה מדרישות ההון שהיו מחושבות לפי הגישה הפשוטה למשקל סיכון, תוך שימוש במשקל סיכון של 200% להחזקת מניות סחירות ומשקל סיכון של 300% לכל ההחזקות של המניות האחרות.

354. משקל הסיכון המרבי בגישת PD/LGD עבור חשיפות למניות הוא 1,250%. ניתן להחיל את משקל הסיכון המרבי אם סכומם של משקלי הסיכון שחושבו על פי סעיף 350 בתוספת ההפסד הצפוי המשוך לחשיפה למניות, מוכפל ב- 12.5, גבוה ממשקל סיכון של 1,250%.

355. הגידור של חשיפות למניות לפי גישת PD/LGD, בדומה למקרה של חשיפות לתאגיד, כפוף לכך שה- LGD של החשיפה לספק הגידור הנו 90%. למטרות אלה, פוזיציות מניות תטופלנה כאילו מועד הפירעון שלהן הוא כעבור חמש שנים.

(iii) חריגים לגישה מבוססת השוק ולגישת ה- PD/LGD

356-357. בטל.

358. תאגיד בנקאי המיישם את גישת ה- IRB, רשאי שלא לכלול חשיפות למניות בטיפול על פי גישת IRB, בהתבסס על מהותיות. חשיפות למניות של התאגיד הבנקאי נחשבות מהותיות אם ערכן המצטבר, עלה בממוצע בשנה הקודמת על 10% מסך ההון הראשוני וההון המשני של התאגיד הבנקאי. סף מהותיות זה יורד ל- 5% מסך ההון הראשוני וההון המשני של התאגיד הבנקאי, אם תיק המניות כולל פחות מ- 10 החזקות בודדות.

2. רכיבי סיכון

359. ככלל, המדידה של חשיפה למניות, עליה מבוססת דרישת ההון, מתבצעת לפי הערך המוצג בדוחות הכספיים, אשר בהתאם לשיטות החשבונאיות והפיקוחיות המקובלות, עשוי לכלול רווחי שערור שלא מומשו. לפיכך, לדוגמה, מדידות של חשיפה למניות תהיינה:

- עבור השקעות הנמדדות לפי שווי הון, כאשר השינויים בשווי ההון נזקפים ישירות לדוח רווח והפסד, החשיפה תהיה שווה לשווי ההון המוצג במאזן.
- לגבי השקעות הנמדדות לפי שווי הון, כאשר השינויים בשווי ההון אינם נזקפים לדוח רווח והפסד אלא נזקפים לאחר השפעת המס לקרן הון, החשיפה תהיה שווה לשווי ההון המוצג במאזן.
- לגבי השקעות הנמדדות לפי עלות, או לפי הנמוך מבין העלות או שווי השוק, החשיפה תהיה שווה לעלות או לשווי השוק המוצג במאזן⁸².

360. החזקות בקרנות הכוללות השקעות במניות והשקעות אחרות שאינן מניות תטופלנה באחד משני האופנים, בצורה עקבית: כהשקעה יחידה המבוססת על רוב החזקות הקרן, או במקרים שבהם הדבר אפשרי, כהשקעות נפרדות ומובחנות בהחזקות המרכיבות את הקרן בהתבסס על גישת הרמת המסך.

361. כאשר ידועה רק מדיניות ההשקעה של הקרן, עדיין ניתן לטפל בקרן כהשקעה יחידה. למטרה זו, מניחים כי הקרן משקיעה תחילה, עד למידה המרבית המותרת על פי מדיניותה, בסוגי נכסים להם מייחסים את דרישת ההון הגבוהה ביותר, ולאחר מכן ממשיכה להשקיע בסדר

⁸² הנחיה זו אינה משפיעה על גובה הניכוי, הקיים בשיעור 45% מהרווחים הבלתי ממומשים לרובד המשני, בהתאם להנחיות ועדת באזל מ-1988 (1988 Accord).

יורד של דרישות הון עד שמושגת רמת ההשקעה המרבית. אותה גישה יכולה לשמש גם לפי גישת הרמת המסך, אולם רק במקרים שבהם התאגיד הבנקאי דירג את כל מרכיביה הפוטנציאליים של קרן זו.

1. כללים לטיפול בתיקי חייבים שנרכשו

362. פרק זה מציג את השיטה לחישוב דרישות ההון כנגד הפסדים בלתי צפויים (UL) בתיקי חייבים שנרכשו. לנכסים מסוג זה, קיימות הקצאות הוניות לצורכי IRB הן בגין סיכון לכשל והן בגין סיכון לדילול (dilution risk). פרק 1.ו דן בחישוב שקלול הסיכונים לנכסים בגין הסיכון של כשל. פרק 2.ו דן בחישוב שקלול הסיכונים לנכסים בגין הסיכון לדילול. השיטה לחישוב הפסדים צפויים, ולקביעת ההפרש בינם לבין ההפרשה לחובות מסופקים, מתוארת בפרק ז'.

1.1. שקלול נכסי סיכון בגין הסיכון לכשל

363. עבור תיקי חייבים השייכים באופן חד משמעי לסוג נכסים אחד, יעשה שקלול הסיכונים לצורך ה IRB בגין הסיכון לכשל על פי פונקצית משקל הסיכון החלה על סוג החשיפה המסוים, כל עוד מסוגל התאגיד הבנקאי לעמוד בתקנים המכשירים אותו לפעול על פי אותה פונקציה מסוימת של משקל סיכון. לדוגמה, אם התאגיד הבנקאי אינו מסוגל לעמוד בתקנים החלים על חשיפות קמעונאיות מתחדשות כשירות (כמוגדר בסעיף 234), עליו להשתמש בנוסחת משקל הסיכון של חשיפות קמעונאיות אחרות. במקרה של מאגרים מעורבים (hybrid pool) המכילים צירוף של סוגי חשיפה שונים, אם התאגיד הבנקאי הרוכש אינו מסוגל להפריד בין החשיפות לפי סוגן, עליו להשתמש בפונקצית משקל סיכון שתניב את דרישת ההון הגבוהה ביותר לסוגי החשיפות שבמאגר תיקי החייבים.

(i) תיקי חייבים קמעונאיים שנרכשו

364. בהתייחס לתיקי חייבים קמעונאיים שנרכשו חייב התאגיד הבנקאי לעמוד בתקנים של כימות הסיכון החלים על חשיפות קמעונאיות, אולם הוא רשאי להשתמש בנתוני עזר חיצוניים או פנימיים על מנת לאמוד את ערכי ה- PD וה- LGD. אומדן ה- PD וה- LGD (או EL) עבור תיקי החייבים יחושב על בסיס עצמאי - בלא התחשבות בהנחת זכות חזרה או בערבויות מהמוכר או מצדדים אחרים.

(ii) תיקי חייבים תאגידיים שנרכשו

365. בהתייחס לתיקי חייבים תאגידיים שנרכשו, התאגיד הבנקאי הרוכש צריך לעמוד בתקנים הקיימים לכימות רכיבי הסיכון לצורכי IRB על פי גישת 'מטה-מעלה'. אולם, לגבי תיקי חייבים תאגידיים כשירים שנרכשו ובכפוף להיתר מהפיקוח על הבנקים, רשאי התאגיד הבנקאי להשתמש בנוהל הבא, מסוג 'מעלה-מטה', לחישוב משקלי הסיכון בגין הסיכון לכשל:

- התאגיד הבנקאי הרוכש יאמוד את ההפסד הצפוי של המאגר לשנה אחת בגין הסיכון לכשל, מבוסס כאחוז מסכום החשיפה (סכום ה-EAD הכולל שמגיע לתאגיד הבנקאי מכל בעלי החוב במאגר תיקי החייבים). הערכת ההפסד הצפוי תחושב עבור תיקי החייבים על בסיס עצמאי; דהיינו, ללא התחשבות בהנחת זכות חזרה או ערבויות מהמוכר או מצדדים אחרים. הטיפול במקרה של זכות חזרה או ערבויות המכסות סיכון לכשל (ו/או סיכון לדילול) נידון בנפרד בהמשך.
- בהינתן אמידת ההפסדים הצפויים של המאגר בגין כשל, משקל הסיכון עבור הסיכון לכשל ייקבע באמצעות פונקצית משקל הסיכון לחשיפות לתאגיד⁸³. כפי שמתואר להלן, החישוב המדויק של משקל הסיכון עבור סיכון לכשל תלוי ביכולתו של התאגיד הבנקאי לפרק את ההפסד הצפוי לרכיבי PD ו-LGD בצורה אמינה. תאגידים בנקאיים יורשו להשתמש בנתונים חיצוניים ופנימיים לאמידת ערכי PD ו-LGD. אולם, הגישה המתקדמת לא תעמוד לרשותם של תאגידים בנקאיים המיישמים את הגישה הבסיסית להערכת חשיפות לתאגיד.

טיפול לפי ה-FIRB

366. אם לתאגיד הבנקאי הרוכש אין אפשרות לפרק את ההפסד הצפוי לרכיבי ה-PD וה-LGD בצורה אמינה, ייקבע משקל הסיכון על ידי פונקצית משקל הסיכון לתאגיד בהתאם להוראות הבאות: אם התאגיד הבנקאי יוכיח כי החשיפות הן אך ורק חובות בכירים ללווים תאגידים, יותר לו להשתמש ב-LGD בשיעור 45%. ה-PD יחושב על ידי חלוקת ההפסד הצפוי תוך שימוש ב-LGD זה. ה-EAD יחושב כסכום יתרת החוב פחות ההקצאה ההונית בגין סיכון הדילול לפני הפחתת סיכון האשראי. אחרת, ה-PD יהיה אומדן התאגיד הבנקאי להפסד הצפוי; LGD יהיה 100%; ו-EAD הוא סכום יתרת החוב, פחות ההקצאה ההונית בגין סיכון הדילול לפני הפחתת סיכון האשראי. EAD עבור רכישת עסקת אשראי (facility) מתחדשת הוא הסכום הנוכחי של החייבים שנרכשו ועוד 75% מכל התקשרויות הבלתי מנוצלות שנרכשו, פחות ההקצאה ההונית בגין סיכון הדילול לפני הפחתת סיכון האשראי. אם התאגיד הבנקאי הרוכש יכול לאמוד את ה-PD בצורה אמינה, ייקבע משקל הסיכון על ידי פונקצית משקל הסיכון לתאגיד בהתאם להוראות עבור LGD, M והטיפול בערבויות תחת הגישה הבסיסית, כמפורט בסעיפים 287 עד 296, 299 עד 300 ו-318.

טיפול לפי גישת ה-AIRB

367. אם התאגיד הבנקאי הרוכש מסוגל לאמוד בצורה אמינה את הממוצע המשוקלל על פי כשל (default-weighted) של שיעורי ההפסד על פני מקרי כשל של המאגר (כמפורט בסעיף 468) או את ה-PD הממוצע, הוא רשאי לאמוד את המשתנה האחר בהתבסס על אומדן של שיעור ההפסד הצפוי בטווח הארוך. התאגיד הבנקאי יכול (i) להסיק מתוך אומדן נאות של PD מהו

⁸³ ההתאמה לגודל התאגיד לעסקים קטנים ובינוניים, כמוגדר בסעיף 273, תהיה הממוצע המשוקלל לחשיפה בודדת במאגר תיקי חייבים תאגידים שנרכשו. אם אין בידי התאגיד הבנקאי את המידע הדרוש לחישוב גודלו הממוצע של המאגר, ההתאמה לגודל התאגיד לא תחול.

הממוצע המשוקלל של שיעורי ההפסד על פני מקרי הכשל בטווח הארוך, או (ii) להשתמש בממוצע המשוקלל של שיעורי ההפסד על פני מקרי הכשל בטווח הארוך כדי להסיק מהו ה-PD הנאות. בכל אחד מהמקרים, חשוב להכיר בכך שה-LGD המשמש לחישוב דרישת ההון לפי גישת IRB לתיקי חייבים שנרכשו, אינו יכול להיות קטן מהממוצע המשוקלל של שיעורי ההפסד על פני מקרי הכשל בטווח הארוך והוא חייב גם להיות עקבי עם העקרונות המוגדרים בסעיף 468. משקל הסיכון לתיקי החייבים שנרכשו ייקבע תוך שימוש באומדני ה-PD וה-LGD של התאגיד הבנקאי כתשומות בפונקציה משקל הסיכון לתאגיד. בדומה לטיפול לפי גישת הדירוגים הפנימיים הבסיסית (FIRB), EAD יהיה סכום יתרת החוב, פחות ההקצאה ההונית בגין סיכון הדילול ($K_{dilution}$) לפני הפחתת סיכון האשראי. ה-EAD עבור רכישת עסקת אשראי (facility) מתחדשת הוא הסכום הנוכחי של תיקי חייבים שנרכשו ועוד 75% מכל התקשרויות בלתי מנוצלות שנרכשו, פחות ההקצאה ההונית בגין סיכון הדילול ($K_{dilution}$) לפני הפחתת סיכון האשראי. תאגידים בנקאיים המיישמים גישת הדירוגים הפנימיים המתקדמת (AIRB) לא יורשו להשתמש באומדני EAD פנימיים להתקשרויות בלתי מנוצלות שנרכשו.

368. עבור יתרות מנוצלות, M יהיה שווה לממוצע משוקלל של מועד הפירעון האפקטיבי של החשיפות במאגר (כמוגדר בסעיפים 320 עד 324). אותו הערך של M ישמש גם ליתרות לא מנוצלות בעסקת האשראי (facility), כל עוד רכישת עסקת האשראי (facility) כוללת התניות אפקטיביות, ספי פירעון מוקדם (early amortisation triggers), או מאפיינים אחרים המגנים על התאגיד הבנקאי הרוכש מפני הידרדרות משמעותית באיכות תיקי החייבים העתידי שהוא נדרש לרכוש בהתאם לתנאי עסקת האשראי (facility). בהיעדר הגנות אפקטיביות כאלו, יחושב ה-M עבור יתרות חוץ מאזניות כסכום של (א) תיק החייבים הפוטנציאלי בעל התאריך המרוחק ביותר לפי הסכם הרכישה, ושל (ב) יתרת התקופה לפירעון של עסקת האשראי (facility) שנרכשת.

2. שקלול נכסי סיכון בגין סיכון לדילול

369. דילול מתייחס לאפשרות שסכום החייבים יופחת בדרך של זיכויים במזומן או לא במזומן אל בעל חוב שלו⁸⁴. עבור חייבים תאגידיים או קמעונאיים יטופל הסיכון לדילול בדרך הבאה, אלא אם התאגיד הבנקאי הרוכש יוכיח למפקח שסיכון הדילול עבורו אינו מהותי: ברמת כלל המאגר (גישת מעלה-מטה) או ברמה של חייבים יחידים המרכיבים את המאגר (גישת מטה-מעלה), יאמוד התאגיד הבנקאי הרוכש את ההפסד הצפוי לשנה אחת בגין סיכון הדילול, המבוטא כאחוז מתוך סכום החייבים. לצורך אמידת ההפסד הצפוי, יותר לתאגיד הבנקאי להשתמש בנתונים פנימיים וחיצוניים. בדומה לטיפול בסיכון לכשל, יחושב אומדן זה על בסיס עצמאי; דהיינו, תחת ההנחה של היעדר זכות חזרה או תמיכה אחרת מהמוכר או מערבים מצד

⁸⁴ בין הדוגמאות: קיזוזים או הפרשות שנובעים מהחזרת סחורות שנמכרו, מחלוקות בנוגע לאיכות המוצר, חובות אפשריים של הלווה לחייב, וכל תשלום או הנחות לעידוד הקנייה המוצעות על ידי הלווה (כגון אשראי על תשלום במזומן בתוך 30 יום).

שלישי. למטרת חישוב משקל הסיכון עבור סיכון הדילול, יש להשתמש בפונקציה משקל הסיכון לתאגיד, לפי ההגדרות הבאות: ה- PD ייקבע כך שהוא שווה להפסד הצפוי הנאמד, וה- LGD יהיה 100%. בעת קביעת דרישת ההון בקשר לסיכון הדילול, יוחל טיפול נאות לגבי מועד הפירעון. אם התאגיד הבנקאי יוכיח למפקח שהסיכון לדילול מנוטר באופן נאות ומנוהל כך שהוא צפוי להיפתר בתוך שנה אחת, יתיר המפקח לתאגיד הבנקאי להחיל מועד פירעון של שנה אחת.

370. התאגיד הבנקאי יישם טיפול זה בין אם החייבים האמורים משתייכים לחשיפות לתאגיד או לחשיפות קמעונאיות, ובין אם משקלי הסיכון עבור הסיכון לכשל מחושבים לפי טיפול הרגיל של גישת IRB, או במקרה של חייבים תאגידיים, לפי גישת מעלה-מטה המתוארת לעיל.

3. הטיפול בהנחות במחיר הרכישה לתיקי חייבים

371. מחיר הרכישה של תיקי חייבים משקף במקרים רבים ניכיון (שאיננו מושג הניכיון המוגדר בסעיפים 308 ו-334), המספק הגנה מפני הפסד ראשוני מסוג הפסדים בגין כשל, הפסדי דילול, או שניהם (ראו סעיף 629 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 205). עד שחלק מהנחת מחיר הרכישה יוחזר למוכר, יטופל הסכום שהנו בר החזר כהגנת הפסד ראשון במסגרת האיגוח לפי גישת ה- IRB (להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 205).

372. כאשר ביטחונות או ערבויות חלקיות שנתקבלו כנגד תיקי החייבים מספקים הגנת הפסד ראשון (להלן בסעיף זה: "מפחיתי סיכון"), ומפחיתי סיכון אלו מכסים הפסדים בגין כשל, הפסדי דילול, או שניהם, ניתן לטפל גם בהם כהגנת הפסד ראשון בהתאם למסגרת האיגוח בגישת ה- IRB (ראו סעיף 629 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 205). כאשר אותו מפחית סיכון מכסה הן את הסיכון לכשל והן את הסיכון לדילול, תאגידים בנקאיים המשתמשים בנוסחה הפיקוחית וקיימת ברשותם היכולת לחשב LGD משוקלל לחשיפות, הם מחויבים לעשות כן כמוגדר בסעיף 634 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 205.

4. הכרה בהפחתות סיכון אשראי

373. לרוב, ההכרה בהפחתות סיכון אשראי תיעשה במסגרת שפורטה בסעיפים 300 עד 307⁸⁵. בפרט, ערבות שניתנה על ידי המוכר או על ידי צד שלישי תטופל בהתאם לכללי IRB הקיימים בנוגע לערבים, בין אם הערבות מכסה את הסיכון לכשל או את הסיכון לדילול, או את שניהם יחד.

- אם הערבות מכסה הן את הסיכון לכשל והן את הסיכון לדילול של המאגר, יעשה התאגיד הבנקאי שימוש במשקל הסיכון עבור חשיפה לערב במקום במשקל הסיכון הכולל של המאגר בגין סיכוני כשל ודילול.

- אם הערבות מכסה רק את הסיכון לכשל או את הסיכון לדילול, אך לא את שניהם, יעשה התאגיד הבנקאי שימוש במשקל הסיכון לחשיפה לערב במקום במשקל הסיכון של המאגר, עבור מרכיב הסיכון המתאים (כשל או דילול). לאחר מכן תתווסף דרישת ההון בגין המרכיב האחר.
- אם הערבות מכסה רק חלק מהסיכון לכשל ו/או מהסיכון לדילול, החלק בסיכון לכשל או בסיכון לדילול שאינו מכוסה יטופל בהתאם לכללי CRM המתייחסים לכיסוי חלקי או רובדי (דהיינו, משקלי הסיכון של רכיבי הסיכון שאינם מכוסים יתווספו למשקלי הסיכון של רכיבי הסיכון המכוסים).

373(i). אם נרכשה הגנה מפני סיכון לדילול, ונתמלאו תנאי הסעיפים 307(i) ו- 307(ii) רשאי התאגיד הבנקאי להשתמש במסגרת של כשל כפול לחישוב סכום שקלול הסיכונים לנכסים בגין סיכון לדילול. במקרה זה, יחולו סעיפים 284(i) עד 284(iii) כאשר ה- PDo יהיה שווה לאומדן ההפסד הצפוי, LGDg יהיה שווה ל- 100%, ומועד הפירעון האפקטיבי ייקבע בהתאם לאמור בסעיף 369.

ז. טיפול בהפסדים צפויים והכרה בהפרשות

374. פרק זה דן בשיטה שלפיה ניתן לכלול בהון הפיקוחי, או חובה לנכות ממנו, את ההפרש בין ההפרשות (כגון: הפרשות ספציפיות; הפרשות כלליות ספציפיות לתיק, כמו הפרשות לסיכון מדינה; או הפרשות כלליות) לבין ההפסדים הצפויים.

1. חישוב הפסדים צפויים

375. התאגיד הבנקאי יסכום את סכום ההפסדים הצפויים (EL), המוגדר כמכפלה של שיעור ההפסד הצפוי (ב- EAD) המיוחס לחשיפותיו (לא כולל את סכום ההפסד הצפוי המשויך לחשיפות למניות תחת גישת PD/LGD וחשיפות איגוח) כדי לקבל את הסכום הכולל של ההפסדים הצפויים. בזמן שסכום ההפסד הצפוי מחשיפה למניות בגישת PD/LGD אינו נכלל בסכום ההפסד הצפוי הכולל, על חשיפות אלו חלים סעיפים 376 ו- 386. הטיפול בהפסד הצפוי בגין חשיפות איגוח מתואר בסעיף 563 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 205.

(i) הפסד צפוי בחשיפות שאינן הלוואות מיוחדות (SL) הכפופות לקריטריון שיבוץ פיקוחי

376. תאגידים בנקאיים נדרשים לחשב הפסד צפוי כמכפלה של PD ב- LGD עבור חשיפות לתאגיד, לריבונות, לבנק ובגין חשיפות קמעונאיות, שאינן בכשל וגם אינן מטופלות כחשיפות מגודרות בהתאם לטיפול בכשל כפול. עבור חשיפות לתאגיד, לריבונות ולבנק ובגין חשיפות קמעונאיות, שהנן במצב של כשל, על התאגידים הבנקאיים להשתמש בהערכותיהם הטובות ביותר להפסד הצפוי כמוגדר בסעיף 471. תאגידים בנקאיים המיישמים את הגישה הבסיסית חייבים

להשתמש ב-LGD הפיקוחי. באשר לחשיפות להלוואות מיוחדות (SL) הכפופות לקריטריון שיבוץ פיקוחי יחושב ההפסד הצפוי (EL) כפי שמתואר בסעיפים 377 ו-378. באשר לחשיפה למניות הכפופות לגישת PD/LGD, יחושב ההפסד הצפוי (EL) כמכפלה של PD ב-LGD, אלא אם כן חלים הסעיפים 351 עד 354. חשיפות איגוח אינן תורמות לסכום ההפסדים הצפויים, כמתואר בסעיף 563 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 205. לכל יתר החשיפות, ובכלל זה חשיפות מגודרות לפי טיפול כשל כפול, ההפסד הצפוי (EL) שווה לאפס.

(ii) הפסד צפוי לחשיפות להלוואות מיוחדות (SL) הכפופות לקריטריון שיבוץ פיקוחי

377. באשר לחשיפות ל-SL הכפופות לקריטריון שיבוץ פיקוחי, ייקבע סכום ההפסד הצפוי (EL) על ידי הכפלת 8% בנכסים משוקללים בסיכון שהתקבלו ממשקלי הסיכון המתאימים, כמפורט להלן, כפול EAD.

קטגוריות פיקוחיות ומשקלי סיכון של הפסד צפוי (EL) עבור חשיפות אחרות להלוואות מיוחדות (SL) 378. משקלי הסיכון עבור SL, שאינם נדלן מסחרי בעל תנודתיות גבוהה (HVCRE), יהיו כדלקמן:

חזק	טוב	משביע רצון	חלש	כשל
5%	10%	35%	100%	625%

כאשר תאגידים בנקאיים מפחיתים את משקל הסיכון של הקטגוריות "חזק" ו-"טוב" ל-50% ו-70% בהתאמה, בהינתן שיתרת התקופה לפירעון קצרה משנתיים וחצי, בהתאם לאמור בסעיף 277, משקל הסיכון המתאים ל-EL יהיה 0% לחשיפות בקטגוריה "חזק", ו-5% לחשיפות בקטגוריה "טוב".

קטגוריות פיקוחיות ומשקלי סיכון של הפסד צפוי (EL) עבור נדלן מסחרי בעל תנודתיות גבוהה (HVCRE) 379. משקלי הסיכון עבור HVCRE הן כדלקמן:

חזק	טוב	משביע רצון	חלש	כשל
5%	5%	35%	100%	625%

למרות שהותר לתאגידים בנקאיים להקצות משקלי סיכון מועדפים עבור חשיפות ל-HVCRE המתאימים לקטגוריות "חזק" ו-"טוב", כמפורט בסעיף 282, משקל הסיכון המתאים ל-EL יישאר 5% הן לחשיפות בקטגוריה "חזק" והן לחשיפות בקטגוריה "טוב".

2. חישוב הפרשות

(i) חשיפות הכפופות לגישת IRB

380. סך ההפרשות הכשירות מוגדר כסכום כל ההפרשות (כגון הפרשות ספציפיות, מחיקות חלקיות, הפרשות כלליות ספציפיות לתיק כמו הפרשות לסיכון בגין מדינה או הפרשות כלליות),

המיוחסות לחשיפות המטופלות לפי גישת ה- IRB. בנוסף, סך ההפרשות הכשירות עשוי לכלול הפחתות ערך (discounts) כלשהן על נכסים הנמצאים בכשל. הפרשות ספציפיות שהוקצו כנגד חשיפה למניות וחשיפות איגוח, לא תכללנה בסך ההפרשות הכשירות.

(ii) חלקן של החשיפות הכפופות לגישה הסטנדרטית (הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203) לסיכון אשראי

381. תאגידים בנקאיים המיישמים את הגישה הסטנדרטית (הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203) לחלק מחשיפותיהם לסיכונים אשראי על בסיס זמני (כמוגדר בסעיפים 257 ו- 258), או על בסיס קבוע במקרה שהחשיפות הכפופות לגישה הסטנדרטית אינן מהותיות (סעיף 259), חייבים לקבוע מהו החלק מתוך ההפרשות הכלליות המיוחס לגישה הסטנדרטית ומהו החלק המיוחס לגישת IRB, בהתאם לשיטות המפורטות בסעיפים 382 ו- 383.

382. ככלל, על התאגידים הבנקאיים לייחס את סך ההפרשות הכלליות על בסיס יחסי (פרו רטה) בהתאם לחלוקה הפרופורציונאלית בין נכסי אשראי ששוקללו לסיכונים על פי הגישה הסטנדרטית (הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203) ובין אלה ששוקללו על פי גישת ה- IRB. אולם, כאשר ישות משתמשת באופן בלעדי רק באחת הגישות לשקלול סיכונים של נכסי אשראי (דהיינו, הגישה הסטנדרטית או IRB), ניתן לייחס את ההפרשות הכלליות שנרשמו בספרי הישות על פי הגישה הסטנדרטית כחלק מהטיפול המתחייב מגישה זו. בדומה לכך, הפרשות כלליות שנרשמו בספרי הישות לפי גישת IRB, יש לייחס לכלל ההפרשות הכשירות כמוגדר בסעיף 380.

383. תאגידים בנקאיים העושים שימוש בשתי הגישות, הגישה הסטנדרטית (הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203) וגישת ה- IRB, יכולים להסתמך על השיטות הפנימיות שלהם להקצאת הפרשות כלליות בין שתי הגישות לצורך הכרה בהון, הגישה הסטנדרטית וגישת IRB, בכפוף לתנאים הבאים. ככלל, תאגידים בנקאיים מחויבים לבצע את החלוקה היחסית שנקבעה בסעיף 382. עם זאת, המפקח שומר לעצמו את הזכות לבחון על בסיס פרטני, אם קיימות נסיבות ייחודיות המצדיקות שימוש בשיטות הפנימיות של תאגיד בנקאי להקצאת הפרשות כלליות לצורך הכרה בהון בין שתי הגישות.

3. טיפול בהפסדים צפויים (EL) ובהפרשות

384. תאגידים בנקאיים המיישמים את גישת IRB נדרשים להשוות את הסכום הכולל של סך ההפרשות הכשירות (כמוגדר בסעיף 380) לסכום הכולל של ההפסדים הצפויים (EL) כפי שחושב לפי גישת IRB (כמוגדר בסעיף 375). כאשר תאגיד בנקאי משתמש בשתי השיטות גם יחד, הסטנדרטית (הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203) ו- IRB, במסגרת הגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי, הפרשות כלליות, כמוסבר בסעיפים 381 עד 383, יכולות להיכלל בהון רובד 2 עליון, כאמור בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202.

385. כאשר סכום ה-EL שחושב נמוך מסכום הפרשות התאגיד הבנקאי, המפקח יבחן אם ה-EL משקף באופן מלא את תנאי השוק שבו פועל התאגיד הבנקאי בטרם יתיר לכלול את ההפרש במסגרת ההון המשני. אם הפרשות ספציפיות חורגות מסכום ה-EL בגין נכסים הנמצאים במצב של כשל, תתבצע הערכה זו גם לפני שיותר לתאגיד הבנקאי להשתמש בהפרש לקיזוז סכום ה-EL על נכסים שאינם בכשל.

386. סכום ה-EL בגין חשיפה למניות על פי גישת PD/LGD, מנוכה בשיעור של 50% מהון רובד 1 ובשיעור של 50% מהון רובד 2. בחישוב ההפרשה ל-EL, לא יעשה שימוש בהפרשות או במחיקות בגין חשיפה למניות על פי גישת PD/LGD. הטיפול ב-EL ובהפרשות הקשורות לחשיפות איגוח מפורט בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 205 בסעיף 563.

ח. דרישות הסף לגישת ה-IRB

387. פרק ח' מציג את דרישות הסף שבהן נדרש התאגיד הבנקאי לעמוד כדי להתחיל וליישם את גישה ה-IRB, ולאחר מכן ליישמה באופן שוטף. דרישות הסף מפורטות ב-12 חלקים העוסקים בנושאים הבאים: (א) הרכב דרישות הסף; (ב) הציות לדרישות הסף; (ג) תכנון מערכת הדירוג; (ד) תפעול מערכת דירוג הסיכונים; (ה) ממשל תאגידי ופיקוח; (ו) שימוש בדירוגים פנימיים; (ז) כימות סיכונים (risk quantification); (ח) תיקון אומדנים פנימיים; (ט) אומדנים פיקוחיים של LGD ו-EAD; (י) דרישות לצורך הכרה בחכירה (שכירות); (יא) חישוב דרישת ההון לחשיפות למניות; וכן (יב) דרישות גילוי. ראוי לציין, כי דרישות הסף מתייחסות לכל קבוצות הנכסים. לפיכך, בהקשר של דרישת סף נתונה, עשוי הדיון להתייחס למספר קבוצות נכסים.

1. הרכב דרישות הסף

388. כדי שתאגיד בנקאי ימצא כשיר להשתמש בגישת ה-IRB, עליו להוכיח למפקח כי הוא עומד בדרישות סף מסוימות בתחילת יישום הגישה, ועל בסיס שוטף. רבות מן הדרישות הללו מנוסחות כמטרות שמערכות מאושרות לדירוג סיכונים של התאגיד הבנקאי חייבות למלא. ההתמקדות היא ביכולתו של התאגיד הבנקאי לדרג, לארגן ולכמת את הסיכונים באופן עקבי, אמין ותקף.

389. העיקרון העומד בבסיס דרישות אלו הוא שהמערכות וההליכים לדירוג ולאמידת סיכונים יאפשרו: הערכה בעלת משמעות של מאפייני הלווה ושל מאפייני העסקה; הבחנה בעלת משמעות של הסיכון; ואומדנים כמותיים עקביים של הסיכון, בעלי רמת דיוק סבירה. יתרה מזאת, המערכות וההליכים חייבים להיות עקביים עם השימוש הפנימי באומדנים הללו. המפקח מכיר בכך שההבדלים בשווקים, בשיטות הדירוג, במוצרים הבנקאיים ובניסיון המעשי, מחייבים את התאגידים הבנקאיים ואת המפקח להתאים את הנהלים התפעוליים

לנסיבותיהם המיוחדות. אין בכוונתו של המפקח להכתיב את האופן או את הפרטים התפעוליים של המדיניות והנהלים לניהול סיכונים של התאגידים הבנקאיים.

390. דרישות הסף המפורטות בהוראה זו חלות על כל קבוצות הנכסים, אלא אם צוין אחרת. התקנים בנוגע להליך הקצאת חשיפות לקטגוריות דירוגי לוה, או לקטגוריות דירוגי עסקאות אשראי (facility grades), (והפיקוח, התיקוף וכד' הנלווים לכך) חלים באותה המידה גם על הליך הקצאת חשיפות קמעונאיות למאגרים של חשיפות הומוגניות, אלא אם צוין אחרת.

391. דרישות הסף המפורטות במסמך זה חלות הן על הגישה הבסיסית והן על הגישה המתקדמת, אלא אם צוין אחרת. ככלל, כל התאגידים הבנקאיים המיישמים את גישת ה- IRB חייבים להפיק אומדנים משלהם ל- PD⁸⁶ ולדבוק בדרישות הכלליות בנוגע לתכנון מערכת הדירוג, לתפעול, לבקורות, ולמשל התאגידי, וכן לדרישות המחייבות בנוגע להערכה ולתיקוף של מדידות ה- PD. תאגידים בנקאיים המבקשים להשתמש באומדנים עצמיים של LGD ו- EAD חייבים לעמוד גם בדרישות הסף הנוספות בנוגע לגורמי סיכון אלו, הכלולות בסעיפים 468 עד 489.

2. ציות לדרישות הסף

392. כדי שתאגיד בנקאי יהיה כשיר ליישם את גישת ה- IRB, עליו להוכיח למפקח כי הוא עומד בדרישות ה- IRB המופיעות במסמך זה, בתחילת יישום הגישה, ועל בסיס שוטף. בנוסף, הניהול הכולל של סיכוני אשראי בתאגיד הבנקאי צריך להיות עקבי עם הקווים המנחים שהמפקח מפרסם, המתפתחים לפרקטיקה סדורה.

393. תכנה נסיבות בהן תאגיד בנקאי אינו מציית באופן מלא לכל דרישות הסף. במקרים אלה, על התאגיד הבנקאי להכין תכנית לחזרה מהירה לציות לדרישות ולפנות לקבלת אישור המפקח, או לחילופין, עליו להוכיח כי השפעת אי הציות אינה מהותית במונחי הסיכון לתאגיד. במקרה שהתאגיד הבנקאי לא יגיש תכנית שתתקבל על ידי המפקח, או לא יישם את התכנית באופן משביע רצון, או לא יוכיח חוסר מהותיות, ייאלץ המפקח לשקול מחדש את כשירותו של התאגיד הבנקאי ליישום גישת ה- IRB. בנוסף, לכל אורך התקופה בה התאגיד הבנקאי אינו מציית לדרישות הסף, ישקול המפקח להטיל על התאגיד הבנקאי דרישה להחזיק הון נוסף, בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 211 (תהליך הסקירה הפיקוחי), או ינקוט פעולה פיקוחית אחרת.

⁸⁶ התאגידים הבנקאיים אינם נדרשים להעריך אומדני PD עצמיים לחשיפות מסוימות למניות ולחשיפות מסוימות הכלולות בקבוצת המשנה של הלוואות מיוחדות (SL).

3. תכנון מערכת הדירוג

394. המונח "מערכת דירוג" (rating system) כולל את כל השיטות, התהליכים, הבקורות, איסוף הנתונים ומערכות המחשוב (IT systems), התומכים בהערכת סיכונים אשראי, בהקצאת דירוגי סיכון פנימיים ובכימות של אומדני כשל ואומדני הפסד.

395. לכל קבוצת נכסים, רשאי התאגיד הבנקאי להשתמש במתודולוגיות/מערכות דירוג מרובות. לדוגמה, תאגיד בנקאי יכול להשתמש במערכות דירוג המותאמות לתעשיות מסוימות או למגזרי שוק מסוימים (כגון "שוק בינוני" (middle market) או תאגידים "גדולים"). אם בחר התאגיד הבנקאי להשתמש במערכות דירוג מרובות, עליו לתעד את נימוקיו להקצאת לווה למערכת דירוג מסוימת, וליישם את הדירוג באופן שמשקף בצורה הטובה ביותר את רמת הסיכון של הלווה. תאגידים בנקאיים יימנעו מהקצאת לווים למערכות דירוג באופן בלתי נאות על מנת למזער את דרישות ההון הפיקוחי (דהיינו, "בחירה סלקטיבית" ("cherry-picking") באמצעות בחירת מערכת הדירוג). על התאגידים הבנקאיים להראות כי כל מערכת המשמשת ליישום גישת ה- IRB עומדת בדרישות הסף מראשית יישומה, ועל בסיס שוטף.

(i) ממדי הדירוג

תקנים לחשיפות לתאגיד, לריבונות ולבנק

396. על פי גישת ה- IRB, מערכת דירוג כשירה חייבת להיות בעלת שני מימדים נפרדים ומובחנים: (i) הסיכון לכשל של הלווה, (ii) מאפיינים ספציפיים לעסקה.

397. המימד הראשון חייב לטפל בסיכון לכשל של הלווה. חשיפות נפרדות לאותו הלווה חייבות להיות מוקצות לאותה קטגוריית דירוג, ללא התחשבות בהבדלים כלשהם בטיבה של כל עסקה ספציפית. לכלל זה שני חריגים. הראשון, במקרה של סיכון העברה למדינה (country transfer risk), תאגיד בנקאי עשוי להקצות דירוגים שונים ללווה בהתאם לסוג המטבע בו נקובה עסקת האשראי (facility), מטבע מקומי או מטבע זר. החריגה השנייה היא המקרה שבו הטיפול בערבויות המשויכות לעסקת האשראי (facility) ישתקף בהתאמת הדירוג של הלווה. בכל אחד מן המקרים הללו, חשיפות נפרדות עשויות להביא לידי ריבוי דירוגים לאותו הלווה. מדיניות האשראי של התאגיד הבנקאי צריכה לתת ביטוי לקשר המתקיים בין דירוגים שונים של הלווה במונחי רמת הסיכון המשתמעת מכל דירוג. כאשר איכות האשראי מדרדרת, והדבר מתבטא בירידת דירוג, התאגיד הבנקאי חייב להתייחס לסיכון, וחייב להיות לכך ביטוי במדידת הסיכון. על התאגיד הבנקאי לנסח במדיניותו את הסיכון של כל דירוג הן על ידי תיאור ההסתברות של הסיכון לכשל, המאפיינת לווים המוקצים לדירוג זה, והן במונחי הקריטריונים המייחדים רמה זו של סיכון אשראי.

398. המימד השני צריך לשקף גורמים ספציפיים לעסקה, כגון ביטחונות, בכירות (seniority), סוג המוצר וכד'. תאגידים בנקאיים המיישמים את גישת ה- FIRB יכולים למלא אחר דרישה זו

באמצעות קיומו של מימד עסקת האשראי (facility) אשר משקף גם מאפיינים של הלווה וגם של העסקה. לדוגמה, מימד דירוג המשקף את ההפסד הצפוי (EL) על ידי כך שהוא מאחד שיקולי איתנות פיננסית של הלווה (PD) ושיקולי חומרת הפסד (LGD). בדומה לכך, גם מערכת דירוג המשקפת את ה-LGD בלעדית תהיה כשירה לעניין זה. כאשר מימד דירוג משקף את ההפסד הצפוי ואינו מכמת את LGD בנפרד, יש להשתמש באומדנים הפיקוחיים של LGD.

399. עבור תאגידים בנקאיים המשתמשים בגישה המתקדמת (AIRB), דירוגי עסקאות אשראי (facilities) חייבים לשקף את ה-LGD באופן בלעדי. דירוגים אלו יכולים לשקף את כל הגורמים שיכולים להשפיע על ה-LGD, ובכלל זה, אך ללא הגבלה, את סוג הביטחונות, המוצר, הענף והמטרה. מאפייני הלווה יכולים להיכלל כקריטריונים לדירוג ה-LGD רק במידה שהם חוזים את ה-LGD. תאגידים בנקאיים רשאים לשנות את הגורמים המשפיעים על דירוגי עסקאות אשראי (facilities), לפי מגזרים שונים בתיק האשראי, כל עוד הם יכולים להניח דעתו של המפקח כי השינוי משפר את הרלוונטיות ואת הדיוק של אומדניהם.

400. תאגידים בנקאיים המשתמשים בקריטריון שיבוץ פיקוחי לקבוצת המשנה של הלוואות מיוחדות (SL), פטורים לגבי חשיפות אלו מדרישת הדירוג הדו-מימדית. לאור התלות ההדדית בין מאפייני הלווה למאפייני העסקה במקרה של הלוואות מיוחדות (SL), תאגידים בנקאיים יכולים למלא את הדרישות המפורטות תחת כותרת זו על ידי שימוש במימד דירוג יחיד אשר משקף את ההפסד הצפוי (EL) בכך שהוא יכול לשיקולים המתייחסים הן לאיתנות הפיננסית של הלווה (PD) והן לחומרת ההפסד (LGD). פטור זה אינו חל על תאגידים בנקאיים המיישמים את הגישה הכללית לחשיפות לתאגיד, הבסיסית או המתקדמת, לצורך דירוג חשיפות להלוואות מיוחדות.

תקנים לחשיפות קמעונאיות

401. מערכות דירוג לחשיפות קמעונאיות חייבות להיות מוכוונות (oriented) הן לסיכון של הלווה והן לסיכון של העסקה, וחייבות לכלול את כל המאפיינים הרלוונטיים של הלווה ושל העסקה. תאגידים בנקאיים חייבים להקצות כל חשיפה שמתאימה להגדרה של קמעונאות למאגר מסוים. תאגידים בנקאיים חייבים להוכיח כי תהליך זה מספק בידול משמעותי בין סיכונים, ממין את החשיפות לקבוצות הומוגניות דיין, ומאפשר אמידה מדויקת ועקבית של מאפייני הפסד ברמת המאגר.

402. עבור כל מאגר, תאגידים בנקאיים חייבים לאמוד את PD, LGD ו-EAD. מספר מאגרים יכולים לחלוק אומדנים זהים של PD, LGD ו-EAD. בעת הקצאת חשיפות למאגר, תאגידים בנקאיים ישקלו, לכל הפחות, את גורמי הסיכון הבאים:

- מאפייני סיכון של לווה (כגון סוג הלווה, נתונים דמוגרפיים כמו גיל ותעסוקה);
- מאפייני סיכון של עסקה, לרבות סוג מוצר ו/או סוגי ביטחונות (כגון מדידות של היחס בין סכום ההלוואה לבין שווי הבטוחה (LTV - loan to value), עונתיות, ערבויות; ובכירות

- החוב (שעבוד ראשוני מול משני)). תאגידים בנקאיים חייבים להתייחס מפורשות לביטחונות צולבים (cross-collateral provisions) במקרה שקיימים.
- חשיפה בהפרה (delinquency): התאגידים הבנקאיים מצופים להפריד בין חשיפות בהפרה וכאלו שאינן בהפרה.

(ii) מבנה הדירוג

תקנים לחשיפות לתאגיד, לריבונות ולבנק

403. התפלגות החשיפות של התאגיד הבנקאי בין דירוגים תהיה משמעותית, וללא ריכוז מופרז של חשיפות בסולמות הדירוג של לווים, ובסולמות הדירוג של עסקאות האשראי (facilities).

404. לצורך מטרה זו, יהיו לתאגיד הבנקאי לכל הפחות שבעה דירוגים ללוים שאינם במצב של כשל, ולכל הפחות דירוג אחד ללוים במצב של כשל. תאגידים בנקאיים עם פעילות הלוואות ממוקדת במגזר שוק ספציפי עשויים למלא דרישה זו על ידי מספר הדירוגים המינימאלי; המפקח עשוי לדרוש מתאגידים בנקאיים, המלווים ללוים בעלי מגוון איכויות אשראי, להגדיל את מספר דירוגי הלווה.

405. דירוג של לווה מוגדר כהערכת הסיכון של הלווה על בסיס אוסף מוגדר ומובחן של קריטריונים לדירוג, שממנה נגזרים אומדני PD. הגדרת הדירוג תכלול: הן תיאור של מידת הסיכון לכשל המאפיין את הלווים שהוקצו לדירוג, והן את הקריטריונים המשמשים ליחד רמה זו של סיכון אשראי. יתרה מזאת, הסימנים "+" או "-" לצד הדירוג האלפביתי או המספרי יהיו כשירים כדירוגים נפרדים רק אם התאגיד הבנקאי הגדיר אותם באופן מלא בעזרת קריטריונים ברורים להקצאת הלווים לדירוגים, וכימת עבורם בנפרד את ההסתברות לכשל (PD).

406. לתאגידים בנקאיים בעלי תיקי הלוואות המרוכזים במגזר שוק מסוים, וטווח של סיכוני כשל, חייבים להיות מספיק דירוגים בתוך טווח זה, על מנת להימנע מריכוזים בלתי נאותים של לווים בדירוגים מסוימים. ריכוזים משמעותיים בדירוג אחד או בכמה דירוגים חייבים להיתמך בהוכחות אמפיריות משכנעות לכך שהדירוג או הדירוגים מכסים טווח צר אך סביר של PD וכי הסיכון לכשל שמעמידים הלווים בדירוג נופל לתוך טווח זה.

407. תאגידים בנקאיים המיישמים את הגישה המתקדמת (AIRB) לאמידת LGD אינם כפופים למספר מינימאלי כלשהו של דירוגים לעסקאות אשראי (facilities). מספר הדירוגים לעסקאות אשראי (facilities) שיקבע התאגיד הבנקאי צריך להיות כזה שימנע ריכוז של עסקאות אשראי (facilities) בעלות LGD שונים מאוד בדירוג אחד. הקריטריונים להגדרת הדירוגים של עסקאות האשראי (facilities) ייתמכו בהוכחות אמפיריות.

408. לתאגידים בנקאיים המשתמשים בקריטריון השיבוץ הפיקוחי לקבוצות נכסי הלוואות מיוחדות (SL), יהיו לכל הפחות ארבעה דירוגים ללוויים שאינם במצב של כשל, ודירוג אחד ללוויים במצב של כשל. הדרישות לגבי חשיפות להלוואות מיוחדות הכשירות לצורכי הגישה הבסיסית והגישה המתקדמת, זהות לדרישות הכלליות החלות על חשיפות לתאגיד.

תקנים לחשיפות קמעונאיות

409. לכל מאגר שזוהה, התאגיד הבנקאי חייב להיות מסוגל לספק ערכים כמותיים של מאפייני הפסד (PD, LGD ו-EAD) עבור אותו המאגר. רמת ההבחנה למטרות IRB חייבת להבטיח כי מספר החשיפות במאגר נתון יהיה מספק, לצורך כימות ותיקוף משמעותיים של מאפייני ההפסד ברמת המאגר. חייבת להיות התפלגות בעלת משמעות של לווים וחשיפות על פני מאגרים שונים. מאגר יחיד חייב שלא לכלול ריכוז בלתי נאות של כל החשיפות הקמעונאיות של התאגיד הבנקאי.

(iii) קריטריונים לדירוג

410. לתאגיד הבנקאי יהיו הגדרות, הליכים וקריטריונים ספציפיים להקצאת חשיפות לדירוגים במסגרת מערכת הדירוג. הגדרות הדירוג והקריטריונים לדירוג יהיו סבירים ואינטואיטיביים, גם יחד, ויביאו לכך שתהיה הבחנה משמעותית של הסיכון.

- התיאור והקריטריונים של הדירוג יהיו מפורטים דיים על מנת לאפשר לאחראים על הדירוג להקצות באופן עקבי את אותו הדירוג ללוויים, או לעסקאות אשראי (facilities), בעלי סיכון דומה. עקביות זו צריכה להתקיים על פני כל קווי העסקים, המחלקות והמיקומים הגיאוגרפיים. אם הקריטריונים והליכי הדירוג שונים, עבור סוגים שונים של לווים או עסקאות אשראי (facilities), התאגיד הבנקאי חייב לנטר אי עקביות אפשרית, ולהתאים את הקריטריונים לדירוג כך שתשופר העקביות במידת הנדרש.
- הגדרות הדירוג הכתובות תהיינה ברורות ומפורטות דיים כדי לאפשר לצד שלישי להבין את אופן שיוך הדירוגים. זאת, על מנת שיוכל לשחזר אותן ולהעריך את נאותות הקצאות הדירוגים והמאגרים; צד שלישי כזה יכול להיות הביקורת הפנימית של התאגיד הבנקאי, פונקציה דומה לה בעצמאותה, או הפיקוח על הבנקים.
- הקריטריונים יעלו בקנה אחד עם נוהלי האשראי הפנימיים של התאגיד הבנקאי ועם מדיניותו לטיפול בלוויים ובעסקאות אשראי (facilities) השרויים בקשיים.

411. על מנת להבטיח שתהיה התחשבות עקבית במידע הזמין להם, על התאגידים הבנקאיים להשתמש בכל המידע הרלוונטי והמהותי בעת הקצאת דירוגים ללוויים ולעסקאות אשראי (facilities). המידע חייב להיות עדכני. ככל שברשות התאגיד הבנקאי מידע מועט יותר, כך תגדל שמרנותו בשיוך לווים ועסקאות אשראי (facilities) לדירוג ולמאגרים. דירוג חיצוני יכול להוות גורם עיקרי בקביעת הדרוג הפנימי; אולם, על התאגיד הבנקאי להקפיד ולכלול במסגרת שיקוליו כל מידע רלוונטי נוסף.

קווי מוצרים של הלוואות מיוחדות (SL) בקבוצת הנכסים התאגידיים

412. תאגידים בנקאיים המיישמים את קריטריון השיבוץ הפיקוחי עבור חשיפות להלוואות מיוחדות, חייבים להקצות חשיפות לדירוגים הפנימיים בהתבסס על קריטריונים, מערכות ותהליכים של התאגיד הבנקאי עצמו, וזאת בכפוף לציות לדרישות הסף ההכרחיות. לאחר מכן, נדרש התאגיד הבנקאי למפות דירוגים פנימיים אלו לחמש קטגוריות הדירוג הפיקוחיות. טבלאות 1 עד 4 בנספח ב' מתארות, עבור כל תת-קבוצה של חשיפות להלוואות מיוחדות, את גורמי ההערכה הכלליים ואת המאפיינים של חשיפות להלוואות מיוחדות המתאימים לכל אחת מהקטגוריות הפיקוחיות. לכל פעילות אשראי מוצגת טבלה ייחודית, המתארת את גורמי ההערכה ואת המאפיינים המיוחדים אותה.

413. המפקח מכיר בכך שהקריטריונים בהם משתמשים תאגידים בנקאיים כדי להקצות חשיפות לדירוגים פנימיים, לא מתאימים באופן מלא לקריטריונים המגדירים את הקטגוריות הפיקוחיות; אולם, תאגיד בנקאי חייב להראות שתהליך המיפוי שלו הניב מערך דירוגים, שהוא מתאים למאפיינים בקטגוריה הפיקוחית המקבילה. על התאגידים הבנקאיים לנהוג זהירות יתרה כדי לוודא שכל שינוי של הקריטריונים הפנימיים, לא ישללו מתהליך המיפוי הנייל את האפקטיביות שלו.

(iv) אופן הקצאת הדירוגים

414. אף על פי שאופק הזמן המשמש באמידת ההסתברות לכשל (PD) הוא שנה אחת (כאמור בסעיף 447), קיימת ציפייה מהתאגידים הבנקאיים להשתמש באופק זמן ארוך יותר בהקצאת הלווים לקטגוריות הדירוג.

415. דירוג של לווה חייב לייצג את הערכת התאגיד הבנקאי ליכולתו ולנכונותו של הלווה לפרוע את התחייבויותיו החוזיות למרות שינוי לרעה בתנאים הכלכליים או התרחשותם של אירועים בלתי צפויים. לדוגמה, תאגיד בנקאי יכול לבסס את הקצאת הדירוג שלו על תרחישי קיצון ספציפיים מתאימים. לחלופין, יכול התאגיד הבנקאי להתחשב במאפייני הלווה, המשקפים את פגיעותו לשינויים שליליים בתנאים הכלכליים או לאירועים בלתי צפויים, מבלי לפרט תרחישי קיצון ספציפיים. טווח המצבים הכלכליים שיש להביא בחשבון בהקצאת הדירוג יהיה עקבי למצב הנוכחי ולתנאים העשויים להיווצר באופן סביר לכל אורך מחזור העסקים בהתייחס לענף או לאזור הגיאוגרפי הספציפיים.

415(i). הקצאה לקטגוריות דירוג וקביעת אומדני PD ללווים ממונפים מאד (highly leveraged) או ללווים שחלק ניכר מנכסיהם הם נכסים נסחרים, ישקפו את ביצועי נכסי הבסיס בהתבסס על תקופות של תנודתיות קיצונית. בסעיף זה "לווים ממונפים מאד" - קרנות גידור (Hedge Funds) או כל צד נגדי ממונף-מאד דומה (equivalent) אחר שהינו ישות פיננסית.

416. לאור הקושי בחיזוי אירועים עתידיים והשפעתם על מצבו הפיננסי של הלווה הספציפי, על התאגיד הבנקאי לנקוט גישה שמרנית בתחזיותיו. יתרה מזאת, כאשר הנתונים העומדים לרשותו מוגבלים, על התאגיד הבנקאי לאמץ גישה הנוטה לשמרנות בניחותים שלו.

(ו) שימוש במודלים

417. הדרישות המופיעות בחלק זה חלות על מודלים סטטיסטיים ושיטות מיכוניות אחרות, המשמשות להקצאת דירוגי לווי או עסקאות אשראי (facilities) או לאמידת ערכי PD, LGD או EAD. מודלים סטטיסטיים לדירוג (credit scoring models) והליכי דירוג מיכוניים אחרים מנצלים על פי רוב רק חלק מהמידע הזמין. אף שהליכי דירוג מיכוניים עשויים לעתים להימנע מהשגיאות האופייניות למערכות דירוג המקנות תפקיד מרכזי לשיקול הדעת של המעריך, גם שימוש במידע מוגבל במערכות מיכוניות מהווה מקור לטעויות דירוג. השימוש במודלים סטטיסטיים לדירוג ובהליכים מיכוניים אחרים מותר לצורך הערכה ראשונית או חלקית בהקצאת הדירוג, ועשוי לשמש באמידת מאפייני ההפסד. נדרש שיקול דעת ופיקוח אנושי נאותים על מנת להבטיח שכל המידע הרלוונטי והמהותי, לרבות המידע שמחוץ לתחום ההתייחסות של המודל, יילקח גם הוא בחשבון ושהשימוש במודל ייעשה כיאות.

- על התאגיד הבנקאי מוטלת החובה להניח את דעתו של המפקח, כי למודל ולהליכים יש כוח חיזוי טוב, וכי לא יחול עיוות בדרישות ההון הפיקוחי בעקבות השימוש בהם. המשתנים שיוכנסו למודל חייבים לשמש כאינדיקטורים סבירים לחיזוי. המודל חייב להיות מדויק בממוצע על פני מרחב הלווי או עסקאות האשראי (facilities) שלהם חשוף התאגיד הבנקאי, ואסור שתהיה בו הטיה מהותית כלשהי הידועה לתאגיד הבנקאי.
- לתאגיד בנקאי חייב להיות נוהל לבדיקת תשומות (inputs) הנתונים המוזרמים למודל הסטטיסטי לחיזוי כשל או הפסד. נוהל זה יכלול הערכה של הדיוק, השלמות וההתאמה של הנתונים בקביעת דירוג שאושר.
- התאגיד הבנקאי חייב להראות כי הנתונים ששימשו לבניית המודל מייצגים את אוכלוסיית הלווי ואת עסקאות האשראי (facilities) של התאגיד הבנקאי בפועל.
- כאשר משלבים את תוצאות המודל עם שיקול דעת אנושי, שיקול הדעת חייב להביא בחשבון את כל המידע הרלוונטי והמהותי שלא נכלל במודל. לתאגיד בנקאי תהיינה הנחות כתובות המתארות כיצד לשלב את תוצאות המודל עם שיקול דעת אנושי.
- התאגיד הבנקאי חייב לקבוע נהלים לסקירה אנושית של הדירוגים שנוצרו על ידי המודל. נהלים אלו יתמקדו בגילוי והגבלה של טעויות הקשורות בחולשות מוכרות של המודל, וכן יכללו הליכים שוטפים ומהימנים לשיפור ביצועי המודל.
- לתאגיד בנקאי יהיה הליך תיקוף במחזוריות סדירה, שיכלול ניטור של ביצועי המודל ויציבותו, סקירת קשרי הגומלין במודל, ובחינת תוצאות המודל מול התוצאות בפועל.

(vi) תיעוד תכנון מערכת הדירוג

418. תאגידים בנקאיים חייבים לתעד בכתב את תכנון מערכות הדירוג ופרטי תפעולן. התיעוד חייב לכלול הוכחות לציות התאגיד הבנקאי לדרישות הסף, ועליו להתייחס לנושאים כגון: שוני בין תיקים (portfolio differentiation), קריטריונים לדירוג, אחריותם של מדרגי הלווים ועסקאות האשראי (facilities), הגדרה מהי חריגת דירוג, הגורמים המוסמכים לאשר חריגות, תדירות סקירת הדירוגים, ופיקוח ההנהלה על תהליך הדירוג. התאגיד הבנקאי חייב לתעד את הנימוק לבחירתו את הקריטריונים הפנימיים לדירוג, ולהיות מסוגל לספק ניתוח המראה שהקריטריונים והנהלים לדירוג יביאו, באופן סביר, לדירוגים המבחינים בין דרגות סיכון בצורה משמעותית. הקריטריונים והנהלים לדירוג ייסקרו תקופתית, על מנת לקבוע אם הם עדיין ישימים במלואם לתיק הנוכחי ולתנאים החיצוניים. בנוסף, התאגיד הבנקאי חייב לתעד היסטוריה של שינויים חשובים בתהליך דירוג הסיכונים, ולכלול בה זיהוי של שינויים שהוכנסו בעקבות סקירת הפיקוח האחרונה. ארגון הקצאת הדירוגים, לרבות מבנה הבקרה הפנימית, יתועד גם הוא.

419. תאגידים בנקאיים חייבים לתעד את ההגדרות הספציפיות של כשל והפסד, המשמשות אותם באופן פנימי, ויציגו עקביות מול ההגדרות המפורטות בסעיפים 452 עד 460.

420. אם תאגיד בנקאי משתמש במודלים סטטיסטיים בתהליך הדירוג, עליו לתעד את המתודולוגיות המשמשות אותו. התיעוד יענה על הדרישות הבאות:

- יספק תיאור מפורט של התיאוריה, ההנחות ו/או הבסיס המתמטי והאמפירי להקצאת אומדנים לדירוגים, לחייבים יחידים, לחשיפות או למאגרים, וכן את מקורות המידע המשמשים את המודל;
- ייסד תהליך סטטיסטי קפדני (לרבות מבחני ביצועים out-of-time ו- out-of-sample) לתיקוף המודל; וכן
- יציין באלו נסיבות יישום המודל אינו יעיל (אפקטיבי).

421. שימוש במודל שנרכש מגורם שלישי הטוען לבעלות טכנולוגית על המודל לא יהווה הצדקה לאי עמידת התאגיד הבנקאי בדרישת התיעוד, או בכל דרישה אחרת הנוגעת למערכות הדירוג הפנימיות. החובה מוטלת על ספק המודל ועל התאגיד הבנקאי לספק את דרישות המפקח לעניין זה.

4. תפעול מערכת דירוג הסיכונים

(i) כיסוי הדירוגים

422. עבור חשיפות לתאגיד, לריבונות ולבנק, חובה להקצות דירוג לכל לווה ולכל ערב מוכר, ולשייך כל חשיפה לדירוג של עסקת אשראי (facility rating), כחלק מהליך אישור ההלוואה. בדומה לכך, בבנקאות קמעונאית, חובה להקצות כל חשיפה למאגר כחלק מתהליך אישור ההלוואה.
423. כל ישות משפטית נפרדת שהתאגיד הבנקאי נחשף אליה תדורג בנפרד. התאגיד הבנקאי חייב לנסח מדיניות בנוגע לטיפול בישויות בודדות בקבוצה קשורה, ובכלל זה הנסיבות שבהן אותו דירוג הוקצה או לא הוקצה לחלק מהישויות הקשורות או לכולן. מדיניות זו חייבת להיות מקובלת על המפקח.
- לעניין זה, "ישות משפטית" תוגדר כהגדרת "לווה" בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313 - מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לוויים.

(ii) יושרת (integrity) הליך הדירוג

תקנים לחשיפות לתאגיד, לריבונות ולבנק

424. תהליך הקצאות הדירוג ועדכון התקופתי יושלם או יאושר על ידי גורם שלא יצא נשכר באופן ישיר מהעמדת האשראי. העצמאות של הקצאת הדירוג תושג על ידי שימוש במגוון שיטות, שייבחנו בזהירות על ידי המפקח. תהליכים תפעוליים אלה יתועדו בנוהלי התאגיד הבנקאי וישולבו במדיניותו. מדיניות האשראי ונוהלי החיתום חייבים לחזק ולעודד את עצמאותו של תהליך הדירוג.
425. הדירוג של לוויים ושל עסקאות אשראי (facilities) ירוענן אחת לשנה לפחות. במקרים מסוימים של העמדת אשראי, ובפרט במקרים של לוויים בסיכון גבוה במיוחד או חשיפות בקשיים - ייבחן הדירוג בתדירות גבוהה יותר. בנוסף לכך, על התאגיד הבנקאי ליזום דירוג חדש אם עלה מידע מהותי אודות לווה או עסקת אשראי (facility) מסוימים.
426. התאגיד הבנקאי חייב לקיים הליך אפקטיבי לקבלה ולעדכון של מידע רלוונטי ומהותי בנוגע למצבו הכספי של הלווה ובנוגע למאפייני עסקאות האשראי (facilities) שיש בהן כדי להשפיע על ערכי ה- LGD וה- EAD (כגון מצב הביטחונות). עם קבלת המידע, על התאגיד הבנקאי לקיים נוהל לעדכון הדירוג של הלווה בתוך פרק זמן סביר.

תקנים לחשיפות קמעונאיות

427. תאגיד בנקאי חייב לבחון את מאפייני ההפסד ואת מצב ההפרות (delinquency status) של כל מאגר סיכון מזהה לפחות אחת לשנה. תאגיד בנקאי חייב גם לבחון את מצבם של לוויים בודדים בכל מאגר על מנת להבטיח את המשך הקצאת החשיפות למאגר הנכון. ניתן לענות על דרישה זו באמצעות סקירה של מדגם מייצג של חשיפות במאגר.

(iii) התערבות לשינוי הדירוג (Overrides)

428. בהקצאות דירוג המבוססות על הערכת מומחה, תאגידים בנקאיים חייבים לתעד באופן ברור את המצבים בהם בעלי סמכות בתאגיד הבנקאי התערבו בתוצאות הליך הדירוג, לרבות אופן השימוש המותר בהליך ההתערבות, מידת ההתערבות והגורם המתערב. במקרה של מערכת המבוססת על מודל דירוג, על התאגיד הבנקאי לקבוע הנחיות והליכי ניטור אחר מקרים שבהם שיקול דעת אנושי גרם להתערבות בתוצאות המודל, להתעלמות ממשתנים מסוימים או לשינוי תשומות המודל. הנחיות אלו חייבות לכלול זיהוי של הגורם האחראי לאישור ההתערבות. התאגיד הבנקאי יזהה מקרים של התערבות ויקיים מעקב מיוחד אחר ביצועי (performance) האשראי הרלוונטי.

(iv) תחזוקת נתונים

429. תאגיד בנקאי חייב לאסוף ולשמור נתונים אודות מאפייניהם העיקריים של לוויים ושל עסקאות אשראי (facilities) במידה המספקת תמיכה אפקטיבית להליכי המדידה והניהול של סיכונים האשראי הפנימיים, במטרה לאפשר לתאגיד בנקאי לעמוד בדרישות האחרות במסמך זה, ולשמש בסיס לדיווח לפיקוח על הבנקים. נתונים אלו יהיו מפורטים דיים כדי לאפשר הקצאה מחדש של לוויים ושל עסקאות אשראי (facilities) לדירוגים, לדוגמה במקרה ששיפור מערכת הדירוג הפנימית מאפשר הפרדה עדינה (finer) יותר בין תיקים. מעבר לכך, על התאגידים הבנקאיים לאסוף ולשמור נתונים על היבטים מסוימים של הדירוג הפנימי כנדרש בהוראות הדיווח לציבור.

חשיפות לתאגיד, לריבונות ולבנק

430. תאגידים בנקאיים חייבים לשמור נתוני דירוג היסטוריים על לוויים ועל ערבים מוכרים, ובכלל זה מידע על הדירוג של הלווה או של הערב מאז הוקצה לקטגוריית דירוג פנימית; תאריכי שיוך הדירוגים; המתודולוגיה; ונתוני המפתח ששימשו להפקת הדירוג, והמודל/האדם האחראי. זהותם של לוויים ועסקאות אשראי (facilities) במצב של כשל, והעיתוי והנסיבות של הכשל בכל אחד מהמקרים - יישמרו על ידי התאגיד הבנקאי. בנוסף, נדרשים התאגידים הבנקאיים לשמור את נתוני ההסתברות לכשל (PD) ואת שיעורי הכשל בפועל המשוויכים לכל דירוג ומידע על מעבר בין דירוגים (ratings migration), במטרה לעקוב אחר כושר החיזוי של מערכת דירוג הלוויים.

431. תאגידים בנקאיים המיישמים את גישת ה-AIRB יאספו וישמרו, בנוסף, את היסטוריית הנתונים המלאה על אומדני ה-LGD וה-EAD המשוויכים לכל עסקת אשראי (facility), את הנתונים העיקריים ששימשו להערכת האומדנים ומידע על המודל/האדם האחראי. תאגידים בנקאיים יאספו נתונים גם על השיעורים הנאמדים ועל השיעורים בפועל של LGD ו-EAD בהתייחס לכל עסקת אשראי (facility) במצב של כשל. תאגידים בנקאיים המשקפים, באמצעות

LGD, את השפעתם של ערבויות או נגזרי אשראי על הפחתת סיכון האשראי, חייבים לשמור נתונים על ה-LGD של עסקת האשראי (facility) לפני ואחרי השפעת הערבות או נגזר האשראי. התאגיד הבנקאי ישמור מידע על מרכיבי ההפסד או ההשבה (recovery) של כל אחת מהחשיפות שהיו במצב של כשל, כגון הסכומים שהושבו, מקורות ההחזר (כגון ביטחונות, הכנסות מפירוק ומימוש ערבויות), תקופת הזמן שנדרשה להשבה, ועלויות מנהלה.

432. המפקח מעודד תאגידים בנקאיים, המיישמים את הגישה הבסיסית (FIRB) ומשתמשים באומדנים הפיקוחיים, לשמור את הנתונים הרלוונטיים (דהיינו, נתונים על הפסדים וגבייה בנוגע לחשיפות תאגידיות לפי הגישה הבסיסית, נתונים על הפסדים שנגרמו לתאגידים בנקאיים המשתמשים בקריטריון שיבוץ פיקוחי להלוואות מיוחדות).

חשיפות קמעונאיות

433. תאגידים בנקאיים חייבים לשמור נתונים ששימשו בהליך הקצאת החשיפות למאגרים, ובכלל זה נתונים על מאפייני הסיכון של לוויים ושל עסקאות שנעשה בהם שימוש ישיר או באמצעות מודל, כמו גם נתונים על הפרות. תאגידים בנקאיים חייבים לשמור נתונים גם על אומדני PD, LGD ו-EAD המוקצים למאגרי חשיפות. לגבי חשיפות בכשל, תאגידים בנקאיים חייבים לשמור את נתוני המאגרים שאליהם הוקצתה החשיפה במהלך השנה שלפני הכשל ותוצאות ה-LGD וה-EAD שהוכרו.

(ו) מבחני קיצון המשמשים בהערכת הלימות ההון

434. תאגיד בנקאי המתבסס על דירוג פנימי (IRB) חייב לקיים נהלים סדורים לביצוע מבחני קיצון מהימנים שישמשו להערכת הלימות ההון. מבחני הקיצון חייבים לכלול זיהוי אירועים אפשריים או שינויים עתידיים בתנאים הכלכליים שעשויים להשפיע לרעה על חשיפת התאגיד הבנקאי לסיכונים אשראי, וכן הערכה ליכולתו של התאגיד הבנקאי להתמודד עם שינויים אלה. דוגמאות לתרחישים אפשריים: (1) שפל כלכלי במשק או בענף מסוים; (2) אירועי סיכון שוק; (3) תנאי נזילות.

435. בנוסף למבחנים הכלליים יותר המתוארים לעיל, על התאגיד הבנקאי לערוך מבחן קיצון לסיכונים אשראי, כדי להעריך את השפעתם של תנאים ספציפיים מסוימים על דרישות ההון הפיקוחי המוטלות על התאגיד הבנקאי לפי גישת ה-IRB. המבחן שיופעל ייבחר על ידי התאגיד הבנקאי בכפוף לאישור המפקח. המבחן שייבחר חייב להיות משמעותי ושמרני במידה סבירה. תאגידים בנקאיים יכולים לפתח גישות שונות כדי לענות על הדרישה למבחן קיצון, כל תאגיד בנקאי בהתאם לנסיבותיו הוא. לצורך זה, אין כוונה לדרוש מהתאגידים הבנקאיים לשקול את התרחישים הגרועים ביותר. עם זאת, צריך מבחן הקיצון לשקול לכל הפחות מה תהיה השפעתם של תרחישי מיתון קל. התאגיד הבנקאי יכול, לדוגמה, להשתמש בשני רביעים עוקבים של צמיחה בשיעור אפס על מנת להעריך את השפעתה על ערכי ה-PD, ה-LGD וה-

EAD של התאגיד הבנקאי, תוך התחשבות - על בסיס עוקב - ברמת הפיזור הבין-לאומי של התאגיד הבנקאי.

435(i). תאגידים בנקאיים המיישמים את מסגרת הכשל הכפול, חייבים לשקול, כחלק ממתאר מבחני הקיצון, את השפעתה של הידרדרות באיכות האשראי של ספקי הגנה, ובפרט, לבחון מה תהיה השפעתו של מקרה בו ספק ההגנה אינו כשיר, לאחר ששונה דירוגו על ידי התאגיד הבנקאי. על התאגיד הבנקאי לתת את דעתו גם להשפעה שעשויה להיות לכשל של בעל החוב או של ספק ההגנה, אך לא שניהם, ולעלייה שתבוא בעקבות כך ברמת הסיכון, ובדרישות ההון בזמן כשל.

436. בין אם בחר התאגיד הבנקאי בשיטה זו או אחרת, עליו לכלול התייחסות למקורות המידע הבאים. ראשית, המידע העצמי של התאגיד הבנקאי צריך לאפשר להעריך אלו שינויי דירוג (ratings migration) עשויים להתרחש, לכל הפחות לגבי חלק מחשיפותיו. שנית, התאגידים הבנקאיים ייקחו בחשבון מידע אודות השפעתה של הרעה קלה בסביבת האשראי על דירוגיו של התאגיד הבנקאי, תוך התחשבות מסוימת בהשפעתן המשוערת של נסיבות חמורות יותר. שלישית, תאגידים בנקאיים יעריכו את ההוכחות במקרים של שינויי דירוג בדירוגים חיצוניים. בכלל זה, על התאגיד הבנקאי להתאים, במובן הרחב, את "סלי" האשראי (buckets) שלו לקטגוריות הדירוג החיצוניות.

437. המפקח עשוי לספק לתאגידים בנקאיים הנחיות לתכנון מבחני הקיצון, תוך התחשבות בסמכותו החוקית. תוצאות מבחן הקיצון עשויות להצביע על היעדר הבדל בהון המחושב לפי כללי IRB המתוארים בהוראה זו, במקרה שהתאגיד הבנקאי כבר משתמש בגישה זו למטרות דירוג פנימיות. במקרים שבהם התאגיד הבנקאי פועל במספר שווקים, אין הוא נדרש לערוך מבחני קיצון לתנאים אלו בכל השווקים, אולם עליו לערוך מבחן קיצון לתיקים המכילים את הרוב הגדול של חשיפותיו.

5 פיקוח ושלטון תאגידי

(i) שלטון תאגידי

438. כל ההיבטים המהותיים של תהליכי הדירוג וההערכה יאושרו על ידי דירקטוריון התאגיד הבנקאי, או על ידי ועדה ממונה מטעמו, ועל ידי ההנהלה הבכירה⁸⁷. גורמים אלה חייבים בהבנה כללית של המערכת לדירוג סיכונים ובהבנה מפורטת של דוחות ההנהלה הקשורים למערכת הדירוג. ההנהלה הבכירה תודיע לדירקטוריון או לוועדה הממונה מטעמו בדבר כל שינוי מהותי או חריגה מן המדיניות, שיש בהם כדי להשפיע על פעולות מערכת הדירוג של התאגיד הבנקאי.

⁸⁷ תקן זה מתייחס למבנה הנהלה המורכב מדירקטוריון ומהנהלה בכירה. המושגים דירקטוריון והנהלה בכירה משמשים בהוראה זו כשמותיהן של שתי פונקציות של קבלת החלטות בתאגיד בנקאי, ולא להגדרת מבנים חוקיים.

439. ההנהלה הבכירה חייבת כמו כן להבין היטב את מבנה מערכת הדירוג ואת אופן פעולתה, ועליה לתת את אישורה במקרה של הבדלים מהותיים בין הנהלים הכתובים ליישומם בפועל. ההנהלה חייבת גם לוודא באופן שוטף כי מערכת הדירוג פועלת באופן תקין. ההנהלה והצוות המקצועי לבקרת אשראי ייוועדו באופן קבוע כדי לדון בביצועים של הליך הדירוג, בנושאים הטעונים שיפור ובסטטוס המאמצים לשיפור ליקויים שאותרו בעבר.

440. דירוגים פנימיים חייבים להיות חלק הכרחי מהדיווח לגורמים אלה. הדיווח עשוי לכלול פרופילי סיכון לפי דירוג, מעבר בין דירוגים, הערכת הפרמטרים הרלוונטיים לכל דירוג, והשוואה בין התחזיות לשיעורי הכשל (וערכי LGD ו-EAD לתאגידים בנקאיים המיישמים גישות מתקדמות) ובין התוצאות בפועל. תדירות הדיווח עשויה להשתנות בהתאם לחשיבות המידע וסוגו, ולפי הדרג המקבל את הדיווח.

(ii) בקרת סיכון אשראי (credit risk control)

441. לתאגידים הבנקאיים תהיינה יחידות עצמאיות לבקרת סיכוני אשראי, האחראיות לתכנון או לבחירה, ליישום ולביצועים של מערכות הדירוג הפנימיות. על היחידה (או היחידות) לפעול באופן בלתי תלוי בעובדים ובמנהלים של הפונקציות האחראיות על יצירת החשיפות. תחומי האחריות חייבים לכלול:

- בדיקה וניטור של הדירוגים הפנימיים;
- הפקה וניתוח של דוחות סיכום ממערכת הדירוג של התאגיד הבנקאי, על מנת לכלול נתונים היסטוריים על הכשל של לקוחות, ממוינים לפי הדירוג בעת הכשל ובשנה הקודמת לכשל, ניתוח מעברי דירוג וניטור מגמות בקריטריונים העיקריים של הדירוג;
- יישום נהלים שמטרתם לוודא כי הגדרות הדירוג מיושמות בעקביות בכל המחלקות ובכל האזורים הגיאוגרפיים;
- סקירה ותיעוד של כל שינוי בתהליך הדירוג, לרבות הסיבות לשינויים; וכן
- סקירת הקריטריונים לדירוג במטרה להעריך אם עודם חוזים סיכון. שינויים בהליך הדירוג, בקריטריונים או בפרמטרים ספציפיים של הדירוג יתועדו ויישמרו לסקירת הפיקוח על הבנקים.

442. יחידה לבקרת סיכוני אשראי חייבת לקחת חלק פעיל בפיתוח, בבחירה, בהטמעה ובתיקוף של מודל הדירוג. היא אחראית כלפי הפיקוח על הבנקים, וכלפי גורמי בקרה פנימיים, על כל המודלים המשמשים בתהליך הדירוג, ועליה מוטלת האחריות הסופית למעקב שוטף ולשינויים במודל הדירוג.

(iii) ביקורת פנימית וחיצונית

443. הביקורת הפנימית, או פונקציה דומה לה בעצמאותה, תבחן לפחות אחת לשנה את מערכת הדירוג של התאגיד הבנקאי ואת אופן יישומה, ובכלל זה את פעולות יחידות האשראי ואת

אומדני התאגיד הבנקאי ל- PD, LGD ו- EAD. כחלק מתהליך הבחינה, תיבדק העמידה בכל דרישות הסף הרלוונטיות. יחידת הביקורת הפנימית תתעד את ממצאיה. המפקח עשוי לדרוש ביקורת חיצונית להליך הדירוג ולהערכת מאפייני ההפסדים של התאגיד הבנקאי.

6. שימוש בדירוגים פנימיים

444. דירוגים פנימיים ואומדני כשל והפסדים חייבים למלא תפקיד מרכזי בהליך אישור האשראי, בניהול סיכונים, בהקצאות הון פנימיות ובפונקציות שלטון תאגידי (corporate governance functions) של תאגידים בנקאיים המיישמים את גישת ה- IRB. מערכות דירוג ואומדנים שפותחו ומיושמים אך ורק לצורכי כשירות לגישת ה- IRB ושימושם נועד רק להעניק תשומות IRB, לא יתקבלו. ישנה הכרה בכך שתאגידים בנקאיים לא בהכרח ישתמשו לכל צרכיהם הפנימיים באומדנים לצורכי IRB. לדוגמה, במודלים של תמחור, ייעשה קרוב לוודאי שימוש בערכי PD ו- LGD הרלוונטיים לחיי הנכס. כאשר קיימים הבדלים מסוג זה, תאגיד בנקאי חייב לתעד אותם ולהוכיח את סבירותם בפני המפקח.

445. התאגיד הבנקאי נדרש להראות תיעוד אמין לשימוש בדירוגים הפנימיים. על התאגיד הבנקאי להוכיח כי הוא השתמש במערכת דירוג התואמת במובן הרחב את דרישות הסף המפורטות במסמך זה, במשך שלוש שנים לפחות בטרם יחשב ככשיר. תאגיד בנקאי שבחר בגישת AIRB חייב להוכיח כי הוא אומד ערכי LGD ו- EAD והשתמש בהם באופן שעולה בקנה אחד עם דרישות הסף לשימוש באומדנים עצמיים של ערכי LGD ו- EAD, במשך שלוש שנים לפחות בטרם יחשב ככשיר. הכנסת שיפורים במערכת הדירוג של התאגיד הבנקאי לא תגרום לתאגיד הבנקאי להיחשב ככזה שלא עומד בדרישה לאמידה במשך שלוש שנים.

7. כימות רכיבי הסיכון

(i) דרישות אמידה כלליות

מבנה ותכלית

446. פרק זה עוסק בתקנים המקיפים לאמידה עצמית של PD, LGD ו- EAD. ככלל, כל התאגידים הבנקאיים המאמצים את גישת הדירוגים הפנימיים (IRB) חייבים לאמוד את ההסתברות לכשל (PD)⁸⁸ לכל אחת מקטגוריות הדירוג הפנימיות של לווים עבור חשיפות לתאגיד, לריבונות ולבנק, או לכל אחד מהמאגרים עבור חשיפות קמעונאיות.

⁸⁸ התאגידים הבנקאיים אינם נדרשים להעריך אומדני PD עצמיים לחשיפות מסוימות למניות ולחשיפות מסוימות השייכות לקבוצת המשנה של הלוואות מיוחדות (SL).

447. אומדני PD חייבים להיות הממוצע לטווח ארוך של שיעורי כשל לשנה אחת עבור לוויים מדירוג מסוים. הדרישות הייחודיות לאמידת PD מפורטות בסעיפים 461 עד 467. תאגידים בנקאיים המיישמים את הגישה המתקדמת יאמדו כיאות את ה-LGD (כמוגדר בסעיפים 468 עד 473) לכל אחת מעסקאות האשראי (facility) (או המאגרים הקמעונאיים) של התאגיד הבנקאי. תאגידים בנקאיים המיישמים את הגישה המתקדמת חייבים לאמוד, בנוסף, את הממוצע ארוך הטווח, המשוקלל בגודל החשיפה, של EAD לכל אחת מעסקאות האשראי (facility) שלהם, כמוגדר בסעיפים 474 ו-475. הדרישות הייחודיות לאמידת EAD מופיעות בסעיפים 474 עד 479. באשר לחשיפות לתאגיד, לריבונות ולבנק, תאגידים בנקאיים שלא יעמדו בדרישות לאמידה עצמית של EAD או LGD כמתואר לעיל, חייבים להשתמש באומדנים הפיקוחיים של רכיבי סיכון אלה. התקנים בנוגע לשימוש באומדנים אלה מפורטים בסעיפים 506 עד 524.
448. האומדנים הפנימיים של PD, LGD ו-EAD חייבים להתייחס לכל הנתונים, המידע והמתודולוגיות הרלוונטיים, המהותיים והנגישים לתאגיד הבנקאי. לצורך כך רשאי התאגיד הבנקאי לעשות שימוש בנתונים ממקורות פנימיים או חיצוניים (לרבות נתונים ממאגרי מידע משותפים). שימוש במקורות נתונים פנימיים או חיצוניים מחייב את התאגיד הבנקאי להוכיח כי אומדניו מייצגים תקופת ניסיון ארוכה.
449. האומדנים חייבים להיתמך בניסיון היסטורי ובעדויות אמפיריות ולא להתבסס על שיקול דעת או על הערכות סובייקטיביות בלבד. כל שינוי בשיטת ניהול האשראי, או בתהליכי הבראת אשראי בעייתית, במהלך תקופת המדידה צריך להילקח בחשבון. האומדנים הפנימיים של התאגיד הבנקאי צריכים לשקף מיידית השלכות של חידושים טכנולוגיים, של נתונים חדשים ושל כל מידע נוסף, ברגע שאלו נגישים לתאגיד הבנקאי. תאגידים בנקאיים צריכים לסקור את אומדניהם אחת לשנה או בתדירות גבוהה מזו.
450. אוכלוסיית החשיפות עליה התבססו הנתונים ששימשו לאמידה, והתקנים לניהול אשראי שהיו בשימוש בעת בה נוצרו הנתונים ומאפיינים רלוונטיים אחרים, צריכים להיות כמעט זהים או לכל הפחות ברי השוואה לאלה של החשיפות והתקנים הנוכחיים של התאגיד הבנקאי. על התאגיד הבנקאי להראות, בנוסף, כי תנאים כלכליים ותנאי שוק עליהם מושתתים הנתונים הנם רלוונטיים לתנאים השוררים בעת הנוכחית ובעתיד הנראה לעין. באשר לאמידת LGD ו-EAD, על התאגיד הבנקאי להתחשב בהוראות בסעיפים 468 עד 479. מספר החשיפות במדגם ותקופת הנתונים המשמשים בכימות צריכים להיות גדולים דיים כדי לספק לתאגיד הבנקאי ביטחון בדיוקם ובאיתנותם של האומדנים. שיטת האמידה חייבת להיות תקפה גם במבחנים שנעשים באוכלוסיית חשיפות שונה מאוכלוסיית המדגם.
451. ככלל, סביר להניח שתהיינה טעויות בלתי צפויות באומדני התאגיד הבנקאי ל-LGD ו-EAD. כדי למנוע אופטימיות יתר, על התאגיד הבנקאי להוסיף לאומדניו מרווחי ביטחון אשר ייגזרו מטווח הטעויות האפשרי. כאשר השיטות והנתונים אינם מניחים את הדעת במידה הראויה וטווח השגיאות הסביר גדול יותר, יהיה גם מרווח הביטחון גדול יותר. המפקח עשוי

להתיר מידה מסוימת של גמישות ביישום התקנות לגבי איסוף נתונים עבור נתונים שנאספו לפני תאריך יישום הוראה זו. אולם במקרים אלה, על התאגידים הבנקאיים להוכיח בפני המפקח כי נעשו ההתאמות המתאימות כדי להשיג נתונים שקולים במובן הרחב לנתונים שהיו מושגים ללא גמישות זו. נתונים שנאספו לאחר תאריך יישום ההוראה חייבים לעמוד בדרישות הסף, אלא אם צוין אחרת.

על כל תאגיד בנקאי לבצע את ההתאמות הנדרשות ליצירת רצף הגיוני של הנתונים בכל מצב של "שבירת סדרה סטטיסטית". שבירת סדרה סטטיסטית מתרחשת כאשר משמעות הנתונים משתנה, למשל בשל שינויי חקיקה, תקינה וכן הלאה. כמו כן, במידה והתאגיד הבנקאי ידרש לכך, עליו לנמק את התייחסותו ופרשנותו לנתונים היסטוריים.

(ii) הגדרת כשל

452. מצב של כשל מתרחש ביחס ללווה ספציפי בקרות אחד מהאירועים הבאים או שניהם יחד.
- להערכת התאגיד הבנקאי, לא סביר שהלווה יפרע את מלוא התחייבויותיו לקבוצה הבנקאית אם לא ינקוט התאגיד הבנקאי צעדים כלשהם, כגון מימוש ביטחונות (במידה שמוחזקים על ידי התאגיד הבנקאי).
 - הלווה נמצא בפיגור של למעלה מ- 90 יום ביחס להתחייבות מהותית כלפי הקבוצה הבנקאית⁸⁹. משיכות יתר יחשבו לחוב בפיגור מרגע שהלקוח חרג ממגבלת האשראי שניתנה לו, או מרגע שניתנה לו מגבלת אשראי נמוכה מן היתרה העומדת לחובתו כעת.
- "פיגור" - בהתאם להגדרת "חוב בפיגור" בסעיף ההגדרות (סעיף 1) בהוראת הדיווח לציבור בנושא "דוח כספי שנתי", למעט "פיגור במשיכת יתר", שיטופל כמפורט לעיל בסעיף זה.

453. סימנים לאי סבירות תשלום החוב כוללים:
- התאגיד הבנקאי מסווג את החוב כחוב שאינו צובר ריבית (non-accrued status).
 - התאגיד הבנקאי מוחק חלק מהחוב, או מבצע הפרשה ספציפית לחובות מסופקים, כתוצאה מירידה מהותית באיכות האשראי לאחר שהתאגיד הבנקאי העמיד את האשראי⁹⁰.
 - התאגיד הבנקאי מוכר את האשראי בהפסד כלכלי מהותי.
 - התאגיד הבנקאי מסכים לבצע ארגון מחדש עם ויתור של חוב, כאשר סביר שהדבר יוביל להפחתת ההתחייבות הכספית של הלווה, עקב ויתור או דחייה מהותית של החזר הקרן, תשלומי הריבית או (במקרים הרלוונטיים) עמלות⁹¹.
- המונח "ארגון מחדש עם ויתור של חוב" שקול למונח "ארגון מחדש של חוב בעייתי" כהגדרתו בסעיף ההגדרות (סעיף 1) בהוראת הדיווח לציבור בנושא "דוח כספי שנתי". סיווג החוב בכשל מתחייב כבר בשלב ההסכמה על הארגון מחדש, גם אם טרם ביצעו.

⁸⁹ בטל.

⁹⁰ בטל.

⁹¹ כולל, במקרה של החזקות מניות שהוערכו לפי גישת PD/LGD, ארגון מחדש של החזקות המניות עצמה עקב קשיים בתשלום חוב.

- התאגיד הבנקאי הגיש בקשה לפשיטת רגל של בעל החוב או פנה לקבלת צו דומה ביחס לחוב של הלווה כלפי הקבוצה הבנקאית.
- בעל החוב פנה בבקשה להכרזה על פשיטת רגל, או הוכרז כפושט רגל, או הושם תחת הגנה אחרת בדומה לכך, כאשר מעמדו זה ימנע או יעכב תשלום חובותיו לקבוצה הבנקאית.

454. בטל.

455. בחשיפות קמעונאיות, הגדרת כשל יכולה להיות מיושמת ברמה של עסקת אשראי (facility) ספציפית במקום ברמת הלווה. במקרים אלו, כשל של לווה בהתחייבות אחת לא יחייב את התאגיד הבנקאי לטפל בכל יתר התחייבויותיו של הלווה כלפי הקבוצה הבנקאית כבכשל.

456. תאגיד בנקאי חייב לתעד את מקרי הכשל שאירעו בפועל לגבי חשיפות המטופלות על פי גישת ה- IRB לפי ההגדרה של כשל לעיל. על התאגיד הבנקאי להשתמש בהגדרה זו גם לצורך אמידת ערכי PD, וכן (במקרים הרלוונטיים) לאמידת ערכי LGD ו-EAD. לצורך חישוב אומדנים אלה רשאי התאגיד הבנקאי להשתמש בנתונים חיצוניים נגישים, אף אם אלה אינם עקביים עם הגדרת הכשל לעיל, ובלבד שיעמוד בדרישות המפורטות בסעיף 462. אולם במקרים אלה, על התאגיד הבנקאי להניח את דעתו של המפקח כי נעשו ההתאמות הנדרשות בנתונים על מנת שיתאימו באופן המרבי להגדרת הכשל. תנאי זה יחול על נתונים פנימיים כלשהם אשר ישמשו את התאגיד הבנקאי עד למועד יישומה של הוראה זו. נתונים פנימיים (לרבות נתונים ממאגרי מידע בנקאיים משותפים) אשר ישמשו לחישוב אומדנים אלו אחרי מועד היישום של מסמך זה, חייבים להיות עקביים עם הגדרת הכשל לעיל.

457. אם, לדעת התאגיד הבנקאי, בחשיפה שהוגדרה בעבר בסטאטוס כשל, לא נותר מאפיין בגינו ניתן לייחס לחשיפה סטאטוס של כשל, התאגיד הבנקאי חייב לדרג את הלווה ולאמוד את ה-LGD שלו בדרך שבה הוא פועל לגבי לוויים שאינם במצב של כשל. במקרים בהם קיים צורך לעשות שימוש חוזר בהגדרת הכשל במועד מאוחר יותר, ייחשב הדבר כאירוע כשל שני. מובהר כי מצב בו "לא נותר מאפיין בגינו ניתן לייחס לחשיפה סטאטוס של כשל" מתקיים כאשר אין בגין החשיפה רכיבי קרן או ריבית אשר הגיע מועדם וטרם שולמו (סכומים בפיגור), והתאגיד הבנקאי צופה פירעון של הקרן הנותרת והריבית בשלמותם לפי תנאי החוזה. חוב בעייתי שאורגן מחדש, כהגדרתו ב סעיף ההגדרות (סעיף 1) בהוראת הדיווח לציבור בנושא "דוח כספי שנתי", יוכל לחזור מכשל רק אם התמלאו התנאים המאפשרים את סיווגו כחוב צובר ריבית (סעיף 2.30. ה בהוראת הדיווח לציבור בנושא "דוח כספי שנתי").

(iii) גיוול מחדש

458. לתאגיד הבנקאי תהיה מדיניות מתועדת וברורה (articulated) לספירת ימי הפיגור, ובפרט בנוגע לגיוול מחדש של עסקת אשראי (facility) ולהענקת הארכה, דחייה וחידוש של החשבונות הקיימים. מדיניות הגיוול מחדש צריכה לכלול, לכל הפחות, התייחסות לגורמים הבאים: (א)

סמכויות אישור ודרישות דיווח; (ב) תקופת זמן מינימאלית של עסקת אשראי (facility) המאפשרת גיול מחדש; (ג) רמות ההפרות של עסקאות אשראי (facility) המאפשרות גיול מחדש; (ד) מספר הפעמים המרבי שניתן לבצע גיול מחדש לעסקת אשראי (facility); (ה) הערכה מחדש לגבי יכולת הלווה לפרוע את החוב. יש ליישם מרכיבים אלה במדיניות באופן עקבי לאורך זמן, ועליהם לעמוד במבחן השימוש ("use test") (דהיינו, אם התאגיד הבנקאי מטפל בחשיפות שגוילו מחדש באופן דומה לטיפולו בחשיפות אחרות להן פיגור של משך זמן גדול מהמותר, תירשמנה החשיפות שגוילו מחדש כחשיפות בכשל למטרות IRB). בנוסף לתנאים המפורטים לעיל, גיול מחדש ייעשה רק במקרה בו נפרע הפיגור במלואו כולל ריבית נצברת וקנסות, או שהיתרה בחשבון יורדת עד מסגרת האשראי המאושרת, או נמוך ממנה. הנושא ידון פעם נוספת אם יתגלו בעתיד סימנים המעידים על שימוש לא הולם בנושא הגיול מחדש.

(iv) טיפול במשיכות יתר

459. משיכות יתר מאושרות תהיינה כפופות למסגרת אשראי שקבע התאגיד הבנקאי ואשר הובאה לידיעת הלקוח. התאגיד הבנקאי יעקוב אחר כל חריגה ממסגרת אשראי זו; כל חריגה ממסגרת האשראי מעבר ל- 90 יום תחשב כמצב של כשל. משיכות יתר ללא מסגרת אשראי מאושרת יחשבו למטרות IRB כמסגרת אשראי בגובה אפס. לפיכך, ספירת הימים לצורך קביעת הפיגור ללקוח ללא מסגרת אשראי מאושרת מתחילה מרגע שהאשראי הוענק (כלומר מהיום הראשון שהלקוח בחרגה). אם החוב לא ישולם בתוך 90 יום, תחשב החשיפה במצב של כשל. לתאגידים הבנקאיים צריכה להיות מדיניות פנימית קפדנית להערכת מסגרת האשראי המתאימה (creditworthiness) ללקוחות שמציעים להם חשבונות עם מסגרת מאושרת למשיכת יתר.

(v) הגדרת הפסד לכל סוגי הנכסים

460. הגדרת ההפסד המיושמת באמידת ה-LGD הינה הפסד כלכלי. כאשר מודדים הפסד כלכלי, יש להביא בחשבון את כל רכיבי ההפסד הרלוונטיים. מדידה זו צריכה לכלול את הסכום שצפוי שלא ייגבה (discount), ואת כל העלויות המהותיות, הישירות והעקיפות, הקשורות לגביית החוב. תאגידים בנקאיים לא יסתפקו רק במדידה פשוטה של ההפסד המדווח בדיווח חשבונאי, אלא עליהם להיות מסוגלים להשוות בין ההפסד הכלכלי להפסד החשבונאי. ניסיונו של התאגיד הבנקאי ומומחיותו בגבייה משפיעים במידה ניכרת על שיעורי הכיסוי, וצריכים להשתקף באומדני ה-LGD של התאגיד הבנקאי. עם זאת, התאמות באומדנים בגין מומחיות זו צריכות להיעשות בצורה שמרנית, עד שיהיו לתאגיד הבנקאי די עדויות אמפיריות פנימיות להשפעתה של מומחיות זו.

(vi) דרישות ספציפיות לאמידת ההסתברות לכשל (PD)

חשיפות לתאגיד, לריבונות ולבנק

461. לצורך אמידת ה-PD הממוצע לכל אחת מקטגוריות הדירוג, חייב התאגיד הבנקאי לעשות שימוש במידע ובטכניקה המתחשבים בצורה נאותה בניסיון ארוך טווח. לדוגמה, תאגידים בנקאיים יכולים להשתמש באחת או יותר משלוש הטכניקות המפורטות להלן: ניסיון פנימי של מקרי כשל, מיפוי נתונים חיצוניים, ומודלים סטטיסטיים לאמידת כשל.

462. לתאגיד בנקאי יכולה להיות טכניקה עיקרית לאמידת PD, אך הוא רשאי להשתמש בטכניקות נוספות לצורכי השוואה ולהתאמה אפשרית. המפקח לא יאפשר יישום של שיטה כלשהי ללא ניתוח תומך. תאגידים בנקאיים חייבים להכיר בחשיבות של שיקול דעת כאשר משלבים בין תוצאותיהן של טכניקות שונות, ומבצעים התאמות בנתונים בגין מגבלות של השיטות ומגבלות במידע.

- תאגיד בנקאי יכול לנצל ניסיון פנימי של מקרי כשל לצורך אמידת PD. התאגיד הבנקאי יצטרך להראות בניתוחיו כי אומדנים אלו מתאימים לתקנים הנוכחיים של התאגיד הבנקאי לאישור וניהול אשראי, משקפים כל שינוי במערכת הדירוג שעל בסיסה נאספו הנתונים לאמידת ה-PD ומתאימים למערכת הדירוג הנוכחית. במקרים שלתאגיד בנקאי נגישות מוגבלות לנתונים, או במקרים שבהם חל שינוי בתקנים לאישור וניהול האשראי או במערכות הדירוג, חייב התאגיד הבנקאי להוסיף מרווחי ביטחון שמרניים יותר לאומדני ה-PD שלו. שימוש במאגרי מידע בין-בנקאיים עשוי להתקבל, כל עוד יוודא התאגיד הבנקאי כי מערכות הדירוג הפנימיות והקריטריונים של הבנקים האחרים המשתתפים במאגר הינם ברי השוואה לשלו.

- תאגיד בנקאי יכול לשייך או למפות את הדירוגים הפנימיים שלו לסולמות הדירוג של חברות דירוג חיצוניות, או תאגידים דומים, ואז לקשר בין שיעור הכשל שניתן על ידי חברות הדירוג החיצוניות לסולמות הדירוג של התאגיד הבנקאי. מיפוי זה חייב להתבסס על השוואה בין הקריטריונים לדירוג של התאגיד הבנקאי לבין הקריטריונים של חברת הדירוג החיצונית וכן על השוואה של תוצאות דירוג של לווים משותפים, שדורגו הן על ידי התאגיד הבנקאי והן על ידי חברות הדירוג החיצוניות. יש להימנע מהטיות ומחוסר עקביות בשיטות המיפוי או בנתונים העומדים בבסיס הדירוג. הקריטריונים של חברת הדירוג החיצונית לנתוני הכימות של רכיבי הסיכון צריכים להתייחס לסיכון הלווה ולא לשקף מאפיינים של עסקאות אשראי ספציפיות. ניתוחי התאגיד הבנקאי צריכים לכלול השוואה בין הגדרות הכשל, בכפוף לדרישות המפורטות בסעיפים 452 עד 457. על התאגיד הבנקאי לתעד את עקרונות המיפוי.

- תאגיד בנקאי רשאי להשתמש בממוצע פשוט של אומדני PD ללווים בודדים בקטגוריית דירוג מסוימת, כאשר אומדנים אלו מתקבלים כתוצאה משימוש במודל סטטיסטי לחיזוי ה-PD. תאגיד בנקאי שמשמש במודלים סטטיסטיים לאמידת PD צריך לעמוד בדרישות מינימום המפורטות בסעיף 417.

463. ללא קשר למקורות המידע של התאגיד הבנקאי, בין אם אלה נתונים פנימיים, נתונים חיצוניים, מאגרי מידע בין-בנקאיים או שילוב של שלושה, לצורך אמידת PD יתבסס התאגיד הבנקאי על מדגם נתונים היסטוריים של חמש שנים לפחות, ממקור מידע אחד לפחות. אם הנתונים ההיסטוריים הנגישים לתאגיד הבנקאי, ממקור מידע כלשהו, מכסים תקופה ארוכה יותר, ונתונים אלו הינם רלוונטיים ומהותיים, על התאגיד הבנקאי מוטלת החובה להשתמש בנתונים המתייחסים לתקופה ארוכה יותר.

חשיפות קמעונאיות

464. בהינתן הבסיס הייחודי של כל תאגיד בנקאי לחלוקת החשיפות למאגרים, תאגידים בנקאיים חייבים להתייחס לנתונים פנימיים כמקור המידע העיקרי לאמידת מאפייני הפסד. תאגידים בנקאיים רשאים להשתמש בנתונים חיצוניים או במודלים סטטיסטיים לכימות כל עוד ניתן להוכיח קשר חזק בין (א) התהליך להקצאת החשיפות למאגר שבו השתמש התאגיד הבנקאי לבין התהליך בו השתמש מקור המידע החיצוני, ו- (ב) בין פרופיל הסיכון הפנימי של התאגיד הבנקאי לבין הרכב החשיפות של מקור המידע החיצוני. בכל המקרים, תאגידים בנקאיים חייבים להשתמש בכל מקורות המידע הרלוונטיים והמהותיים לצורכי השוואה.

465. אחת השיטות לגזירת אומדנים ממוצעים ארוכי טווח של PD וממוצע משוקלל של שיעורי הפסד בהינתן כשל (כמוגדר בסעיף 468) לחשיפות קמעונאיות, תבוסס על אומדן של שיעור ההפסד הצפוי בטווח הארוך. תאגיד בנקאי יכול (i) להשתמש באומדן הולם של PD כדי להגיע לממוצע משוקלל ארוך טווח של שיעור ההפסד בהינתן כשל, או (ii) להשתמש בממוצע משוקלל ארוך טווח של שיעור ההפסד בהינתן כשל, כדי להגיע ל- PD ההולם. בכל המקרים, חשוב להכיר בכך שה- LGD המשמש בחישוב ההון לצורכי IRB אינו יכול להיות נמוך מן הממוצע המשוקלל ארוך הטווח של שיעור ההפסד בהינתן כשל, וחייב להיות עקבי עם המושגים המוגדרים בסעיף 468.

466. ללא קשר אם תאגידים בנקאיים משתמשים במקורות נתונים חיצוניים, פנימיים, מאגרי נתונים משותפים או שילוב של שלושה, לצורך אמידת מאפייני הפסד, תקופת התצפיות ההיסטוריות חייבת להיות חמש שנים לפחות. אם תקופת התצפיות הזמינה לתאגיד הבנקאי, ממקור מידע כלשהו, מכסה תקופה ארוכה יותר, ונתונים אלו רלוונטיים, התאגיד הבנקאי חייב להשתמש בתקופה ארוכה זו. תאגיד בנקאי לא ידרש לייחס חשיבות שווה לנתונים היסטוריים אם יוכל לשכנע את המפקח כי הנתונים העדכניים עדיפים לחיזוי שיעורי הפסד.

467. לתקופה שחלפה מהיווצרות החשיפה ועד ליום המדידה (seasoning) עשויה להיות השפעה מהותית על איכות חשיפות קמעונאיות ארוכות טווח. ההשפעה עשויה להגיע לשיאה מספר שנים לאחר היווצרות החשיפה. תאגידים בנקאיים צריכים לצפות ולהבין את ההשלכות של גידול מהיר בחשיפות, ולנקוט בצעדים שיבטיחו את הדיוק של שיטות האמידה שלהם ושרמת ההון, הרווחים הצפויים והפיקדונות הצפויים הולמים לכיסוי צורכי הון עתידיים. על מנת

למנוע תנודתיות בדרישת ההון, הנגזרת מאופק PD קצר טווח, כאשר להערכת התאגיד הבנקאי קיים אפקט עונתיות, עליו להתאים את אומדני ה-PD כלפי מעלה. התאמות אלו ייושמו בעקביות לאורך זמן. במידה והתאגיד הבנקאי יידרש, יהיה עליו לשכנע את המפקח כי אפקט העונתיות אינו רלוונטי לגבי תת קטגוריה מסוימת בתיק. לצורך כך יהיה עליו להתבסס על נתונים אמפיריים. המפקח עשוי לדרוש מהתאגיד הבנקאי להשתמש בערכים גבוהים יותר של PD לצורך חישוב ההון, במידה ולהערכתו אומדני ה-PD מוטים כלפי מטה כתוצאה מאפקט העונתיות.

(vii) דרישות ייחודיות לאומדנים עצמיים של LGD

תקנים לכל קבוצות הנכסים

468. התאגיד הבנקאי חייב לאמוד LGD לכל עסקת אשראי (facility) בנפרד. ה-LGD צריך לשקף תקופה של שפל כלכלי על מנת לכלול את הסיכונים הרלוונטיים. LGD זה לא יהיה נמוך מהממוצע לטווח ארוך של שיעור ההפסד בהינתן כשל, המשוקלל על פי כשל (default-weighted), המחושב על בסיס ממוצע ההפסד הכלכלי של כל תצפיות הכשלים המצויות בבסיס הנתונים לסוג זה של עסקת אשראי (facility). בנוסף, על התאגיד הבנקאי לקחת בחשבון את האפשרות שה-LGD של עסקת האשראי (facility) יהיה גבוה מן הממוצע המשוקלל על פי כשל במהלך תקופה שבה הפסדי האשראי יהיו גבוהים באופן ניכר מממוצע זה. קיימות חשיפות מסוימות שבהן הפסדים חמורים אינם מתאפיינים בתנודתיות מחזורית, ובמקרים אלה אומדן ה-LGD אינו שונה מהותית (אם בכלל) מהממוצע המשוקלל לטווח ארוך על פי כשל. אולם לגבי חשיפות אחרות, עשויה התנודתיות המחזורית של ההפסדים החמורים להיות מהותית, והתאגיד הבנקאי יצטרך להתייחס לתנודתיות זו באמידת ה-LGD. לצורך זה, יוכל התאגיד הבנקאי להשתמש בממוצעי הפסדים חמורים שנצפו בתקופות של הפסדי אשראי גבוהים, בתחזיות המבוססות על ההנחות השמרניות המתאימות, או במתודולוגיה דומה אחרת. התאגיד הבנקאי עשוי להשתמש במסדי נתונים פנימיים ו/או חיצוניים לצורך אמידה נאותה של ה-LGD לתקופות של הפסדי אשראי גבוהים.

469. תאגיד בנקאי ייקח בחשבון בניתוחיו את מידת התלות בין סיכון הלווה לבין סיכון הביטחונות, או סיכון נותן הביטחונות. מקרים בהם קיימת תלות משמעותית, חייבים להיות מטופלים בצורה שמרנית. כל מקרה של אי התאמת מטבע בין החוב המגובה ובין הביטחון יובא גם בחשבון, ויטופל בצורה שמרנית באומדן ה-LGD של התאגיד הבנקאי.

470. אומדני ה-LGD יתבססו על שיעורי גבייה (recovery rates) היסטוריים, ובמקרים שהדבר ישים, לא יתבססו על הערכות שווי השוק של הביטחונות בלבד. דרישה זו מכירה באפשרות שהתאגידים הבנקאיים יתקשו לתפוס במהירות את הביטחונות ולממש אותם. כל עוד כימות אומדן ה-LGD לוקח בחשבון קיומם של ביטחונות, התאגיד הבנקאי חייב שיהיו לו נהלים

פנימיים לניהול הביטחונות, נהלים תפעוליים, ודאות משפטית והליך של ניהול סיכונים העולים בקנה אחד עם דרישות הגישה הסטנדרטית (הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203).

471. מתוך הכרה בעיקרון שההפסד בפועל עשוי להיות גבוה מן ההפסד הצפוי באופן שיטתי, צריך אומדן ה-LGD לנכס הנמצא במצב של כשל לשקף את האפשרות שבנוסף להפסדים הצפויים יצטרך התאגיד הבנקאי להכיר בפועל גם בהפסדים בלתי צפויים, במהלך תקופת ההתאוששות. על התאגיד הבנקאי לאמוד בצורה הטובה ביותר את ההפסדים הצפויים על כל אחד מהנכסים הנמצאים במצב של כשל, בהתבסס על הנסיבות הכלכליות במועד ההערכה ועל סטטוס עסקת האשראי (facility). השיעור הנוסף, אם בכלל, שבו עולה ה-LGD של הנכס בכשל על האומדן של התאגיד הבנקאי להפסדים הצפויים מהנכס, מייצג את דרישת ההון בגין נכס זה, והתאגיד הבנקאי יקבע את השיעור הנוסף תוך התחשבות בסיכון בהתאם לסעיפים 272 ו-328 עד 330. כל מקרה שבו האומדן להפסדים הצפויים על נכס הנמצא בכשל נמוך מסכום ההפרשות והמחיקות החלקיות על נכס זה עשוי לגרור התערבות של המפקח ודרישה מהתאגיד הבנקאי להצדיק את פעולותיו.

תקנים נוספים לחשיפות לתאגיד, לריבונות ולבנק

472. אמידה אידיאלית של ה-LGD צריכה להתבסס על מדגם נתונים המכסה לכל הפחות מחזור עסקים שלם אחד. אולם בכל מקרה, לא תתבסס אמידת ה-LGD על מדגם נתונים היסטוריים המכסה תקופה הקצרה משבע שנים, לפחות לגבי אחד ממקורות המידע. אם מדגם הנתונים ההיסטוריים הזמין, ממקור מידע כלשהו, ארוך יותר, והנתונים האמורים רלוונטיים, חובה על התאגיד הבנקאי להשתמש במדגם נתונים זה.

תקנים נוספים לחשיפות קמעונאיות

473. תקופת תצפיות הנתונים המינימאלית לאומדני LGD לחשיפות קמעונאיות היא חמש שנים. ככל שיש לתאגיד בנקאי פחות נתונים, כך עליו להגדיל את שמרנותו באומדניו. תאגיד בנקאי לא נדרש לייחס חשיבות שווה לנתונים היסטוריים, כל עוד יוכל לשכנע את המפקח כי הנתונים העדכניים מהווים חיזוי טוב יותר לשיעורי ההפסד.

(viii) דרישות ייחודיות לאומדנים עצמיים של EAD

תקנים לכל קבוצות הנכסים

474. EAD עבור פריטים מאזניים או חוץ מאזניים מוגדרת כחשיפה הגולמית (ברוטו) הצפויה לכל סוג של עסקת אשראי (facility) בעת מצב כשל של הלווה. עבור חשיפות מאזניות, יאמוד התאגיד הבנקאי את ה-EAD בלא פחות מסכום ההתחייבות בפועל, בכפוף להכרה בקיזוזים מאזניים, כפי שמפרטת הגישה הבסיסית. דרישות הסף להכרה בקיזוזים זהות לאלו של הגישה הבסיסית. לכן, דרישות הסף הנוספות לאמידה פנימית של EAD לפי הגישה המתקדמת מתמקדות באמידת EAD לפריטים חוץ מאזניים (לא כולל עסקאות החושפות את התאגיד הבנקאי לסיכון אשראי של הצד הנגדי כמפורט בנספח ג' להוראת ניהול בנקאי תקין מספר

203). לתאגידים הבנקאיים המיישמים את הגישה המתקדמת יהיו נהלים לאמידת EAD עבור פריטים חוץ מאזניים. נהלים אלה יפרטו את ההערכות לגבי ה-EAD שבהן ישתמש התאגיד הבנקאי לכל סוג של עסקת אשראי (facility). הערכת התאגיד הבנקאי ל-EAD חייבת לשקף את האפשרות שתהיינה משיכות נוספות על ידי הלווה, עד ואחרי הסף שבו ייכנס הלווה למצב של כשל. במקרה שבו אומדים את ה-EAD באופן שונה על פני סוגים שונים של עסקאות אשראי (facility), תיאור המכשירים יהיה ברור וחד משמעי.

475. תאגידים בנקאיים המיישמים את הגישה המתקדמת חייבים להקצות אומדן EAD לכל עסקת אשראי (facility). האומדן יהיה ממוצע משוקלל על פני מקרי כשל (default-weighted average) לטווח ארוך של EAD לעסקאות אשראי (facility) וללווים דומים, לאורך תקופה ארוכה די הצורך, בתוספת מרווח ביטחון המשקף שמרנות על מנת לחפות על טעויות אפשריות באמידה. במקרה שיש לצפות באופן סביר למתאם חיובי בין שכיחות הכשל ובין גובה ה-EAD, אומדן ה-EAD חייב לכלול מרווח ביטחון גבוה יותר. יתרה מזאת, לחשיפות שבהן אומדן ה-EAD תנודתי על פני מחזור העסקים, התאגיד הבנקאי חייב להשתמש באומדן EAD המתאים לתקופות של מיתון כלכלי, אם אומדן זה שמרני יותר מהממוצע ארוך הטווח. תאגידים בנקאיים שיצליחו לפתח מודלים משלהם לאמידת EAD יוכלו להשיג תוצאה זו על ידי בחינת השתנות הפרמטרים של המודל על פני מחזורי העסקים (אם קיים שינוי כזה). ייתכן שבתאגידים בנקאיים אחרים יהיו נתונים פנימיים מספיקים כדי לבחון את ההשפעה של המיתון (או המיתונים) האחרונים. אולם ייתכן, כי האפשרות היחידה שתעמוד לרשות התאגיד הבנקאי תהיה שימוש שמרני בנתונים חיצוניים.

476. הקריטריונים שלפיהם ייקבע אומדן ה-EAD חייבים להיות סבירים ואינטואיטיביים, ולייצג את מה שהתאגיד הבנקאי מאמין שהם הפרמטרים המהותיים ביותר המשפיעים על ה-EAD. בחירת הפרמטרים המשפיעים על ה-EAD חייבת להתבסס על ניתוח פנימי אמין שבוצע על ידי התאגיד הבנקאי. התאגיד הבנקאי צריך להיות מסוגל לספק פירוט של כל הגורמים שהוא רואה בהם פרמטרים הקובעים את אומדן ה-EAD. על התאגיד הבנקאי להשתמש בכל מידע רלוונטי ומהותי בקביעת אומדן ה-EAD. התאגיד הבנקאי חייב לסקור את אומדן ה-EAD שלו, לפי עסקאות האשראי (facility) השונות, בכל מקרה שהגיע לידיו מידע מהותי חדש, ולכל הפחות על בסיס שנתי.

477. על התאגיד הבנקאי להתחשב כיאות במדיניות ובאסטרטגיה הספציפית שלו בנוגע למעקב ופיקוח אחר חשבוניות והליכי תשלום. על התאגיד הבנקאי להתחשב כמו כן ביכולתו וברצונו למנוע משיכות נוספות במקרים קרובים לכשל, כגון הפרת התניות פיננסיות (covenants) או אירועי כשל טכניים אחרים. בתאגיד הבנקאי חייבת להיות מערכת מתאימה והליכים ישימים לניהול מעקב אחר היקף עסקאות האשראי (facility), היקף האשראי המנוצל מול מסגרת האשראי והשינוי בהיקף האשראי המנוצל לפי לווה ולפי דירוג. לתאגיד הבנקאי חייבת להיות היכולת לעקוב אחר יתרות אשראי מנוצלות על בסיס יומי.

477(ii). אומדני EAD לעסקאות החושפות את התאגיד הבנקאי לסיכון אשראי של צד נגדי חייבים למלא אחר הדרישות המפורטות בנספח ג' להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203.

תקנים נוספים לחשיפות לתאגיד, לריבונות ולבנק

478. אמידה אידיאלית של ה-EAD צריכה להתבסס על מדגם נתונים המכסה לכל הפחות מחזור עסקים שלם אחד. אולם בכל מקרה, לא תתבסס אמידת ה-EAD על מדגם נתונים היסטוריים המכסה תקופה הקצרה משבע שנים לפחות לגבי אחד ממקורות המידע. אם מדגם הנתונים ההיסטוריים הזמין, ממקור מידע כלשהו, ארוך יותר, והנתונים האמורים רלוונטיים, חובה על התאגיד הבנקאי להשתמש במדגם נתונים זה. בחישובי אמידת ה-EAD יש להשתמש במוצע משוקלל על פני מקרי כשל ולא במוצע משוקלל על פני זמן.

תקנים נוספים לחשיפות קמעונאיות

479. תקופת תצפיות הנתונים המינימאלית לאומדני EAD לחשיפות קמעונאיות היא חמש שנים. ככל שיש לתאגיד הבנקאי פחות נתונים, עליו להיות יותר שמרני באומדניו. תאגיד בנקאי לא נדרש לייחס חשיבות שווה לנתונים היסטוריים כל עוד יוכל לשכנע את המפקח כי הנתונים העדכניים מהווים חיזוי טוב יותר לסכום המשיכות (drawdowns).

(ix) דרישות סף להערכת השפעתם של ערבויות ונגזרי אשראי

תקנים לחשיפות לתאגיד, לריבונות ולבנק במקרים שבהם התאגיד הבנקאי משתמש באומדנים עצמיים של LGD ותקנים לחשיפות קמעונאיות ערבויות

480. במקרים שבהם תאגיד בנקאי משתמש באומדנים עצמיים של LGD, יוכל התאגיד הבנקאי לבטא את השפעת הפחתת הסיכון של ערבויות באמצעות התאמת אומדן ה-PD או אומדן ה-LGD. האפשרות של התאמת ערכי ה-LGD עומדת אך ורק לרשותם של תאגידים בנקאיים שאושרו ליישם אומדנים פנימיים של LGD. בחשיפות קמעונאיות, כאשר קיימות ערבויות, התומכות בחוב בודד או במאגר חשיפות, יוכל התאגיד הבנקאי לבטא את השפעת הפחתת הסיכון באמצעות אומדן ה-PD או באמצעות אומדן ה-LGD שלו, ובלבד שישמור על עקביות. בין אם יאמץ גישה זו או אחרת, חייב התאגיד הבנקאי לאמץ גישה עקבית הן על פני סוגי הערבויות והן על פני זמן.

481. בכל המקרים, יקצה התאגיד הבנקאי דירוג לכל לווה ולכל ערב מוכר הן במועד העמדת האשראי והן על בסיס שוטף. על התאגיד הבנקאי לקיים את כל דרישות הסף המפורטות במסמך זה לדירוג הלווה, לרבות ניטור מצבו של נותן הערבות ויכולתו ורצונו לכבד את התחייבויותיו. בהתאם לדרישות בסעיפים 430 ו-431, התאגיד הבנקאי יחזיק ברשותו את כל המידע הרלוונטי על הלווה, מבלי להתחשב בערבות, ועל הערב. במקרה של ערבים לחשיפות קמעונאיות, יחולו דרישות אלו גם על הקצאת חשיפה למאגר ועל אמידת PD.

482. בשום מקרה לא יוכל התאגיד הבנקאי להתאים את ה-PD או ה-LGD עבור חשיפה המובטחת בערבות באופן כזה שמשקל הסיכון (RW) המותאם יהיה קטן מזו של חשיפה ישירה ברת השוואה לערב. לא יורשו להילקח בחשבון הן קריטריונים והן תהליכי דירוג, שלהם השפעות חיוביות אפשריות כתוצאה ממתאם צפוי בין אירוע הכשל של הלווה לבין זה של הערב, על מנת לקבוע את דרישות ההון המזעריות לצרכים פיקוחיים. משקל הסיכון המותאם כשלעצמו, אינו יכול לשקף את הפחתת הסיכון הנגזרת מ"כשל כפול".

ערבים וערבויות כשירים

483. אין הגבלות על סוגי הערבים הכשירים. עם זאת, התאגיד הבנקאי חייב שיהיו לו קריטריונים מפורטים לסוגי הערבים שיוכרו לצורכי הון פיקוחי.

484. הערבות חייבת להיות מתועדת בכתב, ללא אפשרות ביטול על ידי הערב, בתוקף עד לפירעון מלוא החוב (עד לסכום הערבות ותקופת הערבות) וברת אכיפה מבחינה משפטית כנגד הערב בתחום שיפוט שבו יש לערב נכסים הניתנים לעיקול, או שניתן לבצע בו הוצאה לפועל של פסק דין. אולם, בניגוד לגישה הבסיסית לחשיפות לתאגיד, לבנק ולריבונות, יכול התאגיד הבנקאי בנסיבות מסוימות להכיר בערבויות הכוללות תנאי ערבות רשומים שבהם הערב לא יחויב לעמוד בהתחייבויותיו (ערבויות מותנות). בפרט, על התאגיד הבנקאי מוטלת החובה להוכיח כי הקריטריונים להקצאת הדירוג מתייחסים כיאות לכל הקטנה אפשרית בהשפעת הפחתת הסיכון.

קריטריונים להתאמה

485. לתאגיד בנקאי יהיו קריטריונים מפורשים להתאמת דירוגים של לווה או אומדני LGD (או במקרה של תיקי חייבים קמעונאיים וחייבים כשירים שנרכשו, תהליך הקצאת החשיפות למאגרים) על מנת לשקף את השפעתן של ערבויות למטרות הון פיקוחי. קריטריונים אלו יהיו מפורטים ברמת הפירוט הנדרשת מהקריטריונים להקצאת חשיפות לדירוגים, בהתאם לסעיפים 410 ו-411, ועליהם למלא אחר כל דרישות הסף להקצאת דירוגים ללווה או לעסקת אשראי (facility) כמפורט בהוראה זו.

486. על הקריטריונים להיות סבירים ואינטואיטיביים וחובה עליהם לשקף את יכולתו ונכונותו של הערב לכבד את התחייבויות הערבות. הקריטריונים צריכים להתייחס גם לעיתוי הסביר של תשלומים ולרמת המתאם בין יכולתו של הערב לעמוד בהתחייבויותיו לפי תנאי הערבות לבין יכולתו של הלווה לפרוע את חובו. על הקריטריונים של התאגיד הבנקאי לקחת בחשבון גם את שיעור הסיכון השיורי ללווה, כגון עקב אי התאמת מטבע בין הערבות לחשיפה.

487. התאגיד הבנקאי חייב להתחשב בכל המידע הרלוונטי העומד לרשותו כאשר הוא מבצע התאמה של דירוג הלווה או של אומדני LGD (או במקרה של תיקי חייבים קמעונאיים וחייבים כשירים שנרכשו, התאמת תהליך הקצאת החשיפות למאגרים).

נגזרי אשראי

488. דרישות הסף החלות על ערבויות, רלוונטיות גם לנגזרי אשראי single-name. במקרה של נגזרי אשראי, ישנם שיקולים נוספים המתייחסים לחוסר התאמה בין נכסים. כאשר חשיפות מגודרות באמצעות נגזרי אשראי, הקריטריונים המשמשים להתאמת דירוג ללווה או לאמידת ה- LGD (או חלוקה למאגרים) חייבים לכלול את הדרישה, שהנכס שעליו מתבססת ההגנה (reference asset) לא יהיה שונה מנכס הבסיס (underlying asset), אלא אם נתמלאו התנאים שנקבעו בגישה הבסיסית.

489. בנוסף, חייבת להיות בקריטריונים התייחסות למבנה התשלומים של נגזר האשראי והערכה שמרנית להשפעתו של מבנה התשלומים על רמת ההחזרים ועל העיתוי שלהם. על התאגיד הבנקאי לקחת בחשבון גם את מידת ההשפעה של סיכונים שיוניים.

לתאגידים בנקאיים המשתמשים באומדני LGD לפי הגישה הבסיסית

490. דרישות הסף המפורטות בסעיפים 480 עד 489 חלות על תאגידים בנקאיים המיישמים את הגישה הבסיסית לאמידת LGD, עם החריגות הבאות:

- (1) אין לתאגיד הבנקאי אפשרות להשתמש באופציה של "התאמת ה- LGD"; וכן
- (2) טווח הערבויות והערבים הכשירים מוגבל לאלה העונים על דרישות סעיף 302.

(א) דרישות ייחודיות לאמידת PD ו-LGD (או EL) לתיקי חייבים כשירים שנרכשו

491. לגבי כל תיק חייבים שנרכש (תאגיד או קמעונאי), חובה על כל תאגיד בנקאי, שנוקט בגישת מעלה-מטה (top-down) לסיכון לשל ו/או לסיכון לדילול, לעמוד בדרישות הסף הבאות לכימות רכיבי הסיכון.

492. התאגיד הבנקאי הרוכש יידרש לקבץ (לאחד) את תיקי החייבים למאגרים הומוגניים דיים כדי שיוכלו להיקבע אומדנים מדויקים ועקביים של PD ו-LGD (או EL) עבור הפסדים בגין כשל ואומדנים של EL עבור הפסדים בגין דילול. ככלל, תהליך מיון הסיכונים לסלי סיכון (bucketing) ישקף את הנהלים של המוכר להעמדת וניהול אשראי ואת ההטרוגניות של לקוחותיו. בנוסף, המתודולוגיות והנתונים המשמשים לאמידת PD, LGD ו-EL חייבים לציית לתקנים הקיימים לכימות רכיבי הסיכון לחשיפות קמעונאיות. בפרט, צריך הכימות לשקף את כל המידע הנגיש לתאגיד הבנקאי הרוכש בנוגע לאיכות תיקי החייבים שבבסיס העסקה, ובכלל זה מידע אודות מאגרים דומים שהושגו מהמוכר, מהתאגיד הבנקאי הרוכש או ממקורות חיצוניים. התאגיד הבנקאי הרוכש חייב לקבוע אם הנתונים שסופקו על ידי המוכר תואמים את הציפיות שעליהן הסכימו שני הצדדים ביחס, לדוגמה, לסוג תיקי החייבים שנרכשו, להיקפם ולאיכותם השוטפת. במקרה שאין התאמה בציפיות, מצופה התאגיד הבנקאי הרוכש להשיג ולהסתמך על מידע רלוונטי יותר.

דרישות סף תפעוליות

493. תאגיד בנקאי הרוכש תיקי חייבים נדרש להצדיק את ביטחונו ביכולתו לגבות את התשלום בגין מקדמות נוכחיות ועתידיות באמצעות מימוש החוב ממאגר תיקי החייבים (או גבייה כנגדו). כדי להיות כשיר לגישת מעלה-מטה (top-down) לסיכון של כשל, צריך התאגיד הבנקאי לעקוב ולנהל מקרוב את מאגר תיקי החייבים ואת יחסי האשראי הכלליים. בפרט, יצטרך התאגיד הבנקאי להראות:

ודאות משפטית

494. מבנה עסקת האשראי (facility) חייב להבטיח שבכל הנסיבות הנראות לעין, תהיה בידי התאגיד הבנקאי הבעלות והשליטה בפועל על תזרים מזומנים מתוך תיקי החייבים, לרבות במקרים של מצוקה ופשיטת רגל של המוכר, או נותן שירות (servicer). כאשר בעל החוב מעביר תשלומים ישירות למוכר או לנותן שירות, על התאגיד הבנקאי לבדוק באופן סדיר כי התשלומים הועברו במלואם ובהתאם לתנאים המוסכמים בחוזה. כמו כן, הבעלות על תיקי החייבים ועל תקבולי מזומנים תהיה מוגנת מפני עיכובים בהקשר של פשיטת רגל (bankruptcy stays) או אתגרים משפטיים אחרים שעשויים לעכב מהותית את יכולתו של המלווה לממש את החוב מתיקי החייבים, או לשים את ידו על תקבולי מזומנים.

אפקטיביות מערכות הניטור

495. תאגיד בנקאי חייב שתהיה לו היכולת לעקוב אחר איכות תיקי החייבים ואחר מצבם הכספי של המוכר ושל נותן השירות. בפרט:

- התאגיד הבנקאי חייב (א) להעריך את המתאם בין איכות תיקי החייבים ובין מצבם הכספי של המוכר ושל נותן השירות, וכן (ב) לקבוע מדיניות ונהלים פנימיים אשר יקנו לתאגיד הבנקאי אמצעי הגנה הולמים מפני מקרים בלתי צפויים, לרבות הקצאת דירוג סיכון פנימי לכל מוכר ולכל נותן שירות.
- לתאגיד הבנקאי יהיו מדיניות ונהלים ברורים ואפקטיביים לקביעת כשירותם של המוכר ושל נותן השירות. התאגיד הבנקאי, או גוף הפועל מטעמו, יערכו סקירות תקופתיות למוכרים ולנותני שירות על מנת לוודא את נכונות הדוחות מהמוכרים/נותני השירות, לגלות הונאות או נקודות תורפה תפעוליות, ולבחון את איכות מדיניות האשראי של המוכר ואת איכות המדיניות ונהלי הגבייה של נותן השירות. ממצאי סקירות אלו יתועדו כראוי.
- התאגיד הבנקאי צריך להיות מסוגל להעריך את המאפיינים של מאגר תיקי חייבים, לרבות (א) משיכות יתר; (ב) היסטוריה של המוכר מבחינת פיגורי תשלומים, חובות אבודים, והפרשות לחובות מסופקים; (ג) תנאי תשלום, וכן (ד) חשבונות נגדיים (contra accounts) פוטנציאליים.
- לתאגיד הבנקאי יהיו מדיניות ונהלים אפקטיביים לניטור ריכוזים של בעל חוב אחד על בסיס מצטבר הן בתוך מאגר בודד והן על פני מאגרים שונים של תיקי חייבים.

- התאגיד הבנקאי חייב לדאוג לקבל באופן תקופתי דוחות על גיול מחדש של חובות ועל דילול, במועד הנדרש, וברמת פירוט מספקת על מנת (א) להבטיח ציות לקריטריונים ולמדיניות המקדמות של התאגיד הבנקאי לגבי תיקי חייבים שנרכשו, וכן (ב) לספק אמצעי אפקטיבי למעקב ולאימות תנאי המכירה של המוכר (כגון גיול תאריכי חשבוניות) ודילול.

אפקטיביות מערכות הגבייה (work-out)

496. תכנית אפקטיבית מחייבת קיומם של מערכות ונהלים לא רק לגילוי הידרדרות במצבו הכספי של המוכר והידרדרות באיכות תיקי החייבים בשלב מוקדם, אלא גם למניעה אפקטיבית של בעיות המתעוררות. ובפרט:

- התאגיד הבנקאי יקבע מדיניות, נהלים ומערכות מידע ברורים ואפקטיביים לצורך ניטור הציות לכללים הבאים: (א) כל התנאים החוזיים של עסקת האשראי (facility) (לרבות אמות מידה פיננסיות (covenants), נוסחאות להעברת מקדמות, מגבלות ריכוז, ספים לפירעון מוקדם וכד') וכן (ב) המדיניות הפנימית של התאגיד הבנקאי בנוגע לשיעורי המקדמות וכשירותם של תיקי חייבים. מערכות התאגיד הבנקאי צריכות לגלות הפרות של אמות מידה פיננסיות וויתורים (waivers) כמו גם חריגות מהמדיניות ונהלים שנקבעו.
- כדי להגביל משיכות בלתי נאותות, על התאגיד הבנקאי לקבוע מדיניות ונהלים אפקטיביים לאיתור, אישור, מעקב ותיקון של משיכות יתר.
- לתאגיד הבנקאי יהיו מדיניות ונהלים אפקטיביים להתמודדות עם מצבים של פגיעה כלכלית במוכרים או בנותני שירות ו/או הידרדרות באיכות מאגר תיקי החייבים. אלה כוללים, בין היתר, ספים לסיום מוקדם של עסקאות אשראי (facility) מתחדשות והגנות אחרות של אמות מידה פיננסיות, גישה מובנית ומסודרת להתמודדות עם הפרת אמות מידה פיננסיות, ומדיניות ונהלים ברורים ואפקטיביים לנקיטת הליכים משפטיים ולהתמודדות עם תיקי חייבים בקשיים.

אפקטיביות מערכות הבקרה לביטחונות, לזמינות האשראי ולמזומנים

497. לתאגיד הבנקאי יהיו מדיניות ונהלים אפקטיביים לבקרה על תיקי חייבים, אשראי ומזומנים. ובפרט:

- המדיניות הכתובה חייבת לפרט את כל המרכיבים המהותיים בתכנית הרכישה של תיקי חייבים, לרבות שיעורי המקדמות, ביטחונות כשירים, התיעוד הנדרש, מגבלות ריכוז ואופן הטיפול בתקבולי מזומנים. מרכיבים אלו יתחשבו כיאות בכל הגורמים הרלוונטיים והמהותיים, לרבות מצבם הכספי של המוכר/נותן השירות, ריכוזי סיכונים, ומגמות באיכות תיקי החייבים ובבסיס הלקוחות של המוכר.
- המערכות הפנימיות יבטיחו שכספים יועברו כמקדמות אך ורק כנגד ביטחון תומך ספציפי, המלווה בתיעוד (כגון הצהרות נותן השירות, חשבוניות, תעודות משלוח וכד').

ציות למדיניות ולנהלים הפנימיים של התאגיד הבנקאי

498. לאור ההסתמכות על מערכות הניטור והבקרה של התאגיד הבנקאי למטרת הגבלת סיכון האשראי, יצטרך התאגיד הבנקאי ליישם נוהל פנימי אפקטיבי כדי להעריך את עמידתו בכל קווי המדיניות והנהלים הקריטיים לעניין זה, ובכללם:

- ביקורות פנימיות ו/או חיצוניות סדירות לכל השלבים הקריטיים בתכנית רכישת תיקי החייבים של התאגיד הבנקאי.
- הבטחת הפרדת תפקידים (ii) בין הערכת המוכר/נותן השירות ובין הערכת בעל החוב, וכן (iii) בין הערכת המוכר/נותן השירות ובין ביקורת השטח של המוכר/נותן השירות.

499. הליך פנימי אפקטיבי של התאגיד הבנקאי להערכת עמידתו בכל קווי המדיניות והנהלים הקריטיים צריך לכלול גם הערכות לתפעול המשרד האחורי (back office), תוך התמקדות מיוחדת בכישורים, בניסיון, ברמת האיוש ובמערכות התומכות.

8. תיקוף אומדנים פנימיים

500. לתאגיד הבנקאי תהיה מערכת איתנה לתיקוף הדיוק והעקביות של מערכת הדירוגים, של התהליכים, ושל אמידת כל רכיבי הסיכון הרלוונטיים. על התאגיד הבנקאי להראות למפקח כי הליך התיקוף הפנימי של התאגיד הבנקאי מאפשר לו להעריך, באופן עקבי ובעל משמעות, את ביצועיהן של מערכת הדירוג הפנימית ומערכת אמידת הסיכונים.

501. תאגיד בנקאי ישווה באופן קבוע את שיעורי הכשל בפועל עם אומדני ה-PD לכל קטגוריית דירוג, ויוכל להראות כי שיעורי הכשל בפועל הנם בטווח המצופה לכל אחד מהדירוגים. תאגידים בנקאיים המיישמים את גישת ה-IRB המתקדמת חייבים להשלים את הניתוח האמור גם עבור אומדני LGD ו-EAD. בהשוואות אלו ישתמש התאגיד הבנקאי בנתונים היסטוריים המכסים תקופה ארוכה ככל האפשר. השיטות והנתונים שבהם משתמש התאגיד הבנקאי לצורך ההשוואות חייבים להיות מתועדים כראוי. התאגיד הבנקאי ידאג לעדכן את הניתוחים ואת התיעוד לפחות אחת לשנה.

502. בנוסף לאמור לעיל, ישתמש התאגיד הבנקאי בכלים כמותיים אחרים לתיקוף ובהשוואות עם מקורות מידע חיצוניים רלוונטיים. הניתוחים צריכים להיעשות בהתבסס על מדגם נתונים שתואם את התיק, מעודכן תקופתית, ומכסה תקופת תצפיות רלוונטית. הערכות התאגיד הבנקאי לביצועי מערכת הדירוג שלו חייבות להתבסס על מדגם נתונים היסטוריים ארוך טווח, אשר מכסה מגוון תנאים כלכליים, ובאופן אידיאלי יתייחס למחזור עסקים שלם אחד או יותר.

503. תאגיד בנקאי חייב להראות כי שיטות הבדיקה הכמותיות, ושיטות תיקוף אחרות בהן הוא משתמש אינן משתנות באופן שיטתי עם המחזור הכלכלי. שינויים בשיטות ובנתונים (הן לגבי מקורות הנתונים והן לגבי תקופת המדגם) יהיו ברורים ומתועדים ביסודיות.

504. לתאגידים בנקאיים יהיו תקנים פנימיים מנוסחים היטב למצבים שבהם הסטיות מהציפיות לגבי PD, LGD ו-EAD שהתממשו, מהותיות דיין כדי לעורר שאלות בנוגע לתקפות האומדנים. תקנים אלו צריכים להביא בחשבון מחזוריות כלכלית, וכל גורם אחר המשפיע באופן שיטתי על שונות במקרי הכשל. כאשר הערכים שהתממשו ממשיכים להיות גבוהים מתחזיות התאגיד הבנקאי, יתאים התאגיד הבנקאי את אומדניו כלפי מעלה, כדי שישקפו בצורה נאותה את מקרי הכשל, ואת חומרת ההפסדים של התאגיד הבנקאי.

505. במקרים שבהם התאגיד הבנקאי סומך על האומדנים הפיקוחיים של רכיבי הסיכון, ולא על אומדנים פנימיים משלו, נעודד את התאגיד בנקאי להשוות את ערכי ה-LGD וה-EAD בפועל עם האומדנים הפיקוחיים. נתוני ה-LGD וה-EAD בפועל צריכים להיות חלק מהערכת ההון הכלכלי שמבצע התאגיד הבנקאי.

9. אומדנים פיקוחיים של LGD ו-EAD

506. תאגידים בנקאיים הפועלים תחת גישת IRB בסיסית, שאינם עומדים בדרישות לצורך הפקת אומדנים עצמיים של LGD ו-EAD, חייבים לעמוד בדרישות הסף המתוארות בגישה הסטנדרטית כדי לקבל הכרה לביטחונות פיננסיים כשירים (כמפורט בפרק ד' בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203, בנושא הפחתת סיכון אשראי). כדי לקבל הכרה לסוגי ביטחונות נוספים, יהיה על התאגידים הבנקאיים לעמוד בדרישות סף נוספות.

(i) הגדרת כשירות להכרה ב-CRE ו-RRE כביטחונות

507. ביטחונות כשירים של נדל"ן מסחרי (CRE) או נדל"ן לדיור (RRE) עבור חשיפות לתאגיד, לריבונות ולבנק, מוגדרים באופן הבא:

- ביטחונות שבהם הסיכון של הלווה אינו תלוי באופן מהותי בביצועיו של הנכס או המיזם העומד בבסיסו, אלא ביכולת הבסיסית של הלווה לפרוע את החוב ממקורות אחרים. לפיכך, פירעון עסקת אשראי (facility) אינו תלוי באופן מהותי בתזרימי מזומנים שמניב נכס הנדל"ן (CRE או RRE) המשמש כביטחון⁹²; וכן
- בנוסף, שוויו של ביטחון מובטח לא יהיה תלוי באופן מהותי בביצועיו של הלווה. אין בדרישה זו כדי להוציא מן הכלל מצבים שבהם גורמים מקרו-כלכליים טהורים משפיעים הן על שוויו של הביטחון והן על ביצועי הלווה.

508. לאור התיאור הכללי לעיל ולאור ההגדרה של חשיפה לתאגיד, נדל"ן מניב הכנסה העונה על ההגדרה של סוג נכס בקבוצת ההלוואות המיוחדות (SL), לא יוכר כביטחון עבור חשיפות לתאגיד⁹³.

⁹² בטל.

⁹³ בטל.

(ii) דרישות תפעוליות ל- CRE/RRE כשירים

509. בכפוף לעמידה בהגדרה לעיל, יהיו CRE ו-RRE כשירים להכרה כביטחון לצורך דרישות כלפי

תאגידים אך ורק לאחר שנתמלאו כל הדרישות התפעוליות הבאות.

- אכיפות משפטיות: כל תביעה למימוש ביטחון חייבת להיות אכיפה מבחינה משפטית בכל שטחי השיפוט הרלוונטיים, וכל תביעה למימוש ביטחון חייבת להיות מוגשת כיאות במועדה. הזכויות בביטחון חייבות לשקף "שעבוד מושלם" (דהיינו, נתמלאו כל הדרישות החוקיות לביסוס התביעה). יתרה מזאת, החוזה המפרט את תנאי הביטחון, וההליך המשפטי העומד בבסיסו, חייבים להיות כאלה שיאפשרו לתאגיד בנקאי לקבל את ערך הביטחון בתוך פרק זמן סביר.

- שווי השוק האובייקטיבי של הביטחון: שווי הביטחון הנאמד צריך להיות שווה או נמוך מהשווי ההוגן הנוכחי שניתן לקבל תמורת מכירתו של הנכס במסגרת חוזה פרטי בין מוכר מרצון ובין קונה מרצון (arm's-length buyer) בתאריך הערכת השווי.

- הערכה מחודשת תדירה: התאגיד הבנקאי מצופה לערוך מעקב שוטף אחר ערך הביטחון בתדירות גבוהה, ולכל הפחות פעם בשנה. מומלץ להגביר את תכיפות המעקב השוטף במקרים שבהם תנאי השוק נתונים לשינויים משמעותיים. שיטות הערכה סטטיסטיות (כגון התייחסות למדדים של מחירי הדיר, דגימה) עשויות לשמש לצורך עדכון אומדנים או לזיהוי ביטחון שיתכן שערכו ירד ועשוי שידרש לאומדו מחדש. הערכה מחודשת של הנכס, על ידי איש מקצוע מוסמך, חייבת להתבצע במקרים שבהם קיים מידע המצביע על ירידה אפשרית מהותית בערך הביטחון יחסית למחירי השוק או במקרה של אירוע אשראי, כגון כשל.

- שעבוד משני (Junior liens): התאגיד הבנקאי יכול להתחשב בשעבוד שני רק במקרים שבהם: (1) אין ספק כי התביעה למימוש הביטחון הנה אכיפה מבחינה חוקית; ו- (2) השעבוד מהווה הפחתה אפקטיבית של סיכון האשראי. במקרים שבהם התאגיד הבנקאי מכיר בשעבוד נחות, עליו לטפל בו תוך שימוש בסף C^*/C^{**} , החל על שעבוד מדרגה ראשונה. במקרים אלה, יחושבו ה- C^* וה- C^{**} תוך התחשבות בסכום השעבוד השני ובכל השעבודים הראשונים הנוספים⁹⁴.

510. דרישות נוספות בנוגע לניהול ביטחונות, כדלקמן:

- הביטחונות מסוג CRE ו-RRE שיתקבלו על ידי התאגיד הבנקאי, ומדיניות האשראי (שיעור ההתבססות; advance rates), בהינתן ביטחונות אלה, חייבים להיות מתועדים בבהירות.

- התאגיד הבנקאי ינקוט צעדים כדי לוודא שהנכס הנלקח כביטחון מבוטח כיאות מפני נזק או הרעה במצבו.

- התאגיד הבנקאי יעקוב בקביעות (monitor) אחר היקפן של מי מהתביעות המותרות בדיון קדימה (כגון תביעות מס) לגבי הנכס.
- התאגיד הבנקאי ינהל מעקב נאות (monitor) אחר סיכון לחבות מהטעמים של איכות הסביבה בשל הנכס המשמש לביטחון, כגון נוכחותו של חומר רעיל בשטחי הנכס.

(iii) דרישות להכרה בחייבים פיננסיים

הגדרת חייבים כשירים

511. חייבים פיננסיים כשירים הנם תביעות בעלות תקופת פירעון מקורית שאינה עולה על שנה, אשר ההחזר בגין מתבצע באמצעות תזרימים מסחריים או פיננסיים הקשורים לנכסי הבסיס של הלווה. בכך נכללים הן חוב הנפרע מעצמו הנגזר ממכירת סחורות או שירותים הקשורים לעסקה מסחרית, והן סכומים כלליים המגיעים מקונים, מספקים, משוכרים, מרשויות לאומיות או מקומיות או מגורמים אחרים שאין להם קשרי עסקים עם הלווה, שאינם קשורים למכירת סחורות או שירותים הקשורים לעסקה מסחרית. תיקי חייבים כשירים אינם כוללים את אלה הקשורים לאיגוח, להשתתפויות משניות (sub-participation) או לנגזרי אשראי.

דרישות תפעוליות

ודאות משפטית

512. המנגנון המשפטי שבאמצעותו ניתן הביטחון חייב להיות איתן, ולהבטיח כי המלווה הנו בעל זכויות ברורות על התקבולים הנובעים מהביטחון.

513. תאגיד בנקאי חייב לנקוט בכל הצעדים הדרושים כדי למלא אחר הדרישות המקומיות בנוגע לאכיפת זכויותיו בשעבוד, כגון על ידי רישום זכויות השעבוד אצל הרשם. צריכה להיות מסגרת שתאפשר למלווה פוטנציאלי להיות בעל זכות קדימה ראשונה ומושלמת (perfected) בתביעה למימוש הביטחון.

514. כל המסמכים הנלווים לעסקאות המגובות בביטחונות יחייבו את כל הצדדים, ויהיו ברי אכיפה חוקית, בכל תחומי השיפוט הרלוונטיים. התאגיד הבנקאי יערוך סקירה משפטית מספקת כדי לוודא זאת, יעמיד מסקנה זו על בסיס משפטי איתן, ויבצע בדיקות נוספות, ככל שיידרש, כדי להבטיח את המשך יכולת האכיפה.

515. הסדרי הביטחונות חייבים להיות מתועדים בצורה נאותה, לרבות נוהל ברור ואיתן לגביית הכנסות שמניב הביטחון, במועדן. נוהלי התאגיד הבנקאי יבטיחו שיקוימו כל התנאים המשפטיים הנדרשים להכרזת הלקוח כמצוי בכשל ולמימוש הביטחון במועד. במקרה שייקלע הלווה למצוקה או ייכנס למצב של כשל, צריכה להיות לתאגיד הבנקאי יכולת חוקית למכור או להמחות את תיקי החייבים לצדדים אחרים בלא הסכמת החייב.

ניהול סיכונים

516. לתאגיד בנקאי יהיה הליך תקף לקביעת סיכון האשראי בתיקי חייבים. הליך זה יכלול, בין היתר, ניתוחים של העסק והענף של הלווה (לדוגמה, השפעות מחזור העסקים), וניתוח סוגי הלקוחות שעמם הוא עושה עסקים. כאשר התאגיד הבנקאי מסתמך על הלווה לקביעת סיכונים האשראי של לקוחות הלווה, יבחן התאגיד הבנקאי את מדיניות האשראי של הלווה על מנת לקבוע את תקפותה ואת אמינותה.

517. המרווח בין סכום החשיפה ובין ערך תיקי החייבים חייב לשקף את כל הגורמים ההולמים, לרבות; עלות הגבייה, ריכוז במאגר תיקי חייבים של לווה יחיד, וסיכון הריכוזיות האפשרי בסך החשיפות של התאגיד הבנקאי.

518. התאגיד הבנקאי חייב לקיים תהליך ניטור רציף בהתאם לחשיפה הספציפית (מיידית או תלויה) הניתנת לייחוס לביטחון בו נעשה שימוש לצורך הפחתת סיכון. תהליך זה עשוי לכלול, בהתאמה וככל שיהיה רלוונטי, דוחות גיול, בקרה על מסמכי סחר, מסמכי בסיס ההלוואה, ביקורות תכופות לבדיקת הביטחון, בדיקות אישור סכומי החשבוניות, בקרה על הליכי תשלום חשבוניות, ניתוחים של דילול (זיכויים שהועברו מהלווה למנפיקים), וניתוח כספי קבוע הן של הלווה והן של מנפיקי החייבים, במיוחד במקרה שבו מספר קטן של תיקי חייבים גדולים נלקחים כביטחון. התאגיד הבנקאי יעקוב באופן שוטף אחר מידת הקפדתו על העמידה במגבלות הריכוז הכלליות. בנוסף לכך, יבחן התאגיד הבנקאי את הציות להתניות ההלוואה, למגבלות סביבתיות ולדרישות חוקיות אחרות, על בסיס קבוע.

519. תיקי החייבים אשר שועבדו על ידי לווה יהיו מגוונים, ולא יהיו בעלי מתאם גבוה מדי ללווה. כאשר המתאם גבוה, כגון במקרה שחלק מהמנפיקים של תיקי החייבים תלויים בלווה לקיומם, או שהלווה והמנפיקים משתייכים לתעשייה משותפת, על התאגיד הבנקאי להביא בחשבון את הסיכונים המשתמעים מכך בבואו לקבוע את המרווחים עבור מאגר הביטחונות בכללותו. תיקי חייבים מפעילות של הלווה מול צדדים קשורים, או קרובים ללווה (לרבות חברות בנות ועובדים), לא יוכרו כמפחיתי סיכון.

520. לתאגיד בנקאי יהיה הליך מתועד לגביית תשלומי החייבים במצבי מצוקה. לתאגיד בנקאי יהיו האמצעים הנדרשים לאכיפת הגבייה, גם אם התאגיד הבנקאי נוהג בדרך כלל לפנות אל הלווה לצורך גבייה.

דרישות להכרה בביטחונות אחרים

521. ביטחון פיזי עשוי לכלול כלי רכב. המפקח עשוי להתיר בעתיד הכרה בהשפעה של ביטחונות פיזיים אחרים על הפחתת סיכון האשראי. ההחלטה תתבצע בהתאם לעמידה בשני התקנים הבאים:

- קיומם של שווקים נזילים שבהם ניתן לממש את הביטחון בזריזות וביעילות כלכלית.

- קיומם של מחירי שוק מבוססים היטב ונגישים לציבור עבור הביטחון, וקיומו של יסוד סביר להניח כי הסכום שיקבל התאגיד הבנקאי בעת מימוש הביטחון לא יסטה במידה משמעותית ממחירי שוק אלה.
- 522. כדי שתאגיד בנקאי יוכל להכיר בסוגים הנוספים של ביטחונות פיזיים המפורטים בסעיף 521 לעיל, עליו לעמוד בכל התקנים המפורטים בסעיפים 509 ו-510, בכפוף לשינויים הבאים.
 - זכות קדימה: התאגיד הבנקאי רשאי להכיר אך ורק בביטחון שלתאגיד הבנקאי תהיה בו זכות שיעבוד ראשונה או זכות תביעה. במקרה כזה, מחויב כי התאגיד הבנקאי יהיה קודם למלווים אחרים בהליכי מימוש הביטחון.
 - הסכם ההלוואה חייב לכלול תיאורים מפורטים של הביטחון, ובנוסף פירוט לגבי אופן ביצוע ותדירות שערך הנכס.
 - סוגי הביטחונות הפיזיים שיתקבלו על ידי התאגיד הבנקאי, והמדיניות והנהלים ביחס לסכום ההולם של כל סוג ביטחון יחסית לסכום החשיפה, חייבים להיות מתועדים בבירור במדיניות ובנוהלי האשראי הפנימיים של התאגיד הבנקאי, וזמינים לביקורת (examination) ו/או סקירה (review) של מבקר.
 - מדיניות האשראי של התאגיד הבנקאי בנוגע למבנה העסקה חייבת להתייחס לדרישות החלות על הביטחון ביחס לסכום החשיפה, ליכולת לממש את הביטחון באופן מיידי, ליכולת לקבוע מחיר או שווי שוק באובייקטיביות, לתדירות שבה ניתן להשיג הערכת שווי באופן מיידי (לרבות הערכה או אמידה מקצועית), ולתנודתיות בשווי הביטחון. בתהליך השערוך התקופתי יושם דגש מיוחד על ביטחון "רגיש לאופנה" ("fashion sensitive") כדי להבטיח שההערכות הותאמו כיאות כלפי מטה בגין שינוי באופנה, שנת הדגם, התיישנות, כמו גם יציאה מכלל שימוש, או הרעה במצבו הפיזי של הביטחון.
 - במקרים של העמדת מלאי (כגון חומרי גלם, עבודה בתהליך, מוצרים מוגמרים, מלאי רכב של סוכני רכב) וציווד כביטחונות, חייב תהליך השערוך התקופתי לכלול בדיקה פיזית של הביטחון.

10. דרישות להכרה בחכירה (leasing)

- 523. חכירות, למעט חכירות החושפות את התאגיד הבנקאי לסיכון ערך שיורי (ראו סעיף 524), יטופלו כחשיפות המובטחות על ידי אותו סוג של ביטחון. חובה על התאגיד הבנקאי לעמוד בדרישות הסף החלות על סוגי הביטחונות השונים (CRE/RRE או ביטחון אחר). בנוסף על כך, נדרש התאגיד הבנקאי לעמוד בתקנים הבאים:
 - ניהול סיכונים איתן מצדו של המחכיר ביחס למיקום הנכס, לשימוש שנעשה בו, לגילו, ולמועד המתוכנן של יציאתו מכלל שימוש;
 - מסגרת משפטית איתנה הקובעת את בעלותו החוקית של המחכיר על הנכס ואת זכותו לממש את זכויותיו כבעלי הנכס במועד המתאים; וכן

- ההפרש בין שיעור הפחת של הנכס הפיזי ובין שיעור הסילוקין של תשלומי החכירה לא יהיה גדול עד כדי כך שהוא יביא לידי הערכת יתר של הפחתת סיכון האשראי (CRM) המיוחסת לנכסים המוחכרים.

524. חכירות החושפות את התאגיד הבנקאי לסיכון ערך שיורי יטופלו בדרך הבאה. סיכון ערך שיורי הנו חשיפת התאגיד הבנקאי להפסד פוטנציאלי, הנובע מירידת השווי ההוגן של הציוד מתחת לאומדן ערך הגרט, שחושב בעת החכירה.

- התאגיד הבנקאי ייחס לזרם תשלומי החכירה המהוונים משקל סיכון בהתאם לחוסנו הכלכלי של החוכר (PD), ובהתאם לאומדן מתאים ל-LGD, פיקוחי או פנימי של התאגיד הבנקאי.
- משקל הסיכון של ערך הגרט יהיה 100%.

11. חישוב דרישות הון עבור חשיפות למניות

(i) גישה מבוססת שוק למודלים פנימיים

525. כדי שתאגיד בנקאי ייחשב כשיר להשתמש בגישה מבוססת שוק למודלים פנימיים, עליו להראות למפקח כי הוא עומד בדרישות סף איכותיות וכמותיות מסוימות, בטרם יתחיל ליישם את הגישה, ולאחר מכן באופן שוטף. תאגיד בנקאי שאינו מצליח להוכיח ציות מתמשך לדרישות הסף חייב לפתח תכנית לחזרה מהירה למצב של ציות לדרישות, לקבל את אישור המפקח לתכנית, וליישם את התכנית בהתאם ללוחות הזמנים שתוכננו. בתקופת הביניים, מצופה התאגיד הבנקאי לחשב את דרישות ההון באמצעות הגישה הפשוטה לשקלול סיכונים.

526. המפקח מכיר בכך שהבדלים בין השווקים, מתודולוגיות המדידה, השקעות הון וגישות הניהול בפועל מחייבים את התאגידים הבנקאיים להתאים את הנהלים התפעוליים לנסיבותיהם המיוחדות. אין בכוונת המפקח להכתיב את הצורה או את הפרטים התפעוליים של מדיניות ניהול הסיכונים ונוהלי המדידה של התאגידים הבנקאיים להחזקות המניות בתיק הבנקאי. יחד עם זאת, חלק מדרישות הסף הינן ספציפיות.

(ii) דרישות הון וכימות הסיכון

527. תקני הסף הכמותיים להלן חלים למטרת חישוב דרישות הון מזעריות לפי גישת המודלים הפנימיים.

א. דרישת ההון שוות ערך להפסד הפוטנציאלי מתיק המניות של התאגיד הבנקאי, הנגזר מההנחה שאירע זעזוע מיידי שווה ערך לרווח בר-סמך של 99% בהתפלגות חד-זנבית של ההפרש בין התשואות הרבעוניות ובין שיעור הריבית חסרת הסיכון המתאימה, שחושב על בסיס תקופת מדגם ארוכת טווח.

- ב. ההפסדים הנאמדים צריכים להיות חסינים בפני תנועות שוק שליליות הרלוונטיות לפרופיל הסיכון ארוך הטווח של החזקות הספציפיות של התאגיד הבנקאי. על הנתונים המשמשים לייצוג התפלגות התשואות לשקף את תקופת המדגם הארוכה ביותר, לגביה קיימים נתונים, אשר יהיו בעלי משמעות בייצוג פרופיל הסיכונים של החזקות המניות הספציפיות של התאגיד הבנקאי. התאגיד הבנקאי צריך להשתמש בנתונים שבעזרתם ניתן להפיק אומדני הפסד שמרניים, בעלי אמינות סטטיסטית ויציבים, שאינם מבוססים באופן בלעדי על הערכות סובייקטיביות או על שיקול דעת. התאגידים הבנקאיים חייבים להראות למפקח שהעזווע שבו השתמשו בהערכותיהם מספק אומדן שמרני להפסדים הפוטנציאליים על פני מחזור השוק או מחזור העסקים הרלוונטי בטווח הארוך. ההנחה היא כי מודלים שמתבססים על נתונים שאינם משקפים מגוון מציאותי של ניסיון ארוך טווח, הכולל במידה סבירה תקופה של ירידות חדות בערכי שוק ההון הרלוונטי להחזקות התאגיד הבנקאי, יפיקו תוצאות אופטימיות, אלא אם ישנן עדויות אמינות לכך שהתאמות נאותות בוצעו בבניית המודל. בהיעדר התאמות מובנות במודל, על התאגיד הבנקאי לשלב ניתוח אמפירי של נתונים זמינים עם התאמות המבוססות על מגוון של גורמים כדי לקבל תוצאות המשקפות מידה ראויה של מציאותיות ושמרנות. כאשר תאגיד בנקאי בונה מודלים של "ערך בסיכון" (VaR - Value at Risk) להערכת הפסדים רבעוניים פוטנציאליים, הוא יכול להשתמש בנתונים רבעוניים, או להמיר נתונים של תקופת אופק קצר יותר לשווי ערך רבעוניים באמצעות שיטה אנליטית מתאימה הנתמכת בעדויות אמפיריות. ניתן ליישם התאמות אלו באמצעות הליך חשיבה וניתוח שפותחו ותועדו כראוי. ככלל, התאמות ייושמו בצורה שמרנית ועקבית לאורך זמן. יתרה מזאת, כאשר לתאגיד הבנקאי נגישים נתונים מוגבלים בלבד, או במקרים שבהם, עקב מגבלות טכניות, אומדנים שיופקו משיטה יחידה כלשהי יהיו בעלי איכות בלתי ודאית, חייב התאגיד הבנקאי להוסיף מרווחי ביטחון המשקפים את מידת השמרנות הראויה כדי להימנע מאופטימיות יתר.
- ג. אין הנחיה להשתמש בסוג מסוים של מודל VaR (כגון שונות-שונות משותפת (variance-covariance), הדמיה היסטורית או הדמית מונטה קרלו). אולם, המודל שישמש את התאגיד הבנקאי חייב לשקף בצורה נאותה את כל הסיכונים המהותיים הגלומים בתשואה על ההשקעה, לרבות סיכון שוק כללי וחשיפת סיכון ספציפית של תיק המניות של התאגיד הבנקאי. מודלים פנימיים חייבים להסביר כיאות שונות מחירים היסטורית, לשקף הן את הגודל והן את השינויים בהרכב הריכוזים הפוטנציאליים, ולהיות חסינים מפני סביבות שוק שליליות. הרכב חשיפות הסיכון, המיוצג בנתונים המשמשים לאמידה, חייב להיות דומה במידה רבה, או לפחות בר השוואה, לזה של חשיפות למניות של התאגיד הבנקאי.
- ד. תאגידים בנקאיים יכולים להשתמש גם בטכניקות מידול, כדוגמת ניתוח תרחישים היסטוריים, כדי לקבוע את דרישות ההון המזעריות כנגד החזקות המניות בתיק הבנקאי. השימוש במודלים כאלה מותנה בכך שהתאגיד הבנקאי יוכל להוכיח למפקח

שהמתודולוגיה ותוצאותיה ניתנים לכימות במונחים של אחוזי הפסד, כמפורט בסעיף קטן (א) לעיל.

ה. תאגידים בנקאיים חייבים להשתמש במודל פנימי שהולם את פרופיל הסיכון ואת מורכבות תיק ההשקעות במניות של התאגיד הבנקאי. תאגיד בעל החזקות מהותיות בעלות ערך לא ליניארי באופיין (כגון נגזרי מניות וניייע המירים) חייב להשתמש במודל פנימי שתכנונו נועד לשקף כראוי את הסיכונים הנלווים למכשירים אלו.

ו. בכפוף לאישור המפקח, מתאמים של תיק המניות יכולים להשתלב במדדי הסיכון הפנימיים של התאגיד הבנקאי. השימוש במתאמים מפורשים (כגון שימוש במודל VaR של שונות/שונות משותפת) חייב להיות מתועד במלואו ולהיתמך בניתוח אמפירי. נאותותן של ההנחות המשתמעות מהמתאמים תוערך על ידי המפקח במסגרת סקירת תיעוד המודל וטכניקות האמידה.

ז. מיפוי פוזיציות בודדות לקירובים (proxies), למדדי שווקים ולגורמי סיכון, צריך להיות סביר, אינטואיטיבי ובעל תקפות מושגית. התאגיד הבנקאי יתעד את הטכניקות ואת הליכי המיפוי בצורה מלאה ויראה בעזרת עדויות תיאורטיות ואמפיריות כי הם הולמים את החזקות הספציפיות. כאשר מאחדים חוות דעת מקצועית עם טכניקות כמותיות לצורך הערכת תנודתיות התשואות של החזקה כלשהי, חייבת חוות הדעת להביא בחשבון את המידע הרלוונטי והמהותי שלא נלקח בחשבון על ידי הטכניקות האחרות שבהן השתמש התאגיד הבנקאי.

ח. מותר להשתמש במודל שמתבסס על גורם יחיד או על גורמים רבים, בהתאם לאופיין של החזקות התאגיד הבנקאי. התאגיד הבנקאי מצופה להבטיח כי הגורמים יהיו מספיקים כדי לשקף את הסיכונים הטבועים בתיק המניות. גורמי הסיכון צריכים להקביל למאפייני שוק ההון המתאים (לדוגמה, ציבורי, פרטי, שווי שוק במגזרים ותתי-מגזרים בתעשייה, מאפיינים תפעוליים) שבו התאגיד הבנקאי מחזיק פוזיציות משמעותיות. לתאגידים בנקאיים יהיה אמנם שיקול דעת בבחירת הגורמים, אך עליהם להוכיח באמצעות ניתוחים אמפיריים את התאמתם של גורמים אלה, ובכלל זה להוכיח את יכולתם לכסות סיכונים כלליים וספציפיים גם יחד.

ט. אומדנים של תנודתיות התשואות של השקעות במניות חייבים לשלב נתונים, מידע ושיטות רלוונטיים ומהותיים הנגישים לתאגיד הבנקאי. תאגיד בנקאי יכול להשתמש בנתונים פנימיים שעברו סקירה עצמאית או בנתונים ממקורות חיצוניים (לרבות מאגרי מידע בין-בנקאיים). מספר חשיפות הסיכון במדגם ותקופת הנתונים ששימשה לכימות חייבים להיות מספיקים כדי לספק לתאגיד הבנקאי את הביטחון בדיוקם וביציבותם של אומדניו. תאגידים בנקאיים ינקטו בצעדים ההולמים כדי להגביל את הפוטנציאל של הטיה במדגם והטיית שרידות (survivorship bias) בהערכת תנודתיות התשואות.

י. תאגיד בנקאי נדרש להכין תכנית קפדנית ומקיפה של מבחני קיצון. הציפייה היא שהתאגיד הבנקאי יבחן את המודל הפנימי ואת הליכי האמידה, כולל חישובי תנודתיות, לתרחישים היפותטיים או היסטוריים המשקפים הפסדים במקרה הגרוע ביותר, בהתחשב בפוזיציות המוחזקות על ידי התאגיד הבנקאי במניות ציבוריות ופרטיות גם

יחד. לכל הפחות, צריכים מבחני הקיצון לספק מידע על השפעתם של אירועי קיצון (tail events), מעבר לרמת רווח בר-הסמך שמניחה גישת המודלים הפנימיים.

(iii) הליך ובקורות לניהול סיכונים

528. פעילותו הכוללת של התאגיד הבנקאי לניהול סיכונים לצורכי ניהול השקעות בתיק הבנקאי צריכה לעלות בקנה אחד עם הנחיות המפקח. ביחס לפיתוחו ויישומו של מודל פנימי לצורכי ההון, יהיו לתאגיד הבנקאי מדיניות, נהלים ובקורות מבוססים כדי להבטיח את הגינותו של המודל ושל תהליך יישומו לחישוב דרישות ההון. מדיניות, נהלים ובקורות אלו צריכים לכלול את המרכיבים הבאים:

א. אינטגרציה מלאה של המודל הפנימי במערכות המידע הניהוליות הכלליות של התאגיד הבנקאי וביניהול ההשקעות בתיק הבנקאי. המודלים הפנימיים צריכים להיטמע במלואם בתשתית ניהול הסיכונים של התאגיד הבנקאי, לרבות השימוש ב: (i) קביעת מחסומי השקעה והערכת השקעות חלופיות; (ii) מדידה והערכה של ביצועי תיק המניות (לרבות ביצועים מותאמים לסיכונים); וכן (iii) הקצאת הון כלכלי כנגד החזקות מניות והערכת הלימות ההון הכוללת לפי הנדרש, או ינקוט פעולה במסגרת תהליך הסקירה הפיקוחי (הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 211). התאגיד הבנקאי צריך להיות מסוגל להראות כי תוצאות המודל ממלאות תפקיד מרכזי בתהליך ניהול ההשקעות, לדוגמה באמצעות פרוטוקולים של ועדת ההשקעות.

ב. מערכות ניהול, נהלים ופונקציות בקרה מבוססות, כדי להבטיח סקירה תקופתית ועצמאית של כל מרכיבי התהליך במודל הפנימי, לרבות אישור שינויים במודל, בדיקת תשומות המודל וסקירת תוצאותיו, כגון אימות ישיר של תחשיבי הסיכונים. התאגיד הבנקאי יקדיש תשומת לב מיוחדת לטכניקות הקירוב (proxy) והמיפוי ולרכיבים קריטיים נוספים של המודל. סקירות אלו יעריכו את הדיוק, השלמות והנאותות של תשומות המודל ותוצאותיו ויתמקדו בגילוי והגבלה של טעויות הקשורות בחולשות מוכרות של המודל, וכן בזיהוי חולשות בלתי מוכרות שלו. בדיקות אלו יכולות להתבצע כחלק מתכניות עבודה של ביקורת פנימית או חיצונית, על ידי יחידת בקרת סיכונים עצמאית או על ידי צד שלישי חיצוני.

ג. מערכות ונהלים הולמים למעקב אחר מגבלות השקעה ואחר החשיפות לסיכונים הנובעים מההשקעות במניות.

ד. היחידות האחראיות לתכנון המודל וליישומו חייבות להיות בלתי תלויות מבחינה פונקציונלית ביחידות האחראיות לניהול השקעות בודדות.

ה. הגורמים האחראים לכל היבט של תהליכי המודל חייבים להיות מוסמכים כראות. ההנהלה תקצה די משאבים מיומנים וכשירים לפונקציה העוסקת במודל.

(iv) תיקוף ותיעוד

529. תאגידים בנקאיים המשתמשים במודלים פנימיים למטרות הון פיקוחי מצופים לנהל מערכת יציבה לתיקוף הדיוק והעקביות של המודל ושל תשומותיו. כמו כן, עליהם לתעד בצורה מלאה את כל המרכיבים המהותיים של המודלים הפנימיים ואת תהליך המידול. תהליך המידול והמערכות המשמשות לתיקוף מודלים פנימיים, לרבות כל התיעוד הנלווה, תוצאות התיקוף והממצאים של בדיקות פנימיות וחיזוניות, כפופים לביקורת וסקירה של המפקח.

תיקוף

530. בתאגיד בנקאי צריך שתהיה מערכת יציבה לתיקוף הדיוק והעקביות של המודלים הפנימיים ושל תהליכי המודל. על התאגיד הבנקאי להראות למפקח כי הליך התיקוף הפנימי של התאגיד הבנקאי מאפשר לו להעריך באופן עקבי ובעל משמעות את ביצועיו של המודל הפנימי ושל הליכי המודל.

531. תאגיד בנקאי ישווה בקביעות את ביצועי התשואות בפועל (אשר יחושבו בעזרת נתונים על רווח והפסד ממומשים ובלתי ממומשים) עם אומדני המודל, ויוכל להראות כי התשואות בפועל הן בטווח המצופה לתיק ההשקעות ולהחזקות הנפרדות. בהשוואות אלו ישתמש התאגיד הבנקאי בנתונים היסטוריים המכסים תקופה ארוכה ככל האפשר. השיטות והנתונים שבהם השתמש התאגיד הבנקאי לצורך השוואות אלו חייבים להיות מתועדים כראוי. התאגיד הבנקאי ידאג לעדכן את הניתוחים ואת התיעוד לכל הפחות אחת לשנה.

532. בנוסף לאמור לעיל, ישתמש התאגיד הבנקאי בכלים כמותיים אחרים לתיקוף ובהשוואות עם מקורות מידע חיצוניים. הניתוחים צריכים להיעשות על בסיס מדגם נתונים תואם את תיק ההשקעות של התאגיד הבנקאי, מעודכן תקופתית ומכסה תקופה רלוונטית. הערכות התאגיד הבנקאי לביצועי המודל שלו חייבות להתבסס על מדגם נתונים היסטוריים ארוך טווח, אשר מכסה מגוון של תנאים כלכליים, ובאופן אידיאלי, מתייחס למחזור עסקים שלם אחד לכל הפחות.

533. תאגיד בנקאי חייב להראות כי שיטות התיקוף הכמותיות והנתונים עקביים לאורך זמן. שינויים בשיטות האמידה ובנתונים (הן לגבי מקורות הנתונים והן לגבי תקופת המדגם) יהיו ברורים ומתועדים ביסודיות.

534. מאחר שהערכת הביצועים בפועל מול התחזיות לאורך זמן מספקים את הבסיס לשכלול והתאמה של המודלים הפנימיים של התאגיד הבנקאי באופן שוטף, התאגיד הבנקאי מצופה לקבוע תקנים פנימיים מנוסחים היטב לסקירת המודל שלו. תקנים אלה חשובים במיוחד במצבים שבהם הסטיות של התוצאות בפועל מהציפיות הן מהותיות וכאשר מתעורר ספק בנוגע לתקפות המודל הפנימי. תקנים אלו צריכים להביא בחשבון מחזוריות כלכלית וכל גורם אחר המשפיע באופן שיטתי על שונות בתשואות המניות. כל ההתאמות שיתבצעו במודל הפנימי

בתגובה לבדיקות המודל חייבות להיות מתועדות היטב ועקביות עם תקני התאגיד הבנקאי לסקירת המודל.

535. כדי לאפשר תיקוף של המודל באמצעות בחינה בדיעבד (backtesting) על בסיס שוטף, תאגידים בנקאיים המיישמים את גישת המודלים הפנימיים חייבים לבנות ולתחזק מסדי נתונים לגבי הביצועים הרבעוניים של השקעותיהם במניות בפועל, כמו גם מסדי נתונים של אומדנים שנגזרו ממודלים פנימיים. התאגידים הבנקאיים יבצעו בחינה בדיעבד גם לאומדני התנודתיות ששימשו במודלים הפנימיים ולנאותות הקירובים ששימשו במודל. המפקח עשוי לבקש מהתאגידים הבנקאיים להתאים את תחזיותיהם הרבעוניות לאופק זמן שונה, במיוחד לאופק קצר יותר, לאחסן את נתוני הביצועים עבור אופק זמן זה ולבצע בחינות בדיעבד על בסיס זה.

תיעוד

536. על התאגיד הבנקאי מוטלת החובה לשכנע את המפקח, כי למודל יש כושר חיזוי טוב וכי לא יחול עיוות בדרישות ההון הפיקוחי בעקבות השימוש בהם. בהתאם לכך, יתעד התאגיד הבנקאי באופן מלא והולם את כל המרכיבים המהותיים של מודל פנימי ואת תהליך בניית המודל. תאגיד בנקאי חייב לתעד בכתב את מבנה המודל הפנימי ואת פרטי תפעולו. התיעוד יוכיח את ציות התאגיד הבנקאי לתקנים כמותיים ואיכותיים מינימאליים וצריך להתייחס לנושאים כגון יישום המודל לפלחים שונים בתיק ההשקעות, שיטות אמידה, אחריות הגורמים המעורבים בתהליכי המודל, אישור המודל ותהליכי סקירת המודל. בפרט, על התיעוד להתייחס לנקודות הבאות:

א. תאגיד בנקאי יתעד את הנימוקים לבחירתו במתודולוגיה הספציפית למודל הפנימי ויספק ניתוחים המראים כי המודל והליכי השימוש במודל יובילו בסבירות גבוהה לאומדנים אשר מזהים בצורה משמעותית את הסיכונים הנגזרים מהחזקות המניות של התאגיד הבנקאי. המודלים הפנימיים והנהלים המתייחסים אליהם יעברו סקירה תקופתית על מנת לקבוע אם הם עדיין מתאימים באופן מלא לתיק ההשקעות הנוכחי ולתנאים החיצוניים. בנוסף, על התאגיד הבנקאי לתעד היסטוריה של שינויים חשובים במודל לאורך זמן ושינויים שהוכנסו במודל במועד מאוחר מסקירת הפיקוח האחרונה. אם נערכו שינויים במסגרת נוהלי הסקירה הפנימיים של התאגיד הבנקאי, חייב התאגיד הבנקאי לתעד שינויים אלה ולהראות התאמה עקבית ביניהם ובין נהלי הפנימיים לסקירת המודל.

ב. במסגרת התיעוד של מודלים פנימיים, על התאגיד הבנקאי:

- לספק תיאור מפורט של התיאוריה, ההנחות ו/או הבסיס המתמטי והאמפירי של הפרמטרים, של המשתנים ושל מקור (או מקורות) הנתונים ששימשו לפיתוח המודל;
- להציג תהליך סטטיסטי קפדני (לרבות מבחני ביצועים out-of-time ו-out-of-sample) לתיקוף הבחירה במשתנים המסבירים; וכן
- לציין באלו נסיבות יישום המודל אינו אפקטיבי.

ג. כאשר משתמשים בקירובים ובמיפויים, התאגיד הבנקאי חייב לערוך ולתעד ניתוח קפדני המראה כי כל הקירובים והמיפויים מייצגים במידה מספקת את הסיכונים

הנגזרים מהחזקות המניות שאליהן מתייחסים הקירובים והמיפויים הללו. התיעוד צריך להראות, לדוגמה, את הגורמים הרלוונטיים והמהותיים (כגון קווי עסקים, מאפיינים מאזניים, מיקום גיאוגרפי, ותק התאגיד, ענף ותת-ענף התעשייה, מאפיינים תפעוליים) ששימשו למיפוי השקעות בודדות לקירובים. בסיכום הדברים, התאגיד הבנקאי יראה שהקירובים והמיפויים:

- הנם ברי השוואה לבסיס החזקה או לתיק ההשקעות;
- חושבו באמצעות נתוני תנאים כלכליים או תנאי שוק היסטוריים שהנם רלוונטיים ומהותיים לבסיסי החזקות, ובמקרים שאין הדבר כך, נעשתה התאמה הולמת; וכן
- הנם אומדנים יציבים של הסיכון הפוטנציאלי הנגזר מבסיס החזקה.

12. דרישות גילוי

537. על מנת שתאגיד בנקאי ייחשב כשיר ליישם את גישת IRB, עליו לעמוד בדרישות הגילוי המפורטות בהוראות הדיווח לציבור. אלו הן דרישות הסף לשימוש ב- IRB. אי עמידה בדרישות אלו תגרום לשלילת כשירותו של התאגיד הבנקאי ליישם את גישת IRB הרלוונטית.

נספח א'

דוגמה לחישוב משקלי סיכון לפי גישת ה-IRB

1. הטבלאות הבאות מדגימות את תוצאת החישוב של משקלי סיכון עבור ארבעה סוגי נכסים, לפי הגישה המבוססת על דירוגים פנימיים (IRB) לסיכון אשראי. כל אחד ממשקלי הסיכון, שנקבע עבור דרישת ההון בגין ההפסדים הלא צפויים (UL), חושב על ידי שימוש בפונקצית משקל הסיכון המתאימה מתוך פונקציות משקל הסיכון המוצגות בהוראה זו. נתוני הקלט ששימשו לחישוב הדוגמאות של משקלי הסיכון, כוללים ערכים של PD, LGD ותקופה לפירעון אפקטיבית (M) של 2.5 שנים.
2. התאמה לגודל החברה מוחלת על חשיפות לישויות קטנות ובינוניות (SME) (המוגדרות כחשיפות לתאגיד שמחזור המכירות השנתי המדווח של הקבוצה המאוחדת אליה הוא שייך, נמוך מ- 250 מיליון ש"ח). בהתאם לכך, הוחלה התאמה לגודל החברה בקביעת קבוצה נוספת של משקלי סיכון המוצגת בעמודה השנייה בטבלה שלהלן, בהינתן שמחזור המכירות השנתי המדווח של הקבוצה המאוחדת אליה הוא שייך הוא 25 מיליון ש"ח.

דוגמה לחישוב משקלי סיכון לפי גישת ה-IRB בגין הפסדים בלתי צפויים

חשיפה קמעונאית כשירה מתחדשת		חשיפות קמעונאיות אחרות		חשיפות במשכון דירת מגורים		חשיפות לתאגיד		סוג הנכס
85%	45%	85%	45%	25%	45%	45%	45%	LGD
2.5 שנים								מועד לפירעון
						25	250	מחזור (במיליוני ש"ח)
								PD:
1.85%	0.98%	8.41%	4.45%	2.30%	4.15%	11.30%	14.44%	0.03%
2.86%	1.51%	12.52%	6.63%	3.46%	6.23%	15.39%	19.65%	0.05%
5.12%	2.71%	21.08%	11.16%	5.94%	10.69%	23.30%	29.65%	0.10%
10.88%	5.76%	39.96%	21.15%	11.83%	21.30%	39.01%	49.47%	0.25%
15.88%	8.41%	53.69%	28.42%	16.64%	29.94%	49.49%	62.72%	0.40%
18.97%	10.04%	61.13%	32.36%	19.49%	35.08%	54.91%	69.61%	0.50%
26.06%	13.80%	75.74%	40.10%	25.81%	46.46%	65.14%	82.78%	0.75%
32.53%	17.22%	86.46%	45.77%	31.33%	56.40%	72.40%	92.32%	1.00%
39.70%	21.02%	95.95%	50.80%	37.22%	67.00%	78.77%	100.95%	1.30%
44.19%	23.40%	100.81%	53.37%	40.80%	73.45%	82.11%	105.59%	1.50%
54.63%	28.92%	109.53%	57.99%	48.85%	87.94%	88.55%	114.86%	2.00%
64.18%	33.98%	115.03%	60.90%	55.91%	100.64%	93.43%	122.16%	2.50%
73.03%	38.66%	118.61%	62.79%	62.22%	111.99%	97.58%	128.44%	3.00%
89.08%	47.16%	122.80%	65.01%	73.13%	131.63%	105.04%	139.58%	4.00%
103.41%	54.75%	125.45%	66.42%	82.35%	148.22%	112.27%	149.86%	5.00%
116.37%	61.61%	127.94%	67.73%	90.29%	162.52%	119.48%	159.61%	6.00%
158.47%	83.89%	142.69%	75.54%	113.56%	204.41%	146.51%	193.09%	10.00%
196.23%	103.89%	167.36%	88.60%	130.96%	235.72%	171.91%	221.54%	15.00%
222.86%	117.99%	189.41%	100.28%	140.62%	253.12%	188.42%	238.23%	20.00%

* * *

נספח ב'

קריטריוני שיבוץ פיקוחי להלוואות מיוחדות

טבלה 1 - סולמות דירוג פיקוחיים עבור חשיפות למימון פרויקט

חוסן פיננסי	חזק	טוב	משביע רצון	חלש
תנאי השוק	מספר קטן של ספקים מתחרים, או שלפרויקט יש יתרון משמעותי ומתמשך מבחינת מיקום, עלות או טכנולוגיה. הביקוש גבוה ונמצא במגמת עלייה.	מספק קטן של ספקים מתחרים, או שהפרויקט מצוי ברמה גבוהה מהממוצע מבחינת מיקום, עלות או טכנולוגיה, אם כי מצב זה עלול שלא להמשך לאורך זמן. הביקוש גבוה ויציב.	לפרויקט אין יתרון מבחינת מיקום, עלות או טכנולוגיה. הביקוש הולם ויציב.	הפרויקט מצוי ברמה נמוכה מהממוצע מבחינת מיקום, עלות או טכנולוגיה. הביקוש נמוך ונמצא במגמת ירידה.
יחסים פיננסיים (כגון יחס כיסוי לשירות החוב (DSCR), יחס כיסוי חיי ההלוואה (LLCR), יחס כיסוי חיי הפרויקט (PLCR) ויחס חוב להון העצמי)	יחסים פיננסיים המצביעים על מצב איתן, בהתחשב ברמת הסיכון של הפרויקט; הנחות כלכליות יציבות ביותר.	יחסים פיננסיים המצביעים על מצב איתן עד משביע רצון, בהתחשב ברמת הסיכון של הפרויקט; הנחות כלכליות יציבות.	יחסים פיננסיים המצביעים על מצב סטנדרטי, בהתחשב ברמת הסיכון של הפרויקט.	יחסים פיננסיים המצביעים על מצב גרוע, בהתחשב ברמת הסיכון של הפרויקט.

חלש	משביע רצון	טוב	חזק	
צפוי שהפרויקט יקלע למצב של כשל, אלא אם כן יחול שיפור בנסיבות בזמן הקרוב.	לפרויקט קיימת רגישות למצבי קיצון שכיחים לאורך המחזור הכלכלי, והוא עשוי להיקלע למצב של כשל במצב של שפל רגיל על פני המחזור הכלכלי.	הפרויקט מסוגל לפרוע את התחייבויותיו הפיננסיות במצבי קיצון רגילים, כלכליים או מגזריים. הסבירות שהפרויקט יקלע למצב של כשל היא אך ורק בנסיבות כלכליות חמורות.	הפרויקט מסוגל לפרוע את התחייבויותיו הפיננסיות במצבי קיצון חמורים ומתמשכים, כלכליים או מגזריים.	ניתוח מצבי קיצון
משך חיי הפרויקט עשוי שלא להיות ארוך מתקופת ההלוואה.	משך חיי הפרויקט ארוך מתקופת ההלוואה.	משך חיי הפרויקט ארוך מתקופת ההלוואה.	משך חיי הפרויקט ארוך במידה ניכרת ביחס לתקופת ההלוואה.	מבנה פיננסי משך החיים של האשראי בהשוואה למשך החיים של הפרויקט
הלוואת "בלון", או לוח סילוקין הכולל הפחתת קרן הדרגתית בשילוב מרכיב תשלום "בלון" גבוה.	לוח סילוקין הכולל הפחתת קרן הדרגתית, עם תשלום "בלון" מוגבל.	לוח סילוקין הכולל הפחתת קרן הדרגתית (Amortising Debt).	לוח סילוקין הכולל הפחתת קרן הדרגתית (Amortising Debt).	לוח סילוקין של החוב (אמורטיזציה)
				סביבה פוליטית וחוקית
חשיפה גבוהה; מכשירי הפחתת סיכון בעלי השפעה מועטה, או העדר מכשירי הפחתה.	חשיפה מתונה; מכשירי הפחתת סיכון בעלי השפעה סבירה.	חשיפה נמוכה; מכשירי הפחתת סיכון בעלי השפעה משביעת רצון, במידת הצורך.	חשיפה נמוכה ביותר; מכשירי הפחתת סיכון חזקים, במידת הצורך.	סיכון פוליטי, כולל סיכון העברה, בהתחשב בסוג הפרויקט ובמפחיתי הסיכון

חלש	משביע רצון	טוב	חזק	
סיכון משמעותי, ללא הפחתת סיכון מלאה.	הגנה סטנדרטית.	חשיפה מתקבלת על הדעת.	חשיפה נמוכה.	סיכון של כוח עליון (מלחמה, אי שקט אזרחי וכד')
הפרויקט אינו חיוני עבור המדינה. אין תמיכה ממשלתית, או שקיימת תמיכה מועטה בלבד.	הפרויקט אינו בהכרח בעל חשיבות אסטרטגית, אולם יש בו כדי להצמיח תועלת ודאית למדינה. תמיכת הממשלה אינה בהכרח מפורשת.	הפרויקט נחשב כבעל חשיבות למדינה. קיימת תמיכה ממשלתית ברמה טובה.	הפרויקט בעל חשיבות אסטרטגית למדינה (עדיפות לייצוא). קיימת תמיכה ממשלתית רחבה.	תמיכה ממשלתית, וחשיבות הפרויקט למדינה בטווח הארוך
סוגיות פיקוחיות, נוכחיות או עתידיות, עלולות להשפיע על הפרויקט.	ניתן לצפות לשינויים בסביבה הפיקוחית במידה סבירה של ודאות.	סביבה פיקוחית אוהדת ויציבה בטווח הבינוני.	סביבה פיקוחית אוהדת ויציבה בטווח הארוך.	יציבות הסביבה החוקית והפיקוחית (סיכון של שינוי בדין)
חלשה.	סבירה.	משביעת רצון.	חזקה.	קבלת כל התמיכה והאישורים הנדרשים לקבלת הקלות ביחס לחוקים מקומיים
קיימות בעיות מרכזיות ובלתי פתורות, בנוגע ליכולת האכיפה בפועל של החוזים, הבטוחות והערבויות.	החוזים, הבטוחות והערבויות נחשבים לברי אכיפה, אף שעשויות להתגלות מספר בעיות שאינן מרכזיות.	החוזים, הבטוחות והערבויות ניתנים לאכיפה.	החוזים, הבטוחות והערבויות ניתנים לאכיפה.	אכיפות החוזים, הבטוחות והערבויות.

חלש	משביע רצון	טוב	חזק	
				מאפייני העסקה
סיכון תוכן (design) וטכנולוגיה	טכנולוגיה ותוכן מוכחים - בעיות בשלבים הראשונים מקבלות מענה באמצעות תכניות לשלבי הסיום של הפרויקט.	טכנולוגיה ותוכן מוכחים לחלוטין.	טכנולוגיה ותוכן מוכחים לחלוטין.	
				סיכון בנייה
היתרים והאתר	חלק מההיתרים טרם התקבלו, אולם תהליך אישורם מוגדר היטב ונחשב שגרתי.	חלק מההיתרים טרם התקבלו, אולם קבלתם נחשבת סבירה ביותר.	הושגו כל ההיתרים.	
סוג חוזה הבנייה	חוזה "עד מפתח" במחיר קבוע מראש ותאריך ודאי, עם קבלן אחד או יותר.	חוזה תכנון וביצוע (EPC) "עד מפתח", במחיר קבוע מראש ותאריך ודאי.	חוזה תכנון וביצוע (EPC) "עד מפתח", במחיר קבוע מראש ותאריך ודאי.	
ערכויות ביצוע	פיצויים קצובים הולמים (adequate) נתמכים היטב פיננסית ו/או ערבות ביצוע מגורמי מימון במצב פיננסי טוב.	פיצויים קצובים משמעותיים (significant) נתמכים היטב פיננסית ו/או ערבות ביצוע מגורמי מימון במצב פיננסי טוב.	פיצויים קצובים מהותיים (substantial) נתמכים היטב פיננסית ו/או ערבות ביצוע חזקה מגורמי מימון במצב פיננסי טוב מאוד.	
ביצועי עבר וחוסן פיננסי של הקבלן בבניית פרויקטים דומים	חזקים.	טובים.	חזקים.	
	משביעי רצון.			חלשים.

סיכון תפעולי היקף ומהות חוזי התפעול והתחזוקה חזקה טוב לתפעול ותחזוקה לטווח הארוך, בעדיפות לחזקה שיכלול תמריצי ביצוע, ו/או חשבונות עתודה לתפעול ותחזוקה. חזקים מאוד, או שהתקבלה התחייבות מגורמי המימון למתן סיוע טכני.	חזקה טוב לתפעול ותחזוקה לטווח ארוך ו/או חשבונות עתודה לתפעול ותחזוקה. חזקים.	חזקה תפעול ותחזוקה מצומצם או חשבון עתודה מצומצם לתפעול ותחזוקה. משביעי רצון.	העדר חזקה תפעול ותחזוקה: סיכון לעלויות תפעוליות גבוהות אינו מכוסה על ידי מפחיתי סיכון. מוגבלים/חלשים, או שהמפעיל תלוי ברשויות המקומיות.
סיכון במכירה קבועה לטווח ארוך (off-take) (א) אם קיים חוזה "קח או שלם" (take-or-pay) או חוזה מכירה קבוע לטווח ארוך (off-take) במחיר קבוע מראש	כושר אשראי מצוין של הקונה לטווח ארוך (off-taker); סעיפי סיום מצוינים; החוזה מתמשך לאורך תקופה מספקת מעבר למועד פירעון החוב.	כושר אשראי טוב של הקונה לטווח ארוך; סעיפי סיום חזקים; החוזה מתמשך מעבר לתאריך פירעון החוב.	מצב כלכלי סביר של הקונה לטווח ארוך; סעיפי סיום רגילים; משך החוזה תואם, באופן כללי, את התקופה שנתרה לפירעון החוב.

חלש	משביע רצון	טוב	חזק	
תוצרת הפרויקט מבוקשת על ידי קונה אחד או מספר קטן של קונים או אינה נמכרת בדרך כלל בשוק מאורגן.	הסחורה נמכרת בשוק מצומצם אשר ייתכן כי יקלוט אותה רק במחירים נמוכים מן המחירים החזויים.	הפרויקט מניב שירותים חיוניים או סחורה הנמכרת באופן נרחב בשוק בינלאומי; התוצר יכול להיקלט בשוק בנקל במחירים החזויים גם בנסיבות של שיעורי צמיחה נמוכים מהשיעורים ההיסטוריים.	הפרויקט מניב שירותים חיוניים או סחורה הנמכרת באופן נרחב בשוק בינלאומי; התוצר יכול להיקלט בשוק בנקל במחירים החזויים גם בנסיבות של שיעורי צמיחה נמוכים מהשיעורים ההיסטוריים.	(ב) אם לא קיים חוזה "קח או שלם" (take or pay) או חוזה מכירה קבוע לטווח ארוך (off-take) במחיר קבוע מראש
חוזה אספקה לטווח קצר או חוזה אספקה לטווח ארוך עם ספק במצב פיננסי חלש - נותרת בהחלט מידה מסוימת של סיכון מחיר.	חוזה אספקה ארוך טווח עם ספק במצב פיננסי טוב - עלולה להיות מידה מסוימת של סיכון מחיר.	חוזה אספקה ארוך טווח עם ספק במצב פיננסי טוב.	חוזה אספקה ארוך טווח עם ספק במצב פיננסי טוב מאוד.	סיכון אספקה סיכון מחיר, כמות והובלה של חומרי גלם; ביצועי העבר והחוסן הכלכלי של הספק
הפרויקט נשען במידה מסוימת על עתודות פוטנציאליות שטרם פותחו.	עתודות מוכחות יכולות לספק את צורכי הפרויקט באופן הולם עד למועד פירעון החוב.	עתודות מפותחות, מוכחות, ומבוקרות באופן בלתי תלוי, עומדות לרשות הפרויקט מעבר לדרישותיו ולכל משך חייו.	עתודות מפותחות, מוכחות, ומבוקרות באופן בלתי תלוי, עומדות לרשות הפרויקט הרבה מעבר לדרישותיו ולכל משך חייו.	סיכונים עתודה (כגון פיתוח משאבי טבע)

חלש	משביע רצון	טוב	חזק	
				חוסן הגורם המממן
הגורם המממן חלש, ללא ביצועי עבר בתחום או שביצועי הקודמים מוטלים בספק ו/או הוא ידוע בחולשה פיננסית.	הגורם המממן משביע רצון, בעל ביצועי עבר הולמים ויציבות פיננסית טובה.	הגורם המממן טוב, בעל ביצועי עבר משביעי רצון, ויציבות פיננסית טובה.	הגורם המממן חזק וידוע בביצועי עבר מצוינים, וביציבות פיננסית גבוהה.	ביצועי העבר, חוסן פיננסי וניסיון במדינה/במגזר של הגורם המממן
מצומצמת. הפרויקט אינו מרכזי לאסטרטגיה ארוכת-הטווח של הגורם המממן או שאינו חלק מעסק הליבה שלו.	מניחה את הדעת. הפרויקט בעל חשיבות לגורם המממן (חלק מעסק הליבה).	טובה. הפרויקט אסטרטגי עבור הגורם המממן (עסק ליבה - חלק מאסטרטגיה ארוכת-טווח).	חזקה. הפרויקט אסטרטגי ביותר עבור הגורם המממן (עסק ליבה - חלק מאסטרטגיה ארוכת טווח).	תמיכת הגורם המממן, כפי שבאה לידי ביטוי בהון העצמי, בסעיפי הבעלות, ובתמריצים להזרמת מזומנים לפרויקט במידה שיידרש
				חבילת ביטחונות
חלשה.	מניחה את הדעת.	מקיפה.	מקיפה ומלאה.	הקצאת חוזים וחשבונות נכסים לביטחון, בהתחשב באיכות, בערך ובניילות של הנכסים
בטחון או עירבונות מועטים למלווים; תנאי סף חלשים למניעת שיעבוד הנכסים (לגורמים אחרים).	שיעבוד מניח את הדעת של כל נכסי הפרויקט, החוזים, ההיתרים והחשבונות הדרושים לניהול הפרויקט.	שיעבוד מלא שלכל נכסי הפרויקט, החוזים, ההיתרים והחשבונות הדרושים לניהול הפרויקט.	שיעבוד (security interest) מלא וראשון של כל נכסי הפרויקט, החוזים, ההיתרים, והחשבונות הדרושים לניהול הפרויקט.	

בקרת המלווה על תזרים המזומנים (כגון סריקת המזומנים (cash sweeps), וחשבונות נאמנות בלתי תלויים)	חזקה.	משביעת רצון.	סבירה.	חלשה.
יציבות חבילת התנאים (תשלומים מחייבים, דחיות תשלום, ירידת ערך התשלומים, מגבלות על דיבידנדים...)	חבילת התנאים חזקה לפרויקט מסוג זה. הפרויקט לא יצור חוב נוסף.	חבילת התנאים משביעת רצון לפרויקט מסוג זה. הפרויקט עשוי ליצור חוב נוסף באופן מוגבל ביותר.	חבילת התנאים הוגנת לפרויקט מסוג זה. הפרויקט עשוי ליצור חוב נוסף באופן מוגבל.	חבילת התנאים אינה מספקת לפרויקט מסוג זה. הפרויקט עשוי ליצור חוב נוסף בלתי מוגבל.
רזרבות כספיות (שירות חוב, תפעול ותחזוקה, חידוש והחלפה, אירועים בלתי צפויים וכד')	תקופת כיסוי ממושכת מן הממוצע; כל כספי העתודה ממומנים במלואם או בכתבי אשראי (LC) מתאגיד בנקאי מדורג גבוה.	תקופת כיסוי ממוצעת; כל כספי העתודה ממומנים במלואם.	תקופת כיסוי ממוצעת; כל כספי העתודה ממומנים במלואם.	תקופת כיסוי קצרה מן הממוצע; כספי העתודה ממומנים מהפעלת הפרויקט.

טבלה 2 - סולמות דירוג פיקוחיים עבור חשיפות לנדל"ן מניב הכנסה ועבור חשיפות לנדל"ן מסחרי בעל תנודתיות גבוהה

חוסן פיננסי	חזק	טוב	משביע רצון	חלש
תנאי השוק	ההיצע והביקוש, לסוג הפרויקט ומיקומו, מצויים כעת בשיווי משקל. מספר הנכסים המתחרים הנכנסים לשוק שווה או נמוך מן הביקוש החזוי.	ההיצע והביקוש, לסוג הפרויקט ומיקומו, מצויים כעת בשיווי משקל. מספר הנכסים המתחרים הנכנסים לשוק שווה בקירוב לביקוש החזוי.	תנאי השוק הם כאלה שהוא נמצא בקירוב בשיווי משקל (או פשוט: השוק נמצא בקירוב בשיווי משקל). נכסים מתחרים נכנסים לשוק ואחרים נמצאים בשלבי תכנון. תכנון הפרויקט ויכולותיו אינם בהכרח המתקדמים ביותר בהשוואה לפרויקטים חדשים.	תנאי השוק חלשים. קיימת אי-ודאות בנוגע למועד שיפור התנאים והחזרה לשיווי משקל. הפרויקט יאבד דיירים בפקיעת חוזה השכירות. תנאי השכירות החדשים טובים פחות בהשוואה לאלו שפוקעים.
יחסים פיננסיים וה-advance rate (שיעור הנכס הפנוי להבטחת ההלוואה)	יחס כיסוי לשירות החוב (debt service coverage ratio - DSCR) נחשב חזק (DSCR אינו רלוונטי לשלב הבנייה) ויחס ההלוואה לשווי הנכס (Loan to Value - LTV) נחשב נמוך לאור סוג הנכס. במקרים שקיים שוק משני, תנאי העסקה מתאימים לתנאי החיתום בשוק.	ה-DSCR (לא רלוונטי לפיתוח נדל"ן) וה-LTV משביעי רצון. במקרים שקיים שוק משני, תנאי העסקה מתאימים לתנאי החיתום בשוק.	חלה הרעה ב-DSCR של הנכס וערכו ירד, הגורם להעלאת ה-LTV.	חלה הרעה משמעותית ב-DSCR של הנכס וה-LTV שלו גבוה משמעותית מתנאי החיתום בהלוואות חדשות.

המצב הפיננסי של הנכס דחוק וקיימת הסתברות גבוהה (is likely) שהוא יכנס למצב של כשל, אלא אם כן התנאים ישתפרו בזמן הקרוב.	בתקופת שפל כלכלי, הנכס יסבול מירידה בהכנסות, שתגביל את יכולתו לממן הוצאות הוניות, ותגביר במידה משמעותית את הסיכון לכשל.	הנכס מסוגל לעמוד בהתחייבויות הכספיות המוטלות עליו בתקופה ממושכת של מצבי דחק פיננסיים (כגון במונחי שיעורי ריבית, צמיחה כלכלית). סביר שהפריקט יקלע למצב של כשל אך ורק במקרה של תנאים כלכליים קשים (חמורים).	המשאבים, התלויות ומבנה החבות של הנכס מאפשרים לו לעמוד בהתחייבויות הכספיות המוטלות עליו בתקופה של מצבי דחק פיננסיים (כגון במונחי שיעורי ריבית, צמיחה כלכלית).	ניתוח מצבי קיצון
חוזי השכירות של הנכס הם לטווחי זמן שונים, עם דיירים בעלי איכות אשראי משתנה. מנסיון העבר, תחלופת הדיירים, עם פקיעת החוזים, גבוהה מאוד. אחוז הנכס הפנוי גבוה. הוצאות משמעותיות נגרמות מהצורך להכין את הנכס לכניסת דיירים חדשים.	רוב חוזי השכירות של הנכס הם לטווח הזמן הבינוני ולא ארוכי טווח, עם דיירים בעלי איכות אשראי משתנה. מנסיון העבר, רמת התחלופה של הדיירים, עם פקיעת החוזים, בינונית. שיעור התפוסה בינוני. ההוצאות צפויות יחסית, אולם הן משתנות ביחס להכנסות.	רוב חוזי השכירות של הנכס הם ארוכי טווח, עם דיירים בעלי איכות אשראי משתנה. מביצועי העבר עולה שתחלופת הדיירים בנכס, עם פקיעת החוזים רגילה.. שיעור התפוסה גבוה. ההוצאות צפויות.	חוזי השכירות של הנכס הם ארוכי טווח, עם דיירים בעלי איכות אשראי טובה, ותאריכי פירעון מפוזרים. מביצועי העבר עולה שהדיירים נשארים לאחר פקיעת חוזי השכירות. שיעור התפוסה גבוה. ההוצאות [תחזוקה, ביטוח, אבטחה ומסי רכוש (property taxes) צפויות.	תחזית לתזרים מזומנים (א) בהינתן נכס שהושלם (או שבנייתו הושלמה) ומניב הכנסה יציבה

חלש	משביע רצון	טוב	חזק	
השכירות בשוק אינה עומדת בציפיות. למרות השגת שיעור התפוסה הרצוי, הכיסוי באמצעות תזרים המזומנים דחוק עקב "הכנסות מאכזבות". ערך הנכס יורד בשל חריגות עלות, היחלשות השוק, ביטולים של דיירים או גורמים אחרים. ייתכן שקיים סכסוך עם הצד המספק את המימון הקבוע.	רוב הפעילות בתחום השכירות היא בטווח החזוי; אולם אין לצפות להתייצבות בתקופה הקרובה. הפעילות בתחום השכירות בתוך התחזיות אולם המבנה לא הושכר בהכרח מראש, וייתכן שלא קיים מימון קבוע לטווח ארוך (מסוג take-out). ייתכן שהתאגיד הבנקאי הוא המלווה הקבוע (permanent lender).	הפעילות בתחום השכירות תואמת את התחזיות או עולה עליהן. הפרויקט צפוי להתייצב בעתיד הקרוב. הנכס הושכר כולו מראש או נמכר מראש לדייר או קונה בעלי איכות אשראי טובה, או שבידי התאגיד הבנקאי קיימת התחייבות כובלת למימון קבוע (permanent financing) ממלווה בעל כושר אשראי.	הפעילות בתחום השכירות תואמת את התחזיות או עולה עליהן. הפרויקט צפוי להתייצב בעתיד הקרוב. הנכס הושכר כולו מראש למשך כל תקופת ההלוואה או נמכר מראש לדייר או קונה, המדורגים בדירוג להשקעה, או שבידי התאגיד הבנקאי קיימת התחייבות כובלת למימון קבוע לטווח ארוך (מסוג take-out) ממלווה בדירוג השקעה.	(ב) בהינתן נכס שהושלם אך ללא הכנסה יציבה (ג) בשלב הבנייה
				מאפייני הנכס
מיקום הנכס, הארגון הפנימי, התצורה והתחזוקה תורמים לקשיי הנכס.	מיקום הנכס אינו מספק יתרון תחרותי.	הנכס ממוקם באזור מבוקש במרחק נוח משירותים המבוקשים על ידי הדיירים.	הנכס ממוקם באזור מבוקש ביותר במרחק נוח משירותים המבוקשים על ידי הדיירים.	מיקום

חלש	משביע רצון	טוב	חזק	
קיימות חולשות בארגון הפנימי, בתצורה או בתחזוקה של הנכס.	הנכס ברמה מספיקה במונחי תצורה, תכנון ותחזוקה.	הנכס ראוי במונחי תכנון, תצורה ותחזוקה. התכנון והיכולות של הנכס מתחרים בהצלחה עם נכסים חדשים.	הנכס מועדף הודות לתכנון, תצורה ולתחזוקה שלו, ומתחרה בהצלחה עם נכסים חדשים.	תכנון הנכס ומצבו
הפרויקט חורג מהתקציב או שאינו מעשי נוכח הסכנות הטכניות. הקבלנים לא בהכרח בעלי הסמכה מתאימה.	תקציב הבנייה מתאים והקבלנים בעלי הסמכה רגילה.	תקציב הבנייה שמרני והסכנות הטכניות מצומצמות (מוגבלות). הקבלנים בעלי הסמכה טובה מאוד.	תקציב הבנייה שמרני והסכנות הטכניות מצומצמות (מוגבלות). הקבלנים בעלי הסמכה טובה מאוד.	נכס בבנייה
				חוסן המממן/הקבלן
גורם המימון/הקבלן חסרים יכולת או נכונות לתמוך בנכס.	השקעתו של גורם המימון/הקבלן הייתה לא מהותית או לא במזומן. משאביו הכלכליים של גורם המימון/הקבלן הם ברמה ממוצעת או נמוכים מן הממוצע.	גורם המימון/הקבלן העביר סכומי מזומנים מהותיים (material) לבניית הנכס או לרכישתו. מצבו הכספי של גורם המימון/הקבלן מאפשר לו לתמוך בנכס במקרה בו תזרים המזומנים נמוך מהרצוי. נכסיו של גורם המימון/הקבלן ממוקמים במספר אזורים שונים.	גורם המימון/הקבלן העביר סכומי מזומנים ניכרים (substantial) לבניית הנכס או לרכישתו. גורם המימון/הקבלן הנו בעל משאבים משמעותיים, ורמה נמוכה של חבויים ישירות ותלויות. נכסיו של גורם המימון/הקבלן מפוזרים גיאוגרפית ומגוונים מבחינת סוגי הנכסים.	יכולת פיננסית ונכונות לתמוך בנכס

המפקח על הבנקים : ניהול בנקאי תקין [3] (10/15)	מדידה והלימות הון - הגישות המתקדמות - סיכון אשראי
עמ' 102 - 204	

חלש	משביע רצון	טוב	חזק	
הנהלה לא יעילה ואיכות מממן מתחת לתקני. קשיי ההנהלה והמממן תרמו לקשיים בניהול נכסים בעבר. יחסים דלים (לא מספקים) עם סוכנים להשכרת נדל"ן ו/או עם גורמים אחרים המספקים שירותים חשובים בתחום הנדל"ן.	איכות בינונית של הנהלה ומממן.ביצועי העבר של ההנהלה או המממן אינם מעלים חששות רציניים. יחסים נאותים עם סוכנים להשכרת נדל"ן ועם גורמים אחרים המספקים שירותים חשובים בתחום הנדל"ן.	איכות הולמת של הנהלה ומממן. המממן או ההנהלה בעלי ניסיון מוצלח עם נכסים דומים. יחסים מוכחים עם גורמים מובילים כמו סוכנים להשכרת נדל"ן (leasing agents).	הנהלה מנוסה ואיכות גבוהה של מממן. מוניטין רב וניסיון ארוך ומוצלח עם נכסים דומים. יחסים הדוקים עם גורמים מובילים כמו סוכנים להשכרת נדל"ן (leasing agents).	מוניטין וביצועי העבר עם נכסים דומים יחסים עם גורמים רלוונטיים בתחום הנדל"ן
				חבילת ביטחונות
יכולת המלווה לממש את השעבוד מוגבלת.	שעבוד ראשון מלא²⁵³.	שעבוד ראשון מלא²⁵³.	שעבוד ראשון מלא²⁵³.	טיב השעבוד

²⁵³ מלווים בשווקים מסוימים משתמשים באופן נרחב במבנה הלוואה הכולל שעבוד נחות (junior liens). שעבוד נחות עשוי להצביע על רמת סיכון זו אם סך ה-LTV, כולל כל הפוזיציות הבכירות (senior), אינו עולה על LTV טיפוסי של הלוואה ראשונה.

חלש	משביע רצון	טוב	חזק	
המלווה אינו זכאי להמחאת דמי השכירות או שלא שומר את המידע הדרוש כדי להמציא הודעות לדיירי הבניין.	המלווה זכאי להמחאת דמי השכירות. המלווה שומר מידע שוטף על הדיירים, כגון רשימת שוכרים ועותקים של חוזי השכירות, כדי להקל על המצאת הודעות לשוכרים להעביר את דמי השכירות ישירות למלווה.	המלווה זכאי להמחאת דמי השכירות. המלווה שומר מידע שוטף על הדיירים, כגון רשימת שוכרים ועותקים של חוזי השכירות, כדי להקל על המצאת הודעות לשוכרים להעביר את דמי השכירות ישירות למלווה.	המלווה זכאי להמחאת דמי השכירות. המלווה שומר מידע שוטף על הדיירים, כגון רשימת שוכרים ועותקים של חוזי השכירות, כדי להקל על המצאת הודעות לשוכרים להעביר את דמי השכירות ישירות למלווה.	המחאת דמי השכירות למלווה (בפרויקטים שהושכרו לדיירים לטווח ארוך) איכות הכיסוי הביטוחי
נמוכה מהתקנית.	נאותה.	נאותה.	נאותה.	

טבלה 3 - סולמות דירוג פיקוחיים עבור חשיפות למימון אובייקט

חוסן פיננסי	חזק	טוב	משביע רצון	חלש
תנאי השוק	הביקוש חזק ובמגמת עלייה, חסמי כניסה משמעותיים, רגישות נמוכה לשינויים בטכנולוגיה ובתחזית הכלכלית.	הביקוש חזק ויציב. ישנם חסמי כניסה מסוימים, רגישות מסוימת לשינויים בטכנולוגיה ובתחזית הכלכלית.	הביקוש הולם ויציב, חסמי כניסה מצומצמים, רגישות משמעותית לשינויים בטכנולוגיה ובתחזית הכלכלית.	הביקוש חלש ובמגמת ירידה, קיימת רגישות לשינויים בטכנולוגיה ובתחזית הכלכלית, סביבה מאוד לא ודאית.
יחסים פיננסיים (יחס כיסוי לשירות החוב (DSCR) ויחס הלוואה לשווי הנכס (LTV))	יחסים פיננסיים חזקים בהתחשב בסוג הנכס. הנחות כלכליות איתנות ביותר.	יחסים פיננסיים חזקים/מניחים את הדעת בהתחשב בסוג הנכס. הנחות כלכליות איתנות לגבי הפרויקט.	יחסים פיננסיים תקינים (סטנדרטיים) בהתחשב בסוג הנכס.	יחסים פיננסיים גרועים (המבטאים סיכון גבוה) בהתחשב בסוג הנכס.
ניתוח מצבי קיצון	הכנסות יציבות בטווח הארוך, יכולת לעמוד במצבי קיצון חמורים במשך המחזור הכלכלי.	הכנסות משביעות רצון בטווח הקצר. ההלוואה יכולה לעמוד בהרעת התנאים הפיננסיים. כשל צפוי אך ורק במקרה של הרעה חריפה בתנאים הכלכליים.	הכנסות בלתי ודאיות בטווח הקצר. תזרימי המזומנים רגישים למצבי קיצון שכיחים במשך המחזור הכלכלי. ההלוואה עלולה להיקלע למצב של כשל במורד נורמאלי (רגיל) במחזור הכלכלי.	ההכנסה נתונה לחוסר ודאות חריף; אפילו בתנאים כלכליים רגילים, הנכס עשוי להיקלע למצב של כשל, אלא אם יחול שיפור בתנאים.

נזילות השוק	השוק בנוי על בסיס כלל-עולמי; הנכסים נזילים במידה מרובה.	השוק הוא כלל-עולמי או אזורי; הנכסים נזילים באופן יחסי.	השוק אזורי עם פוטנציאל לקוחות מוגבל בטווח הקצר, ומשמעו נזילות נמוכה יותר.	השוק מקומי ו/או עם שקיפות דלה. נזילות נמוכה או בלתי קיימת, בעיקר בשוקי נישא.
סביבה פוליטית וחוקית				
סיכון פוליטי, כולל סיכון העברה	נמוך ביותר; קיימים מכשירי הפחתה חזקים, במידת הצורך.	נמוך; קיימים מכשירי הפחתה משביעי רצון, אם נדרש.	בינוני; קיימים מכשירים סבירים להפחתת הסיכון.	גבוה; מכשירי ההפחתה חלשים או בלתי קיימים.
סיכונים חוקיים ופיקוחיים	תחום השיפוט מספק תנאים טובים להשבה ולאכיפת חוזים.	תחום השיפוט מספק תנאים טובים להשבה ולאכיפת חוזים.	תחום השיפוט מספק תנאים טובים בדרך כלל להשבה ולאכיפת חוזים, גם אם ההשבה עשויה להיות ארוכה ו/או קשה.	סביבה חוקית ופיקוחית גרועה או בלתי יציבה. תחום השיפוט עשוי להפוך השבה או אכיפת חוזים לתהליך ממושך או בלתי אפשרי כלל.
מאפייני העסקה				
תקופת המימון בהשוואה לאורך חייו הכלכליים של הנכס	פרופיל תשלום מלא/בלון מינימאלי. אין תקופת חסד/ארכה (grace).	מרכיב בלון משמעותי יותר, אך עדיין ברמות משביעות רצון.	בלון חשוב (משמעותי) עם תקופת חסד / ארכה (grace) אפשריות.	תשלום בבלון טהור (fine) או גבוה.
סיכון תפעולי				
היתרים/רישיונות	הושגו כל ההיתרים; הנכס ממלא אחר הרגולציה הנוכחית והעתידיית ככל שניתן לחזות.	כל ההיתרים הושגו או מצויים בתהליך אישור; הנכס ממלא אחר הרגולציה הנוכחית והעתידיית ככל שניתן לחזות.	רוב ההיתרים הושגו או מצויים בתהליך אישור. העיקריים שבהם נחשבים שגריים. הנכס ממלא אחר הרגולציה הנוכחית.	נתגלו בעיות בהשגת כל ההיתרים הנדרשים. ייתכן שיתחייבו שינויים בחלק מתצורת הנכס המתוכננת ו/או הפעולות המתוכננות.

חלש	משביע רצון	טוב	חזק	
לא קיים חוזה תפעול ותחזוקה; סיכון להוצאות תפעוליות גבוהות יותר מהפחתות הסיכון.	חוזה תפעול ותחזוקה מוגבל או חשבון עתודה מוגבל לצורך החוזה (אם נדרש).	חוזה תפעול ותחזוקה לטווח ארוך ו/או חשבונות עתודה לצורך החוזה (אם נדרש).	חוזה תפעול ותחזוקה טוב לטווח ארוך, רצוי עם תמריצי ביצוע הקבועים בחוזה, ו/או חשבונות עתודה לצורך החוזה (אם נדרש).	היקף ומהות חוזי התפעול והתחזוקה
אין ביצועי עבר או שלא ידוע מה הם, ואין יכולת לשווק מחדש את הנכס.	ביצועי עבר לא מרשימים או קצרי מועד, ואי ודאות בנוגע ליכולת השיווק.	ביצועי עבר ויכולת שיווק משביעי רצון.	ביצועי עבר מצוינים ויכולת שיווק חזקה.	חוסן פיננסי של המפעיל, ביצועי עבר בניהול נכסים מאותו סוג, ויכולת לשווק מחדש את הנכס לאחר סיום השכירות
				מאפייני הנכס
תכנון ותחזוקה נמוכים מן הממוצע. הנכס מצוי לקראת סוף חייו הכלכליים. התצורה ספציפית מאוד; השוק לנכס צר מאוד.	תכנון ותחזוקה ממוצעים. תצורה ספציפית במידה מסוימת, ועל כן השוק עבור הנכס עשוי להיות צר יותר.	תכנון ותחזוקה מעל הממוצע. תצורה תקנית, ייתכן עם מספר מצומצם של חריגות - כך שהנכס נסחר ב"שוק נוזיל".	יתרון משמעותי בתכנון ותחזוקה. תצורה תקנית כך שהנכס נסחר ב"שוק נוזיל" (liquid market).	תצורת הנכס, גודל, תכנון ותחזוקה (דהיינו, גיל, גודל למשטח (size for a plane)) בהשוואה לנכסים אחרים באותו שוק
השווי במכירה חוזרת נמוך מערך החוב.	השווי במכירה חוזרת גבוה במקצת מערך החוב.	השווי במכירה חוזרת גבוה במידה מתונה מערך החוב.	השווי הנוכחי במכירה חוזרת גבוה במידה ניכרת מערך החוב.	שווי במכירה חוזרת
ערך ונזילות הנכס יחסית רגישים ביותר למחזורים כלכליים.	ערך ונזילות הנכס יחסית רגישים למדי למחזורים כלכליים.	ערך ונזילות הנכס רגישים יחסית למחזורים כלכליים.	ערך ונזילות הנכס אינם רגישים יחסית למחזורים כלכליים.	רגישות שווי ונזילות הנכס למחזורים כלכליים

חלש	משביע רצון	טוב	חזק	חוסן גורם המימון
אין ביצועי עבר או שלא ידוע מה הם, ואין יכולת לשווק מחדש את הנכס.	ביצועי עבר חלשים או קצרי מועד ואי ודאות לגבי יכולת שיווק מחדש.	ביצועי עבר ויכולת שיווק משביעי רצון.	ביצועי עבר מצוינים ויכולת שיווק מרשימה.	חוסן פיננסי של המפעיל, ביצועי העבר בניהול נכסים מאותו סוג, ויכולת לשווק מחדש את הנכס לאחר סיום חוזי השכירות
גורמי מימון ללא ביצועי עבר או שביצועיהם בעבר מוטלים בספק ו/או חלשים פיננסית.	גורמי מימון עם ביצועי עבר נאותים ויציבות פיננסית טובה.	גורמי מימון עם ביצועי עבר טובים ויציבות פיננסית טובה.	גורמי מימון עם ביצועי עבר מצוינים ויציבות פיננסית גבוהה.	ביצועי עבר וחוסן פיננסי של גורמי המימון
				חבילת הביטחונות
החוזה מקנה זכויות מועטות למלווה, ומותיר מקום לסיכון מסוים של אובדן שליטה על הנכס.	המסמכים המשפטיים מספקים למלווה שליטה בפועל על הנכס או על החברה שהנכס בבעלותה (כגון שעבוד ראשון מלא או תנאי חכירה הכוללים בטוחה כאמור).	המסמכים המשפטיים מספקים למלווה שליטה בפועל על הנכס או על החברה שהנכס בבעלותה (כגון שעבוד ראשון מלא או תנאי חכירה הכוללים בטוחה כאמור).	המסמכים המשפטיים מספקים למלווה שליטה בפועל על הנכס או על החברה שהנכס בבעלותה (כגון שעבוד מלא וראשון, או תנאי חכירה הכוללים בטוחה כאמור).	שליטה בנכס
למלווה יכולת מוגבלת לעקוב אחר מיקום הנכס ומצבו.	המלווה מסוגל לעקוב אחר מיקום הנכס ומצבו, כמעט בכל זמן ובכל מקום.	המלווה מסוגל לעקוב אחר מיקום הנכס ומצבו, כמעט בכל זמן ובכל מקום.	המלווה מסוגל לעקוב אחר מיקום הנכס ומצבו, בכל זמן ומקום (דוחות סדירים, אפשרות לבצע ביקורות).	הזכויות והאמצעים העומדים לרשות המלווה למעקב אחר מיקום הנכס ומצבו
כיסוי ביטוחי חלש (לא כולל נזק משני) או ביטוח בחברה חלשה.	כיסוי ביטוחי סביר (לא כולל נזק משני) בחברת ביטוח מקובלת.	כיסוי ביטוחי מניח את הדעת (לא כולל נזק משני) בחברת ביטוח טובה.	כיסוי ביטוחי איתן, לרבות נזק משני, בחברת ביטוח מהשורה הראשונה.	ביטוח כנגד נזקים

טבלה 4 - סולמות דירוג פיקוחיים עבור חשיפות למימון סחורות

חוסן פיננסי	חזק	טוב	משביע רצון	חלש
רמת ערבויות יתר למסחר	חזקה.	טובה.	משביעת רצון.	חלשה.
סביבה פוליטית וחוקית				
סיכון מדינה	אין סיכון מדינה.	חשיפה מצומצמת לסיכון מדינה (בפרט, הרזרבות ממוקמות מחוץ למדינה (offshore) במדינה מתפתחת).	חשיפה לסיכון מדינה (בפרט, הרזרבות ממוקמות מחוץ למדינה (offshore) במדינה מתפתחת).	חשיפה חזקה לסיכון מדינה (בפרט, הרזרבות ממוקמות inland) במדינה מתפתחת).
הפחתת סיכוני מדינה	הפחתה חזקה מאוד : מנגנוני הוצאת רזרבות מחוץ למדינה (offshore) חזקים ; סחורה אסטרטגית ; קונה מהשורה הראשונה.	הפחתה חזקה : מנגנוני הוצאת רזרבות מחוץ למדינה (offshore) ; סחורה אסטרטגית ; קונה חזק.	הפחתה מניחה את הדעת : מנגנוני הוצאת רזרבות מחוץ למדינה (offshore) ; סחורה פחות אסטרטגית ; קונה מניח את הדעת.	הפחתה חלקית בלבד : אין מנגנוני הוצאת רזרבות מחוץ למדינה (offshore) ; סחורה בלתי אסטרטגית ; קונה חלש.
מאפייני הנכס				
נזילות ופגיעות לנזקים	הסחורה נסחרת וניתן לגדרה באמצעות מכשירים עתידיים או מעבר לדלפק (OTC). הסחורה אינה רגישה לנזקים.	הסחורה נסחרת וניתן לגדרה באמצעות עסקאות מעבר לדלפק (OTC). הסחורה אינה רגישה לנזקים.	הסחורה אינה נסחרת אולם היא נזילה. קיים חוסר ודאות באשר לאפשרות הגידור. הסחורה אינה רגישה לנזקים.	הסחורה אינה נסחרת. הנזילות מוגבלת לאור גודל השוק ועומקו. אין מכשירי גידור נאותים. הסחורה רגישה לנזקים.

חלש	משביע רצון	טוב	חזק	
				חוסן המממן
חלש.	נאות.	חזק.	חזק ביותר, יחסית ל"פילוסופיית" המסחר והסיכונים.	חוסן פיננסי של הסוחר
ביצועי עבר מצומצמים או לא ודאיים, באופן כללי. עלויות ורווחים בלתי יציבים.	ניסיון מוגבל עם סוג העסקה שעל הפרק. ביצועי עבר ממוצעים של הצלחה תפעולית וחיסכון בעלויות.	ניסיון מספק בסוג העסקה שעל הפרק. ביצועי עבר טובים מהממוצע של הצלחה תפעולית, וחיסכון בעלויות.	ניסיון נרחב בסוג העסקה שעל הפרק. ביצועי עבר טובים של הצלחה תפעולית, וחיסכון בעלויות.	ביצועי העבר, לרבות יכולת לנהל את התהליך הלוגיסטי
הסוחר חווה הפסדים משמעותיים בעסקאות קודמות.	עסקאות קודמות בוצעו ללא בעיות או עם בעיות מועטות.	תקנים נאותים לבחירת צדדים נגדיים, גידור וניטור.	תקנים חזקים לבחירת צדדים נגדיים, גידור וניטור.	בקורות סחר ומדיניות גידור
הגילוי הפיננסי מכיל אי ודאויות מסוימות, או שהנו בלתי מספק.	משביעת רצון.	טובה.	מצוינת.	איכות הגילוי הפיננסי
				תיק הביטחונות
החוזה מותיר מקום לסיכון מסוים לאובדן השליטה על הנכסים. קיימת סכנה באשר לאפשרות להשבה.	בשלב מסוים בתהליך, השליטה בנכסים מנותקת מידי המלווה. ניתוק זה מלווה בהפחתת הסיכון בשל ידיעת תהליך המסחר או התחייבות של צד שלישי, לפי המקרה.	שעבוד ראשון מלא המספק למלווה שליטה חוקית בנכסים בכל זמן, לפי הצורך.	שעבוד ראשון מלא המספק למלווה שליטה חוקית בנכסים בכל זמן, לפי הצורך.	שליטה בנכסים

המפקח על הבנקים : ניהול בנקאי תקין [3] (10/15) מדידה והלימות הון - הגישות המתקדמות - סיכון אשראי	עמ' 110 - 204
--	----------------------

ביטוח כנגד נזקים	כיסוי ביטוחי איתן, לרבות נזק משני, בחברת ביטוח מן השורה הראשונה.	כיסוי ביטוחי מניח את הדעת (לא כולל נזק משני) בחברת ביטוח טובה.	כיסוי ביטוחי סביר (לא כולל נזק משני) בחברת ביטוח מקובלת.	כיסוי ביטוחי חלש (לא כולל נזק משני) או ביטוח בחברה חלשה.
------------------	--	--	--	--

עדכונים			
חוזר מס' 06	גרסה	פרטים	תאריך
2268	1	חוזר מקורי	20/6/10
2380	2	עדכון	30/5/13
2485	3	עדכון	22/10/15